Anatole France

Den røde lilje

Bibliotek 1800

Anatole France

Den røde lilje

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Anatole France: *Den røde lilje* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Anatole France: *Den røde lilje* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1

Therese kastede et mønstrende blik omkring i stuen – på stolene foran kaminen, på tebordet, som lyste i halvmørket og på de kinesiske krukker med store knipper af blege blomster. Hun stak sin hånd ind mellem hvidtjørnens blomstrende grene for at få dens sølvhvide kugler til at blinke. Derpå betragtede hun med alvorlig opmærksomhed sit eget billede i spejlet. Hun stod med hovedet drejet mod den ene skulder for at kunne følge sit legemes fine linjer i dets sorte silkesvøb, hvorover der i lette folder flød en overkjole med dunkelt lynende perler. Hun gik nærmere for at se, hvordan hendes ansigt den dag så ud. Og det smukke spejlbillede, som hun nøje og ikke uden velbehag betragtede, besvarede hendes blik så roligt, som gled hendes liv hen uden heftige glæder og uden dybe sorger.

Tapeterne i den stille og tavse stue var blegede og skyggeagtige, og over deres antikke scener hvilede en døende ynde. Også terrakottastatuetterne på deres små sokler, de sachsiske porcelænsgrupper og det dekorerede sèvresporcelæn bag skabenes glasruder talte om svundne tider. På en sokkel med kostbart bronzearbejde stod en marmorbuste af en eller anden kongelig prinsesse kostumeret som Diana, med uregelmæssig smukt ansigt og barmen skudt dristigt frem mellem de viltre draperier. Og i loftet strøede natten, pudret som en markise og omgivet af amoriner, sine blomster. Hele stuen hvilede i dyb ro, og der hørtes ingen anden lyd end ildens knitren i kaminen og den lette raslen af perlerne i tylskjolen.

Therese vendte sig bort fra spejlet og gik hen til vinduet, tog gardinet til side og så ud. Bag de mørke træer nede på kajen slæbte Seinen sit gulligt vatrede vand afsted i det bleggrå lys. Himlens og vandets kedsomhed spejlede sig i hendes øjnes lyse grå. Dampskibet *Svalen* skød frem under en af Almabroens buer på vej til Grenelle og Billancourt med sine jævne passagerer. Hun fulgte den med øjnene, som den drev afsted i den dyndede strøm, så lod hun atter gardinet falde, satte sig i sit sædvanlige sofahjørne under tjørnebuketterne og rakte hånden ud efter en bog, der lå på bordet. På dens strågule lærredsbind lyste i guld titlen: *Den blonde Isolde* af Vivian Bell. Det var en samling franske vers, forfattet af en englænderinde og trykt i London. Hun åbnede den på må og få og læste:

> Mens klokkens bønnetoner, hvis klang skal aldrig tie,
> op imod himlen bar sit dybe "Ave Marie!"
> Skælvende jomfruen hist under frugthavens hvide trær
> ihukom den hellige budsvend, der nys havde trådt hende nær
> og rakt den røde lilje, hvis dufte så sælsomt besnære
> de tungt indåndende sanser, at døden man må begære.
>
> I den lukkede haves stilhed, i aftnen med sødme mættet,
> føler hun hjertet stige til læben med åndedrættet,
> og tror at se sin livsstrøm glide, som bækken rinder,
> i en skinnende tråd, der fra brystets marmorkumme sig tvinder.

Hun blev ved at læse, ligegyldigt og adspredt, mens hun ventede sine visitter og mindre tænkte på digtene end på forfatterinden, Vivian Bell, den af hendes veninder, hun måske

holdt mest af, men som hun næsten aldrig så. Ved hvert af deres sjældne møder omfavnede miss Bell hende, kaldte hende *Darling*, pikkede hende flygtigt med sit lille næb på kinden og kvidrede løs. Hun var grim og henrivende, næsten lidt latterlig, men dog ganske bedårende; hun levede i Fiesole som en skønhedsdyrker og filosof, mens England fejrede hende som sin yndlingsforfatter. Hun var ligesom Vernon Lee og Mary Robinson betaget af toscansk kunst og liv, og uden at give sig tid til at fuldende sin *Tristan*, hvis første del havde inspireret Burne-Jones til drømmende akvareller, skrev hun nu provençalske og franske vers over italienske motiver. Hun sendte *Darling* sin *Blonde Isolde*, ledsaget af en indbydelse til at besøge hende en månedstid i Fiesole.

"Kom! De skal få alt det skønneste i verden at se, og De vil endmere forskønne det!"

Men *Darling* tænkte ved sig selv, at den rejse blev der aldrig noget af. Hun kunne ikke rive sig løs fra Paris. Og dog var den tanke at gense Italien og miss Bell hende ikke ligegyldig. Mens hun bladede i bogen faldt hendes blik på følgende vers:

> Elskov og hjertets adel er en og samme ting.

Med en smule venskabelig ironi tænkte hun på, om miss Bell mon havde elsket, og hvem der vel kunne være genstanden for hendes kærlighed. Forfatterinden havde rigtig nok en "*cicisbeo*" i Fiesole, en fyrst Albertinelli. Det var en meget smuk mand, men han syntes dog både for tung og for almindelig til at kunne behage en prærafaelit som miss Bell, der lagde en vis bebudelsens mystik over sin elskovslængsel.

"Goddag, Therese! Jeg er ganske opløst."

Det var fyrstinde Seniavine, slank og smidig i sit pelsværk, der syntes at gro frem af hendes brunlige, eksotiske hud. Hun satte sig brat, og med sin ru og dog blide røst, en blanding af en menneske- og en fuglestemme, fortalte hun:

"Jeg har spadseret hele Boulogneskoven igennem i dag med general Larivière. Jeg mødte ham i Sladrealléen og halede ham med lige til skovløberhuset ved Argenteuil-broen. Der ville han absolut købe mig en dresseret skade, som kunne eksercere med et lille gevær. Jeg er ganske udmattet."

"Men hvorfor halede De dog generalen med Dem helt ud til Argenteuil-broen?"

"Fordi han havde gigt i sin store tå."

Therese trak smilende på skuldrene.

"De er en rigtig drillepind. De ødsler for meget med Deres ondskabsfuldhed."

"Synes De, at jeg burde spare min godhed og min ondskab til en værdigere genstand?"

Hun nippede til et glas tokayer.

En tung prusten meldte, at general Larivière nærmede sig. Han trådte ind med slæbende skridt, kyssede damerne på hånden og tog plads imellem dem. Hans udtryk var stædigt og selvtilfreds, og hans optrukne øjne smilede med alle tindingens små rynker.

"Hvorledes har monsieur Martin-Bellème det? Stadig lige optaget?"

Therese antog, at han var i Tinget. Han skulle vist tale i dag.

Fyrstinde Seniavine, som sad og spiste sandwiches med kaviar, spurgte nu madame Martin, hvorfor hun ikke havde været hos madame Meillan i går. Der blev spillet komedie.

"Var det ikke et skandinavisk stykke? Gjorde det lykke?"

"Ja. Jeg ved det forresten ikke. Jeg sad inde i den grønne salon under hertugen af Orleans' portræt. Monsieur Le Ménil kom hen til mig og gjorde mig en af de tjenester, som man aldrig glemmer. Han befriede mig for monsieur Garain."

Generalen, der var en levende årbog og hobede allehånde nyttige oplysninger sammen i sit tykke hoved, spidsede øren ved Garains navn.

"Garain? Er det den Garain, der var medlem af ministeriet, da prinserne blev landsforvist?"

"Ja. Han fandt ubeskriveligt behag i mig. Talte om sit hjertes dybe savn og så på mig med uhyggelig ømhed. Nu og da stirrede han sukkende op på hertugen af Orleans' portræt, indtil jeg sagde: De tager fejl, monsieur Garain. Det er ikke mig, men min svigerinde, der er orleanist. Jeg er det slet ikke! I det samme kom monsieur Le Ménil for at hente mig til buffeten. Han sagde mig mange smukke ting – i anledning af mine heste. Han fortalte mig også, at der ikke eksisterede noget skønnere end en skov ved vintertid. Og han talte om ulve og ulveunger. Det var virkelig overordentlig forfriskende."

Generalen holdt ikke af unge mennesker. Han havde mødt monsieur Le Ménil i skoven forleden dag, galoperende afsted, som om det gjaldt livet.

Og generalen erklærede, at de eneste, som bevarede den gode tradition, var de gamle ryttere. De unge herrer nu til dags begik den store fejl at ride, som om de var jockeyer.

"Det samme er tilfældet med deres fægtning," fortsatte han. "I gamle dage ..."

Fyrstinde Seniavine afbrød ham brat:

"General, se engang, hvor smuk madame Martin er. Hun er jo altid yndig, men i dette øjeblik er hun kønnere end nogensinde. Det er fordi hun keder sig. Der er ingenting, der klæder hende så fortræffeligt som det. Vi har siddet her og kedet hende ustandselig den hele tid. Se blot på hende: Den bekymrede pande, det fraværende blik og den sørgmodige mund. En ren martyrinde!"

Hun sprang op, omfavnede Therese stormende og løb sin vej. Generalen så forbavset efter hende.

Madame Martin bad ham endelig ikke at høre på, hvad det gale menneske sagde.

Han satte sig igen og spurgte:

"Hvorledes går det med Deres digtere, madame?"

Han kunne dårlig tilgive madame Martin hendes smag for folk, som skrev bøger og slet ikke tilhørte deres kreds.

"Ja, Deres digtere. Hvad er der blevet af dem? Monsieur Choulette, som plejer at aflægge Dem visitter med røde tørklæder op om ørene."

"Mine digtere har glemt mig, de svigter mig ganske. Man skal ikke stole på nogen her i verden, hverken på mennesker eller noget som helst andet. Livet er et uafbrudt forræderi. Der er ingen andre end den stakkels miss Bell, der husker på mig. Jeg har lige haft brev fra hende fra Firenze. Hun sender mig sin ny bog."

"Miss Bell – er det ikke en ung dame med en mængde gult hårpur, akkurat som en lille skødehund?"

Han regnede efter i hovedet og fandt ud af, at hun nu måtte være godt de tredive.

Nu trådte en gammel dame, der med beskeden værdighed bar sin krone af hvidt hår, og en lille livlig herre med kloge øjne ind lige efter hinanden. Det var madame Marmet og Paul Vence. Derpå viste Daniel Salomon sig i sin uovertræffelige elegance, stram og strunk, med firkantet monokel i øjet.

Generalen listede sagte ud.

Talen faldt på ugens roman. Madame Marmet havde flere gange truffet forfatteren i selskaber. Det var en meget elskværdig ung mand. Paul Vence fandt bogen kedsommelig.

"Å!" sagde madame Martin med et suk – "alle bøger er kedelige. Men menneskene er endnu kedeligere end bøgerne. Blot meget mere fordringsfulde."

Madame Marmet oplyste selskabet om, at hendes mand, der havde haft en meget fin litterær smag, lige til sin sidste time havde afskyet naturalismen.

Hendes mand havde været medlem af Akademiet, og hun glimrede i selskabslivet med sin berømte enkestand. Hun var for øvrigt altid blid og beskeden i sin sorte kjole og med sit smukke hvide hår.

Madame Martin vendte sig til monsieur Daniel Salomon for at høre hans mening om en barnegruppe.

"Det er en Saint Cloud. Sig mig, om De synes om den. De må også sige mig Deres mening, monsieur Paul Vence, hvis De da ikke foragter sådanne bagateller."

Monsieur Daniel Salomon betragtede med uforskammet overlegenhed Paul Vence gennem sin monokel.

Paul Vence så sig om i stuen:

"De har mange kønne ting, madame. Det er dog ikke så mærkværdigt; men De har kun kønne ting og kun ting, der

klæder Dem selv."

Hun lagde ikke skjul på sin glæde over at høre ham tale således. Hun anså Paul Vence for den eneste rigtig intelligente mand, der kom i hendes hus. Hun havde lært at sætte pris på ham, allerede inden hans bøger gjorde ham berømt. Hans dårlige helbred, hans tungsindighed og hans flid fjernede ham fra folk. Den lille koleriske mand var heller ikke synderlig morsom. Og dog drog hun ham til sig. Hun satte megen pris på hans dybe ironi, hans store stolthed og hans i ensomhed modnede talent. Hun anså ham med rette for en udmærket skribent og beundrede hans værker om kunst og kultur.

Salonen fyldtes efterhånden af et elegant selskab. Damerne sad i lænestolene, der stod i en rundkreds foran kaminen. Der var madame de Vresson, om hvem der fortaltes skrækkelige historier, og som trods tyve års slet neddyssede skandaler havde bevaret sine barnlige øjne og jomfruelige kinder. Og den gamle madame de Morlaine, der skreg sine åndrigheder ud med en skingrende stemme. Hun var meget livlig og lidenskabelig og bevægede sine uhyre former som en svømmer mellem vandmænd. Desuden madame Raymond, gift med et medlem af Akademiet, og madame Garain, den forhenværende ministers madame, og endnu tre andre damer. Lænet mod kaminen stod den deputerede monsieur Berthier d'Eyzelles, medarbejder ved *Journal des Debats*, kælede for sit hvide kindskæg og kroede sig, da madame Morlaine skreg hen til ham:

"Deres artikel om bimetallismen var vidunderlig, en ren perle. Især slutningen, ganske henrivende."

I baggrunden af salonen stod en del unge levemænd og læspede højtideligt sammen.

"Hvad har han dog gjort for at få den indbydelse til fyrstens jagter?"

"Han – ingenting. Hans kone – alt."

De havde også deres filosofi. En af dem troede ikke på folks løfter.

"Det er en type, jeg ikke kan døje. Han går med hjertet i hånden og på læberne: Vil De ikke indføres i klubben! Jeg lover at give Dem en hvid kugle … Hvordan er så denne hvide kugle? Hvid som alabast! Som sne! Jo tak. Afstemning – bums … en trøffel. Livet er en snavs indretning, når man tænker nærmere over det."

"Så lad være at tænke," sagde en tredje.

Daniel Salomon sluttede sig til dem og hviskede dem med sin ærbare stemme alskens alkovehistorier i øret. Og ved hver ny og forbavsende oplysning om madame Raymond, madame Berthier d'Eyzelles eller fyrstinde Seniavine tilføjede han let:

"Det er noget, alle og enhver ved!"

Men efterhånden begyndte folk at gå. Kun madame Marmet og Paul Vence var tilbage.

Han gik hen til grevinde Martin og spurgte:

"Hvornår må jeg så forestille Dechartre for Dem?"

Det var anden gang, han spurgte om det. Madame Martin holdt ikke af at se fremmede ansigter hos sig og svarede ligegyldigt:

"Nå – Deres billedhugger. Når De selv vil. Jeg så nogle relieffer af ham på Marsmarken, som var meget gode. Men han er meget lidt produktiv – han er amatør, ikke sandt?"

"Han er meget kræsen. Han behøver ikke at arbejde for at leve. Han modellerer sine figurer med en næsten forelsket dvælen. Men jeg forsikrer Dem, madame – han har både kundskaber og følelse. Der ville blive en mester af ham, hvis han ikke levede så ene. Jeg har kendt ham, lige fra han var barn. Han blev anset for ondskabsfuld og gnaven. Men han er en indesluttet og begejstret natur. Hvad han mangler og altid vil komme til at mangle for at nå sin kunsts højde, er umiddelbarhed. Han bliver usikker og ængstelig og forkludrer sine bedste ideer. Efter min mening har han mere anlæg for poesi eller filosofi end for billedhuggerkunsten. Han har mange kundskaber og jeg tror, De vil blive forbavset over hans ånds rigdom."

Madame Marmet sluttede sig velvillig til hans udtalelser.

Folk kunne altid godt lide hende, fordi hun tilsyneladende altid så godt kunne lide dem. Hun var en villig tilhører og talte kun lidt selv. Hun var meget høflig, men gav sin artighed værd ved at vente til det rette øjeblik. Hvad enten hun nu virkelig holdt af madame Martin, eller hun forstod at lægge diskrete tegn på forkærlighed for dagen i ethvert hus, hvor hun kom, så krøb hun tilfreds som en gammel bedstemor sammen i kaminkrogen, hvis rene Louis-Seize stil passede så godt til hendes overbærende, hvidhårede anstand. Hun manglede kun sin skødehund.

"Hvorledes har Toby det?" spurgte madame Martin. "Kender De Toby, monsieur Vence? Den har langhåret, silkeblødt skind og en allerkæreste lille sort næse."

Madame Marmet frydede sig ved denne lovtale over Toby, da i det samme en rødmosset olding med buklet hår trådte ind.

Han var lavbenet og meget nærsynet, næsten blind bag guldbrillerne, stødte mod møblerne, hilste på de tomme stole, brasede mod spejlene og stak til sidst sin krumme næse lige ind i ansigtet på madame Marmet, som forarget iagttog ham.

Det var monsieur Schmoll, medlem af Oldskriftselskabet. Han smilede affekteret og sødligt og overøste madame Martin med behageligheder. Hans stemme havde arvet den fedtede og grove klang, hans jødiske forfædre havde rykket deres kreditorer, bønderne i Elsass, Polen og på Krim, med. Han udtrykte sig med besvær, for denne store filolog, medlem af Det Franske Institut, kunne alle mulige sprog undtagen fransk. Madame Martin morede sig over hans galanteri, der var lige så plumpt og medtaget som gammelt jernkram i marskandiservinduerne, og hvorimellem der af og til dumpede nogle indtørrede blomster fra den græske lyrik. Monsieur Schmoll dyrkede kvinder og poesi og var overordentlig åndfuld.

Madame Marmet lod, som om hun ikke kendte ham og skred ud af stuen uden at besvare hans hilsen.

Da han havde udtømt hele sit forråd af behageligheder, blev han mørk og begrædelig. Han stønnede og sukkede og brød ud i dybe veklager; han var hverken tilstrækkelig dekoreret eller tilstrækkelig betænkt med sinecureposter eller tilstrækkelig forsynet med plads i den fribolig, som staten ydede ham og madame Schmoll og deres fem døtre. Han jamrede sig med en vis højhed. En rest af Ezekiels og Jeremias' ånd boede endnu i ham.

Uheldigvis faldt hans guldbebrillede øjne, der snusede langs bordkanterne, på Vivian Bells bog.

"*Den blonde Isolde*," råbte han bittert. "Læser madame den bog? Se, se! Jeg vil blot lade Dem vide, at Vivian Bell har stjålet en gravskrift fra mig, og hvad der er endnu værre, hun har ganske forvansket den ved at sætte den på vers. Den står på side 109:

– Græd ej du, jeg elsket har:
Hvad der er ej, aldrig var.
– Lad hos smerten kun mig bygge,
skygge kan begræde skygge.

Hører De, madame: *Skygge kan begræde skygge.* Den linje er ordret oversat efter en gravskrift, som jeg er den første, der har offentliggjort og forklaret. En dag, jeg spiste middag hos Dem i fjor, sad jeg ved siden af miss Bell ved bordet, og jeg citerede da denne linje for hende. Hun fandt den meget smuk. Og på hendes anmodning oversatte jeg straks næste dag den hele inskription på fransk og sendte den til hende. Og nu finder jeg den igen her i denne digtsamling, forvansket og lemlæstet og med overskriften: *Fra den hellige vej!* … Den hellige vej, det er mig!"

Han gentog med komisk raseri:

"Den hellige vej, det er mig, madame."

Han var krænket over, at forfatterinden ikke havde nævnt ham ved denne anledning. Han ville have, at hans navn skulle indlede bogen og forekomme i versene. Der skulle rimes på det. Han ville se sit navn altid og over alt. Han gennemrodede alverdens aviser, og hans lommer var altid propfulde af blade. Men han bar ikke nag til nogen. Han var ikke vred på miss Bell for dette. Han skulle gerne indrømme, at hun var en meget distingveret dame og absolut den forfatterinde, der for øjeblikket gjorde England størst ære.

Da han var gået, spurgte madame Martin ganske uskyldigt Paul Vence, om han kunne begribe, hvorfor madame Marmet, der dog ellers altid var så godmodig, havde siddet og set så vredt til monsieur Schmoll. Han blev overrasket over, at hun ikke vidste det.

"Jeg ved aldrig noget."

"Men fejden mellem Joseph Schmoll og Louis Marmet, som hele instituttet genlød af i lange tider, er dog endnu i frisk minde. Den endte først ved Marmets død, ja hans uforsonlige kollega forfulgte ham lige ud på Père-Lachaise.

Det var ækelt snesjap den dag, den stakkels Marmet blev begravet. Vi var alle gennemblødte og forfrosne lige ind til knoglerne. Men henne ved den åbne grav, midt i tågen og blæsten og pløret, stod Schmoll under en opslået paraply og læste en tale op over Marmet, fuld af jovial ondskab og hoverende medynk. Og den kørte han direkte fra begravelsen i sørgekaret rundt til alle bladene med. En ubehændig ven viste den til madame Marmet, som straks faldt i besvimelse. Har De virkelig aldrig hørt tale om denne blodige og lærde strid, madame?

Årsagen var det etruskiske sprog. Det var Marmets eneste studium, hvorfor han også kaldtes 'Etruskeren'. Hverken han eller nogen anden har imidlertid kendt et eneste ord af dette sprog, hvoraf ethvert spor er forsvundet. Schmoll sagde uafladeligt til ham:

'De ved godt, kære kollega, at De ikke kan et ord etruskisk, men det er jo netop det, der gør Dem til en så anset videnskabsmand, et så glimrende hoved.'

Marmet blev naturligvis fornærmet over denne ondskabsfulde ros og hævdede, at han kunne lidt etruskisk. En gang læste han en afhandling op for sine kolleger i Oldskriftselskabet, om hvilken rolle fleksionen havde spillet i de gamle toscanske talesprog."

Madame Martin spurgte, hvad fleksion var for noget.

"Kære madame, hvis jeg oven i købet skal give Dem undervisning i det, bliver det alt for indviklet. Det må være Dem nok, at den arme Marmet i sin afhandling havde citeret nogle latinske tekster, men citeret helt forkert. Nu er Schmoll en overordentlig fremragende latiner, den største indskriftskender efter Mommsen.

Han bebrejdede sin unge kollega (Marmet var ikke halvtreds endnu), at han kunne for meget etruskisk og for lidt latin. Fra det øjeblik havde Marmet ikke ro. Ved hver ny sammenkomst blev han gjort til genstand for en så muntert spottende ringeagt og i den grad forhånet, at han til sidst, trods sin store fredsommelighed, blev vred. Men Schmoll nærer som bekendt aldrig nag til nogen. Det er en af hans races dyder. Han er aldrig vred på den, han piner. En dag, han kom op ad trapperne til instituttet i følge med Renan og Oppert, mødte han Marmet og ville række ham hånden. Marmet tog ikke imod den, men sagde blot: 'Jeg kender Dem ikke.'

'De tager mig måske for en latinsk indskrift?' svarede Schmoll. Det var såmænd af den vittighed, Marmet døde og blev begravet. Og nu forstår De nok, hvorfor hans enke, der våger med andagt over sin mands minde, betragter hans fjende med sådan rædsel."

"Og jeg, der har haft Dem til middag sammen og til med sat Dem ved siden af hinanden, klods op ad hinanden."

"Ja, der er jo ikke noget umoralsk i dét, madame Martin, men det var grusomt."

"Kære ven – det vil måske forarge Dem, men hvis jeg endelig skulle gøre en af de to ting, ville jeg hellere begå noget umoralsk end noget grusomt."

En høj, mager ung mand med et solbrændt ansigt, der deltes på tværs af et stort overskæg, trådte ind og hilste med et hurtigt, smidigt buk.

"Monsieur Vence, De kender vist monsieur Le Ménil?"

De havde ganske rigtigt truffet hinanden før hos madame Martin og mødtes undertiden i fægtesalen, hvor Le Ménil var en flittig gæst. Den foregående dag havde de været sammen hos madame Meillan.

"Meillans, ja, det er et hus, hvor man forstår at kede sig," sagde Paul Vence.

"Der kommer dog en del medlemmer af Akademiet," sagde Le Ménil. "Jeg overvurderer sikkert ikke deres betydning, men det er dog eliten."

Madame Martin smilede:

"Da har vi dog hørt, monsieur Le Ménil, at De var mere optaget af damerne end af de lærde herrer i går. – De førte fyrstinde Seniavine til bords og underholdt hende om ulve."

"Om hvad? Om ulve?"

"Om ulve og ulvinder og ulveunger, og om hvordan skoven ser ud ved vintertid. Og vi fandt, at det var et temmelig køligt emne med en så nydelig borddame."

Paul Vence rejste sig.

"Madame tillader altså, at jeg tager min ven Dechartre med herhen en dag. Han vil meget gerne lære Dem at kende, og jeg håber, at De vil synes om ham. Han er et livligt og fint hoved. Og han er meget idérig."

Madame Martin afbrød ham:

"Å, jeg forlanger ikke så meget. Folk, som blot har lidt temperament, og som er sig selv, keder mig sjældent – sommetider morer de mig."

Paul Vence gik og Le Ménil lyttede, til lyden af hans skridt var døet hen i forstuen, og entredøren slog i. Da gik han hen til hende:

"I morgen kl. 3, *hjemme hos os*, ikke sandt?"

"De holder altså lidt af mig fremdeles?"

Han bad hende indtrængende om at svare ham, mens de endnu var alene. Hun svarede lidt drillende, at det jo var sent, og at hun aldeles ikke ventede flere visitter. Den eneste, der måske kunne komme, var hendes mand.

Han bønfaldt hende, og uden at lade sig nøde længere, svarede hun:

"Siden du så gerne vil – jeg har hele dagen i morgen til min egen rådighed. Vent mig i Rue Spontini kl. 3. Så går vi en tur bagefter."

Han takkede hende med et blik. Da han igen havde taget plads lige overfor hende ved kaminen, spurgte han, hvad det var for en, den monsieur Dechartre, som hun ville præsenteres for.

"Jeg vil aldeles ikke præsenteres for ham. Paul Vence præsenterer ham for mig. Det er forresten en billedhugger."

Han beklagede sig over, at hun altid trængte til at se nye ansigter.

"Og så oven i købet en billedhugger; de er i reglen temmelig ubehøvlede, disse billedhuggere."

"Å, han modellerer kun lidt! Men hvis De har noget imod, at han kommer, skal jeg lade være at tage imod ham."

"Jeg vil blot nødig, at andre skal nyde godt af den tid, De måske ellers kunne skænke mig."

"Ak, min ven, De har så vist ingen grund til at beskylde mig for at være for meget selskabsmenneske. Jeg var ikke engang hos madame Meillan i går."

"De gør også rigtigt i at vise Dem der så lidt som muligt. Det er ikke noget passende selskab for Dem."

Han forklarede sig nærmere. Alle de damer, som kom der, havde haft en eller anden historie, som hele verden kendte og talte om. Desuden morede det madame Meillan, at der spandtes intriger. Han ledsagede sin påstand med et par eksempler.

Hun hvilede i lad ynde tilbagelænet i sin stol, med hænderne på stolearmene og hovedet let hældende mod den ene skulder, mens hun stirrede ind i den sluknende ild. Hendes tanker svævede langt bort og hendes ansigts let sørgmodige udtryk og hendes dovent slappe legeme syntes i den dybe åndelige ro mere tilbedelsesværdigt end nogensinde. Den fuldkomne ubevægelighed forlenede hendes dejlige legeme med en ny ynde – kunstværkets!

Han spurgte, hvad hun tænkte på, og idet hun rev sig løs fra glødernes og askens melankolske trylleri, svarede hun:

"I morgen går vi en lang tur, ud i de yderste kvarterer, de underlige gader, hvor de fattige bor. Jeg holder så meget af de gamle, triste gader."

Han lovede at føje hende, mens han samtidig lod forstå, at han fandt hendes smag ganske absurd. Disse spadsereture, som hun undertiden fik ham med på, kedede ham, og han fandt dem desuden farlige. De kunne blive set.

"Og da det nu indtil i dag er lykkedes os at undgå folkesnak ..."

Hun rystede på hovedet.

"Tror De virkelig, at der ikke tales om os? Enten folk ved noget, eller de ikke ved noget, så snakker de alligevel. Man kan ikke vide alt, men man kan sige alt."

Hun sank atter tilbage i sine drømmerier. Han troede, at hun var misfornøjet eller vred af en eller anden grund, som hun ikke ville sige. Og han bøjede sig urolig ned over hendes smukke drømmende øjne, der spejlede gløderne i kaminen.

Men hun beroligede ham.

"Jeg aner aldeles ikke, om der tales om mig. Hvad skulle det også gøre? Ingenting gør noget!"

Han gik. Han skulle spise middag i klubben sammen med en ven, Caumont, der var i Paris på gennemrejse, og som ventede ham. Hun så efter ham med et udtryk af rolig sympati. Så gav hun sig atter til at læse i asken. –

Hun gennemlevede i tankerne hele sin barndom. Hun så for sig slottet, hvor hun havde tilbragt så mange lange glædeløse somre, de velholdte skove, den skumle fugtige park, bassinet med dets grønne, dorske vand, alle marmornymferne under kastanjetræerne og den bænk, hvor hun havde siddet og grædt og ønsket at dø. Endnu den dag i dag fattede hun ikke grunden til den ungdommelige fortvivlelse, der greb hende så ofte i den tid, da hendes heftigt opblussende indbildningskraft og hendes

legemes hemmelighedsfulde udvikling hensatte hende i en tilstand af forvirret længsel og angst. Som barn syntes livet hende både lokkende og afskrækkende. Nu vidste hun, at livet ikke var så mange håb og så megen angst værd; at det var en ganske hverdagsagtig ting. Hun burde jo have ventet det. Hvorfor havde hun ikke forudset det?

"Jeg så jo mama. Hun var en rar og fordringsfri kone, men lykkelig var hun ikke. Jeg drømte om en ganske anden skæbne end hendes. Hvorfor? Jeg følte mig jo omgivet af det fade, smagløse liv, og dog længtes jeg mod fremtiden som efter en saltfrisk og krydret luft. Hvorfor? Hvad ønskede jeg vel, hvad ventede jeg på? Burde jeg ikke have været fuldt forberedt på altings bedrøvelighed?"

Hendes forældre var rige, allerede da hun blev født, men deres rigdom havde det nyerhvervedes alt for grelle glans. Hun var datter af den Montessuy, der efter først at have haft en beskeden ansættelse i en bank i Paris, grundede og bestyrede to store kreditforeninger. I de vanskelige tider fandt hans frugtbare ånd, hans uovervindelige kraft – en enestående forening af retskaffenhed og snuhed – altid udveje. Han stod overfor regeringen som en ligestillet magt. Hun voksede op i det historiske slot Joinville, som hendes fader havde købt, restaureret og indrettet med stor pragt, og som med sin park og sine store springvand efter seks års forløb ikke stod tilbage for Vaux-le-Vicomte. Montessuy bragte så meget ud af tilværelsen som muligt, og da han af instinkt var afgjort ateist, ville han nyde al kødets lyst og alt, hvad attråværdigt, livet kunne byde. Han hobede kostbare marmorstatuer og malerier af de store mestre sammen i Joinvilles gallerier og stuer. Og ved

halvtreds års alderen havde han til elskerinder de smukkeste skuespillerinder og et par af den fine verdens damer, hvis luksus han bragte på fode. Med sit brutale temperament og sit gode hoved nød han i fuldt mål alt selskabslivets krydderi.

Imidlertid hentæredes den stakkels sparsommelige og beskedne madame Montessuy på Joinville. Hun så fattig og ynkelig ud mellem de tolv kæmpemæssige karyatider, der bar loftet med Lebruns maleri af titanernes kamp med Jupiter. Der døde hun da også en aften, sørgmodig og træt, liggende i sin lille jernseng, der var stillet hen ved fodenden af den store paradeseng. Hun havde aldrig elsket andet her på jorden end sin mand og sin lille stue med de røde damaskesmøbler i Rue Maubeuge.

Der havde ingen fortrolighed hersket mellem hende og datteren, for hun følte instinktivt, at Therese var hende alt for ulig, alt for ubunden af ånd og stærk af hjerte, og hun forstod, at hun trods sit blide og søde udtryk havde faderens kraftige blod i sine årer og havde arvet den fyrighed i sjæl og legeme, som havde beredt hende så mange lidelser, men som hun lettere kunne tilgive manden end datteren.

Men Montessuy kendte sig selv igen i sin datter og elskede hende. Som alle kraftige, levelystne mennesker kunne han til tider være bedårende munter. Skønt han levede meget ude, vidste han næsten altid at indrette det således, at han hver dag kunne spise frokost sammen med hende og undertiden tage hende med på spadsereture. Han forstod sig udmærket på smykker og pynt. Ved første blik både så og rettede han de kejtetheder i den unge piges toiletter, som skyldtes hendes moders glædeløse og grelle smag. Han opdrog og uddannede

sin lille Therese. Med sit voldsomme og hensynsløse temperament både morede og tiltrak han hende. Lige over for datteren vågnede hans medfødte erobrerlyst. Han, som altid ville vinde, vandt også hende. Han røvede hendes kærlighed fra moderen. Hun tilbad og beundrede ham.

Så langt Therese kunne huske tilbage, var han det eneste lyspunkt i hendes barndom. Og endnu var hun overbevist om, at der ikke fandtes en så elskværdig mand på hele Jorden som hendes fader.

Straks ved sin indtrædelse i livet skuffedes hendes håb om nogensinde at møde en så fyldig natur, en sådan rigdom af tænke- og handlekraft. Og denne skuffelse fulgte hende, da hun valgte sin ægtefælle og måske også senere ved et hemmeligt og friere valg.

Eller rettere, hun havde i virkeligheden slet ikke selvvalgt sin mand. Hun vidste ikke, hvordan det egentlig var gået til – hun lod sig gifte bort af faderen, som da var blevet enkemand, og som følte sig ængstelig og utryg ved midt i sit optagne forretningsliv pludselig at skulle varetage det vanskelige hverv som sin unge datters opdrager, og han havde sin vane tro villet afgøre det hele hurtigt og godt. Han dømte efter de ydre fordele, det passende ved partiet, og han vurderede højt den mere end firsårige kejserlige adel, som grev Martin tilførte hans familie, for ikke at tale om glansen ved en slægt, som havde afgivet ministre både til juliregeringen og det liberale kejserdømme. Den tanke, at hun skulle kunne finde kærlighed i sit ægteskab, faldt ham aldeles ikke ind.

Han smigrede sig med, at hun ville få al den luksustrang tilfredsstillet, som han tiltroede hende, glæden ved at være og at

synes, den sikre sociale anseelse, det lidt tarvelige behag ved at stå over og herske over andre, som for ham var det højeste i livet. Forresten havde han ingen tydelige forestillinger om, hvad lykke ville sige for en ærbar kvinde af det gode selskab, men ikke desto mindre var han urokkelig overbevist om, at hans datter altid ville blive ved at være uangribelig. Det var en afgjort sag, som hans hjerte aldrig havde tvivlet på.

Og ved erindringen om denne faderens urimelige og naturlige tillid, som stemmede så dårligt med hans egne meninger og erfaringer om kvinden, gled der et sørgmodigt, ironisk smil over hendes ansigt. Og hun måtte blot endmere beundre sin fader, der var alt for klog til at gøre sig generende bekymringer.

Og til syvende og sidst havde han jo heller ikke giftet hende så ilde bort, når man så, hvad ægteskabet betød for folk af hendes samfundslag. Hendes mand var lige så god som enhver anden. Han var blevet en meget udholdelig mand.

Af alt, hvad hun læste i asken, ved lampernes dæmpede lys, af alle minderne, var erindringen om hendes ægteskabelige samliv det mest udviskede. Der dukkede op hos hende nogle enkelte træk af en pinlig klarhed, nogle få meningsløse øjeblikke, og for øvrigt gled det alt ud i en vag følelse af kedsomhed.

Hele den tid syntes hende så kort, og den havde intet mærke sat. Og nu seks år efter, kunne hun knap huske, hvorledes det gik til, at hun fik sin frihed tilbage, – så let og hurtigt havde hun besejret sin kolde, flittige, sygelige og egoistiske mand, der var gulnet af forretninger og politik, arbejdsom, ærgerrig og middelmådig.

Han brød sig kun om kvinder af forfængelighed, og han havde aldrig brudt sig om hende. De enedes af et oprigtigt hjerte om en fuldkommen adskillelse. Fra da af havde de levet som fremmede, men var hinanden stiltiende taknemmelige for deres gensidige frihed. Hun havde måske også kunnet føle venskab for ham, hvis hun ikke havde fundet ham usandfærdig og hyklerisk og alt for dreven i at lokke hendes underskrift fra hende, når han havde brug for penge til sine forretninger, som han mere drev for at vække opsigt end af vindesyge. Her ud over var denne mand, som hun spiste til middag med og talte med hver dag, boede og rejste med, slet intet for hende.

Og mens hun sad hensunket i tanker med hånden under kind foran den sluknende ild, som en søgende, der rådspørger et orakel, og gennemlevede disse ensomme år, dukkede markis de Ré's ansigt op for hende. Hun så det så tydeligt og levende for sig, at hun forundredes ved det. Hendes fader havde indført ham hos hende og berømmet ham højligt, og han forekom hende derfor blot endnu stoltere og smukkere, med sine tredive års triumfer og selskabelige sejre. Hans eventyr var ham et stadigt æresfølge. Han havde forført tre generationers kvinder, og han efterlod et uforgængeligt minde i alle deres hjerter, som han havde elsket. Hans mandige ynde, hans enkle elegance og hans sikre bevidsthed om at behage, bevarede hans ungdom langt ud over årene. Han udmærkede i fremtrædende grad den unge grevinde Martin. Og hans, kvindekenderens, hyldest smigrede hende. Endnu i dette øjeblik tænkte hun derpå med fornøjelse. Han samtalede med fuldendt kunst. Derfor morede han hende, og hun lod ham se det, og fra det øjeblik lovede han sit frivole, forfængelige hjerte, at hans muntre liv skulle

afsluttes på en værdig måde, med erobringen af denne unge kvinde, som han vurderede højere end alle andre, og som så øjensynlig fandt behag i ham. For at nå sit mål anvendte han den mest erfarne list, men hun undveg ham med lethed.

To år senere gav hun efter for Robert Le Ménil, der elskede og begærede hende med hele sin ungdoms glød og sit hjertes oprigtighed. Hun tænkte ved sig selv: Jeg blev hans, fordi han elskede mig. Og det var sandhed. Men sandhed var det også, at et mægtigt og dumpt instinkt havde drevet hende; hun havde adlydt sit væsens dunkle kræfter. Men dette var hun sig ikke bevidst. Hvad hun forstod og var sig fuldt bevidst, var, at hun havde troet, ønsket og givet efter for en sand og virkelig følelse. Hun havde indvilliget, så snart hun så, at han elskede hende indtil smerte. Straks og ligefrem havde hun givet sig hen. Han troede, at hendes hengivelse var letsindig, men han tog fejl. Hun havde følt sig angst foran det uoprettelige, også på en måde skamfuld over pludselig at have noget at skjule. Alt, hvad hun havde hørt hviske omkring sig om kvinder, der havde elskere, begyndte at summe for hendes brændende øren.

Men stolt og fintfølende som hun var, bar hun omsorg for, at han ikke skulle ane, hvad hengivelsen kostede hende, og for ikke med et ord at forpligte ham udover hans følelsers varighed. Han mærkede intet til denne hendes sjælelige forpinthed, som for øvrigt kun varede nogle dage og derpå veg pladsen for en lykkelig ro. Og nu, efter tre års forløb, fandt hun sin handlemåde naturlig og skyldfri. Hun havde ikke gjort uret mod nogen og følte ingen anger. Hun var tilfreds. Dette forhold var jo dog hendes livs lykkeligste oplevelse. Hun elskede og var elsket. Hun havde vist nok ikke følt den rus, hun havde drømt

om. Men findes den overhovedet? Hun var en god og hæderlig mands veninde. Han, en mand, der var skattet af alle kvinder, meget søgt i selskabslivet, og som havde ord for at være både kræsen og utilnærmelig, viste hende en dyb kærlighed. De lykkelige timer, hun skænkede ham, i forbindelse med glæden over hans beundring bandt hende til ham. Han gjorde hende livet ikke netop uafbrudt lyksaligt, men let at leve og undertiden behageligt.

Ved ham åbenbaredes hendes inderste væsen, hendes temperament, hendes egentlige bestemmelse, som hun ikke havde forstået i ensomheden, trods sin uro og uforklarlige nedtrykthed. Hun lærte sig selv at kende gennem ham og følte en lykkelig forundring over dette. Deres sympati bundede hverken i deres hjerte eller ånd. Hun følte et roligt, lidenskabsløst behag ved ham, som ikke let kunne forskertses. Selv i dette øjeblik oplivedes hun ved tanken om at skulle mødes med ham i deres lille lejlighed i Rue Spontini, hvor de nu i tre år havde truffet hinanden. Men det er med et heftigt lille kast med hovedet og med en brutalere skuldertrækning, end man skulle have ventet det af den smukke madame, der sidder så ene ved den uddøde kamin, at hun siger til sig selv:

"Jeg *trænger* til kærlighed; simpelthen."

2

Det var allerede begyndt at mørkne, da de forlod den lille lejlighed i Rue Spontini. Robert Le Ménil gjorde tegn til en forbikørende droske, og med et ængsteligt blik på hest og kusk steg han ind med Therese. Trykket op til hinanden rullede de afsted gennem den spøgelsesagtige by, gennem dunkle gader afbrudt af pludselige lys – og gennem deres sind gled alle indtryk lige så ubestemte og udviskede som det skær, der af og til faldt på de duggede vognruder. Alt udenom dem var forvirret og utydeligt, og de følte en sød tomhed i sjæl og hjerte. – Vognen kørte nu nærved Pont-Neuf ind på Quai Augustine.

De steg ud. En frisk kulde oplivede den dystre januardag. Therese indåndede gennem sit slør fornøjet de lette vindpust, der strøg over floden og fejede et støv så hvidt og skarpt som salt hen ad den hårdfrosne jord. Hun glædede sig over at kunne færdes frit i ukendte omgivelser. Hun holdt af at se på dette stenlandskab, der hylledes i dagens svage og dunkle skær; at kunne gå hurtigt og fast henad kajen, hvor træerne tegnede deres sorte netværk mod horisonten, der var rustrød af byens skorstensrøg; at stå lænet over brystværnet og se ned på Seinens højtideligt glidende vand. At give sig hen i den melankoli, der præger denne flod uden bredder, uden pile- eller bøgetræer. Allerede tændtes de første sitrende stjerner på himlen.

"Det ser ud, som om vinden skulle blæse dem ud," sagde Therese.

Han syntes også, de blinkede stærkt. Men han troede ikke, det betød regn, som bønderne siger. Han havde tværtimod lagt mærke til, at i ni af ti tilfælde tydede det på smukt vejr, når stjernerne blinkede sådan.

Da de nærmede sig Petit-Pont, opdagede de på højre side nogle jernkramhandler, oplyst af osende lamper. Hun løb derhen og betragtede nysgerrigt de støvede og rustne varer, der var udstillede. Hendes samlerinstinkt var blevet vækket og hun drejede om gadehjørnet og drev på må og få afsted, indtil hun nåede en bod med skråtag, under hvis fugtige loft der hang forskellige ubestemmelige pjalter, og bag hvis smudsige ruder et lys skinnede over kasseroller, porcelænsvaser, en klarinet og en brudekrans.

Han kunne ikke fatte, hvilken fornøjelse det kunne være hende.

"Du får blot utøj på dig. Hvad interesserer du dig dog for derinde?"

"For alt. Jeg tænker på den stakkels brud, hvis krans ligger der under glasklokken. Bryllupsmiddagen var naturligvis ved Porte-Maillot. Der var sikkert en gardist i følget. Det er der næsten altid ved de bryllupper, man ser i skoven om lørdagen. Rører de dig slet ikke alle disse stakkels fattige og latterlige eksistenser, der dog også engang skal træde ind i det forbigangnes dunkle storhed, når deres tid kommer?"

Mellem nogle blomstrede kopper, skårede og umage, opdagede hun en kniv, hvis elfenbensskaft forestillede en lang flad kvinde med Maintenon-frisure. Hun købte den for et par sous. Det morede hende, fordi hun havde en lignende gaffel. Le Ménil indrømmede, at han ikke forstod sig på den slags ting.

Men hans tante de Lannoix var en fin kender. Antikvitetshandlerne i Caen talte ikke om andet end hende. Hun havde restaureret og møbleret sit slot helt i stil. Det havde fordum tilhørt Jean Le Ménil, i 1779 rådmand i Rouen, der brugte det til sommerbolig. Huset eksisterede for øvrigt allerede før hans tid, det var nævnt i et skøde fra 1690 under benævnelsen Flaskehuset. I en sal i stueetagen fandtes endnu Jean Le Ménils bogsamling bag gitre på dybe, hvide hylder. Hans tante Lannoix ville engang ordne dem, og hun havde da fundet en del letfærdige værker med så frivole kobberstik, at hun havde brændt dem.

"Hun må jo være et fæ, den tante," sagde Therese.

Hans evindelige fortællinger om madame de Lannoix havde allerede længe kedet hende. Hendes ven havde nemlig ude i provinsen en moder, adskillige søstre og tanter, en talrig familie, som hun slet ikke kendte og som irriterede hende. Han omtalte dem altid med beundring, men hun kom altid i slet humør over det. Hun ærgrede sig over de hyppige besøg, han aflagde hos denne sin familie, og hvorfra hun syntes, han medbragte en indeklemt luft, snævre synsmåder og følelser, som sårede hende. Men han på sin side forundrede sig troskyldigt over hendes antipati og led under den.

Han tav. Et beværtningssted, hvis vinduer blinkede gennem gitteret, bragte ham pludselig til at tænke på forfatteren Choulette, som nok var fordrukken. Han spurgte lidt gnavent, om Therese fremdeles så noget til denne monsieur Choulette, der plejede at aflægge hende visitter i havelock og med rødt tørklæde op om ørene.

Hun blev ærgerlig over at høre ham tale akkurat som general Larivière. Og hun ville ikke tilstå, at han forsømte hende med den sædvanlige ugenerthed hos optagne og lunefulde mennesker, der ikke hører til selskabet.

"Han har talent," sagde hun, "og fantasi. Han er en original natur. Jeg synes meget godt om ham."

Han bebrejdede hende, at hun havde en så mærkværdig smag, men hun svarede ivrigt:

"Jeg har ikke en smag. Jeg har mange slags smag. Og du misbilliger den dog ikke altid, vel?"

Han misbilligede den på ingen måde. Han var blot bange for, at hun kompromitterede sig ved at modtage sådan en gammel bohême, der ikke hørte hjemme i noget anstændigt hus.

Hun udbrød heftigt:

"Ikke hører hjemme i noget anstændigt hus? Choulette ikke? Ved du da ikke, at han hvert eneste år tilbringer en hel måned i Vendée hos markise de Rieu, ja hos selve markise de Rieu, katolikken, royalisten, den gamle chouan, som hun kalder sig selv. Men siden du interesserer dig sådan for Choulette, skal du høre hans sidste bedrift. Jeg har den fra Paul Vence. Her i disse smågader, hvor der er undertøj og urtepotter i vinduerne, kan jeg bedre forstå den."

"En regnvejrsaften i vinter traf Choulette på en beværtning i en gade, hvis navn jeg har glemt, men den har sikkert været lige så fattig og elendig, som denne – en ulykkelig pige. Opvarterne ville ikke vide af hende, men Choulette elskede hende for hendes nedværdigelses skyld. Hun hed Maria, men ikke engang det navn var hendes eget. Hun havde fundet det slået op over døren til sit kvistkammer i et logihus, hvor hun holdt til.

Choulette blev rørt over denne fuldkomne elendighed og skændsel. Han kaldte hende sin søster og kyssede hendes hænder. Fra det øjeblik har han aldrig forladt hende. Hun følger ham barhovedet og i et lille sjal på de cafeer, hvor velstående studenter kommer for at læse tidsskrifterne. Han siger hende de ømmeste ting. Han græder, og hun græder. De drikker sammen, og når de har drukket, slås de. Han elsker hende og kalder hende den rene, sit kors og sin frelse. Hun var barfodet. Han gav hende et nøgle groft garn og strikkepinde, for at hun skulle strikke sig strømper, og han beslår selv det stakkels barns sko med uhyre søm. Han lærer hende letfattelige vers. Men han er bange for at forringe hendes moralske skønhed ved at tage hende ud af den skændsel, hvori hun lever med en fuldkommen enfoldighed og beundringsværdig armod."

Le Ménil trak på skuldrene.

"Han er jo gal, den Choulette, og Paul Vence fortæller dig nogle nette historier. Jeg er ved Gud ikke snerpet, men der er dog visse arter af umoralitet, der byder mig imod."

De drev stadig afsted på må og få. Therese var faldet i tanker.

"Ja vist, jeg ved nok: Moral og pligt! Men hvem pokker kan hitte ud af, hvori ens pligt består. Jeg ved virkelig de tre fjerdedele af tiden ikke, hvad der er min pligt. Det går akkurat som med miss' pindsvin på Joinville – vi tilbragte hele aftenen med at søge efter det under alle møblerne, og når vi så vel havde fundet det, gik vi i seng."

Han mente også, at der var meget i, hvad hun sagde, og måske mere end hun selv anede. Han tænkte ofte på det, når han var alene.

"Det er også derfor, jeg ofte fortryder, at jeg ikke blev i hæren. Jeg ved nok, hvad du vil sige. At man sløves ved det liv. Gudbevares, det kan gerne være, men man ved altid nøjagtig, hvad man har at gøre, og det betyder meget her i verden. Jeg finder overhovedet, at min onkel, general de la Briche's tilværelse er en overordentlig smuk tilværelse, ærefuld og behagelig. Men nu til dags, hvor det ganske land vælter ind i hæren, findes der hverken soldater eller officerer mere. Det er akkurat som på banegården om søndagen, hvor konduktørerne stopper de forvildede rejsende ind i toget. Min onkel, general de la Briche, kendte personlig hver eneste soldat og officer i sin brigade. Endnu har han alle deres navne på en tavle i sin spisestue. Af og til læser han dem igennem for sin fornøjelses skyld. Men nu til dags? Hvorledes skulle vel nu en officer kunne kende sine folk?"

Hun hørte ikke længere på ham. Hun stod og betragtede en kone, der solgte stegte kartofler på hjørnet af Rue Galande. I det lille indelukke bag ruden lyste hendes ansigt frem af mørket i skæret fra en klar trækulsild. Hun dyppede sin hulslev i den sydende olie og fiskede små guldglinsende snitter op og fyldte dem i et gult papirkræmmerhus med blanke halmstrå i bunden. Et rødhåret pigebarn stod og så forventningsfuldt til med et to sous-stykke rakt frem i sin røde hånd.

Da pigen gik sin vej med kræmmerhuset, opdagede Therese, at hun også var sulten, og hun ville endelig smage på de stegte kartofler.

Han forsøgte først at få hende derfra.

"Man kan jo ikke vide, hvad hun bruger til dem."

Men omsider blev han dog nødt til at forlange et kræmmerhus til to sous af konen og sørge for, at hun kom salt på.

Mens hun nu med sløret skudt op på næsetippen gnaskede på sine kartoffelskiver, trak han hende bort fra lygteskinnet ind i folketomme gader. Kort efter befandt de sig atter ved kajen og så domkirkens mørke kolos hæve sig på den anden side af den smalle flodarm. Månen, der syntes fæstet på skibets kniplingsrand forsølvede de skrånende tagsider.

"Notre-Dame!" udbrød Therese. "Den er tung som en elefant og let som et insekt. Se, månen er kravlet op og kigger på den som en uartig lille abekat. Den ligner slet ikke min landsbymåne hjemme på Joinville. Der havde jeg min egen sti, en lang lige sti med månen helt nede for enden. Den stod der ikke hver aften, men den vendte trofast tilbage, rund og rød og venlig. Som en god naboerske, en af egnens honoratiores. Jeg gik den altid meget højtidelig i møde, i høflighed og venskab. Men denne parisermåne, hvem vil vel have nogen omgang med den? Den tilhører slet ikke det gode selskab. Den har vist set meget underligt i al den tid, den sådan har gnedet sig langs med alle tage."

"Din lille sti, ja," sagde han med et ømt smil. "Hvor du spadserede alene og som du holdt så meget af, fordi himlen lå for enden af den, slet ikke synderlig langt borte eller højt oppe. Jeg ser den for mig, som om jeg var der!"

Det var ved en jagt på Chateau Joinville, hvortil han var indbudt af Montessuy, at han havde set hende første gang og straks elsket og attrået hende. Og det var en aften ved udkanten af den lille skov, at han første gang havde sagt, han elskede

hende, og hun havde hørt på ham, tavs, med et sørgmodigt træk om munden og drømmende øjne.

Mindet om den lille sti, hvor hun havde spadseret ene om efterårsaftenerne, rørte og bevægede ham. Det bragte erindringen om de første dejlige timer i spirende begær og frygtsomt håb til at blusse op i ham. Han famlede efter hendes hænder i muffen og trykkede de spinkle fingre gennem pelsværket.

Et pigebarn, der havde violer i en vidjekurv med gran i bunden, så straks, at det var et par forelskede mennesker og kom hen med sine blomster. Le Ménil købte en buket til to sous og rakte den til Therese.

Hun gik hen imod kirken. Hun tænkte ved sig selv: "Den ligner et uhyre dyr, et apokalyptisk dyr –"

Ved den anden ende af broen gav en anden blomstersælgerske, en rynket, skægget gammel en, grånet af alder og støv, sig til at følge efter dem med sin kurv fuld af mimoser og nizzaroser. Therese gik med sin violbuket i hånden og forsøgte at få den stukket fast i sit kjolebryst. Hun besvarede den gamles tilbud med et muntert:

"Tak, jeg har, hvad jeg behøver."

"Man kan nok høre, at De er ung!" råbte den gamle i en grov tone efter dem, idet hun gik sin vej.

Therese forstod næsten straks, og der kom et lille smil om hendes øjne og mund. De gik over den mørke kirkeplads og forbi stenstatuerne, der med deres kroner og sceptre rækkevis fylder portalernes runding.

"Skal vi ikke gå ind?" sagde Therese.

Han havde ikke lyst. Han blev grebet af en slags forlegenhed, næsten frygt ved at skulle vise sig med hende i en kirke. Han sagde, at kirken var lukket. Han troede og ønskede, at det var tilfældet. Men hun skød døren i vindfanget op og gik ind i det uhyre skib, hvor søjlernes ubevægelige skov steg højt op i dunkelheden. Inderst inde bevægede vokskerter sig frem og tilbage foran spøgelsesagtige præsteskikkelser, under orgelets døende suk, før det forstummede. Hun gøs i den store stilhed.

"Kirkernes tungsindighed ved aften gør altid indtryk på mig," sagde hun. "Jeg føler tilintetgørelsens storhed."

"Men vi må jo dog tro på noget her i verden," svarede han. "Hvis der ingen Gud var til, og hvis vore sjæle ikke var udødelige, var det hele dog alt for trist."

Hun blev stående lidt tavs under hvælvingernes høje skyggetelt.

"Ak, min ven, vi ved jo ikke, hvad vi skal gøre med dette liv, der dog er så grumme kort, og alligevel ønsker du et efter dette, der skulle vare evigt."

Da de senere sad i vognen for at køre hjem, sagde Le Ménil fornøjet, at han syntes, det havde været en udmærket dag. Han kyssede hende, tilfreds med hende og med sig selv. Men hun delte ikke hans gode humør. Det var som oftest tilfældet i deres forhold. De sidste minutter af samværet ødelagdes altid for hende ved en forudfølelse af, at han ikke ville vide at sige de rette ord, når de skiltes. I reglen forlod han hende i hast, som om der hos ham aldrig fulgte noget bagefter. Hver gang de skiltes, havde hun en ubestemt følelse af et brud. Hun led under det allerede på forhånd og blev irritabel.

Under træerne på Cours-la-Reine tog han hendes hånd og kyssede den med små hurtige kys.

"Det er sjældent, at to mennesker elsker hinanden så højt som vi. Ikke sandt, Therese?"

"Sjældent, det ved jeg ikke, men jeg tror, at du elsker mig."

"Og du?"

"Jeg elsker også dig."

"Og vil du altid gøre det?"

"Hvorledes kan man vide det?"

Men da hun så, at hendes vens ansigt fik et bekymret udtryk, tilføjede hun:

"Ville du føle dig tryggere med en kvinde, der svor at elske dig hele livet igennem?"

Han så fremdeles bekymret og ulykkelig ud. Hun blev rørt og sagde for helt at berolige ham: "Du ved jo nok, min ven, at jeg ikke er flygtig. Jeg er ingen ødeland som fyrstinde Seniavine."

Omtrent ved enden af Cours-la-Reine tog de afsked under træerne. Han beholdt vognen videre til Rue Royale. Han skulle i klubben og spise middag og bagefter i teatret. Han havde altså ingen tid at spilde.

Therese gik til fods hjemad. Foran Palais-du-Trocadéro, der lynede som et diamantsmykke, kom hun til at tænke på blomstersælgersken fra Petit-Pont. De ord, konen havde slængt efter dem i mørket og blæsten, randt hende i hu, men ikke længere spottende og letfærdige, nej uhyggelige og triste:

"De er nok ung!"

Ja, hun var ung – og elsket. Og hun kedede sig.

3

Midt på spisebordet stod kurven med et væld af blomster i sin brede forgyldte bronzeskål, hvor ørne spilede vingerne ud mellem stjerner og bier under tunge hanke, dannet som overflødighedshorn. På siderne løftede bevingede sejrsgudinder tændte kandelaberarme. Denne empire-bordopsats havde Napoleon i 1812 skænket grev Martin de l'Aisne, den nuværende Martin-Bellèmes bedstefader. Martin de l'Aisne var i 1809 medlem af den lovgivende forsamling, og blev det følgende år udnævnt til medlem af finanskommissionen, hvis stadige og skjulte arbejde stemmede så godt overens med hans egen beskedne og flittige karakter. Skønt han både ved fødsel og tilbøjelighed var liberal, fandt kejseren dog behag i ham på grund af hans flid og hans ubestikkelige retskaffenhed, der aldrig blev påtrængende. I et par års tid blev han overøst med gunstbevisninger. I 1815 stemte han med det moderate flertal for den betænkning, hvori monsieur Lainé holdt en noget sen formaningstale for det vaklende kejserdømme. Den første januar 1814 ledsagede han sine kolleger til Tuilerierne. Kejseren gav dem en frygtelig modtagelse. Han gik lige løs på dem, og heftig og forstemt som han var, fordi han anede, at hans magt stod for fald, overøste han dem med vrede og foragt.

Han for' frem og tilbage mellem deres målløse rækker, og pludselig greb han på må og få grev Martin i skuldrene, rystede ham og trak ham frem, mens han råbte:

"En trone – det er fire stykker træ, betrukket med fløjl? Ikke sandt? Nej! En trone er en mand, og manden er mig! I har villet

kaste snavs på mig! Er det nu tiden til at gøre mig bebrejdelser – nu, da to hundrede tusind kosakker bryder ind over vore grænser! monsieur Lainé er en elendig karl. Man skal ikke vaske sit snavsede linned i fremmedes påsyn."

Mens hans raseri boltrede sig pragtfuldt og plat, holdt han den deputerede fra l'Aisne fast ved hans broderede krave og krammede den vredt.

"Folket kender mig. Men jer kender det ikke. Jeg er nationens udkårede. I er blot nogle elendige udsendinge fra et eller andet departement."

Og han spåede dem girondinernes skæbne. Sporerne klirrede som akkompagnement til hans smældende stemme.

Fra den dag og til sin død var grev Martin en stammende og skælvende mand, ja han skælvede endnu, da han, skjult i sin bolig i Laon, kaldte Bourbonerne tilbage efter kejserens fald. Forgæves dækkede restaurationen, juliregeringen og det andet kejserdømme hans altid beklemte bryst med kors og bånd. Ophøjet til de fornemste embeder og overvældet med hæder fornemmede han dog altid korsikanerens greb i sin skulder. Han døde som senator under Napoleon den Tredje og efterlod sig en søn, der havde arvet faderens skælven.

Denne søn ægtede frøken Bellème, datter af første præsident ved retten i Bourges, og med hende hele den politiske glans, der strålede over en familie, som havde skænket det mådeholdne kongedømme tre ministre. Bellèmerne, der havde været civile embedsmænd allerede under Louis XV, højnede Martin'ernes jakobinske afstamning. Den anden grev Martin var medlem af alle lovgivende forsamlinger indtil sin død, der indtraf 1881. Hans søn, Charles Martin-Bellème, indtog uden synderlig møje

sit sæde i tinget. Og efter at han havde ægtet Therese Montessuy, hvis medgift blev ham en god støtte i hans politiske karriere, tog han diskret plads mellem de fire-fem rige og betitlede borgere, der efter at de havde sluttet sig til demokratiet og republikken blev modtaget uden alt for sure miner af de fremtrædende republikanere, der følte sig smigrede ved de adelige navne og trygge ved deres indehaveres middelmådighed.

I spisestuen, hvor man hist og her i dunkelheden over dørene anede Oudrys plettede hundekroppe – midt for den store opsats med stjerner og gyldne bier mellem de to kandelaberbærende sejrsgudinder – præsiderede grev Martin-Bellème. Han gjorde honnør med den lidt tungsindige velvilje, den melankolske høflighed, der for ganske nylig i Elysée blev fastslået som det genoprejste, isolerede Frankrigs repræsentationstone over for et stort nordisk hof. Grev Martin henvendte nu og da nogle matte bemærkninger til højre til madame Garain, den forhenværende justitsministers madame, eller til venstre til fyrstinde Seniavine, der var overlæsset med diamanter og kedede sig gudsjammerligt. Lige overfor ham på den anden side af opsatsen sad grevinde Martin mellem general Larivière og monsieur Schmoll, medlem af Oldskriftselskabet, og kærtegnede sine fine kyske skuldre med lette pust af viften. Ved de to halvcirkler for bordets ender sad monsieur Montessuy, en kraftig, blåøjet mand med blodrig teint; en ung kusine, madame Bellème de Saint-Nom, generet af sine lange magre arme. Maleren Duvicquet, monsieur Daniel Salomon, Paul Vence, den deputerede Garain, monsieur Bellème de Saint-Nom, en ukendt senator og Dechartre, der for første gang

spiste middag der i huset. Konversationen, der i begyndelsen var afbrudt og treven, steg efterhånden til en forvirret mumlen, hvorover man kunne høre Garains stemme:

"Enhver falsk idé er farlig. Man bilder sig ind, at fantaster ingen skade gør, men deri tager man fejl – de gør megen skade. Selv de tilsyneladende mest uskyldige utopier øver en skadelig indflydelse, fordi de giver folk afsmag for virkeligheden."

"Det kommer måske af, at virkeligheden ikke er så dejlig," sagde Paul Vence.

Den forhenværende justitsminister forsikrede højtideligt, at han selv var en ven af alle mulige fremskridt. Og uden at minde om, at han under kejserdømmet havde foreslået den stående hærs afskaffelse og i 1880 adskillelse af stat og kirke, erklærede han, at han tro mod sit program altid ville være demokratiets sag en hengiven tjener. Hans valgsprog var, sagde han: "Orden og Fremskridt". – Og han bildte sig virkelig ind, at han havde fundet på det.

Montessuy svarede med sin grovkornede godmodighed:

"Hør nu, monsieur Garain, når De skal være oprigtig, må De indrømme, at der overhovedet ikke kan foretages reformer, det måtte da være en forandring af farven på frimærkerne. Enten tilstanden er god eller slet, er den, som den må være. Ja," blev han ved, "tilstanden er, som den må være. Men dog skifter den uophørligt. Siden 1870 har landet gennemgået fire-fem økonomiske og industrielle kriser, som nationaløkonomerne ikke havde forudset, og hvis årsag de endnu ikke begriber. I samfundet – som i naturen – kommer omvæltningerne altid indefra."

I statssager nøjedes han med korte og knappe anskuelser. Socialisterne foruroligede ikke en mand, der, som han, udelukkende levede i nuet og kun lidet bekymrede sig om fremtiden. Uden at bryde sig om, at solens og kapitalens glans måske en dag blev slukt, nød han dem begge. Efter hans mening skulle man blot lade sig føre med af strømmen. Det var kun tosser, der forsøgte at dæmme op for den, og de, der ville løbe foran den, var forrykte.

Men grev Martin, der af naturen var melankoliker, havde dystre anelser. Han forudsagde i tilslørede vendinger uhyggelige katastrofer.

Hans bekymrede ord nåede tværs over blomsterkurven til monsieur Schmoll, der straks begyndte at lamentere og profetere. Han forklarede, at de kristne folkeslag var absolut ude af stand til alene og ved egen hjælp at frigøre sig helt fra barbariet, og at Europa den dag i dag uden araberne og jøderne ville have stået på samme trin som under korstogene, nedsunket i uvidenhed, elendighed og grusomhed.

"Middelalderen er kun afsluttet i de verdenshistorier, man giver skoledrenge for at forfalske deres begreber. I virkeligheden er barbarerne barbarer den dag i dag. Israels mission er at oplyse folkeslagene. Det var israelitterne, der i middelalderen indførte Asiens viden til Europa. Socialismen forskrækker Dem. Den er et kristent onde, ligesom munkevæsenet. Og anarkismen? Ser De ikke, at det er albigensernes og valdensernes spedalskhed om igen. Jøderne, der har oplært og civiliseret Europa, er de eneste, der nu formår at befri vor verdensdel fra den evangeliske syge, som fortærer den. Men de har svigtet deres opgave. De gør sig til kristne

mellem de kristne. Og Gud straffer dem. Han ser rolig på, at man forfølger og udplyndrer dem. Over alt gør antisemitismen uhyggelige fremskridt. I Rusland bliver mine trosbrødre jagede som vilde dyr. Og her i Frankrig er de civile og militære embeder lukket for jøderne. De bliver ikke længere modtaget i aristokratiske kredse. Min nevø, den unge Isak Coblentz, har måttet opgive den diplomatiske løbebane, skønt han har bestået sin adgangseksamen med glans. Nogle af mine kollegers fruer breder med vilje antisemitiske blade ud lige for næsen af min kone, når hun kommer på visit. Og vil De tro, at kultusministeren har afslået at give mig kommandørkorset, som jeg anmodede ham om? Hvilken utaknemmelighed! Hvilken mangel på forståelse! Nej, mine damer og herrer, antisemitismen er den europæiske civilisations visse død."

Den lille mands væsen var ubeskrivelig naturligt. Snurrig og græsselig, som han var, vakte han samtlige gæsters forbavselse ved sin åbenhjertighed. Madame Martin, som han morede, komplimenterede ham.

"De forsvarer da i al fald Deres trosbrødre, monsieur Schmoll. De gør ikke som en overordentlig nydelig, jødisk dame, jeg kender. Hun havde læst i en avis, at eliten af det jødiske selskab kom i hendes hus og fo'r straks rundt og skreg op om, at det var en fornærmelse mod hende."

"Jeg er overbevist om, at De slet ikke aner, hvor smuk og højt hævet over alle andre den jødiske moral er. Kender madame parablen om de tre ringe?"

Men hans spørgsmål druknede i den almindelige samtale, hvor alle mulige emner krydsede hinanden, udenlandsk politik, taler i Akademiet, maleriudstillinger og fornemme skandaler.

Der blev talt om den sidst udkomne roman og om det næste skuespil. Det var et lystspil. Napoleon optrådte i nogle scener.

Og talen samlede sig nu om Napoleon, der i den sidste tid flere gange var bragt frem på scenen og skildret i meget læste bøger. Han betragtedes som en kuriositet, et moderne fænomen. Ikke længere som folkets helt, fædrelandets bestøvlede halvgud som i de dage, da Norvins og Béranger, Charlet og Raffet skabte legenden om ham, men snarere som en mærkværdig størrelse, en type, der morede ved sin intime livagtighed, en skikkelse, hvis stil behagede kunstnerne og hvis karriere interesserede hoben.

Garain, som havde grundet sin politiske løbebane på hadet til kejserdømmet, mente oprigtig talt, at dette tilbagefald i den nationale smag kun var en tåbelig grille. Han kunne intet faretruende se deri og følte ingen frygt i den anledning. Han var en mand, der pludselig kunne blive besat af en vanvittig rædsel. Men i dette øjeblik var han fuldkommen rolig. Han tilrådede hverken at forbyde forestillingerne eller beslaglægge bøgerne, at fængsle forfatterne eller undertrykke noget som helst. Rolig og værdig så han i Napoleon kun den Taine'ske eventyrer, der gav Volney et spark i maven.

Alle ville nu fremsætte deres opfattelse af den virkelige Napoleon. Grev Martin, der sad midt for den kejserlige opsats og de bevingede sejrsgudinder, talte høfligt om Napoleons organisatoriske og administrative talent. Han satte ham meget højt som præsident i statsrådet, hvor et ord af ham altid havde kastet lys over dunkle punkter.

Garain påstod, at ved disse kun alt for bekendte møder havde Napoleon, under påskud af at ville tage en pris, udbedt sig

statsrådernes emalje- og diamantprydede guldtobaksdåser, som de aldrig øjnede senere. Til slut tog de ikke andet end tobakspunge med sig i statsrådsmøderne. Han havde historien fra en søn af selve Mounier.

Montessuy roste Napoleons ordenssans.

"Han holdt af, at et arbejde blev vel udført," sagde han. "Det er noget, meget få bryder sig om nu til dags."

Maleren Duvicquet, der så på Napoleon med en malers øje, var helt i vildrede. Han kunne ikke i den dødsmaske, der var blevet ført hjem fra St. Helena, genfinde trækkene fra det smukke og mægtige ansigt, som alle medaljer og buster har bevaret. Det kunne man let overbevise sig om, for nu var jo alle disse bronzemasker blevet halet ned fra pulterkamrene og hængt til salgs hos alverdens marskandisere mellem forgyldte træørne og sfinkser. Og siden Napoleons sande ansigt var så lidt napoleonsk, kunne det jo efter hans mening godt tænkes, at Napoleons sande ånd heller ikke havde været napoleonsk. Måske var den meget spidsborgerlig. Det var blevet sagt, og han var tilbøjelig til at tro det. Duvicquet, som smigrede sig med at have skabt århundredets portrætter, vidste desuden af erfaring, at de berømte mænd kun svarer dårligt til det billede, man danner sig af dem.

Monsieur Daniel Salomon gjorde opmærksom på, at den dødsmaske, Duvicquet omtalte, som doktor Antommarchi havde bragt med til Europa, først var blevet støbt i bronze og udsendt i subskription under Louis-Philippe i 1835, og da havde vakt forbavselse og mistro. Man mistænkte denne snakkesalige og forsultne italiener, denne farceagtige plastersmører, for at have taget verden ved næsen. Disciple af doktor Gall, hvis

system den gang var i vælten, anså masken for meget mistænkelig. De fandt aldeles ingen geni-knuder på den, og panden, som blev undersøgt efter mesterens princip, frembød intet som helst mærkeligt.

"Netop," sagde fyrstinde Seniavine. "Det eneste mærkelige ved Napoleon er, at han gav Volney et spark i maven og stjal tobaksdåser med diamanter. Det har jo monsieur Garain lige bevist os."

"Og man er ikke engang ganske sikker på, at han har givet det spark," sagde madame Martin.

"Ja, man bliver sandelig klog med tiden," råbte fyrstinde Seniavine lystigt. "Napoleon har slet ingen ting gjort – ikke engang sparket Volney. Og han havde en hovedskal som en idiot."

General Larivière syntes, at nu burde også han rykke ud.

"Napoleons felttog i 1813 bliver meget omstridt," udslyngede han.

Generalen tænkte hermed at behage Garain; det var hans eneste tanke. Dog lykkedes det ham med megen møje at formulere en sammenhængende dom.

"Napoleon har begået fejl," sagde han. "Og en mand i hans stilling har ikke lov til at fejle."

Derpå tav han, meget rød i hovedet.

"Men De, monsieur Vence, hvad mener nu De om Napoleon?" spurgte madame Martin.

"Jeg sværmer ikke for sabelraslere, madame. I mine øjne hører alle erobrere til de farlige sindssyge. Imidlertid interesserer kejserens skikkelse mig, som den interesserer alle andre. Jeg finder en mærkelig karakter og kraft i den. Der gives

ikke det digt eller den roman, der kan måle sig med 'Dagbogen', og den er dog skrevet i en latterlig tone. Når De vil vide min mening om Napoleon, så synes jeg, at han skabtes til hæder og berømmelse, og at han bar den så strålende bramfrit som en ridder fra heltedigtningen. En helt må være et menneske. Napoleon var et menneske."

"Se, se," udbrød man.

Paul Vence blev ved:

"Han var heftig og flygtig og derigennem dybt menneskelig, ja jeg kunne gerne sige, som folk er flest. Blot ville han, med en enestående styrke, hvad almindelige mennesker ønsker og ser op til. Han havde selv de samme illusioner, som han indgød nationerne. Det var hans styrke og hans svaghed; det var hans skønhed. Han troede på hæderen. Hans syn på livet og verden var omtrent det samme som hans grenaderers. Han bevarede altid den barnets alvor, som glædes ved sabelklirren og trommelarm, og den følelse af skyldfrihed, der skaber gode soldater. Han nærede en oprigtig beundring for kraften. Han var mand frem for alle mænd, kød af menneskenes kød. Hver af hans tanker var handling og alle hans handlinger var store og almindelige. Det er netop denne dagligdagse storhed, der skaber helte. Og Napoleon er den fuldkomne helt. Hans hjerne stræbte aldrig videre, end hans hånd kunne nå, den lille smukke hånd, der knuste verden. Intet øjeblik satte han sin hu til, hvad han ikke kunne nå."

"Deres mening er altså, at han ikke var noget intellektuelt geni," sagde Garain. "Jeg er ganske af Deres mening."

"Utvivlsomt," fortsatte Paul Vence. "Han havde det geni, der kræves til at gøre glimrende evolutioner i verdens civile og

militære cirkus. Men han ejede ikke filosofisk geni. Den slags geni er af en helt anden kaliber. Vi har hans samlede skrifter og taler. Stilen er livfuld og billedrig. Og i hele denne bunke tanker findes der ikke spor af filosofisk interesse, ikke nogen som helst uro for det ukendte, eller bekymring for det mysterium, der indhyller fremtiden. Når han på St. Helena taler om Gud og sjælen, er det som en flink lille skoledreng på fjorten år. Da han blev kastet ud i verden, følte hans ånd, at den var verden voksen og omfattede den helt. Intet af denne ånds kraft bortødsledes på det ukendte. Som poet kendte han kun handlingens poesi. Hans storslåede drømme om livet holdt sig til denne jord. I sin utrolige og rørende barnagtighed troede han, at en mand kan være stor, og denne barnagtige tro kunne hverken tiden eller ulykken berøve ham. Hans ungdom, eller rettere hans herlige ynglingealder, varede så længe han levede, for dagene i hans liv føjede sig ikke til hinanden med det mål at nå en bevidst modenhed. Det er det vidunderlige ved disse handlingens mænd. De går helt op i nuet, og deres geni samler sig om et punkt. De fornyer uafbrudt sig selv, de fortsætter sig ikke. Timerne i deres liv knytter sig ikke sammen ved en kæde alvorlige og uegennyttige betragtninger. De bliver ved ikke at leve – de efterfølger sig selv i en række af handlinger. Derfor mangler de også alt indre liv. Denne mangel er særlig følelig hos Napoleon, der aldrig levede indadvendt. Deraf den elasticitet i karakteren, som tillod ham så let at bære sin uhyre byrde af ulykker og fejl. Hans ånd var altid ny og genfødtes på ny hver morgen. Han ejede mere end nogen anden evnen til at glemme og nyde. Den første dag, han så solen stå op over sin ulykkesklippe St. Helena, sprang han ud af sengen, fløjtende en

lille vise. Dette er en over skæbnen højt ophøjet sjæls ro, men det er end mere en altid sig fornyende ånds elasticitet. Han levede altid udadvendt."

Garain holdt ikke af et så kunstfærdigt sprog og vid og ville derfor fremskynde konklusionen.

"Kort sagt, manden var noget af et uhyre," sagde han.

"Der findes ingen uhyrer," svarede Paul Vence, "og de, der går for at være det, indgyder rædsel. Men Napoleon var elsket af en hel nation. Det var netop hans styrke, at han vakte menneskers kærlighed ved hvert skridt, han tog. Det var hans soldater en lykke at gå i døden for ham."

Grevinde Martin ville også gerne høre Dechartres mening. Men han vægrede sig næsten forfærdet.

"Kender De parablen om de tre ringe?" spurgte Schmoll. "Et storslået digt af en portugisisk jøde."

Garain komplimenterede Paul Vence for hans glimrende paradokser, men beklagede, at han således uddannede sit vid på bekostning af moral og retfærdighed.

"Det må dog være et princip," sagde han, "at mænd skal dømmes efter deres gerninger."

"Og kvinderne?" spurgte pludselig fyrstinde Seniavine, "skal de også dømmes efter deres gerninger? Og hvorledes vil De få rede på dem?"

Lyden af stemmer blandede sig med sølvtøjets lyse klirren. En ophedet luft, tung og tæt, fyldte spisestuen. Roserne lod matte deres blade falde på dugen. Tankerne fødtes fyrigere i hjernen.

General Larivière hengav sig til drømmerier.

"Når det bliver mig alt for broget her," sagde han til sin naboerske ved bordet, "vil jeg bosætte mig i Tours og dyrke blomster."

Han bildte sig ind at være en dygtig gartner. En rose var blevet opkaldt efter ham. Det smigrede ham meget.

Schmoll spurgte fremdeles, om nogen kendte parablen om de tre ringe.

Fyrstinden drillede den deputerede:

"Ved De da ikke, monsieur Garain, at man kan gøre en og samme ting af mange forskellige grunde?"

Heri gav Montessuy hende ret.

"Det er meget rigtigt, hvad De der siger, madame. – Gerningen beviser intet. Det fremgår slående af en episode i Don Juans liv, som hverken Molière eller Mozart har kendt. Den omtales i en engelsk legende, som jeg har hørt af min ven James Lowell i London. Man erfarer deraf, at den berømte forfører ødte sin tid forgæves på tre kvinder. Den ene var en borgerkone: hun elskede sin mand. Den anden var en nonne: hun ville på ingen måde bryde sine løfter. Den tredje, som i lang tid havde ført et udsvævende liv, var nu blevet grim og havde plads som tjenestepige i en kippe. Efter det liv, hun havde ført, og efter alt, hvad hun så, havde kærligheden ikke længere noget at fortælle hende. Disse tre kvinder handlede altså ganske ens ud fra meget forskellige grunde. En gerning beviser intet. Det er summen af ens gerninger, vægten, massen, der afgør et menneskes værd."

"Enkelte af vore gerninger er vort udtrykte billede," sagde madame Martin, "det er vore børn. Men andre ligner os slet ikke."

Hun rejste sig og tog generalens arm.

På vejen ind til salonen sagde fyrstinden, der gik ved Garains arm:

"Therese har ganske ret … Andre ligner os slet ikke. Det er små negerbørn, som vi har fået i søvne."

Vægtapeternes nymfer smilede omsonst i deres blegnende skønhed til gæsterne, der ikke så på dem.

Madame Martin skænkede kaffen, bistået af sin unge kusine, madame Bellème de Saint-Nom. Hun komplimenterede Paul Vence for hans udtalelser ved bordet.

"De omtalte Napoleon med en åndsfrihed, som jeg meget sjældent møder. Jeg har lagt mærke til, at små børn, smukke, små børn, så snart de surmuler, kommer til at ligne Napoleon ved Waterloo. De har vist mig, hvor gode grunde der er til den lighed."

Hun vendte sig derpå til Dechartre:

"Men De, monsieur Dechartre, synes De om Napoleon?"

"Jeg synes ikke om revolutionen, madame, og Napoleon er revolution i ridestøvler."

"Hvorfor ville De dog ikke sige det ved bordet, monsieur Dechartre? Å, jeg forstår, De bryder Dem kun om at være åndrig i krogene."

Grev Martin-Bellème fulgte herrerne ind i rygeværelset. Paul Vence blev alene tilbage hos damerne. Fyrstinde Seniavine spurgte, om hans roman var færdig, og hvad den handlede om. Det var en studie, i hvilken han bestræbte sig for gennem en logisk række sandsynligheder, den ene føjet til den anden, at nå den øjensynlige sandhed.

"Derved får romanen en indre kraft, som historien i sin klodsede mangel på logik aldrig kan nå."

Hun ville have at vide, om det blev en bog for damer. Han mente nej.

"Det er forkert af Dem, monsieur Vence, ikke at skrive for damerne. Det er det eneste, en begavet mand kan gøre for os."

Han spurgte, hvorfra hun havde fået den idé.

"Jeg ser jo, at alle intelligente kvinder tager tåbelige mænd."

"... som keder dem."

"Ja, uden tvivl. Men de begavede mænd ville sikkert kede dem endnu mere. De ville have flere midler til deres rådighed. Men sig mig nu, hvad Deres bog handler om."

"Er det Dem meget om at gøre?"

"Ingenting er mig meget om at gøre."

"Nå, det er altså en studie fra folkedybet, en historie om en ædruelig og kysk ung arbejder. Han er smuk som en kvinde, med en jomfruelig, uoplukket sjæl. Han er ciselør og en dygtig arbejder. Om aftenen studerer han hjemme hos sin moder, som han elsker højt. Han læser bøger og i hans enkle, nøgne sjæl borer ideerne sig ind som kugler i en mur. Han føler intet savn. I hans sjæl bor ingen af de lidenskaber eller laster, som knytter os til livet. Han lever alene og kysk. Og han føler sig hovmodig ved sin stærke dyd. Han lever mellem elendige proletarer. Han ser deres lidelser, og han nærer en usanselig deltagelse for dem, den kolde barmhjertighed, som kaldes næstekærlighed. Han føler ikke menneskeligt, for han er ganske usanselig."

"Nå! Man må altså være sanselig for at kunne føle menneskeligt?"

"Absolut, madame. Den dybe medlidenhed udspringer af vort kød og blod, ligesom kærligheden ligger i hudens nerver. Han er ikke intelligent nok til at tvivle. Derfor er han troende. Han tror på, hvad han læser. Han har læst, at hvis man vil gøre menneskeheden lykkelig, skal man blot omstyrte samfundet. Og hungeren efter martyriet besætter ham. En morgen kysser han sin moder og går ud. Han går, passer den socialistiske deputerede i kredsen op, og da han får øje på ham, kaster han sig over ham og støder ham sin ciselérkniv i maven, under råbet: 'Anarkismen leve!' Han arresteres, bliver målt, fotograferet, forhørt, dømt til døden og henrettet. Der har De romanen."

"Den bliver ikke videre morsom," sagde fyrstinden. "Men det er vist ikke Deres skyld. Deres anarkist er akkurat lige så ubetydelig og kedelig som alle andre franskmænd. Når russerne tager fat, er de anderledes dristige og fantasifulde."

Grevinde Martin kom hen til Paul Vence for at spørge ham, om han vidste, hvem den grumme fredsommelige herre var, der sad og ingenting sagde, men bare så sig om med et par øjne som en hund, der er kommet væk fra sin herre. Hendes mand havde indbudt ham. Hun anede hverken, hvad han hed, eller noget som helst andet om ham.

Paul Vence vidste blot, at han var medlem af senatet. Han havde tilfældigvis en dag set ham i Luxembourg, i det galleri, der benyttes til bibliotek.

"Jeg gik derop for at studere kuplen, hvor Delacroix har malet antikkens helte og vismænd vandrende i en skov af blånende myrter. Han så akkurat lige så ynkelig og ulykkelig ud som nu. Han stod og varmede sig ved kaminen. Han lugtede af fugtigt

klæde. Han talte med nogle gamle kolleger, mens han uafbrudt gned sig i hænderne. 'Efter min mening,' sagde han, er der ikke noget mere slående bevis på, at republikken er den bedste regeringsform, end dette, at den i 1871 kunne lade tresindstyvetusind oprørere nedskyde i en uge uden dog at blive upopulær. Efter en sådan affære ville ethvert andet regimente være blevet umuligt."

"Men han er jo et rigtig væmmeligt menneske," sagde madame Martin. "Og jeg, som havde ondt af ham, fordi han så så kejtet og forlegen ud."

Madame Garain sad med hagen blødt hvilende på sin barm og blundede i husmoderlig fred. Hun drømte om sit køkken nede på skrænten ved Loire, hvor sangforeningerne bragte hende deres hyldest.

Joseph Schmoll og general Larivière kom ind fra rygeværelset med øjne, der endnu lyste af de pikante anekdoter, de havde opvartet hinanden med. Generalen satte sig mellem fyrstinde Seniavine og madame Martin.

"Jeg mødte i dag i Boulogneskoven baronesse Warburg, der red et ganske dejligt dyr. Hun spurgte, hvorledes jeg bar mig ad med altid at have så kønne heste. Kære madame, svarede jeg, når man vil have smukke heste, må man enten have mange penge eller megen forstand på de ting."

Og han var så henrykt over sin ripost, at han gentog den to gange, mens han blinkede med øjnene.

Paul Vence kom hen til madame Martin.

"Nu ved jeg, hvem senatoren er," sagde han, "han hedder Loyer og er næstformand for en af senatsgrupperne. Han har udgivet et agitatorisk skrift om *Forbrydelsen den anden december*."

Generalen fortsatte:

"Det var et hundevejr. Jeg tyede ind under 'Paraplyen'. Der traf jeg Le Ménil. Jeg var i dårligt humør, og han gjorde nar ad mig for det – jeg mærkede det godt. Han bilder sig ind, at jeg, fordi jeg er general, må elske storm og hagl og snesjap. Det er virkelig latterligt. Han fortalte mig, at ham generede det dårlige vejr slet ikke, og at han i næste uge agtede sig på rævejagt med nogle venner."

Der blev et øjebliks stilhed, hvorpå generalen fortsatte:

"Ja, god fornøjelse – jeg misunder ham skam ikke. Der er ikke meget ved rævejagt."

"Men den er nyttig," sagde Montessuy.

Generalen trak på skuldrene.

"Ræven er kun farlig for fjerkræet om foråret, når den skal skaffe føde til sin familie."

"Ja, men ræven foretrækker vildtbanerne for hønsegården," svarede Montessuy. "Den er en snedig krybskytte, der gør jægerne langt mere skade, end den gør landmændene. Det har jeg erfaret."

Therese var så fordybet i sine egne tanker, at hun ikke hørte, hvad fyrstinden sagde til hende.

Han har ikke engang sagt mig, at han ville rejse bort, tænkte hun.

"Hvad tænker De på, søde ven?" spurgte fyrstinden.

"Ikke på noget af interesse."

4

Den lille halvmørke stue var overfyldt med gardiner, portierer, puder, bjørneskind og orientalske tæpper, og på væggenes lærredstapeter blinkede kårder i kaminildens flakkende skær mellem skydeskiver og mange vintres falmede kotillonsstads. På et lille skab af rosentræ stod et sølvbæger, en præmie fra en eller anden sportsforening. På et lille avisbord med malet porcelænsplade stod hvide syrengrene i et krystalhorn omsnoet af forgyldte snerler. Rundt om i stuens mørke glimtede lysreflekser.

Therese og Robert, hvis øjne havde vænnet sig til dunkelheden, bevægede sig sikkert og let mellem alle de velkendte ting. Han tændte sig en cigaret, mens hun med ryggen til ilden stod og satte sit hår op foran et spejl, hvori hun knap kunne skimte sig selv. Hun ville ikke have lampe eller lys. Hun tog sine hårnåle i den sædvanlige lille bøhmiske glasskål på bordet, hvor hun havde taget dem nu i tre år. Han betragtede hendes hvidt lysende hænder, der hastigt fo'r gennem hårets gyldent rødbrune bølger, og hendes ansigt, som mørket gav en hård bronzelød og et hemmelighedsfuldt, næsten truende udtryk. Hun talte ikke.

"Du er altså ikke vred på mig mere, min egen ven?" spurgte Le Ménil.

Han trængte ind på hende for at få hende til at svare, til at sige noget.

"Hvad vil du have, at jeg skal sige? Jeg kan ikke sige andet, end hvad jeg sagde, da jeg kom. Jeg finder det virkelig højst

besynderligt, at jeg skal få besked om dine planer gennem general Larivière."

Han så godt, at hun fremdeles var vred på ham. Hun havde den hele tid været kold og tilbageholdende, uden den hengivelse, der ellers gjorde hende så henrivende. Men han lod, som om han troede, at det blot var et snart overstået surmuleri.

"Jeg har jo allerede forklaret dig sammenhængen, kære ven. Jeg har sagt dig, og jeg gentager det nu, at, da jeg mødte general Larivière, havde jeg lige fået brev fra Caumont, der mindede mig om mit løfte at komme ned og hjælpe ham med at udrydde rævene i hans skov, og jeg svarede omgående Ja. Jeg havde tænkt at fortælle dig det i dag. Det gør mig ondt, at general Larivière er kommet mig i forkøbet, men det har dog ingenting at betyde."

Hun vendte sig om mod ham, med begge arme løftet over hovedet og så på ham med et roligt blik, som han ikke forstod.

"Hvornår rejser du?"

"Tirsdag eller onsdag i næste uge. Jeg bliver højst en halv snes dage borte."

Hun tog sin odderskindsbaret, der var besat med mistelten.

"Kan den jagt ikke opsættes?"

"Nej, nej … Om en måned duer ræveskindene ikke mere. Og desuden har Caumont inviteret nogle gode venner, som ville blive kede af det, hvis jeg blev borte."

Mens hun satte sin baret fast med en lang hattenål, sagde hun med rynkede øjenbryn:

"Sådan en jagt er vel meget interessant?"

"Overordentlig interessant! Ræven bruger mange kneb, som det gælder at overliste. De dyrs forstand er ligefrem

beundringsværdig. Jeg har en nat beluret nogle ræve, som gjorde jagt på kaniner. De organiserede en ren klapjagt med virkelige klappere. Det er ikke så ligetil at drive en ræv ud af dens hule, må du tro. Den slags jagtpartier er i det hele taget meget muntre. Caumont har en fortrinlig kælder. Jeg hører nu ikke til dem, der sætter videre pris på det, men den bliver i almindelighed meget påskønnet. – Tænk dig, en dag kom en af hans bønder og fortalte ham, at en troldmand havde lært ham den kunst at fange ræve blot med nogle magiske ord! Nå, det er nu ikke den slags våben, jeg har tænkt at benytte, og jeg lover at bringe dig et halvt dusin kønne pelse, når jeg kommer tilbage."

"Hvad i alverden skal jeg dog gøre med dem?"

"Der kan laves nydelige tæpper af dem."

"Så … Du vil altså gå på jagt i otte dage?"

"Ikke fuldt så længe. Men det er jo lige i nærheden af Sémanville, så jeg vil tage et par dage hen og besøge min tante, madame de Lannoix. Hun venter mig. – Forrige år på denne tid var der samlet et overordentlig nydeligt selskab. Hendes to døtre og tre niecer med deres mænd. De er alle fem nydelige, muntre og søde damer og ganske ulastelige. Jeg finder dem sikkert alle samlet på Sémanville i begyndelsen af næste måned til tantes fødselsdag, og jeg bliver der da i et par dage."

"Bliv endelig, så længe du har lyst, kære ven. Det vil gøre mig overordentlig ondt, om du skulle afbryde et så behageligt besøg for min skyld."

"Men du, Therese?"

"Jeg? Å, jeg kommer nok ud af det, min ven."

Ilden i kaminen sank sammen, og mørket om dem blev tættere. Therese sagde drømmende, næsten længselsfuldt:

"Jeg tror nu, at det aldrig er klogt at lade en kvinde være alene."

Han gik hen til hende og søgte at fange hendes blik i mørket. Han tog hendes hånd.

"Elsker du mig?"

"Javist – jeg forsikrer dig. Det er ikke, fordi jeg holder af nogen anden … Men … "

"Hvad ville du sige?"

"Ingenting – jeg tænker … jeg tænker blot på, at vi er skilt fra hinanden hele sommeren, og at du om vinteren tilbringer den meste tid hos din familie eller sammen med dine venner. Og jeg synes, at når man skal ses så lidt, kan man lige så godt helt lade være."

Han tændte lysene. Hans ansigt belystes klart, det var fast og frimodigt. Han så på hende med en rolig tillid, der mere skyldtes hans medfødte trang til orden og agtværdighed end elskeres sædvanlige indbildskhed. Han stolede urokkelig på hendes gode opdragelse og klare forstand.

"Therese, jeg elsker dig, og jeg ved jo, at du også elsker mig. Hvorfor vil du da gøre mig ondt? Du er undertiden så kold og hård, at du rigtig piner mig."

Hun rystede heftigt på sit lille hoved.

"Ja vist! Jeg er herskesyg og selvrådig. Men det ligger mig i blodet. Det er en arv efter far. Du kender jo Joinville. Du har set slottet, Lebruns loftsmalerier og tapeterne, som Fouquet i sin tid lod væve på Maincy, og du har set haven, som er anlagt efter Le Nôtres tegninger, og parken og jagtdistrikterne – du har selv sagt, at et skønnere sted findes ikke i Frankrig. Men hvad du aldrig har set, er min fars arbejdsværelse, hans umalede

træbord og mahognipulten. Det er oprindelsen til det hele, min ven. Ved det bord og foran den pult har min far i fyrretyve år skrevet tal efter tal. Først i et lille værelse på Place de Bastille, senere i den lille lejlighed i Rue de Maubeuge, hvor jeg er født. Vi var ikke overdrevent velstående dengang. Jeg husker så tydelig den lille stue med de røde damaskesmøbler, som far havde sat bo med, og som mor holdt så meget af. Jeg er et parvenu- eller erobrerbarn, hvad der kommer ud på et. Vi er forretningsfolk, far og jeg. Far ville have penge, – alt, hvad der kan fås for penge, og det vil sige alt. Jeg vil også have og beholde … Ja hvad … Jeg ved knap selv … Den lykke jeg har … eller ikke har. Jeg er også havesyg – på min måde – efter drømme, illusioner. – Å, jeg ved godt, at det ikke engang er alt det begær værd, men det er begæret selv, det her gælder. Begæret er mit liv, mig selv. Jeg vil have det, jeg elsker – eller tror at elske. Jeg vil ikke miste. Jeg er som far – jeg kræver, hvad man er mig skyldig. Og desuden …"

Hun sænkede stemmen:

"Desuden har jeg et legeme, min ven. Nå – jeg keder dig vist. Men hvad skal man sige. Du kunne have ladet være at tage mig."

Denne hendes heftige udtryksmåde var altid et skår i hans lykke. Men han gjorde sig ingen alvorlige bekymringer i den anledning. Han var meget ømtålelig for alt, hvad hun gjorde, men ikke for, hvad hun sagde. Han lagde ingen vægt på ord, navnlig da ikke en kvindes. Han var selv lidet talende, og det lå ham uendelig fjernt at tænke sig, at også ord er handling.

Skønt han elskede hende, eller måske netop fordi han elskede hende dybt og tillidsfuldt, mente han, at han burde modsætte sig indfald, som han fandt absurde. Derved lykkedes det ham

også at få sin vilje, når han blot ikke tirrede hende, men i sin naivitet gjorde han det altid.

"Du ved jo godt, Therese, at jeg ikke har noget højere ønske end at gøre dig tilpas. Vær dog ikke så lunefuld."

"Hvorfor skulle jeg ikke være lunefuld? Da du tog mig – eller jeg gav mig til dig – var det dog vel ikke af fornuft eller af pligt … Det var vel nærmest et … lune."

Han så forbavset og bedrøvet på hende.

"Du finder måske ordet sårende, kære ven. Lad os da gå ud fra, at det var af kærlighed. Det var jo også af godhed for dig, fordi jeg følte, at du elskede mig. Men kærlighed skal være lyst og glæde – hvis jeg ikke deri finder tilfredsstillelse for mine luner, som du kalder det, for hvad der er min attrå, mit liv, ja selve min kærlighed, bryder jeg mig ikke mere om den – da lever jeg hellere uden den. Du er virkelig ubegribelig. Mine luner! Som om der overhovedet gives andet. Er din rævejagt måske ikke et lune?"

Han svarede indtrængende:

"Hvis jeg ikke havde givet mit løfte, Therese, forsikrer jeg dig, at jeg inderlig gerne renoncerede på den lille fornøjelse for din skyld."

Hun følte, at han talte sandt. Hun vidste, at han var overdreven ængstelig for ikke nøjagtig at overholde alle sine forpligtelser selv i de ubetydeligste sager.

Han var altid bundet ved et eller andet ord og viste i alle forhold en overdreven punktlig samvittighedsfuldhed. Hun forudså dog, at hvis hun trængte mere ind på ham, ville han opgive sin rejse. Men nu var det for sent, hun ville ikke længere sejre. Nu ville hun føle nederlagets bitre fryd. Hun lod, som om

hun tog hans grund for god, skønt hun fandt den grumme tåbelig.

"Nå – ja – når du har lovet det," sagde hun.

Og hun gav tilsyneladende efter.

Han blev først forbavset, men følte sig snart meget fornøjet over endelig at have bragt hende til fornuft. Han var hende taknemmelig, fordi hun føjede sig. Han tog hende om livet og kyssede hende til belønning på nakke og øjne med små venlige kys. Og han ville absolut hellige hende de sidste dage før rejsen.

"Vi kan godt ses tre-fire gange, inden jeg rejser, min søde pige – ja, oftere endnu, hvis du vil. Jeg skal vente på dig herhjemme, så tit du vil. Vil du i morgen?"

Det var hende en tilfredsstillelse at sige, at hun ikke kunne komme hverken i morgen eller nogen af de andre dage. Hun meddelte ham meget blidt, hvilke forhindringer hun havde. Først syntes de kun svage: Visitter, prøve kjole, en velgørenhedsbasar, udstillinger og nogle tæpper, hun skulle se på, måske købe. Men efterhånden som vanskelighederne, blev gennemgået, voksede de og tårnede sig op. Visitterne kunne umuligt opsættes; det var ikke én basar, men tre, hvor hun absolut måtte hen. Udstillingerne skulle lukkes, tæpperne sendes til Amerika. Det var altså simpelthen umuligt for dem at ses, inden han rejste. Og da det faldt ham naturligt at føje sig efter den slags grunde, tænkte han ikke på, hvor lidt det lignede Therese at benytte sig af dem. Dette spinkle væv af selskabelige forpligtelser hæmmede ham, og han gav efter, tavs og ulykkelig.

Med den venstre arm løftet over hovedet tog Therese portieren til side og lagde den anden hånd på dørklinken. Og mellem de orientalske gardiners safirblå og rubinrøde

draperier vendte hun hovedet om mod den ven, hun skulle forlade, og sagde spotsk, næsten tragisk:

"Farvel, Robert! God fornøjelse. Mine visitter og ærinder og dine smårejser er jo alt sammen kun bagateller. Men husk, at det er de små bagateller, der skaber skæbnen. Farvel!"

Hun gik. Han ville have fulgt hende, men han anså det for urigtigt at vise sig sammen med hende på gaden, når hun ikke selv bestemt forlangte det.

Næppe var Therese kommet ud på gaden, før hun med et følte sig ubeskrivelig alene, alene i hele verden – uden glæder, uden sorger. Hun gik til fods hjemad som sædvanlig. Det var mørkt og vejret var koldt, klart og stille. Men mens hun fulgte de dunkle, sparsomt oplyste alleer følte hun den byernes ejendommelige lunhed, der synes byfolk så liflig, og som de fornemmer midt i vinterens kulde. Hun fulgte den lange række usle rønner, faldefærdige hytter og små huse, levninger fra Auteuils landlige tid, som hist og her brødes af en stor kaserne med kedsommelige nøgne brandmure. Alle disse småbutikker, alle disse ensformige vinduer betød intet for hende. Og dog følte hun et stille venskab for det alt sammen. Det syntes hende, som var murene, portene, alle de oplyste vinduer venligt sindede mod hende. Hun var alene, og hun ville være alene.

Og mens hun gik vejen hjemad mellem sin egen og Roberts boliger, der næsten var hende lige hjemlige, den vej, hun havde gået så mange gange, havde hun en følelse af, at fra i dag bar den aldrig mere tilbage. Hvorfor? Hvad var der vel hændt i dag? Knap en trætte, ikke engang en uenighed. Og dog havde denne dag efterladt en vedholdende, flov, fremmed smag, en

besynderlig fornemmelse, som hun ikke mere kunne frigøre sig for. Og hvad var der så sket? Ingenting. Men dette ingenting havde ødelagt alt.

Hun følte sig dunkelt overtydet om, at hun aldrig kom til at vende tilbage til den lille stue, hun nys havde forladt, og som for nylig rummede det kæreste, hemmeligste i hendes liv. Det havde været et alvorligt forhold. Hun havde givet sig redeligt hen som til en uundværlig lykke. Hun, der var skabt til kærlighed, men dog så forstandig, havde ikke, fordi hun gav sin person hen, tabt den hang til refleksion, den trang til at føle sig tryg, som var så stærk hos hende. Hun havde ikke valgt. Man vælger sjældent selv. Hun havde endmindre ladet sig tage ved et tilfælde eller ved overrumpling. Hun havde fulgt sin egen lyst, så fuldt som man overhovedet kan det i dette forhold. Hun havde intet at fortryde. Han havde været hende alt, hvad en mand bør være. Den retfærdighed måtte hun yde ham, den søgte selskabsmand, der kunne få hvilken kvinde, han ville. Og dog følte hun, at trods alt var det nu forbi, ganske naturligt forbi.

Hun tænkte med en valen sørgmodighed: "Tre år af mit liv har tilhørt en hæderlig mand, der elsker mig, og som jeg har elsket. For elsket ham har jeg. Det må jeg jo have gjort, siden jeg kunne hengive mig til ham. Jeg er jo ingen falden kvinde."

Men hun kunne ikke mere genfinde de fordums følelser, den sindets og legemets fryd hun fornemmede, da hun blev hans. Hun erindrede de mindste og ubetydeligste omstændigheder fra dengang – papirsblomsterne og billederne på væggen i værelset; det var i et hotelværelse. Hun huskede de rørende, næsten lidt latterlige ting, han havde sagt til hende. Men det

forekom hende, som var dette eventyr hændet en anden, en fremmed kvinde, som hun ikke brød sig meget om, og som hun knap forstod.

Og hvad der nys var sket, hans kærtegn, som hun endnu følte, syntes hende nu langt borte, – sengen og syrenerne i krystalhornet, den lille bøhmiske glasskål, hvor hun tog sine hårnåle – hun så det alt sammen, men som noget, man ser gennem et vindue, man tilfældigvis går forbi på gaden. Hun følte ingen bitterhed, ikke engang nogen sørgmodighed. Hun havde desværre intet at bebrejde ham! Denne otte dages fraværelse var jo intet bedrageri; det var ingen forurettelse mod hende – det var ingenting, men det var alt. Alt var forbi. Hun vidste det. Hun ønskede et brud. Hun ville det så uundgåelig, som stenen, der falder til jorden, vil falde. Alle naturens og hendes væsens hemmelige kræfter samstemmede deri. Hun tænkte: "Jeg har dog ingen grund til at elske ham mindre. Har jeg da aldrig elsket ham?" Hun vidste det ikke selv, og det var hende også ligegyldigt.

I disse tre år havde hun besøgt sin elsker tre-fire gange om ugen. Ja, der var måneder, hvor de havde mødtes hver dag. Var det da det hele? Livet er så smått, og indsatsen så ringe.

Hun havde intet at klage over, men det var bedst at gøre det forbi. Alle hendes overvejelser endte dér. Det var ikke en beslutning, hun fattede: en beslutning kan ændres. Det var langt alvorligere – således var hendes legemes og hendes sjæls status.

Da hun gik over det lille torv med springvandet i midten og den lille landlige kirke, hvis klokke tegner sig mod himlen mellem de åbne tårnbuer, mindedes hun den lille violbuket til

to sous, som han havde givet hende en aften på Petit-Pont ud for Notre-Dame. Den dag havde de elsket hinanden fuldere og friere end sædvanlig. Hendes hjerte rørtes ved dette minde. Hun søgte i sin hukommelse, men fandt ikke flere. Den lille buket, det stakkels lille blomsterlig, var alene tilbage i hendes erindring.

Mens hun fordybet i tanker gik hjemad, fulgte flere spadserende efter hende, narret af hendes enkle dragt. En foreslog hende en middag i separatkabinet og bagefter teater. Det morede og adspredte hende. Hendes sind var på ingen måde i oprør, hun gennemgik ingen krise.

"Hvorledes tager vel andre kvinder sådant?" tænkte hun. "Og jeg, der smigrede mig med ikke at sløse mit liv bort. Hvor livet dog er småt."

Kort før hun nåede den nygræske lygte udenfor Musée des Religions, var gaden brudt op på grund af underjordiske arbejder. Over den dybe udgravning midt imellem sorte jordbunker, brostensdynger og stabler af opbrudte fliser var der lagt en smal bøjelig planke som bro. Hun havde lige vovet sig ud på den, da hun fik øje på en mand, der var standset på den modsatte side for at vente på hende. Han havde genkendt hende og hilste. Det var Dechartre. Hun så, da hun kom hen mod ham, at han syntes glad ved mødet, og hun takkede ham med et smil. Han bad om tilladelse til at følges et lille stykke med hende, og de gik sammen videre, hen over den åbne plads, hvor det blæste frisk. De høje huse bøjede her til side, trak sig længere tilbage og lod himlen komme til syne.

Han fortalte hende, at han havde genkendt hende på lang afstand på den rytme i linjer og bevægelser, der var så

ejendommelig for hende.

"Smukke bevægelser er musik for øjet!" sagde han.

Hun svarede, at hun holdt meget af at gå. Det var både sundt og fornøjeligt.

Han gik også gerne lange ture, i folkerige byer eller i skønne landlige egne. De ukendte landevejes poesi fristede ham. Han elskede at rejse. Skønt det nu var blevet så let og almindeligt, bevarede rejsen i hans øjne altid en mægtig tiltrækning. Han havde set de gyldne dage og gennemsigtige nætter i Grækenland, Egypten og ved Bosporus. Men Italien var dog hans sjæls fædreland, det vendte han altid tilbage til.

"Jeg rejser til Italien i næste uge," sagde han. "Jeg længes efter igen at se Ravenna, der slumrer under mørke pinjer på de golde bredder. Har De været i Ravenna, madame? Det er som en dejlig grav, hvor de skønneste genfærd viser sig. Dødens fortryllelse hviler over byen. Foran mosaikkerne i Santa-Vitale og i de to Sant Apollinarer med deres plumpe engle og glorieomstrålede kejserinder betages man af Orientens barbariske pragt. Galla Placidias grav, der er plyndret for sine sølvplader, gør et uhyggeligt indtryk under den skumle, skinnende krypthvælving. Og skimter man ind gennem en sprække i sarkofagen, synes man endnu at skimte Theodosius' datter, siddende i sin gyldne stol, rank og i klæder, der er bestrøet med ædle stene og overbroderet med scener fra det gamle testamente. Hendes skønne, grusomme ansigt har de vellugtende planter vedligeholdt hårdt og mørkt, elfenbenshænderne hviler ubevægelig i hendes skød. I tretten århundreder bevarede hun denne dødens majestæt, indtil et

barn stak et lys ind gennem åbningen i graven og satte ild både på ligdragten og liget."

Madame Martin-Bellème spurgte, hvad den døde, hvis hovmod havde holdt sig så hårdnakket, havde foretaget sig i levende live.

"Hun var to gange slavinde," svarede Dechartre, "og blev to gange kejserinde."

"Hun har utvivlsomt været meget smuk," sagde madame Martin. "De har alt for tydeligt manet hende frem i hendes grav for mig – jeg er bange for hende. – Tager De ikke også til Venedig, monsieur Dechartre? – eller er De måske ked af gondolerne, kanalpaladserne og duerne på Marcuspladsen? Jeg må tilstå, at jeg har bevaret min kærlighed til Venedig, skønt jeg har været der tre gange."

Han gav hende medhold. Også han elskede Venedig. Hver gang han kom der igen, lagde han sit billedhuggeri til side for at blive maler. Helst ville han have malet luften.

"Alle andre steder," sagde han, "endog i Firenze, er himlen så fjern, så højt oppe, så langt borte. Men i Venedig er himlen over alt og allevegne. Den kærtegner jorden og vandet, den ombølger ømt de blytækkede kupler og marmorfacaderne; den strør sine perler og krystaller ud i det farveflimrende verdensrum. Venedigs skønhed er dets himmel og dets kvinder. Hvor er ikke venetianerinderne skønne. Af en rejsning så dristig og ren. Formerne er spæde og slanke, og dog aner man deres runde fylde under det sorte sjal. Var der ikke mere end en knokkel tilbage af disse kvinder, ville man dog af den kunne gætte sig til hele deres fuldendt skønne bygning. Man ser dem om søndagen ved kirken. De samler sig i leende, livfulde grupper, en sværm

af fine nakker, lidt spinkle hofter, blomstrende smil, og lynende øjne. Så kommer der en præst med et Vitellius-hoved forbi – med hagen hvilende på sin messehagel går han og bærer kalken; foran ham to kordrenge – og straks bøjer hele flokken sig, smidige som unge dyr."

Dechartre gik med ujævne skridt, eftersom tankerne trængte hastigt eller langsomt ind på ham. Hendes var jævnere, så hun kom ham lidt forbi. Han så på hende fra siden og glædede sig over hendes gang, der var netop så smidig og fast, som han holdt af det. Han lagde mærke til det lille stød, der rystede misteltenkvisten på hendes baret, når hun bevægede det egensindige lille hoved.

Og uden at gøre sig det klart, gav han sig ind under fortryllelsen ved dette næsten fortrolige møde med en ung, næsten ukendt kvinde.

De var nået hen, hvor den åbne allé udbreder sine fire rækker plataner. De gik langs med stenbrystværnet, hvorover de høje buksbomhække rager op og tilslører de grimme militærkaserner på kajen nedenfor. På den anden side anede man floden på den mælkeagtige damp, der i klare, tågefri dage hviler over vandet. Himlen var klar, og lysene fra byen blandede sig med stjernerne. I syd strålede Orionbæltets tre gyldne søm.

"Sidste år, jeg var i Venedig," sagde Dechartre, "så jeg hver morgen på min vej hjemmefra en yndig ung pige, med et lille hoved, en rund, kraftig hals og slanke hofter, stå uden for sin dør, tre trin over kanalen. Der stod hun midt i solskinnet og snavset, slank som en romersk vinkrukke, liflig som en skøn blomst. Hun smilede. Og hendes mund! Det kosteligste smykke i det skønneste lys. Jeg opdagede i rette tid, at hendes smil

gjaldt en slagtersvend lige bag ved mig med en kurv på hovedet."

Ved hjørnet af den korte gade, der mellem to rækker små haver fører ned til kajen, sagtnede madame Martin sine skridt.

"De har ret," sagde hun, "kvinderne i Venedig er meget smukke."

"Ja, og de er næsten alle sammen smukke. Jeg taler om folkets kvinder, cigarrullerskerne og de små arbejdersker fra glaspusterierne. De andre er dér som allevegne."

"De andre? – Mener De dermed damerne? Dem holder De altså ikke af?"

"Damerne? Å, de er såmænd smukke nok. Men elske dem – det er der alt for mange omstændigheder ved."

"Mener De?"

Therese rakte ham hånden og drejede hurtigt om hjørnet.

5

Therese og hendes mand spiste den dag alene til middag. Det sammenskudte bord bar hverken opsatsen med de gyldne ørne eller de bevingede sejrsgudinder. Ingen lampetter belyste Oudrys hundebilleder over dørene. Mens han konverserede om dagens nyt, faldt hun hen i tungsindige drømmerier. Det forekom hende, som vandrede hun gennem tåge, forladt og fjernt fra alle. Hun følte det som en stille, næsten sød smerte. Svagt skimtede hun gennem tågeskyerne den lille stue i Rue Spontini, der af sorte engle var bragt op på Himalayas højeste tinde.

Og mens hele verden bævede som i en slags dommedagsforvirring, forsvandt Le Ménil for hendes blik, ganske rolig, mens han trak sine handsker på. Hun følte på sin puls for at undersøge, om hun måske havde feber. Pludselig blev hun revet ud af sine drømmerier ved en klirrende lyd af sølvtøjet henne på anretningsbordet. Og hun hørte sin mand sige:

"Gavaut har holdt en udmærket tale i Tinget i dag om pensionsvæsenet. Det er ganske forbavsende, så forstandige hans ideer nu er, og hvor han forstår at træffe det rigtige. Han har sandelig udviklet sig."

Hun kunne ikke lade være at smile.

"Men, kære ven, Gavaut er jo blot en sølle fyr, der aldrig har tænkt på andet end at bjerge sig til et levebrød og at albue sig frem i verden. Gavaut ideer! De sidder da kun i hans albuer. Er det virkelig muligt, at han bliver taget alvorligt i den politiske

verden. En kvinde kunne han såmænd aldrig sætte blår i øjnene, ikke engang sin egen kone. Og der skal virkelig ikke meget til for at dupere os."

Hun tilføjede brat:

"Du ved jo, at miss Bell har indbudt mig til at besøge sig en månedstid i Fiesole. Jeg har sagt Ja og rejser."

Han blev mere ærgerlig end forbavset og spurgte, hvem hun ville rejse sammen med.

Hun fandt øjeblikkelig på det:

"Madame Marmet."

Dertil var intet at svare. Madame Marmet var i og for sig en meget passende selskabsdame og egnede sig navnlig for Italien, hvor hendes mand, etruskeren Marmet, havde foretaget undersøgelser i katakomberne. Han indskrænkede sig derfor til at spørge:

"Har du underrettet hende om det? Og hvornår agter du at rejse?"

"I næste uge."

Han var fornuftig nok til ikke at gøre flere indvendinger straks. Han vidste, at modstand blot tjener til at fæstne et flygtigt lune, og var bange for at give hendes meningsløse påfund en fastere form. Han bøjede af:

"Ja rejse, det er virkelig en overordentlig behagelig adspredelse. Jeg har tænkt på, at vi til foråret burde gøre en tur til Kaukasien, Turkestan og Transkaspien. Det er et meget interessant og næsten helt ukendt land. General Annenkoff vil stille vogne, ja hele tog til vor disposition på den jernbanelinje, han har anlagt. Det er en ven af mig, han synes overordentlig

godt om dig. Han vil også sørge for en kosakeskorte til os. Det vil skam ikke tage sig så ilde ud."

Han tænkte at vække hendes forfængelighed, han kunne jo ikke ane, at hendes sind ikke var behersket af selskabelige eller egenkærlige forestillinger som hans. Hun svarede ligegyldig, at det jo kunne blive en smuk tur. Han gav sig da til at lovprise Kaukasiens bjerge, dets ældgamle byer, basarerne, dragterne og våbnene.

"Vi tager nogle venner med," tilføjede han. "For eksempel general Larivière, fyrstinde Seniavine og måske Paul Vence eller Le Ménil."

Hun svarede med et køligt smil, at der jo var tid nok til at tænke på, hvem man skulle invitere med.

Han gjorde sig opmærksom og forekommende.

"Du spiser ingenting! Har du mistet appetitten?"

Skønt han ikke troede på den bratte rejse, gjorde den ham dog ængstelig. Vist nok havde de gensidigt givet hinanden deres frihed tilbage, men han kunne ikke lide at være alene. Han følte sig ikke i sit es uden sammen med sin kone og med sit hus i fuld orden. Han havde desuden planlagt to-tre store politiske middage, mens Kammeret var samlet. Han så sit parti øges dag for dag. Nu var netop øjeblikket kommet til at slå sig selv fast, at træde frem med glans. Han sagde hemmelighedsfuldt:

"Der kan komme den tid, da vi får brug for alle vore venners bistand. Du følger ikke begivenhedernes gang, Therese."

"Nej, min ven, det gør jeg ikke."

"Det gør mig ondt. Du har en klar dømmekraft, stor evne til at opfatte hurtigt. Hvis du havde fulgt med, ville du være blevet

slået af den bevægelse i moderat retning, som nu viser sig over alt. Landet er træt af yderligheder. Det vrager alle, der har kompromitteret sig ved radikal politik eller religiøse forfølgelser. En dag vil det vise sig påkrævet at danne et nyt ministerium Casimir Périer med nye mænd, og da ..."

Han tav, hun hørte virkelig for dårligt efter.

Hun var atter sunket hen i sørgmodige, desillusionerede drømmerier. Det forekom hende, som om den smukke kvinde, der i den lille tillukkede stues lune mørke, dukkede sine nøgne fødder ned i de brune bjørneskind, og hvis nakke en elsker kyssede, mens hun satte sit hår foran spejlet, slet ikke var hende selv – det syntes hende ikke engang at være en kvinde, hun kendte synderlig til eller brød sig om at kende, men en dame, hvis anliggender ikke interesserede hende. En skødesløst anbragt hårnål, en af dem fra den bøhmiske glasskål, løsnede sig fra håret og gled ned på hendes hals. Hun gøs.

"Det bliver derfor nødvendigt at give en tre-fire middage for vore politiske venner," fortsatte Martin-Bellème. "Vi fører de forhenværende radikale sammen med folk af vor egen kreds. Vi må også se at finde nogle kønne damer. Vi kan vist godt invitere madame Bérard de la Malle – i de sidste to år har der jo ikke været noget at sige på hende. Hvad mener du?"

"Jeg? Kære ven, jeg rejser jo bort i næste uge ..."

Han blev ganske bestyrtet.

De gik begge tavse og forstemte ind i den lille salon, hvor Paul Vence ventede på dem. Han kom ofte sådan ganske familiært om aftenen.

Hun gav ham hånden.

"Jeg er glad over, at De kom. Jeg må nemlig sige Dem farvel – for en lille stund. Her er så koldt og mørkt i Paris; denne årstid trætter mig og ødelægger mit humør. Jeg vil derfor tilbringe en seks ugers tid i Firenze hos miss Bell."

Martin-Bellème himlede med øjnene.

Vence spurgte, om hun ikke havde været i Italien før?

"Jo, tre gange. Men jeg har ingenting set. Denne gang vil jeg se mig rigtig om, kaste mig ud på hovedet, dykke til bunds i alle ting. Og fra Firenze vil jeg gøre ture rundt i Toscana og Umbrien. Som afslutning vil jeg så besøge Venedig."

"Det gør De ret i, madame. Venedig er søndagshvilen i det guddommelige, skabende Italiens store arbejdsuge."

"Deres ven, Dechartre, talte meget kønt om Venedig, om Venedigs luft, der drysser perler."

"Ja, himlen i Venedig er kolorist, i Firenze derimod er den poet. En gammel forfatter har sagt: 'Himlen i Firenze, den lyse og gennemsigtige, vækker skønne tanker hos menneskene.' Jeg har tilbragt dejlige dage i Toscana. Jeg ville gerne opleve flere."

"Mød mig dernede!"

Han sukkede:

"Bladene, tidsskrifterne, det daglige slid!"

Martin-Bellème sagde, at den slags grunde måtte man bøje sig for; det var en alt for stor fornøjelse at læse hr. Paul Vences artikler og bøger, til at man skulle forsøge at lokke ham fra hans arbejde.

"Å, mine bøger! … Man får jo aldrig i en bog sagt det, man ville sige. At udtrykke sine tanker er umuligt! – Nå ja! Jeg forstår jo nok at tale gennem min pen, som enhver anden. Men hvilken ynk er det dog ikke at tale og skrive. Hvilken elendighed

er det dog ikke, når man tænker over det – alle disse små tegn, der danner stavelser, ord og sætninger. Hvor bliver tanken af, den smukke tanke, omsat i alle disse sølle, på én gang løjerlige og ordinære hieroglyffer? Hvad får vel læseren ud af sådan en skrevet side? En række uklare, modsigende og intetsigende ting. At læse og at forstå vil sige det samme som at oversætte. Der kan måske nok findes smukke oversættelser, men ikke korrekte. Hvad fornøjelse har jeg af, at man beundrer mine bøger, når man kun finder det beundringsværdigt, som man selv lægger i dem. Læseren erstatter altid forfatterens drømmebilleder med sine egne. De forsyner kun hans indbildningskraft med pirringsmidler. Det er virkelig afskyeligt at skulle yde stof til den slags øvelser. En hæslig profession!"

"De behager nok at spøge," sagde grev Martin.

"Det tror jeg ikke," sagde Therese. "Monsieur Vence indser, at intet menneske kan trænge ind i det andet menneskes sjæl, og det gør ham ondt. Han føler sig alene, når han tænker, alene, når han skriver. Hvad man så gør, er man altid ene her i verden. Det er det, monsieur Vence mener. Og han har ret. Man forklarer sig nok altid for hinanden, men man forstår aldrig hinanden."

"Vi har jo gestus," sagde Paul Vence.

"Synes De da ikke, monsieur Vence, at det også er en slags hieroglyffer? Men fortæl mig noget om monsieur Choulette! Jeg ser ham aldrig mere."

Vence svarede, at Choulette for tiden var stærkt optaget af at reformere St. Franciscus tredje orden.

"Ideen til dette arbejde fødtes på en såre mærkværdig måde hos ham en dag, han ville besøge Maria, der bor i en meget

fugtig gade med faldefærdige huse lige bag Hotel-Dieu-hospitalet. De ved nok, at Maria er helgeninden, martyrinden, som afsoner folkets synder." Han trak i klokkestrengen, hvis håndtag var fedtet efter to århundreders brug. "Nå, enten nu martyrinden var nede hos vinhandleren, hvor hun er godt kendt, eller hun var beskæftiget i sit kammer – nok er det, hun lukkede ikke op. Choulette ringede længe og så kraftigt, at han til sidst beholdt både håndtaget og klokkestrengen i sin hånd. Vant som han er til symboler og til at gennemskue tingenes skjulte mening, indså han straks, at klokkestrengen ikke var gået løs uden med højere magters indvilligelse. Han betragtede den. Hampesnoren var dækket med sort klæbrigt snavs. Han omgjordede sig med den og indså nu, at han var udvalgt til at føre St. Franciscus' tredje orden tilbage til dens oprindelige renhed. Han gav afkald på kvindeskønhed, poesiens glæde, berømmelsens glans og begyndte at studere den salige helgens liv og lære. Imidlertid har han dog solgt en ny bog til sin forlægger. Den hedder 'Sanserus' og beskriver alle slags kærlighed. Han smigrer sig med, at han har været kriminel på en nok så elegant måde. Imidlertid er det så langt fra, at dette hindrer ham i hans vandring mod idealet, at hans bog tværtimod fremmer den. Den vil nemlig kunne blive en meget ærbar og eksemplarisk bog, når den korrigeres i en senere udgave, og fordi det guld – han siger selv 'de guld'er', han har fået som betaling og som forlæggeren ikke ville have givet ham for en mere anstændig bog, skal hjælpe ham til en pilgrimsrejse til Assisi."

Madame Therese, der morede sig over historien, spurgte hvor meget virkelig sandt der var i den. Vence svarede, at det

var det ikke værd at undersøge.

Han tilstod halvt om halvt, at han var digterens idealiserende historieskriver, og at man ikke måtte tage de eventyr, han berettede om ham, bogstaveligt.

Han fastholdt dog, at Choulette skulle udgive en bog med titlen "Sanserus", og at han agtede at besøge den hellige Franciscus' celle og grav.

"Men så kan jeg jo tage ham med til Italien," udbrød madame Martin. "Kære monsieur Vence, find ham og send ham hen til mig. Jeg rejser i næste uge."

Grev Martin bad om undskyldning, fordi han trak sig tilbage. Han måtte fuldende en betænkning, som skulle afgives i morgen.

Madame Martin sagde, at hun ikke vidste nogen, som interesserede hende mere end Choulette.

Paul Vence anså ham ligeledes for en stor menneskelig mærkværdighed.

"Han er kun lidet forskellig fra de helgener, hvis forunderlige liv vi kender af bøger," sagde han. "Han er kun lidet forskellig fra de helgener, hvis forunderlige liv vi kender fra bøger," sagde han. "Han er oprigtig som de. Hans følelser har deres fine blidhed og hans sjæl deres uhyre fanatisme. Når mange af hans handlinger synes stødende, kommer det af, at han er svagere, ustadigere eller måske blot af, at han ses på nærmere hold. Desuden er der faldne helgener ligervis som faldne engle. Choulette er en falden helgen, det er sagen. Men hans digte er virkelig åndfulde, langt skønnere end alt, hvad der i det syttende århundrede frembragtes i den art af hofprædikanterne eller teaterdigterne."

Madame Martin afbrød ham.

"Mens jeg husker det, må jeg dog komplimentere Dem for Deres ven Dechartre. Det er en meget elskværdig mand."

"Måske en smule for indesluttet," tilføjede hun.

Vence mindede hende om, at han på forhånd havde sagt, at Dechartre ville interessere hende.

"Jeg kender ham til bunds. Han er en barndomsven af mig."

"Så? De har altså kendt hans familie."

"Ja. Han er eneste søn af Philippe Dechartre."

"Af arkitekten?"

"Ja, af ham, som under Napoleon den Tredje restaurerede så mange slotte og kirker i Touraine og Orléans. Det var en kundskabsrig mand med en fin smag. Skønt han var af et meget blidt gemyt og helst levede for sig selv, havde han den frækhed at angribe den dengang almægtige Viollet-le-Duc. Hvad han bebrejdede ham var, at han ville genopbygge de gamle bygninger i deres oprindelige stil, således som de havde eller måtte have set ud fra begyndelsen af. Philippe Dechartre ville derimod, at man skulle respektere alt, hvad århundrederne lidt efter lidt havde føjet til på en kirke, et abbedi eller et slot. At fjerne anakronismerne, at føre en bygning tilbage til dens første ensartethed syntes ham et videnskabeligt barbari, fuldt så farligt som uvidenhedens. Han udtalte, og han gentog uophørligt: 'Det er en forbrydelse at udslette de spor, som vore forfædres hænder og vore forfædres ånd i tidens løb har indprentet i stenene. Nye stene, der bliver tilhuggede i gammel stil, er falske vidner.' Efter hans mening burde den arkæologiske arkitekturs opgave være begrænset til at afstive og støtte de gamle murbygninger. Han havde ret. Men man gav

ham uret. End yderligere skadede han sig selv ved at dø ung, midt i sin modstanders triumf. Imidlertid efterlod han sin enke og sin søn en køn formue. Jacques Dechartre blev opdraget af moderen, der tilbad ham. Ja, jeg tror ingensinde, der har været så fanatisk en moderkærlighed til. Jacques er en prægtig fyr, men han er et meget forkælet barn."

"Han ser dog ud til at være så ligeglad og omgængelig og ubekymret."

"Det skal De ikke stole på, madame. Han har en spekulativ natur, der piner sig selv og andre."

"Er han kvindeven?"

"Hvorfor spørger De om det?"

"Jeg tænker ikke på at gifte ham bort."

"Ja han er. Som jeg sagde Dem, er han egoist. Og egoisterne er de eneste, der virkelig elsker kvinderne. Efter sin moders død stod han i lang tid i forhold til en kendt skuespillerinde, Jeanne Tancrêde."

Madame Martin huskede flygtigt, at hun havde set Jeanne Tancrêde, hun var ikke særlig smuk, men havde en meget god figur, og der var en vis lad ynde over hendes elskerindeskikkelser.

"Ja netop," sagde Paul Vence. "De levede næsten som ægtefolk i et lille hus i Jasmin-kvarteret i Auteuil. Jeg besøgte dem hyppigt. Jeg fandt altid ham hensunket i drømme, ganske glemmende at arbejde på sin statue, der stod og tørrede under klædet. Han var fortabt i sig selv, lyttede kun til sine egne tanker og var fuldkommen umulig at råbe op. Hun terpede sine roller; hendes hud var indtørret af sminke, men hendes blik ømt, og hun så overmåde nydelig ud, var både kvik og flittig.

Hun beklagede sig til mig over, at han var åndsfraværende og tvær og gnaven. Hun holdt oprigtigt af ham og bedrog ham kun engang imellem for at få en rolle. Og når hun havde bedraget ham, var dermed den historie ude. Bagefter ofrede hun det ikke en tanke. Som De ser, en dyb kvindelig natur. Men så viste hun sig offentligt sammen med Joseph Springer; kompromitterede sig med ham i håb om, at han skulle skaffe hende ansættelse ved Théâtre-Français. Dechartre blev vred og brød med hende. Hun finder det nu mere praktisk at leve med sine direktører, og Jacques finder det behageligere at rejse."

"Savner han hende?"

"Hvordan kan man vel vide, hvad der foregår i et så nervøst og modtageligt sind; så egoistisk og så lidenskabeligt, så begærligt efter at give sig hen og så hastigt til at tage sig tilbage. Han elsker højmodigen først og fremmest sig selv i alt det smukke der møder ham i verden."

Therese skiftede pludselig emne.

"Hvordan går det med Deres roman, monsieur Vence?"

"Jo, nu er jeg ved sidste kapitel, madame. Min lille ciselør er guillotineret. Han døde ligegyldig, som de begærløse jomfruer, hvis læber aldrig har smagt livets sødme. Alle bladene og publikum bifalder enstemmigt den dom, der er blevet fuldbyrdet. Men på et kvistværelse sidder en anden ung arbejder; også han er ædruelig og sørgmodig og kemiker, og han lover sig selv højt og helligt at hævne hans død med et nyt mord."

Paul Vence rejste sig og sagde farvel.

"Husk på, at det er mit alvor, monsieur Vence," råbte hun efter ham. "Bring mig Choulette!"

Da hun kort efter ville gå op til sit værelse, stod hendes mand på trappen og ventede hende, iført en rødbrun fløjlsslåbrok, hvis dogehætte indrammede hans blege indfaldne ansigt. Hans mine var højtidelig. Gennem den åbne dør ind til arbejdsværelset bag ham så man under lampen en stabel dokumentpakker og hæfter i blå omslag: Finanslovens opslåede kvartbind. Inden hun kunne nå ind på sit værelse, gjorde han tegn til, at han ville tale med hende.

"Kære ven," sagde han, "jeg forstår mig virkelig ikke på dig. Du viser en sådan letsindighed, at det vil stille din opførsel i det uheldigste lys. Du løber bort fra dit hus, ganske uden grund, ja endog uden så meget som et påskud. Og du agter at rejse Europa rundt med en – en bohême, en drukkenbolt – denne Choulette."

Therese svarede, at hun ville rejse sammen med madame Marmet, og deri var intet som helst upassende.

"Men du udbasunerer til alverden, at du agter at rejse bort, før du endnu aner, om madame Marmet i det hele taget kan ledsage dig."

"Å – den kære madame Marmet er ikke længe om at få sine kufferter pakket. Der er jo ikke andet end hendes hund, der holder hende tilbage i Paris. Den kan hun jo sende hen til dig, du vil nok pleje den så længe."

"Og din fader? Har du underrettet din fader om dine planer?"

Det var hans stadige udvej at påkalde Montessuy, når hans egen autoritet ikke anerkendtes. Han vidste nemlig, at hans kone var meget bange for at gøre sin fader imod eller at udsætte sig for hans misbilligelse.

"Din fader er i høj grad forstandig og taktfuld," fortsatte han ihærdigt. "Jeg har flere gange haft den glæde at vinde hans fulde tilslutning til de råd, jeg nu og da har tilladt mig at give dig. Han synes, ganske som jeg, at det ikke passer sig for en dame i din stilling at komme i madame Meillans hus. Det er et alt for blandet selskab, man træffer der, og værtinden selv er en meget intrigant dame. Jeg må virkelig sige dig, at du gør højlig uret i ikke at lægge tilstrækkelig vægt på folks dom. Jeg skulle tage meget fejl, om din fader ikke vil finde det højst besynderligt, at du løber din vej på en så – så letsindig måde. Din fraværelse vil falde så meget mere i øjnene, som omstændighederne – undskyld at jeg gentager det, kære ven – i denne samling har bragt mig stærkt i forgrunden. Mine personlige fortjenester har ganske vist ikke synderlig lod eller del heri. Men hvis du havde været så venlig at høre på, hvad jeg sagde ved middagsbordet, skulle jeg have sat dig ind i, at det politiske parti, jeg hører til, nu er meget nær ved at få magten. Og det er således et meget ilde valgt tidspunkt til at forsømme dine pligter som værtinde. Det må du selv indse."

"Du keder mig," svarede Therese.

Hun vendte ham ryggen og lukkede sig inde på sit værelse.

Efter at hun var kommet i seng, tog hun som sædvanlig en bog for at læse lidt, inden hun faldt i søvn. Hun vendte åndsfraværende bladene, indtil hun stødte på følgende linjer:

> "Det er med kærlighed som med fromhed, den kommer sent. I tyveårsalderen er man hverken forelsket eller from, når man da ikke er særlig

disponeret eller en slags helgen fra fødslen af. Og selv de få udkårne kæmper længe imod den nådegave at kunne elske, der er så langt forfærdeligere end det lyn, der slog ned på vejen til Damaskus. En kvinde giver sjælden efter for elskoven, før hun har nået den alder, da ensomheden ikke længere skræmmer hende. For i virkeligheden er elskov en gold ørken, et glødende Thebaïs. Lidenskab er den verdslige askese, lige så tung som den religiøse.

Man ser da også lige så sjældent lidenskabeligt elskende som lidenskabeligt bodfærdige. De, der kender lidt til verden og menneskene ved, at kvinden nødigt indsnører sit sarte bryst med en sand elskovs pønitentseskjorte. De ved, at intet er så sjældent som et vedvarende offer. Og betænk engang hvilke ofre der kræves af en verdensdame, når hun elsker. Frihed og sorgløshed, de ubundne hjerters yndefulde spil: koketteri, morskab og fornøjelser, alt må hun give afkald på.

Flirt er tilladelig. Den støder ikke an mod den fornemme verdens fordringer. Men elskov ikke. Det er den mindst verdensmæssige af alle lidenskaber, den mest samfundsfarlige, den mest uciviliserede, den mest barbariske. Derfor dømmer verden den også strengere end tvetydighed og letfærdighed i sæder. Og på én måde gør den ret i dette. En pariserinde, der elsker, fornægter sin natur og svigter sin opgave,

den at være til for alle, som et kunstværk er det. Thi hun er et kunstværk, det skønneste som mandens snilde nogensinde har frembragt. Hun er som et blændende kunstprodukt af alle mekaniske og frie kunsters forenede samvirken. Hun er alles værk, alles ejendom. Hendes kald er at ses."

Therese lukkede bogen, mens hun tænkte på, at det var fantasier af en romanforfatter, som intet kendte til det virkelige liv. Hun vidste selv kun alt for godt, at i virkeligheden findes der hverken noget lidenskabens Karmel eller en elskovens pønitentseskjorte, heller ikke nogen ophøjet og forfærdelig kaldelse, som den udkårne forgæves kæmper imod. Hun vidste, at kærlighed kun er en lille kort rus, der efterlader en smule sørgmodighed … Men om hun nu ikke kendte alt? Om der alligevel fandtes en elskov, i hvis afgrund man beruset styrter sig … Hun slukkede lampen. Og hendes første ungdoms drømme steg op fra fortidens dyb og fyldte hendes sind.

6

Det regnede. Madame Martin-Bellème så gennem de dryppende ruder i sin kupe et forvirret tog af paraplyer ligesom sorte skildpadder glide forbi under himlens strømmende væde. Hun sad hensunket i tanker, og hendes tanker var grå og ubestemte som gaderne og torvene, der sløredes af regnen.

Hun forstod ikke længere, hvorfra hun havde fået den idé at besøge miss Bell en månedstid. I grunden havde hun aldrig rigtig vidst det. Det var som et kildespring, oprindelig skjult mellem vejbred, men nu dannende en dyb stærk strøm. Hun huskede tydelig, hvorledes hun ved middagsbordet tirsdag pludselig havde sagt til sin mand at hun ville rejse, men hun kunne ikke nå helt tilbage til sit ønskes første udspring. Det var slet ikke af lyst til at handle mod Robert Le Ménil, som han havde handlet mod hende. Hun fandt det ganske vist fortræffeligt, at hun skulle spadsere i Firenzes *Casciner*, mens han jagede ræve. Der var en tiltalende symmetri i det. Robert, der altid var så fornøjet, når han traf hende igen efter et fravær, skulle ikke finde hende denne gang. Hun fandt det rimeligt, at han fik en velfortjent ærgrelse. Men det havde ikke været hendes tanke fra begyndelsen af. Senere havde hun heller ikke tænkt synderlig på det, og hun rejste virkelig ikke sin vej for at have den glæde at tilføje ham en skuffelse og drille ham med en lille hævn. Hun tænkte ikke på ham med så lette følelser, de var dumpere og hårdere. Navnlig ønskede hun ikke at se ham for snart igen. For skønt deres forhold i ingen henseende var brudt, var han blevet hende en fremmed. Han var kun en mand som

alle andre, måske bedre end de fleste, med et godt udseende, gode manerer, en overordentlig agtværdig karakter, – en mand, der ikke vakte hendes mishag, men som heller ikke optog hende synderlig. Han var pludselig gledet ud af hendes liv, og hun mindedes kun ugerne, hvilken rolle han havde spillet deri. Den tanke at tilhøre ham, stødte hende nu som noget upassende. Og forestillingen om atter at mødes og være sammen med ham i Rue Spontini, var hende så pinlig, at hun straks skød den fra sig. Hun foretrak at håbe på, at en eller anden uventet, uundgåelig hændelse ville hindre deres genforening – f. eks. verdens undergang. Monsieur Lagrange, medlem af Videnskabernes Selskab, havde dagen før hos madame Morlaine underholdt hende om en komet, der på sin vej gennem verdensrummet måske en dag ville støde sammen med Jorden, omsno den med sin glødende hale, afsvide den med sin ånde, udstråle ukendte giftdunster over planter og dyr, og berede menneskeheden en død under afsindig latter eller i dump rædsel. Sådan noget ville hun få brug for i næste måned. Det var altså dog ikke så uforklarligt, at hun havde villet rejse bort. Men hvorfor der i hendes længsel efter at komme væk fra det alt sammen, blandede sig en ubestemt fryd; hvorfor hun på forhånd var under fortryllelsen af det, hun gik i møde, vidste hun ingen grund til.

Vognen satte hende af på hjørnet af den lille Rue de La Chaise.

Højt oppe under taget på et stort hus havde madame Marmet en trang, men meget proper lille lejlighed med balkon og fem fag vinduer, som solen bagte om morgenen; her havde hun boet siden mandens død. Det var netop hendes modtagelsesdag. I

den tarvelige, men skinnende salon fandt grevinde Martin monsieur Lagrange, blidt blundende i en lænestol lige over for værtinden, den venlige, stilfærdige madame Marmet med den hvide hårkrone.

Den gamle lærde herre havde ikke svigtet hende. Det var ham, der dagen efter Marmets højtidelige ligbegængelse havde bragt den nedbøjede enke Schmolls giftige tale; han havde troet at trøste hende derved, men havde i stedet for kun opnået at bringe hende ud af sig selv af vrede og smerte. Hun var faldet besvimet om i hans arme. Madame Marmet syntes da også, at han manglede takt. Men han var dog hendes bedste ven, og de spiste ofte til middag sammen i rige huse.

Da madame Martin trådte ind, fin og sikker i en zobelskindsvest, der åbnede sig over et brus af kniplinger, vækkede hendes grå øjnes strålepragt den aldrende herre, der stadig var en ivrig beundrer af kvindelig skønhed. Han havde den foregående dag hos madame Morlaine fortalt hende, hvorledes verdens undergang ville foregå. Nu spurgte han hende, om hun ikke om natten var blevet skræmt af rædsomme syner: Jorden fortæret af flammer eller stivnet i kulde som en hvid og død måne. Mens han konverserede hende med affekteret galanteri, sad hun og så på mahognireolerne, der optog hele væggen over for vinduerne. Der var næsten ingen bøger tilbage, men på den nederste hylde lå et våbenklædt skelet. Han syntes en underlig husfælle for den skikkelige gamle dame, denne etruskiske kriger med en grønlig bronzehjelm på sin nøgne hjerneskal og sin sprinklede brystkasse omgjordet af halvt fortærede panserplader. Han lå der leddeløs og uhyggelig og sov den evige søvn midt mellem

bonbonæsker og forgyldte porcelænsvaser, hellige jomfruer i gips og små udskårne træsager, minder fra Luzern og Rigi. I sin enkestands trange kår havde madame Marmet måttet sælge alle sin mands efterladte videnskabelige bøger og af alle de antikviteter, den afdøde arkæolog havde samlet sammen, havde hun kun beholdt den etruskiske kriger.

Det var ikke, fordi ingen havde villet skille hende af med ham. Marmets gamle kolleger havde fundet en anvendelse for ham; Paul Vence havde bevæget museumsbestyrelsen til at købe ham til Louvre. Men den kærlige enke havde ikke villet skilles fra ham. Hun havde en følelse af, at hvis krigeren med den grønne guldforsirede bronzehjelm blev taget fra hende, ville hun også miste det navn, hun bar med ære, og ophøre at være enke efter Louis Marmet, medlem af Oldskriftselskabet.

"Men De skal såmænd ikke være bange madame. Der kommer ikke så snart nogen komet og løber på os. Den slags sammenstød er i det hele taget yderst usandsynlige."

Madame Martin svarede, at hun ikke så noget særlig slemt i, at Jorden og hele menneskeheden pludselig gik under.

Den gamle Lagrange råbte forfærdet op. Det var ham yderst magtpåliggende, at katastrofen ikke indtraf foreløbig.

Madame Martin betragtede ham. På hans indtørrede kranium groede nogle få sparsomme, sværtede hår; lågene hang som tynde lapper over hans stadig smilende øjne; den løse hud i hans gule ansigt posede sig i langelige folder, og under klæderne anede man et indtørret legeme.

"Og han elsker livet!" tænkte hun.

Heller ikke madame Marmet ville vide noget af en nærforestående verdensundergang.

"De bor jo i et yndigt lille hus med *glycina* om vinduerne ud mod Botanisk Have, ikke sandt monsieur Lagrange?" spurgte madame Martin. "Jeg synes, det må være en fryd at bo i den have. Den bringer mig altid til et at tænke på de Noahs arker, jeg havde som barn, og på paradishaverne i gamle bibler."

Men Lagrange var aldeles ikke henrykt. Huset var lille, slet indrettet og fuldt af rotter.

Hun mente, at man ikke noget sted befandt sig helt vel. Alle vegne var der jo rotter, virkelige eller symbolske, hele legioner af små væsner, som pinte én. Hun holdt dog meget af den Botaniske Have. Hun ville altid gerne derhen, men kom der aldrig. Museet havde hun heller ikke været i, og hun havde virkelig så megen lyst til at se det.

Lagrange tilbød glad og smilende at vise hende om. Det var jo hans hjem. Hun skulle se boliderne. Der var ganske prægtige eksemplarer.

Hun vidste aldeles ikke, hvad en bolide var. Men hun havde hørt fortælle, at man kunne se genstande af rensdyrben, som var forarbejdet af de første mennesker, og elfenbensplader, hvorpå der var indgraveret billeder af for længst uddøde dyreracer. Hun spurgte Lagrange, om det var sandt. Lagrange smilede ikke mere. Han svarede i en tvær ligegyldig tone, at det sorterede under en af hans kolleger.

"Å ja så!" sagde madame Martin. "Så de ligger ikke i Deres glasskab."

Hun forstod, at videnskabsmænd ikke er nyfigne, og at det er indiskret at spørge dem om ting, som ikke hører til deres specielle skab. Lagrange havde ganske rigtig bygget sit videnskabelige ry på de sten, der falder ned fra himlen. Dette

havde atter bragt ham til at interessere sig for kometerne. Men han var en fornuftig mand. I den sidste snes år havde han ikke foretaget sig synderlig andet end at gå til middagsselskaber.

Da han var gået, fortalte grevinde Martin madame Marmet, hvorfor hun var kommet.

"Jeg rejser i næste uge på besøg til miss Bell i Fiesole, og De må endelig tage med."

Den kære madame Marmet sad et øjeblik tavs med nysgerrige øjne under sin stille højtidelige pande, afslog det så venligt, lod sig bede lidt og samtykkede.

7

Iltoget til Marseille var kørt frem foran perronen. Jernbanefunktionærer løb frem og tilbage eller trillede bagagen midt i dampen, støjen og det gustne lys fra kupevinduerne. Foran de åbne vogndøre kom og gik rejsende i lange kapper. Yderst ude i den støv- og sodfyldte hvælving, så man som for enden af en kikkert en lille buet stump himmel. Den vide verden! – ikke større end en hånd. Grevinde Martin og den kære madame Marmet sad allerede i deres kupe med rejsetøjet opstablet i nettet ovenover og aviser ved siden af sig på sæderne. Choulette var endnu ikke kommet, og madame Martin havde opgivet ham. Han havde dog lovet at være på stationen. Han havde gjort alle forberedelser til rejsen og fået honorar for "Sanserus" af sin forlægger. Paul Vence havde en aften taget ham med hen til madame Martin. Han havde været blid og høflig, fuld af åndfulde muntre indfald og barnlig glæde. Hun havde efter den aften lovet sig adskillig fornøjelse af at rejse sammen med et så genialt og ejendommeligt menneske, så malerisk hæslig, så fuldt af snurrige indfald, sådan et gammelt forvildet barn, rigt på uforfalskede laster og barnlig uskyld. Dørene blev lukkede – hun ventede ham ikke længere. Hvor kunne man også stole på en så omflakkende og letbevægelig sjæl. Netop som lokomotivet begyndte at udsende hæse pust, sagde madame Marmet, der sad og kiggede ud af vinduet, ganske rolig:

"Der kommer vist monsieur Choulette."

Han kom farende hen ad perronen, haltende på det ene ben, med hatten langt bag på sin puklede isse, med uplejet skæg og slæbende på en gammel broderet vadsæk. Han så ligefrem skrækkelig ud, og dog syntes han trods sine halvtredsindstyve år ung, så klart strålede hans blå øjne, så naivt frejdigt var udtrykket i hans gulnede, furede ansigt, så frisk sprudlede poesiens og kunstens evige ungdomskilde i dette gamle havarerede menneske. Da Therese fik øje på ham, fortrød hun, at hun havde valgt sig en så forunderlig rejsefælle. Han fo'r afsted, mens han kastede hastige, undersøgende blikke, der blev mere og mere ondsindede og mistroiske, ind i alle kupeerne. Men da han nåede de to damers vogn og fik øje på madame Martin, smilede han så kønt og hilste på hende med en så venlig og indsmigrende stemme, at der ikke blev spor tilbage af den folkesky landstryger, der nys fo'r omkring på perronen – intet andet end den gamle broderede vadsæk, som han bar i to halvt afrevne håndtag.

Han anbragte den med overdreven omhu i nettet midt mellem de to damers korrekte håndkufferter i lysegrå lærredsovertræk, hvor den stak i øjnene som en stor, smudsig plet. Man kunne nu se, at den var broderet med gule blomster på blodrød grund.

Han gjorde sig det rigtig mageligt og komplimenterede fornøjet madame Martin for de brede slag på hendes lysebrune ulster.

"De må undskylde mig, mine damer," tilføjede han. "Jeg er vist kommet temmelig sent. Men jeg var henne at høre morgenmessen i St. Severin, min sognekirke – i den hellige jomfrus kapel med de nydelige og pudsige sukkerstangspiller,

der stræber mod himlen akkurat som vi, – arme syndere, som vi er."

"De er altså from i dag," sagde madame Martin.

Hun spurgte, om han havde sin nystiftede ordens snor med.

Hans udtryk blev alvorligt og bedrøvet.

"Jeg er bange for, at Paul Vence har fortalt Dem nogle løgnehistorier om den ting," sagde han. "Jeg har hørt, at han skal gå omkring og udsprede, at min snor er en klokkestreng – og hvad for en klokkestreng! Det ville gøre mig ondt, om nogen et eneste øjeblik lod sig narre af så tarvelige påfund. Min snor er en symbolsk snor, madame. Det er blot en ganske almindelig tråd, som et fattigt menneske har berørt, og som man bærer inden for klæderne som tegn på, at fattigdommen er hellig, og at den skal frelse verden. Kun i den er der frelse. Siden jeg har modtaget honorar for "Sanserus", føler jeg mig som et uretfærdigt og slet menneske. Jeg er glad ved at vide, at jeg har nogle af mine små hellige snore med i vadsækken."

Han pegede på den skrækkelige, rustrøde taske og fortsatte:

"Desuden er der en hostie, som en ond præst har givet mig, De Maistres værker, nogle skjorter og forskelligt andet."

Madame Martin så lidt forskrækket op, men den skikkelige madame Marmet bevarede sin sædvanlige milde værdighed.

Mens toget rullede afsted ud gennem de grimme og mørke yderkvarterer, der omgiver byen som en skiden bort, trak Choulette en gammel lommebog op af sin lomme og gav sig til at blade i den. Skrivelysten vågnede altid i den gamle landstryger. Choulette havde, skønt han ikke ville være ved det, en sand papirmani. Han overbeviste sig om, at han intet havde tabt, – hverken de papirlapper, hvorpå han på cafeerne

nedskrev sine poetiske indfald eller det dusin smigerbreve, snavsede, fedtede og revnede i sammenfoldningerne, som han altid bar hos sig, rede til at læse dem højt under en gaslygte for hvem som helst, han mødte om natten. Da han havde overbevist sig om, at han ikke havde mistet noget, tog han et sammenlagt brev ud af en åben konvolut. Han vendte og drejede det længe i sin hånd med et hemmelighedsfuldt og storsnudet udtryk og rakte det så til madame Martin. Det var en anbefalingsskrivelse fra markise de Rieu til en prinsesse af huset Orleans, en nær slægtning af grev de Chambord. Hun var enke, meget gammel og levede meget tilbagetrukkent lige uden for Firenze. Han nød den virkning, han mente, brevet måtte gøre, og oplyste derpå damerne om, at han måske ville hilse på vedkommende prinsesse, der var et godt og gudfrygtigt menneske.

"Det er en virkelig fornem dame," sagde han, "og hun bærer ikke sin højhed til skue i kjoler og hatte. Hun bruger sin chemise i seks uger, ofte endnu længere. Adelsmænd af hendes følge fortæller, at de har set hende med meget snavsede hvide strømper, der hang hende om hælene. De store spanske dronningers dyder er genopståede i hende. O! de snavsede hvide strømper! De er hendes sande hæder."

Han tog brevet og lagde det tilbage i lommebogen. Derpå trak han en hornkniv op og gav sig til at skære et ansigt, der var løst skitseret i håndtaget på hans stok. Imens holdt han lovtaler over sig selv.

"Jeg kan alle kunster som tiggere og landstrygere øver," sagde han. "Jeg kan åbne låse med et søm og skære ud i træ med en elendig lommekniv."

Ansigtet begyndte at dukke frem. Det forestillede en mager grædende kvinde.

Choulette ville fremstille den menneskelige elendighed, ikke simpel og rørende, som menneskene i fordums tider følte den, da verden var fuld af brutalitet og godhed, men vederstyggelig og sminket, fuldkommen hæslig som den blev, da revolutionens yngel: de fritænkeriske borgere og patriotiske militære fik magten. Efter hans mening var den nuværende regeringsform lutter hykleri og råhed. Militarismen indgød ham rædsel.

"Kasernen er en af den moderne tids afskyeligste opfindelser. Den kan ikke føres længer tilbage end til det syttende århundrede. Før den tid kendte man kun de gode gamle vagtstuer, hvor hugaferne spillede kort og fortalte eventyr om feen Melusine. Ludvig den Fjortende var en forløber for Konventet og Bonaparte. Men ondet har først nået sin fulde højde efter indførelsen af den almindelige værnepligt. Det er kejsernes og republikkernes skændsel, at de har gjort det til pligt for enhver mand at dræbe – det er forbrydelsernes forbrydelse. I de tider, som kaldes barbariske, betroede byerne eller fyrsterne deres forsvar til lejetropper, der førte krig som besindige og forsigtige folk. I et stort slag blev der ofte ikke dræbt mere end fem-seks stykker. Og når ridderne selv drog ud, var det i alt fald ikke, fordi de var nødt til det; de lod sig dræbe for fornøjelsens skyld. Og de var selvfølgelig heller ikke bedre værd. Under Ludvig den Hellige ville ingen have tænkt sig muligheden af at sende en videnskabsmand eller tænker i krig. Man rev heller ikke bonden bort fra hans jord for at sende ham til hæren. Nu er det blevet pligt for enhver sølle bonde at være soldat. Han jages bort fra sit hjem, hvis skorsten ryger fredeligt

i aftenens gyldne stilhed, bort fra sine frugtbare enge, hvor køerne græsser, fra sine fædrene marker og skove. Og i en modbydelig kasernegård oplæres han så til at dræbe mennesker efter alle kunstens regler. Han bliver hundset, forhånet, kastet i fængsel. Han oplyses om, at det er en ære, og hvis han ikke vil lade sig beære på den manér, bliver han skudt ned. Han adlyder, fordi han er kuet af frygt, og fordi mennesket er det godmodigste, lærvilligste og frommeste af alle husdyr. Vi er alle sammen militære her i Frankrig – og borgere. Borgere! ja det er også noget at være stolt af. For de fattige vil det sige at støtte og bevare de rige i deres magt og lediggang. På det har de ret til at arbejde under den ophøjede lighed for loven, der forbyder såvel rig som fattig at sove under broerne, betle på gaderne og at stjæle brød. Det er en af revolutionens velgerninger – denne revolution, som blev lavet af gale eller idioter til fordel for dem, der ville have fingre i adelens godser. Hvad blev dens resultat? Ved at berige bønderne og de egennyttige borgere, genoprettede den i lighedens navn rigdommens overherredømme. Den udleverede Frankrig til pengemænd, som nu i et århundrede har udsuget landet. De alene er herrer og herskere. Den nuværende regering, en samling sølle slattede, fnattede og fedtede fyre, er blot i pengemændenes sold. I det sidste hundrede år er her i dette forgiftede land enhver, som elsker de fattige, blevet anset som forræder mod samfundet. Man bliver et farligt menneske, hvis man siger, at der findes elendighed – der er endogså skrevet love mod harmen og medfølelsen. Hvad jeg her har sagt, kan ikke engang siges på tryk."

Choulette var blevet ivrig og fægtede med sin kniv, mens toget førte dem forbi brune marker, beskinnet af en kuldskær sol, forbi blålige grupper af vinternøgne træer og sølvblanke floder bag poplers lette slør.

Han betragtede rørt det ansigt, han skar ud i sin stok.

"Du arme menneskehed!" sagde han, "mager og grædende, sløvet af skam og elendighed! Sådan har dine herrer, soldaten og rigmanden, gjort dig."

Den brave madame Marmet havde en nevø, der var kaptajn i artilleriet, en prægtig ung mand og ivrig i sin tjeneste, og var følgelig meget opbragt over den heftighed, hvormed Choulette overfaldt hæren. Madame Martin betragtede det hele som et morsomt indfald. Choulettes ideer skræmte hende ikke. Hun var overhovedet ikke ængstelig. Men hun fandt dem lidt urimelige, for hun troede ikke, at fortiden havde været en smule bedre end nutiden.

"Jeg tror, menneskene alle dage har været som nu, monsieur Choulette, egoistiske og brutale, begærlige og ubarmhjertige. Jeg tror, love og sæder altid har været hårde og grusomme mod de ulykkelige."

Mellem La Roche og Dijon spiste de frokost i restaurationsvognen og lod derefter Choulette alene tilbage med sin pibe, sit glas benediktiner og sin oprørte sjæl.

I kupeen fortalte madame Marmet med stilfærdig ømhed om sin afdøde mand. Han havde ægtet hende af kærlighed. Han skrev yndige digte til hende, som hun havde gemt og aldrig viste til nogen. Han var så livlig og munter dengang. Det ville man knap kunne tro, når man senere så ham, så træt af arbejde og svækket af sygdom. Han havde studeret og arbejdet til sin

sidste stund. Han led af for stort hjerte og tålte ikke at ligge ned. Nætterne tilbragte han i en lænestol med sine bøger på et lille bræt foran sig. Endnu to timer før han døde, forsøgte han at læse. Og han var så god og så kærlig. Selv under sin sygdom var han altid lige mild.

Madame Martin vidste knap, hvad hun skulle sige til den gamle dame.

"De har dog oplevet lange lykkelige år, madame Marmet, som De altid vil kunne tænke tilbage på med glæde," sagde hun. "Også det er en del af lykken her i verden."

Men den brave madame Marmet sukkede, og der gled en sky over hendes fredelige pande.

"Ak ja!" sagde hun, "Louis var såmænd det bedste menneske og den bedste ægtefælle i verden. Og alligevel gjorde han mig ulykkelig nok. Han havde kun én fejl, men den har jeg lidt grusomt under. Han var jaloux. Og denne forfærdelige lidenskab gjorde ham, der ellers var så god og så øm og fin, både tyrannisk og brutal og uretfærdig. Jeg forsikrer Dem, min opførsel gav ham aldrig grund til mistanke. Jeg har aldrig været koket. Men jeg var jo ung og frisk – jeg gik for at være næsten køn. Og det var nok. Han tillod mig ikke at gå ud alene og forbød mig at tage imod besøg i hans fraværelse. Når vi var sammen på bal, rystede jeg såmænd af angst for de scener, han ville opføre i vognen."

"Jeg må tilstå, at jeg holdt meget af at danse," tilføjede den brave gamle dame sukkende, "men jeg måtte give afkald på det. Han led alt for meget ved det."

Madame Martin kunne ikke skjule sin forbavselse. Hun havde altid forestillet sig Marmet som en gammel forlegen,

indadvendt mand – lidt komisk mellem sin fyldige, blonde, blide kone og sin etruskiske krigers bronzeklædte skelet. Men den fortræffelige dame betroede hende, at da Louis var fem og halvtreds og hun selv tre og halvtreds, var han endnu lige så skinsyg som i deres allerførste tid.

Therese tænkte på, at Robert aldrig havde plaget hende med nogen skinsyge. Var det et tegn på hans takt og gode smag, et bevis på hans tillid, eller elskede han hende ikke højt nok til at pine hende. Hun vidste det ikke, og hun havde ingen lyst til at beskæftige sig med det. Hun måtte da undersøge gemmer i sin sjæl, som hun ikke gad åbne.

Hun mumlede uden selv at lægge mærke til det:

"Elskes vil vi, men bliver vi det, volder det os pine – eller lede."

Resten af dagen gik hen med læsning eller drømmeri. Choulette viste sig ikke mere. Lidt efter lidt bredte mørket sit grå askeslør over Dauphinés morbærtræer. Madame Marmet faldt i en fredelig slummer, hvilende i sin egen fylde som i en bunke puder. Therese så på hende og tænkte:

"Hun er lykkelig, siden hun gerne mindes."

Nattens tungsind fyldte hendes hjerte. Og mens månen stod op over olivenlundene, og sletter og høje i bløde linjer og med blålige skygger gled forbi hendes blik, hele dette fremmede landskab, der kun talte om fred og glemsel og intet fortalte om hende selv, længtes hun tilbage til Seinen, Triumfbuen med dens boulevardstjerne og alleerne i Boulogneskoven, hvor træer og stene i det mindste kendte hende.

Pludselig styrtede Choulette med beregnet voldsomhed ind i kupeen. I hånden holdt han sin knortekæp og hele ansigtet,

hele hovedet var så indpakket i røde, uldne tørklæder og vildmandsagtige skind, at han næsten skræmte Therese. Det var også hans hensigt. Hans voldsomme optræden og hele vildmandsvæsen var altid indstuderet. Han spekulerede til stadighed på barnagtige og besynderlige effekter, og det var hans morskab at vække forfærdelse. Han var selv et let bytte for enhver pludselig skræk, og derfor morede det ham at indgyde andre den samme rædsel. Som han et øjeblik forinden havde siddet ene med sin pibe længst henne i gangen uden for kupeerne, og set på de tunge skyer over Camargue glide forbi månen, var han pludselig blevet betaget af en uforklarlig grundløs frygt, en pludselig barnagtig frygt, der ofte kunne bringe hans urolige, fantastiske sjæl helt af lave. Nu kom han for at finde beroligelse hos madame Martin.

"Dette er Arles," sagde han. "Har De været i Arles? Det er selve den uberørte skønhed. Jeg så engang i St. Trophime-klosteret duer sidde på statuernes skuldre og små grå firben varme sig i solen på Aliscampernes sarkofager. Nu er gravmælerne ordnet i to rækker langs ad vejen, der fører op til kirken. De er formet som kummer og tjener om natten fattigfolk til seng. En aften jeg gik og spadserede med Paul Arène, så jeg en gammel kone, som bredte tørt græs i gravmælet over en oldtidsjomfru, der var død på sin bryllupsdag. Vi ønskede hende en god nat. 'Gud give det!' svarede hun. 'Men min onde skæbne har maget det således, at kummen her er åben mod nordvestenvinden. Havde den blot vendt ud mod den anden side, kunne jeg have sovet som selve dronning Jeanne.'"

Therese svarede ikke. Hun var blevet søvnig. Choulette gøs i nattekulden af angst for døden.

8

I sin engelske gig havde miss Bell selv kørt grevinde Martin og madame Marmet ad den opstigende vej fra banegården i Firenze til sit hus i Fiesole, som rosenrødt og omkranset af et gelænder, skuede ud over den uforlignelige by. Kammerpigen fulgte efter med rejsetøjet. Choulette var ved miss Bells foranstaltning blevet indlogeret i skyggen af Fiesoles katedral hos enken efter en kirkebetjent, og ventedes ikke før til middag. Grim og nydelig, med kortklippet hår, næsten yndefuld med sine meget smalle hofter, klædt i en lille jakke, med herreskjorte over sit drengebryst, sådan var digterinden miss Bell, der nu viste sine franske gæster til rette i sit hus, som over alt røbede dets ejerindes fine og fyrige smag. På væggen i salonen tronede blege sienesiske jomfruer med lange hænder fredeligt mellem engle, patriarker og helgener i skønne forgyldte triptykoner. På en søjle stod en Magdalena, hyllet i sit hår, frygtindgydende, mager og gammel, øjensynlig en eller anden sol- og vejrbidt betlerske fra Via Pistoia, som en ukendt forløber for Donatello havde modelleret i ler med uhyggelig og gribende virkelighedssans. Og alle vegne sås miss Bells våbenmærke: Klokker, store og små klokker. De største hævede deres bronzebjerge i stuens hjørner, andre dannede en tæt kæde på gulvet langs væggene. De mindste stod i rækker på gesimserne. Alle vegne var der klokker, på ovnen, på kister og skænke. Glasskabene var fulde af sølvklokker og sølvforgyldte klokker. Mægtige bronzeklokker, stemplede med den florentinske lilje; små renæssanceklokker formede som damer med brede

hoftepuder; dødsklokker smykkede med tårer og dødningeben; gennembrudte klokker med symbolske dyr og løvværk, som de brugtes i Ludvig den Helliges tid; bordklokker fra det syttende århundrede, hvis håndtag dannedes af en lille figur; flade, klingre koklokker fra Rütli; indiske klokker, som man fik til at klinge blidt ved at røre dem med en hjortetak; kinesiske cylinderformede klokker. – Fra alle verdens hjørner og fra alle tider var de kommet herhen på den lille miss Bells magiske bud.

"Ser De på alle mine talende våben?" spurgte hun madame Martin. "Jeg har den tro, at alle disse små miss Bell'er befinder sig vel her, og det ville slet ikke forbavse mig synderlig, om de en skønne dag alle sammen gav sig til at synge. Men de fortjener ikke alle at beundres lige højt. De ømmeste og mest glødende lovtaler må gemmes til denne her."

Og hun bankede med fingeren på en glat, mørkladen klokke, der svarede med en spinkel klang.

"Det er en hellig landsbyklokke fra det femte århundrede," sagde hun. "Den er et åndfuldt barn af den hellige Paulinus af Nola, der var den første, som fik himlen til at klinge over vore hoveder. Den er af et meget sjældent metal, der kaldes campanisk malm. Jeg skal senere vise Dem den yndigste lille florentiner, dronningen for alle klokker. Den kommer snart. Men jeg keder Dem vist med mit legetøj. Og den kære madame Marmet også. Det er ikke pænt af mig."

Hun fulgte de to damer til deres værelser.

En time senere kom madame Martin, udhvilet og frisk, klædt i en kniplingsbesat foulardshjemmekjole, ned på terrassen, hvor miss Bell ventede på hende. Den fugtige luft, der lunedes af en svag, men allerede velgørende sol, bølgede i forårets milde

uro. Therese støttede albuerne på balustraden og badede sit blik i lyshavet. Under hendes fødder hævede cypresserne sig som sorte tene og på skrænterne flokkedes oliventræerne. I dalens bund lå Firenze med domkirker, tårne og tusinder af røde tage, hvorimellem man hist og her skimtede Arnos bugtede linje. Hinsides byen blånede bjergene.

Therese søgte at finde Boboli-haverne, hvor hun havde spadseret på sin første rejse, Cascinerne som hun ikke brød sig synderlig om, Palazzo Pitti og Santa Maria del Fiore. Men himlens vidunderlige uendelighed fængslede hendes blik. Hun fulgte med øjnene de drivende skyer.

Efter en lang tavshed rakte Vivian Bell hånden ud mod horisonten.

"Darling! jeg kan ikke – jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Men se, darling, se! Hvad De ser her er enestående i verden. Intetsteds er naturen så graciøs, så åndfuld, så elegant. Den gud, der har skabt højderne om Firenze er kunstner … Ja han må have været juvelerer, medaljør, billedhugger, bronzestøber og maler. Han var florentiner! Han har ikke skabt andet her i verden, darling. Alt andet skyldes en tungere hånd, et grovere arbejde. Kan De vel tænke Dem, at San Miniatos violblå høj, der er så fast og fin i sine omrids, kan stamme fra samme hånd som Mont Blanc? Det er ikke muligt. Landskabet her har en gammel medaljes, et ædelt maleris skønhed. Det er et fuldendt og bevidst kunstværk. Der er også noget andet, som jeg ikke kan forklare, ikke forstå, men som dog er en realitet. – Her føler jeg mig, – og De vil og så komme til at føle det samme, darling, – som var jeg halvt levende og halvvejs død. En forunderlig ophøjet, meget melankolsk og sød tilværelse. Se! se! og De vil

fornemme den melankoli, der hviler over højene om Firenze; De vil føle det, som en bid sørgmodighed steg op til Dem fra de dødes land."

Solen sank mod horisonten, bjergtoppene slukkedes en efter en, mens skyerne på himmelen tændtes i brand. Madame Marmet nøs.

Miss Bell lod hente sjaler og advarede de to damer mod aftenluftens farlige kølighed.

Pludselig udbrød hun:

"Darling, De kender jo monsieur Jacques Dechartre. Han har skrevet til mig, at han kommer til Firenze i næste uge. Jeg er meget glad over at monsieur Dechartre træffer Dem her i vor by. Han skal vise os om i kirker og museer, og han er en god fører. Han forstår de smukke ting, fordi han elsker dem. Han har også et udsøgt talent som billedhugger. Hans statuer og medaljoner bliver endnu mere beundret i England end i Frankrig. Oh! jeg er så glad over, at De og Jacques Dechartre skal træffe hinanden her i Firenze, darling."

9

Da de den følgende dag kom ud fra Santa Maria-Novella og gik over torvet, hvor der ligesom i en antik cirkus er opstillet to marmorobelisker, sagde madame Marmet til grevinde Martin:

"Der er vist monsieur Choulette."

Choulette sad i en skomagerbod med sin pibe i hånden og gjorde nogle rytmiske bevægelser som om han citerede vers. Den florentinske skoflikker hørte til med et godmodigt smil, mens han stak sin syl ud og ind. Det var en lille skaldet mand, en velkendt type fra den flamske malerkunst. Midt på bordet mellem trælæste, pløkker, læderstykker og begklumper løftede en basilikumplante sit runde grønne hoved. En spurv, hvis ene manglende ben var erstattet med en stump tændstik, hoppede muntert om på oldingens skuldre og hoved.

Madame Martin morede sig over det lille billede og kaldte fra dørtærsklen på Choulette, der sad og fremsagde blide, syngende ord. Hun spurgte ham, hvorfor han ikke var fulgt med hen i "Det spanske Kapel".

"Madame, De bekymrer Dem om forfængelige ting," sagde han og rejste sig. "Men jeg, jeg forbliver i livet og i sandheden."

Han trykkede skoflikkerens hånd og gik ud til de to damer.

"På vejen til Santa Maria-Novella," fortalte han, "fik jeg øje på denne gamle mand, der sad bøjet over sit arbejde og syede grove støvler, med læsten klemt fast som i en skruestik mellem sine knæ. Jeg følte, at han var god og troskyldig. Jeg gik hen til ham og sagde på italiensk: "Min fader, vil I drikke et bæger

chianti vin med mig?" Det ville han gerne. Han gik efter en flaske og glas, og imens passede jeg hans bod."

Choulette pegede på to glas og en flaske, der stod på ovnen.

"Da han kom tilbage, drak vi med hinanden. Jeg sagde ham mange dunkle og skønne ting, og han fortrylledes af ordenes blide vellyd. Jeg vil senere engang besøge ham igen i hans bod; han skal lære mig at lave støvler og at leve uden begær. Da vil jeg ikke mere føle sorg. For alene begær og lediggang gør os sørgmodige."

Grevinde Martin smilede.

"Ak, monsieur Choulette, jeg begærer intet, og dog er jeg ikke glad. Skal måske også jeg være nødt til at sy støvler?"

"Deres tid er endnu ikke oprundet," svarede Choulette alvorligt.

Da de var nåede hen til Oricellari-haven, lod madame Marmet sig udmattet synke ned på en bænk. Hun havde beset Ghirlandajos stilfærdige fresker i Santa Maria-Novella, korstolene, Cimabues hellige jomfru og klostergårdens malerier. Og hun havde studeret alt meget samvittighedsfuldt i mindet om sin mand, der efter sigende havde sat stor pris på den italienske kunst. Nu var hun udmattet. Choulette tog plads ved siden af hende og spurgte:

"Kan De sige mig, madame, om det er sandt, at paven får sine dragter syet hos Worth?"

Det troede madame Marmet ikke. Choulette havde imidlertid hørt det fortælle på cafeerne. Madame Martin var meget forbavset over, at Choulette, der både var katolik og socialist, talte så respektstridigt om en pave, som var

republikkens ven. Men Choulette kunne ikke lide Leo den Trettende.

"Fyrsternes visdom rækker kun kort," sagde han. "Kirken skal frelses ved den italienske republik, som Leo den Trettende tror og håber det, men den vil ikke blive frelst således, som denne fromme Machiavelli mener. Revolutionen vil berøve paven den syndige peterspenge sammen med resterne af hans patrimonium. Og deri ligger frelsen. Når paven først er udplyndret og fattig, bliver han mægtig. Han vil ryste verden. Man vil atter se Petrus, Linus, Cletus, Anacletus og Clemens, de første dages enfoldige og ydmyge hellige, og de vil forvandle verden. Hvis det umulige timedes, at i morgen en sand biskop, en sand kristen tog sæde på St. Petri stol, ville jeg opsøge ham og sige: O olding! Vær ikke længere levende begravet i din guldgrav, forlad dit hus, dine hovmestre, din adelsgarde, dine kardinaler, forlad dit hof og magtens afgudsbilleder. Tag min hånd og gå ud med mig for at tigge dit brød mellem folkene. Pjaltet, fattig, syg og døende skal du slæbe dig langs landevejene i Jesu lignelse. Du skal sige: 'Jeg tigger mit brød, på det at de rige skal vorde forbandede.' Gå ind i byerne, fra dør til dør og råb i ophøjet dårskab: 'Vorder ydmyge, vorder sagtmodige og fattige!' Forkynd fredens og barmhjertighedens evangelium i de mørke stæder, i hytterne og i kasernerne. De vil foragte dig og stene dig. Gendarmerne vil slæbe dig i fængsel. Du skal hos alle, den rige som den fattige, blive genstand for latter og spot, for afsky og medlidenhed. Dine præster skal afsætte dig og stille en modpave op imod dig. Alle skal sige, at du er afsindig. Og de skal sige det med rette. For det er nødvendigt, at du bliver afsindig; de afsindige har frelst verden.

Menneskene skal give dig en krone af torne, et scepter af rør, og de skal spytte dig i dit ansigt. Og det er på dette tegn, at du skal træde frem som Kristus og sand konge. Ad denne vej alene kan du genoprette den kristne socialisme, som er Guds rige på Jorden!"

Da Choulette havde talt således, tændte han en af de lange snoede, italienske cigarer med et halmstrå igennem. Han tog nogle drag, som stank afskyeligt, og fortsatte så roligt:

"Det ville være praktisk. Man kan fraskrive mig alle mulige egenskaber, kun ikke mit klare syn på tingene. Ak madame Marmet, De vil aldrig få nogen anelse om, hvor sandt det er, at denne verdens storværker altid er blevet udøvet af gale. Tror De vel, madame Martin, at den hellige Franciscus af Assisi ville have udgydt barmhjertighedens levende vande og kærlighedens vellugt over Jorden til menneskehedens forfriskelse, hvis han havde været ved sin fornuft?"

"Jeg ved såmænd ikke," svarede madame Martin. "Men fornuftige mennesker har altid forekommet mig grumme kedelige. Det tør jeg nok betro Dem, monsieur Choulette."

De tog tilbage til Fiesole med dampsporvognen, som stønnende arbejder sig op ad bakken. Det regnede. Madame Marmet faldt i søvn, og Choulette var begrædelig; alt ondt styrtede ind over ham på én gang. Den fugtige luft forårsagede ham smerter i knæet, han kunne ikke bøje benet. Hans rejsevadsæk, der var kommet bort i går på vejen fra banegården til Fiesole, var ikke til at finde, og det var en uoprettelig ulykke. Et parisisk tidsskrift havde offentliggjort et af hans digte, fuldt af de skrækkeligste trykfejl.

Han beskyldte alle mennesker og ting for at være ham fjendtligsindede og uheldsvangre. Han var barnagtig, urimelig og ubehagelig. Madame Martin, som regnen og Choulettes klager forstemte, syntes, at opstigningen aldrig fik ende. Da hun endelig atter trådte ind i salonen i klokkehuset, sad miss Bell og renskrev de vers, hun havde digtet i nattens løb, på et ark pergament med guldblæk og med en skrift, der var dannet efter Aldus Manutius' kursiv. Da veninden trådte ind, løftede hun sit lille grimme ansigt, hvori de pragtfulde øjne lyste og brændte.

"Darling, må jeg forestille Dem fyrst Albertinelli."

Fyrsten stod foran ovnen og udstillede sin unge gudeskønhed, der mandiggjordes ved et tæt, sort overskæg. Han hilste:

"Grevinden måtte bringe os til at elske Frankrig, hvis denne følelse ikke allerede fyldte vore hjerter."

Grevinde Martin og Choulette trængte ind på miss Bell for at få hende til at læse de vers, som hun renskrev. Hun vægrede sig først ved som udlænding at læse sine usikre rytmer for den franske digter, hun satte højest efter Francois Villon. Derpå fremsagde hun med sin kønne kvidrende fuglerøst:

> Ved klippernes fod, som kildestrømmen bader, –
> kilden, der ler som de muntre najader
> og breder sine arme for i Arno at springe –
> to unge en morgen vekslede ringe,
> og elskovens lykke gennem åren dem flød
> som vandet, der strømmer af klippernes skød.
> Gemma blev hun kaldt; men den hun tog i favn,
> ingen sagnfortæller har erindret hans navn.

Om dagen de unge jubled ved at eje
hinandens unge legem på det vilde kyske leje
af timianens græs, der gederne mætter.
Ved aften – i den time, da håndværksmanden sætter
sig træt under linden – til byen gik,
hvor ingen i hoben dem ofred et blik.
Så tit de fælder tårer i en fryd, de ej kan tvinge.
Nu ved de, at livet kun ondt kan dem bringe.

Men her på denne slette, hvor sønderbrudt af lykke,
de var som elmetræet med vinens slyngesmykke,
der rækker mod himlen de sukkende grene, –
en sælsom plante voksed, fremmed og ene.
Dens blomst er rød som blod, dens blad som spydstål sort.
Hyrderne kaldte den tavshedens urt.

Og Gemma forstod at den skjulte i sit bæger
guddommelig hvile, søvn, der evigt kvæger,
drøm uden ende – for den der saften pressed.

En dag, mens hun smilede, henstrakt i græsset,
hun lagde et blad på sin elskedes mund
og så ham slumre ind til den evige blund.
Selv drak hun lykken af blomsternes blod
og gled med et smilende suk for hans fod.

Duerne ved aften fløj klagende derover,
intet kan forstyrre de elskende, som sover.

"Det er meget nydeligt," sagde Choulette. "Det er som et Italien, blidt sløret af tågerne fra Thule!"

"Ja," istemmede madame Martin, "det er smukt. Men sig mig dog, kære Vivian, hvorfor ville Deres smukke uskyldige par dø?"

"Ak, darling, fordi de følte sig så fuldkomment lykkelige, som mennesker kan være, og fordi de ikke havde mere at ønske. Det kan man ikke bære, darling, man kan ikke. Forstår De virkelig ikke det?"

"Mener De da, at når vi bliver ved at leve, er det fordi vi fremdeles håber?"

"Å ja, darling. Vi lever i forventning om, hvad morgendagen, – morgendagen, kongen over alle feers land – vil bringe i sin sorte eller blå kappe, sin blomsterbestrøede, stjernefunklende eller tårevædede kappe. *Oh! bright king tomorrow!*"

10

De havde klædt sig på til middag. I salonen tegnede miss Bell fabeldyr i Leonardos stil. Hun tegnede dem for at prøve, hvad de til sidst havde at sige, overbevist om at de ville tale og i ejendommelige rytmer udtrykke besynderlige tanker. Hun ville så lytte til dem. Det var på den måde, hun som oftest fik ideerne til sine digte.

Fyrst Albertinelli sad ved klaveret og nynnede den sicilianske sang: *O Lola!* Hans bløde fingre rørte knap ved tangenterne.

Choulette var endnu mere ubehagelig end sædvanlig. Han forlangte nål og tråd for selv at gøre sit tøj i stand. Han jamrede over, at han havde tabt en stakkels syæske, som han havde haft i lommen nu i tredive år, og som var ham kær ved de søde minder, den gemte, og de gode råd, den gav ham. Han havde formodentlig tabt den i en af de profane sale i Palazzo Pitti og gav nu Medici'erne og alle italienske malere skylden for sit tab.

Han så ondskabsfuldt på miss Bell.

"Jeg digter mine vers, mens jeg lapper mit tøj. Mine hænders arbejde opmuntrer mig. Jeg nynner mine viser, mens jeg fejer min stue – derfor går også mine viser folk til hjertet, som de gamle viser af håndværkere og landmænd, der er endnu smukkere end mine, men ikke mere oprindelige. – jeg er for stolt til at ville have nogen anden tjener end mig selv. Kirkebetjentens enke spurgte, om hun ikke måtte reparere mit linned. Men jeg tillod det ikke. Det er uretfærdigt at lade andre underdanigt påtage sig det arbejde, som vi selv kan udføre i højbåren frihed."

Fyrsten klimprede skødesløst sine skødesløse melodier. Therese som i de sidste otte dage havde løbet fra kirker til museer sammen med madame Marmet, sad og tænkte på, hvor inderligt den brave dames selskab kedede hende: – hun opdagede uophørligt i de gamle maleres billeder en lighed med en eller anden af sine bekendte. I morges i Palazzo Ricardi havde hun alene i Benozzo Gozzolis fresker genkendt monsieur Garain, monsieur Lagrange, monsieur Schmoll, fyrstinde Seniavine som page og monsieur Renan til hest. Hun var selv ganske uhyggelig til mode ved således alle vegne at genfinde monsieur Renan. Hun førte alle ideer tilbage til sin lille kreds af akademimedlemmer og fornemme folk med en behændighed, som irriterede hendes unge veninde. Hun udbredte sig med blid stemme om de offentlige møder i instituttet, forelæsningerne i Sorbonne og aftenselskaberne, hvor de elegante og spiritualistiske filosoffer glimrede. Efter hendes mening var alle damerne yndige og dadelløse. Hun kom hos dem alle. Therese tænkte: "Hun er alt for forsigtig, den kære madame Marmet. Hun keder mig." Og hun spekulerede på at lade hende blive i Fiesole og bese kirkerne alene. Og idet hun i sit stille sind anvendte et udtryk som Le Ménil havde lært hende, tænkte hun:

"Jeg må se at drysse madame Marmet af mig."

En slank gammel herre trådte ind i salonen. Hans viksede moustacher og hvide fipskæg gav ham et militært udseende. Men blikket bag brillerne røbede den åndfulde træthed, som erhverves i videnskabens og nydelsens tjeneste. Det var florentineren professor Arrighi, en ven af fyrsten og miss Bell. I

sin tid tilbedt af kvinderne, nu berømt i Toscana og Emilia for sine videnskabelige landbrugsundersøgelser.

Han faldt lige straks i madame Martins smag og hun gjorde sig den ulejlighed, skønt hun ikke havde synderlig gunstige tanker om landlivet i Italien, at udspørge professoren om hans metoder og om hvilke resultater han havde opnået.

Han gik frem med forsigtig energi:

"Det går med jorden som med kvinderne," sagde han. "Man må hverken behandle den frygtsomt eller brutalt."

Fra alle klokketårne ringede nu *Ave Maria*. Himlen tonede af det som et umådeligt religiøst instrument.

"Hører De, Darling," sagde miss Bell, "hvor luften i Firenze om aftenen er klinger og sølvklar af alle klokkernes klang."

"Det er dog besynderligt," sagde Choulette, "vi ser alle ud, som om vi venter på noget."

Vivian Bell svarede, at de virkelig også ventede på en, nemlig monsieur Dechartre. Han burde have været her nu. Hun var bange for, at han var kommet for sent til toget.

Choulette gik hen til madame Marmet og sagde alvorligt:

"Kan De nogensinde betragte en dør, madame Marmet, en ganske almindelig malet trædør, som f. eks. Deres egen (antager jeg), eller min eller den dér eller en hvilken som helst anden, uden at føle Dem grebet af gru og skræk for den gæst, der hvert øjeblik kan træde ind? Har De tænkt over, at døren i vore stuer fører ud til uendeligheden. Har De, madame Marmet? Ved vi vel nogensinde det rette navn på den, der træder ind til os i menneskelig skikkelse med kendte træk og i almindelige klæder?"

Han for sin del kunne aldrig, når han sad alene i sin stue, se hen til døren uden at hårene rejste sig på hans hoved af skræk.

Men madame Marmet følte slet ingen angst, når dørene til hendes salon gik op. Hun vidste godt, hvad alle de hed, der kom hos hende, og det var alle sammen prægtige mennesker.

Choulette så sørgmodigt på hende og rystede på hovedet.

"Ak madame Marmet, madame Marmet, de folk, som De nævner ved deres jordiske navn, har også et andet navn, ét som De ikke kender, men som er deres rette navn."

Madame Martin spurgte Choulette, om han da mente, at ulykken behøvede at gå gennem døre for at trænge ind til folk.

"Ulykken er opfindsom og behændig. Den kommer ind ad vinduet og bryder ind gennem væggene. Den giver sig ikke altid til syne, men den er altid til stede. De stakkels døre er virkelig ganske uansvarlige for den onde gæsts komme."

Choulette anmodede strengt madame Martin, om ikke at kalde ulykkens besøg for et onde.

"Ulykken er vor største lærer og vor bedste ven. Det er gennem den, vi erfarer livets betydning. Ja, mine damer, når I lider, vil I erfare, hvad man bør erfare, vil I tro, hvad man bør tro, vil I handle, som man bør handle, vil I blive, som man bør være. Og I vil føle den glæde, som munterheden bortjager. Glæden er frygtsom, den flyr festerne."

Fyrst Albertinelli forsikrede, at miss Bell og hendes to franske veninder ikke behøvede at blive ulykkelige, for at blive fuldkomne, og at denne doktrin om fuldkommengørelse gennem lidelse var en barbarisk og grusom lære, en rædsel for Italiens skønne himmel. Og da samtalen gik i stå, gav han sig atter til på klaveret at famle efter melodien til den yndefulde og

banale siciliana, stadig bange for at slå over i en arie af *Troubadouren*, som den lignede.

Vivian Bell spurgte ganske sagte sine fabeldyr og beklagede sig over de løjerlige og spotske svar, hun fik.

"I dette øjeblik," sagde hun, "ville jeg helst kun høre vægtapeternes skikkelser tale blege ord, der var gammeldags og sirlige som de selv."

Den smukke fyrste havde fundet sin melodi og sang nu, revet med af tonernes strøm. Hans stemme bredte sig, glimrede som en påfuglehale og brystede sig for derpå at dø hen i smægtende: Ah! Ah! Ah!

Pludselig sagde madame Marmet, der sad med blikket vendt mod glasdøren:

"Der har vi vist monsieur Dechartre."

Han trådte ind, livlig og optaget med et udtryk af glæde i sit alvorlige ansigt.

Miss Bell modtog ham med små fugleskrig.

"Å monsieur Dechartre, vi har ventet utålmodigt på Dem. monsieur Choulette har bagtalt dørene – ja, vore ganske almindelige stuedøre – og han har desuden fortalt os, at ulykken er en rigtig venlig gammel gentleman. Alt dette er De gået glip af. De har ladet meget længe vente på Dem, monsieur Dechartre. Hvorfor?"

Han bad om undskyldning – han havde ikke givet sig tid til mere end akkurat at tage op i sit hotel og gøre en lille smule toilette. Han havde ikke engang været henne at hilse på sin gamle ven St. Marcus, hvis bronzestatue virker så rørende i nichen i Or San Micheles mur.

Han komplimenterede miss Bell og hilste på grevinde Martin med slet skjult glæde.

"Kort forinden jeg forlod Paris, gik jeg hen på Quai de Billy, hvor jeg fik at vide, at De var rejst til miss Bell for at afvente foråret i Fiesole. Det gav mig håb om at træffe Dem igen her i dette land, som jeg nu elsker højere end nogensinde."

Hun spurgte, om han havde været i Venedig først, eller om han havde besøgt sine glorieomstrålede kejserinder og glimrende genfærd i Ravenna.

Nej, han havde slet intet ophold gjort undervejs.

Hun tav. Hendes blik var fæstet på St. Paulinus' klokke i stuens hjørne.

"Ser De på den lille nola?" sagde han.

Vivian Bell kastede papir og blyant fra sig.

"Nej nu skal de snart få et pragtstykke at se, monsieur Dechartre, som vil gøre et endnu stærkere indtryk på Dem. Jeg har fået fingre i dronningen for alle klokker. Jeg fandt den i Rimini i en forladt vinperse, der nu bruges som oplagssted, og hvor jeg var gået hen for at søge noget af det gamle træ, De ved, som er helt gennemtrukket af olie og derfor så hårdt og mørkt og glinsende. Jeg købte den straks og lod den selv pakke ind. Og nu venter jeg den med liv og sjæl. Så skal De få at se! Midt på den er der udarbejdet en Kristus på korset mellem jomfru Maria og Johannes Døberen, den er dateret år 1400 og forsynet med Malatestas våben … De hører ikke efter, monsieur Dechartre. – Hør nøje efter. År 1400 flygtede Lorenzo Ghiberti for krigen og pesten til Rimini til Paolo Malatesta. Det er således øjensynlig ham, der har modelleret figurerne på min klokke. I næste uge vil De altså få et værk af Ghiberti at se."

Der blev meldt, at der var rettet an. Miss Bell bad om undskyldning, fordi hun bød en italiensk middag. Men hendes kok var en digter fra Fiesole.

Ved bordet foran fiascoerne i deres majsstråhylster drejede samtalen sig om det lykkelige 15. århundrede som de alle elskede. Fyrst Albertinelli berømmede særlig den tids kunstnere for deres alsidighed, for den glødende kærlighed, de viede deres kunst, og for det geni, der fortærede dem. Han talte svulstigt og med smægtende stemme.

Dechartre beundrede dem ligeledes, men han beundrede dem på en anden måde.

"Hvis man vil yde en fortjent ros til disse mænd, der alle lige fra Cimabue til Masaccio arbejdede af et så redeligt hjerte, må rosen efter min mening være enkel og bestemt. Først og fremmest måtte man vise dem i værkstedet og i udsalgsboden, hvor de levede som håndværkere, for det er navnlig, når man ser dem der ved arbejdet, at man rigtig kan glæde sig over deres enfold og genialitet. De var uvidende og grove. De havde læst meget lidt og set meget lidt. Bjergene omkring Firenze begrænsede for deres sinds og deres øjnes synskreds. De kendte intet til verden udover deres egen by, den hellige skrift og nogle brudstykker af antik skulptur, som de studerede og værnede om med den største ømhed."

"Det er meget rigtigt," sagde professor Arrighi. "Det eneste, de brød sig om, var at finde de bedste fremgangsmåder. Deres sind var ganske optaget af at præparere kalk og rive farver på bedste måde. Den, der fandt på at spænde et lærred over træpladen, for at forhindre maleriet fra at revne samtidig med træet, blev anset for en mærkelig mand. Hver mester havde sine

særegne metoder og sine særegne recepter, som han holdt omhyggelig skjult."

"Lykkelige tid," faldt Dechartre ind, "hvor man ingen anelse havde om den originalitet, som vi nu om stunder jager efter. Eleven søgte at gøre som sin mester, at ligne ham var al hans ærgerrighed. Det var mod sin vilje, han viste sig ham forskellig. De arbejdede ikke for ærens skyld, men for at leve."

"Og det gjorde de ret i," sagde Choulette. "Der er ingen større lykke end at arbejde for at leve!"

"Ønsket om at nå ud over deres egen tid forstyrrede dem slet ikke," fortsatte Dechartre. "Da de intet kendte til fortiden, tænkte de heller ikke på fremtiden. Deres drømme rakte ikke udover deres eget liv. De satte en mægtig vilje ind på at gøre fyldest. De var ligefremme, og tog derfor ikke synderlig fejl, og de så den sandhed, som vor indsigt skjuler for os."

Imidlertid var Choulette begyndt at fortælle madame Marmet, om det besøg, han i dagens løb havde aflagt hos den kongelige prinsesse, til hvem markise de Rieu havde givet ham et anbefalingsbrev.

Det morede ham at vise dem, at han, bohêmen, vagabonden, var blevet modtaget hos den kongelige dame, til hvem hverken grevinde Martin eller miss Bell kunne have fået adgang, og som fyrst Albertinelli smigrede sig med at have truffet én gang ved en officiel ceremoni.

"Hun går ganske op i de mest vidtdrevne religiøse øvelser," sagde fyrsten:

"Hun er beundringsværdig ved adel og jævnhed," sagde Choulette. "Hjemme i sin bolig mellem sine kavalerer og damer fordrer hun iagttagelse af den strengeste etikette, for at hendes

høje stilling kan blive en bod, men hver morgen går hun selv ud og vasker stengulvet i kirken. Det er en landsbykirke, hvor hønsene spadserer om, mens præsten spiller briscola med kirkebetjenten."

Choulette bøjede sig frem over bordet og efterlignede med sin serviet, hvorledes prinsessen sad på hug og vaskede. Derpå løftede han atter hovedet og sagde alvorligt:

"Efter den tilbørlige ventetid i en række saloner, fik jeg tilladelse til at kysse hende på hånden."

Han tav.

"Men hvad sagde hun så til Dem, den prinsesse, der er så beundringsværdig ved sin adel og jævnhed?" spurgte grevinde Martin utålmodigt.

"Hun sagde til mig: 'Har De været i Firenze. – Jeg har hørt fortælle, at der i den senere tid er blevet åbnet nogle store magasiner, som er oplyste om aftenen. Fremdeles sagde hun: 'Vi har en meget dygtig apoteker her på stedet. Selv de østrigske er ikke bedre. For seks uger siden lagde han mig et plaster på benet, og det er ikke faldet af endnu.' Sålunde lød de ord, Marie Therese var så nådig at henvende til mig. O, simple storhed! O, kristendyd! O, du datter af Louis den Hellige! O, du vidunderlige ekko af den højsalige Elisabeth af Ungarns stemme!"

Madame Martin smilede. Hun troede, Choulette gjorde nar. Men han protesterede forarget. Også miss Bell sagde bebrejdende til sin veninde:

"I franskmænd er altid så tilbøjelige til at tro, man gør nar."

Atter lededes samtalen tilbage til kunsten, som man i dette land indånder med luften.

"Jeg er nu ikke lærd nok til at kunne beundre Giotto og hans skole," sagde grevinde Martin. "Hvad der har slået mig, er det sanselige i denne det femtende århundredes kunst, som man jo kalder kristelig. Jeg har ingen fromhed eller renhed fundet andetsteds end i Fra Angelicos for øvrigt overordentlig nydelige billeder. Alle de andre, alle disse madonna- og engleansigter har et vellystigt, kælent, undertiden et perverst naivt udtryk. Hvad religiøst er der ved alle disse unge helligtrekonger i deres kvindagtige skønhed eller ved den hellige Sebastian, der stråler af ungdom som en slags lidende kristelig Bacchus."

Dechartre svarede, at det var også hans mening, og at de absolut måtte have ret, siden Savonarola havde været af samme anskuelse. Han havde villet brænde samtlige malerier, fordi han ikke fandt fromhed i et eneste af dem.

"Vi træffer allerede her i Firenze," sagde han, "på den herlige Manfreds tid, – han der var halvvejs muselmand – på mænd, om hvem det sagdes, at de hyldede den epikuræiske lære, og som søgte at modbevise Guds tilværelse. Den smukke Guido Cavalcanti foragtede de tåber, der troede på sjælens udødelighed. Han skal have sagt: "Menneskenes død er ganske som dyrenes." Og senere, da antikken genopstod af graven i al sin skønhed, syntes de kristnes himmel mørk og glædesløs. De kunstnere, der smykkede kirkerne og klostrene, var hverken fromme eller kyske. Perugino f. eks. var ateist, hvad han ikke lagde skjul på."

"Ja," sagde miss Bell, "det er meget rigtigt, men det siges også, at han var meget tykhovedet, så de guddommelige sandheder ikke kunne trænge igennem hans kompakte

hjerneskal. Han var grisk og gerrig og gik helt op i materielle interesser. Han tænkte ikke på andet end at købe huse."

Professor Arrighi tog Pietro Vanucci fra Perugia i forsvar.

"Det var et retskaffent menneske," sagde han. "Det var meget uretfærdigt af prioren for Jesuiterordenen i Firenze at mistro ham. Den fromme munk anvendte den metode at lave ultramarin ved at udslemme og støde lapis-lazuli-stene. Ultramarin kunne derfor dengang knap opvejes med guld, og prioren, som utvivlsomt havde sine hemmelige metoder, vurderede sit farvestof højere end både rubiner og safirer. Han anmodede Pietro Vanucci om at dekorere klostrets to klostergange, og ventede sig noget rent vidunderligt, ikke så meget af mesterens dygtighed, som af det skønne ultramarin, der skulle anvendes til himlene … Og den hele tid, mens kunstneren malede på Jesu Kristi liv i klostergangene, holdt prioren sig ved siden af ham og bød ham det kostelige pulver af en lille pose, som han aldrig lagde fra sig. Pietro dyppede i posen under den fromme mands årvågne blik, og vædede derpå sin farvetunge pensel i en krukke vand, inden han gned det ud over kalkvæggen. På denne måde brugte han en mængde pulver. Og den fromme fader, der så sin pose blive slunken og tom, sukkede: Ak Jesus, hvor denne kalk dog sluger ultramarin! Da freskerne var færdige, og munken betalte Perugino den aftalte sum, lagde denne en pakke med blåt pulver i hans hånd og sagde: 'Dette er Eders, fromme fader. Eders ultramarin, som jeg tog på min pensel, sank til bunds i krukken, og jeg samlede det så op om aftenen. Jeg giver det nu tilbage. Lær heraf ikke at mistro en retskaffen mand.'"

"Der er jo intet mærkværdigt i at Perugino både var gerrig og retskaffen," sagde Therese. "Det er ikke altid de påholdne mennesker, der er mindst samvittighedsfulde. Der er mange hæderlige gniere."

"Selvfølgelig, darling," sagde miss Bell. "Gnieren vil ikke være nogen noget skyldig, hvorimod ødelanden meget let finder sig i sin gæld. Han ofrer ikke synderlig mange tanker på de penge, han har, og endnu færre på dem, han skylder. Jeg har heller ikke sagt, at Pietro Vanucci fra Perugia var et uhæderligt menneske. Jeg sagde, at han var tykhovedet, og at han købte huse – mange huse. Det glæder mig meget at høre, at han gav prioren for Jesuiterordenen hans ultramarin tilbage."

"Ja," sagde Choulette, "fordi Deres Pietro var rig, var det hans skyldighed at give ultramarinen tilbage. Den rige er moralsk forpligtet til at være retskaffen. Den fattige ikke."

Choulette rakte netop hænderne frem over sølvskålen, som hushovmesteren præsenterede ham, for at få den overgydt med parfumeret vand. Det var en ciseleret kande og en kumme med dobbelt bund, som miss Bell efter antikt mønster lod bære om til sine gæster efter måltidet.

"Jeg vasker mine hænder," sagde han, "for hvad ondt madame Martin stifter eller kan komme til at stifte med sine ord eller på anden måde."

Han rejste sig barsk og fulgte efter miss Bell, der ved professor Arrighis arm forlod bordet.

"Monsieur Choulette," sagde miss Bell, mens hun skænkede kaffen i salonen, "hvorfor vil De dog fordømme os til lighedens sørgelige barbari? Hvorfor dog? Daphnis' fløjte ville ikke lyde så smukt, hvis den var dannet af syv lige store rør. De vil forstyrre

den skønne samklang mellem herren og tjeneren, mellem aristokraten og håndværkeren. De er en barbar, monsieur Choulette! De føler medlidenhed med nøden, men De føler ingen medlidenhed med den guddommelige skønhed. Den vil De forvise fra denne verden. De forskyder den, monsieur Choulette, jager den bort, nøgen og grædende. For De kan stole på, den bliver der ikke noget tilbage af, når de arme små mennesker alle er blevet lige svage, ringe og uvidende. Oh! at ville opløse de sindrige klasser, som mennesker af forskellig stand, høj og lav, danner i vort samfund! – Det er at være alles fjende, den fattiges som den riges, ja det er at være hele menneskehedens fjende."

"Menneskehedens fjender," svarede Choulette, "mens han kom sukker i sin kaffe! Således var det, den hårdhjertede romer kaldte de kristne, som forkyndte kærlighedens evangelium for ham."

Dechartre, der sad ved siden af madame Martin, udspurgte hende imidlertid om hendes kunstneriske smag og skønhedssans. Han understøttede, ledede og opflammede hendes begejstring, påtvang hende ofte med indsmigrende vold sin egen smag, ville have, at hun skulle se, hvad han så, elske, hvad han elskede.

Hun skulle vandre i parkerne fra forårets første spæde frembrud. I tankerne så han hende allerede på skønne terrasser, hvor lyset leger om hendes nakke og hår, og laurbærtræernes skygge sænker sig i hendes øjnes dunkle ovaler. For ham havde Firenzes jord og himmel intet bedre at gøre end at tjene denne unge kvinde som smykke.

Han roste hende for den enkelhed, hvormed hun klædte sig efter sin skikkelses og yndes væsen, og for den henrivende dristighed, hvormed alle linjer tegnede sig ved enhver af hendes bevægelser. Han elskede sådanne sjælfulde toiletter, sagde han. Levende, smidige, åndfulde og fri, som man sjældent ser, og som man aldrig glemmer.

Therese havde hørt mange lovord, men aldrig en ros, der havde glædet hende mere. Hun vidste, at hun klædte sig meget godt, med en dristig og sikker smag. Men aldrig havde hun af nogen mand, med undtagelse af sin fader, hørt en virkelig kenders ros. Hun indbildte sig, at mænd kun var i stand til at føle virkningen af et toilette, uden at ane de snildt udtænkte enkeltheder. De få, der forstod sig på damepynt, vakte hendes ubehag ved deres blødagtige udseende og tvetydige smag.

Hun havde til sidst opgivet at finde sin dragts finesser påskønnet af andre end af kvinder, som betragtede den med et småligt sind, med uvilje og misundelse. Dechartres mandlige og kunstneriske beundring forbavsede og glædede hende. Hun hørte med behag på hans lovtaler, uden at tænke på, at de var alt for fortrolige, ja næsten indiskrete.

"De lægger altså mærke til toiletter, monsieur Dechartre?"

Nej, han lagde sjældent mærke til dem. Det var så sjældent at se virkelig smukt klædte kvinder, selv i vor tid, hvor de klæder sig lige så godt, ja bedre end nogensinde før. Det morede ham ikke at betragte vandrende bylte. Men gik der en kvinde med rytme og linjer foran ham, velsignede han hende.

Han fortsatte med lidt hævet stemme:

"Jeg kan aldrig tænke på en kvinde, der smykker sig hver dag, uden at påskønne den lære, hun derved giver os kunstnere. Hun

klæder sig og sætter sit hår blot for nogle timer, og det er dog ikke spildt umage. Vi burde som hun forskønne livet uden at tænke på fremtiden. At male, billedhugge og skrive for efterkommerne er kun tåbeligt hovmod."

"Monsieur Dechartre," kaldte fyrst Albertinelli, "hvad mener De om en malvafarvet peignoir med sølvblomster til miss Bell?"

"Se nu for eksempel jeg – jeg tænker så lidt på den jordiske fremtid," sagde Choulette, "at jeg har skrevet mine skønneste digte på cigaretpapir. Det forsvinder hurtigt og forlener kun mine vers med en slags metafysisk tilværelse."

Dette var kun en maske af ligegyldighed, som han påtog sig. Sandheden var, at han gemte på hver linje han skrev. Dechartre var ærligere. Han brød sig ikke om at overleve sig selv. Miss Bell dadlede ham for det.

"For at livet skal kunne blive rigt og stort, monsieur Dechartre," sagde hun, "må det rumme både fortid og fremtid. Vi må skabe vore kunst- og digterværker til de dødes ære og med tanken på dem, der skal fødes. På den måde bliver vi delagtige i, hvad der har været, hvad der er, og hvad der vil komme. De ønsker ikke udødelighed, monsieur Dechartre. Tag Dem i agt, at Gud ikke bønhører Dem."

"Når jeg blot må leve en lille tid endnu, er det mig nok," svarede han.

Han rejste sig, sagde farvel, og lovede at komme igen tidlig næste dag for at følge madame Martin til Brancacci-kapellet.

En time senere var Therese på sit værelse, der var udstyret i moderne æstetisk stil med vægtapeter, hvori citrontræer fulde af uhyre guldgule frugter, dannede en hel eventyrskov. Hun lå med hovedet på puden og de smukke nøgne arme under

nakken og så i lampelyset billederne af sit nye liv forvirret glide forbi sit blik: Vivian Bell og hendes klokker; alle de prærafaelitiske ansigter, flygtige som skygger, damer og kavalerer, der syntes så ensomme og ligegyldige midt i de fromme scener, og som lidt sørgmodigt skuede ned på de besøgende; de forekom hende morsommere sådan og mere fortrolige i deres blide sløvhed. Og aftenen på villaen i Fiesole: fyrst Albertinelli, professor Arrighi og Choulette; de flygtige indfald, tankernes uberegnelige spil, og Dechartre med sine unge øjne i det lidt trætte ansigt og med det tropiske udseende, sin solbrændte teint og sit spidse skæg.

Hun tænkte på, at han havde en bedårende fantasi, at hans sind var rigere end noget, der hidtil havde åbnet sig for hende, og at han øvede en tiltrækning, som hun ikke kunne modstå. Hun havde altid tiltroet ham evnen til at behage, nu opdagede hun, at han også havde viljen til det, og den tanke syntes hende så liflig, at hun lukkede øjnene for at holde den fast. Pludselig fo'r hun sammen.

Hun havde følt et dumpt stød i sit inderste, i sit væsens hemmelige dyb, – et smerteligt ryk.

Hun så i et pludselig uventet syn sin ven for sig, vandrende i skoven med bøssen på nakken. Han vandrede ad den dybe alle med sin faste, regelmæssige gang. Men hun kunne ikke se hans ansigt, og det ængstede hende. Hun var ikke længere vred på ham, ikke længere misfornøjet med ham. Nu var det sig selv, hun var misfornøjet med. Men Robert gik lige fremad, uden at vende sit hoved, langt bort, længere og længere bort, indtil han kun dannede en sort prik i den øde skov. Hun fandt sin egen opførsel hensynsløs og lunefuld, det var unødvendig hårdt

sådan at forlade ham uden et farvel, uden så meget som et brev. Han var jo dog hendes ven, hendes eneste ven. Hun havde aldrig haft nogen anden ven end ham. Og hun tænkte: "Nej nej, han må ikke blive ulykkelig for min skyld."

Efterhånden beroligede hun sig. Han holdt vist nok af hende, men han var ikke meget dybtfølende og heldigvis ikke henfaldet til ængstelser eller selvplagerier. Og hun tænkte: "Han er jo på jagt. Så er han tilfreds. Han besøger sin tante de Lannoix, som han beundrer så højt ..." Efterhånden slog hun sig til ro og gav sig atter hen i Firenzes lyse, betagende fortryllelse. Hun havde i Uffizierne overset et maleri, som Dechartre elskede. Det forestillede et afhugget medusahoved, et arbejde, hvori Leonardo, fortalte billedhuggeren, havde nedlagt hele sit genis indtrængende dybde og sørgmodige ynde. Hun ville se det igen og var ked af, at hun ikke havde opdaget det af sig selv. Hun slukkede lampen og faldt i søvn.

Hen ad morgenstunden drømte hun, at hun i en øde kirke mødte Robert Le Ménil. Han var indhyllet i en pels, som hun ikke før havde set ham i. Han ventede på hende, men en skare præster og troende, der pludselig var dukket op, skilte dem fra hinanden. Hun vidste ikke, hvad der blev af ham. Hun havde ikke kunnet se hans ansigt, og det skræmte hende. Idet hun vågnede, lød uden for vinduet, som hun havde ladet stå åbent, et lille enstonigt og sørgmodigt skrig, og hun så en svale stryge forbi i den mælkehvide morgenluft. Da brast hun i gråd uden årsag, uden mening. Og hun græd over sig selv, fortvivlet som et barn.

11

Tidligt næste morgen gjorde hun sig en fornøjelse af at klæde sig på med skjult og kræsen omhu. Hendes toiletværelse var også et værk af miss Bells stiliserende fantasi og lignede med sine groft glaserede pottemagerarbejder, sine store kobberkar og de dambrætagtige fajancefliser et køkken, men et eventyrkøkken. Det var samtidig så landligt og fortryllende, at grevinde Martin kunne leve i den behagelige forestilling at være prinsesse Æselskind. Mens kammerpigen satte hendes hår, hørte hun Dechartre og Choulette tale sammen under hendes vinduer. Hun gjorde Paulines arbejde helt om og blottede dristigt nakkens rene, fine linje. Hun betragtede en sidste gang sit billede i spejlet og gik ned.

Nede i haven, der var beplantet med takstræer som en kirkegård uden sorg, stod Dechartre og citerede vers af Dante, mens han så udover Firenze: "Når vor ånd, frigjort for kødets bånd ..."

Ved siden af ham sad Choulette oppe på terrassebalustraden, med dinglende ben og næsen dybt ned i skægget, og udskar *Elendigheden* på sin landstrygerstok.

Dechartre gentog atter digtets strofer:

"Når vor ånd, frigjort for kødets bånd, befriet for tankens plage, fyldes med næsten guddommelige syner ..."

Therese kom ned imod dem langs de studsede buxbomshække i en majsgul dragt og med parasol over hovedet. Den blege vintersol kastede et sart gyldent skær over hendes skikkelse.

Der var glæde i det Godmorgen, Dechartre hilste hende med.

"De citerede nogle vers, som jeg ikke kender," sagde hun. "Jeg kender kun Metastasio. Min lærer i italiensk elskede Metastasio og kun ham. Hvornår er det, vor ånd "fyldes med guddommelige syner"?"

"Det er i det første daggry, madame, måske også i troens og kærlighedens første gry."

Choulette tvivlede meget på, at digteren havde ment morgenens drømme, der ved opvågningen efterlader et så tydeligt, ofte pinligt indtryk, og som slet ikke er "frigjorte for kødets bånd." Men Dechartre havde blot citeret disse strofer i sin begejstring over det gyldne daggry, som nys havde hvilet over de lyse bjerge. Han havde ofte ængstet sig over de billeder, der dannes under vor søvn. Han troede ikke, at disse billeder stod i nogen forbindelse med, hvad der beskæftiger vore tanker mest, men tværtimod med tanker, som vi i dagens løb havde forsømt.

Da måtte Therese tænke på sin drøm om morgenen: Jægeren, der forsvandt dybt inde i den mørke allé.

"Ja," sagde Dechartre, "hvad der viser sig for os om natten, er de sørgmodige skygger af, hvad vi har glemt om dagen. Drømmen er ofte en hævn fra et eller andet, man har tilsidesat, eller en bebrejdelse fra væsener, man har ladet i stikken. Derfor kommer de så uventet og er ofte så sørgelige."

Therese stod et øjeblik tavs og drømmende.

"Ja, det er vist sandt," sagde hun.

Og med en pludselig overgang spurgte hun Choulette, om *Elendigheden* på hans stokkeknap snart var færdig.

Elendigheden var blevet en Pietà og Choulette kunne genkende den hellige jomfru i den. Han havde tilmed digtet et lille vers, en belærende og moralsk strofe, som han ville skrive nedenunder i spiral. Han ville for fremtiden kun skrive i en bibelsk rytme, omsat på franske vers. De fire linjer han havde skrevet, havde da også denne enkle og klare form. Og han samtykkede i at fremsige dem:

Jeg græder her ved korsets fod.
O! græd med mig, i tro og bod!
Kom under denne smertens stamme
dens frelser-skygge at annamme!

Ligesom den første dag havde Therese lagt albuerne på balustraden og søgte i det fjerne, dybt ude i lyshavet at finde Vallombrosas høje, der syntes næsten lige så svømmende som himlen. Jacques Dechartre betragtede hende. Han syntes, at han så hende for første gang, så sart og fint fandt han i dag hendes ansigt, hvori livets og tankens bølgeslag havde lagt alvor og dybde uden at forstyrre dets unge og friske ynde. Dagslyset som hun elskede så højt, var hende en gunstig ven. Hun var i sandhed henrivende som hun stod der, badet i Firenzes lyse dag, som kærtegner de skønne linjer og føder de ædle tanker. En fin rødme steg op i hendes blødt rundede kinder. De blågrå øjne smilede, og når hun talte, skinnede tænderne hvide og glubske. Han omfattede med et blik den slanke buste, de fulde hofter og taljens kække svajning. Hendes venstre hånd holdt parasollen, den højre legede udækket med nogle violer. Dechartre var en kender, en elsker, en tilbeder af smukke hænder. I hans øjne var hænderne et lige så klart udtryk for karakteren og sjælen som ansigtet. Thereses hænder

henrykkede ham. Han fandt dem sanselige og åndfulde. De syntes ham vellystigt nøgne. Han beundrede de slanke fingre, de rosenrøde negle og håndens lidt fyldigt bløde flade, der var gennemtrukket af fine arabesklinjer og ved roden af fingrene hævede sig i små ædeltformede høje. Han betragtede dem med forelsket opmærksomhed, lige til de lukkede sig om skaftet på parasollen. Og fremdeles betragtede han hende, nu lidt bagfra. Bustens og armenes rene, spæde linjer, de runde hofter og fine ankler; hele skikkelsens skønne græske vaseform behagede ham såre.

"Den mørke plet dernede, monsieur Dechartre, er det ikke Boboli-parkerne? Jeg var der for tre år siden. Der var næsten slet ingen blomster, men jeg holdt meget af dem med deres store sørgmodige træer."

Han blev næsten forbavset over at hun talte og tænkte. Hendes stemmes klare klang syntes ham så ny, som hørte han den for første gang.

Han svarede på må og få og fremtvang med møje et smil for at skjule sin heftige og bevidste attrå. Han blev kejtet og ubehændig. Men hun syntes ikke at bemærke det. Hun syntes tilfreds. Hans dybe stemme, der sløredes og svigtede, var som et ubevidst kærtegn. Hun sagde ligesom han kun ligegyldige ting.

"Udsigten herfra er virkelig smuk. Vejret er så mildt."

12

Med hovedet på puden, der prydedes af et broderet mærke i form af en klokke, lå Therese den næste morgen og tænkte på gårsdagens ture, på de sarte madonnaer i deres engleindramning, på de utallige børn, malede eller modellerede, der alle kønne og alle glade, synger yndens og skønhedens halleluja gennem byen. I Brancacci'ernes berømte kapel foran freskerne, der lyser blegt som et guddommeligt morgengry, havde han fortalt hende om Masaccio, i så livfuldt og farverigt et sprog, at hun syntes at se ham selv, denne mestrenes ungdommelige mester med den halvåbne mund og de dunkle blå øjne, åndsfraværende, smægtende og betagende. Og hun var kommet til at elske den vidunderlige morgen, der var langt dejligere end den fulde dag. Dechartre var for hende sjælen i alle de skønne skikkelser, ånden i alle de ædle ting. Først ved ham, i ham, lærte hun kunsten og livet at forstå. Hun interesserede sig kun for verdens skuespil, for så vidt de interesserede ham.

– Hvorledes var dog denne sympati kommet? Hun havde ingen klar erindring om det. I begyndelsen da Paul Vence ville forestille ham for hende, havde hun ingen lyst haft til at lære ham at kende, ingen forudfølelse af, at hun ville synes om ham. Hun mindedes nogle elegante bronzer og nogle nydelige arbejder i voks, signeret med hans navn, som hun havde set på Marsmarken og hos Durandruel. Men hun havde ikke forestillet sig, at han skulle behage hende mere eller være mere indtagende end alle de andre kunstnere og kunstvenner, som

det morede hende at se ved sine små frokoster. Straks hun så ham, syntes hun om ham og følte en rolig lyst til at drage ham til sig og til ofte at se ham. Den dag han spiste til middag hos hende, havde hun lagt mærke til, at hun følte et meget æstetisk behag ved ham, der smigrede hende selv. Men kort efter irriterede han hende en smule. Hun ærgrede sig over, at han var alt for indesluttet i sig selv, i sin egen verden og for lidt optaget af hende. Hun havde ønsket at forstyrre hans ro. Og i denne følelse af utålmodighed var det så, at hun, oprevet og nervøs over at føle sig alene i verden, havde truffet ham den aften uden for *Musée des religions*, og at han havde fortalt hende om Ravenna og om kejserinden, der sad i sin grav på en guldstol. Hun havde dengang fundet ham alvorlig og elskværdig, og i aftenens dunkelhed syntes hans stemme varm og hans blik roligt; men han var hende alt for fremmed, alt for fjern, alt for ukendt. Hun følte en slags ildebefindende derved og havde knap længere vidst, mens hun gik der langs terrassens buxbomhæk, om hun helst ville se ham hver dag eller aldrig mere.

Men efter at hun havde mødt ham igen i Firenze, følte hun kun behag ved at have ham ved sin side og høre ham tale. Han gjorde hende livet underholdende og afvekslende, rigt og broget, nyt, ganske nyt. Han lærte hende tankens fine lykke og liflige melankoli, og han vakte i hende de kilder til nydelse, som slumrede i hendes sjæl. Hun var nu fast besluttet på at beholde ham i sin nærhed. Men hvordan? Hun forudså alle vanskeligheder; hendes klare forstand, hendes eget temperament fremmanede dem alle for hende. Et øjeblik forsøgte hun at skuffe sig selv, at indbilde sig, at han, den åndsfraværende drømmer og entusiast, der gik så ganske op i

sin kunst, ikke følte noget sanseligt begær efter kvinder, at han kunne blive ved at være om hende uden at fordre noget. Men hun rystede straks på sit smukke hoved, der hvilede på puden, ombølget af hårets dunkle strømme; hun ville ikke slå sig til ro med denne trøst. Var Dechartre ikke erotiker, tabte han al sin tiltrækning for hende. Hun turde ikke længere tænke på fremtiden. Hun levede kun i nuet, lykkelig, bange, med lukkede øjne.

Hun lå endnu og drømte om dette i det halvmørke værelse, hvor lyset sivede ind i smalle strimer, da Pauline bragte hende morgenteen og nogle breve. På et af dem, hvis konvolut bar klubbens mærke, genkendte hun Le Ménils klare, flydende håndskrift. Hun havde ventet dette brev, og var nu blot overrasket over, at hvad der måtte ske, virkelig også skete, ligesom når i hendes barndom det uundgåelige klokkeslag meldte, at spilletimen var inde.

Robert gjorde hende i sit brev en del meget rimelige bebrejdelser. Hvorfor var hun rejst uden at sige ham noget og uden at efterlade et ord til farvel? Efter sin hjemkomst til Paris havde han hver morgen ventet et brev, som ikke kom. Forrige år havde han rigtig nok været lykkeligere, dengang han to-tre gange om ugen fik et lille brev, så nydeligt og velskrevet, at det blot var synd de ikke kunne trykkes. Til sidst var han så blevet ængstelig og var ilet hen til hende.

"Jeg blev forfærdet over at høre, at du var rejst. Din mand tog imod mig og fortalte mig, at du efter hans råd var rejst til miss Bell for at tilbringe resten af vinteren i Firenze. Du var blevet bleg og mager i den sidste tid, syntes han. Han havde derfor ment, at en forandring af luft ville gøre dig godt. Du ville slet

ikke gå ind på det, men da du blev dårligere og dårligere, havde han omsider fået dig overtalt."

"Oprigtig talt har jeg aldeles ikke lagt mærke til, at du var mager. Mig forekom det tværtimod, at din sundhed intet lod tilbage at ønske. Og desuden er Firenze jo slet intet sundt opholdssted om vinteren. Jeg forstår aldeles ikke din rejse og er meget ængstelig over den. Skriv endelig lige straks og berolig mig."

"Tror du det er morsomt for mig at modtage underretning om dig af din mand og høre på hans fortrolige meddelelser! Han savnede dig så meget og var fortvivlet over ikke for øjeblikket at kunne forlade Paris af politiske hensyn. Jeg har hørt fortælle i klubben, at han skal have udsigt til at blive minister, hvilket forbavser mig, da man ikke har for skik at tage folk af vore kredse til ministre."

Derpå kom han med sine jagthistorier. Han havde bragt tre ræveskind med til hende, hvorimellem et overordentlig smukt. Det var af et modigt dyr, som han havde trukket frem af dets hule ved halen, og som havde vendt sig om og bidt ham i hånden. "I grunden var dyret jo i sin gode ret," skrev han.

I Paris havde han mange fortrædeligheder. Hans lille fætter var indmeldt i klubben, men han var bange for, at han ville falde ved balloteringen. Han var allerede opslået på tavlen, og under disse omstændigheder havde han ikke fundet det rigtigt at tilråde ham at trække sig tilbage. Det ville være at påtage sig et for stort ansvar. På den anden side ville en forkastelse jo være meget ubehagelig. Han endte med indtrængende at bede hende skrive og om at komme rigtig snart tilbage.

Da Therese havde læst brevet, rev hun det stille itu og kastede det på ilden, og med træt ligegyldighed og illusionsløse drømmerier så hun det brænde.

Naturligvis havde han ret. Han sagde nøjagtigt, hvad han måtte sige. Beklagede sig akkurat, som han måtte beklage sig. Hvad skulle hun vel svare? Skulle hun fortsætte den dumme uenighed, stadig spille den krænkede? Ak, der var rigtignok tale om krænkelse nu; grunden til deres uenighed var hende så ligegyldig, at hun måtte tænke sig om, inden hun kunne huske den. Å nej, hun følte ingen som helst lyst mere til at pine ham. Tværtimod, hvor venligt stemt følte hun sig ikke mod ham. Når hun så, hvor tillidsfuldt, hvor hårdnakket og urokkelig tillidsfuldt han elskede hende, blev hun bedrøvet og forskrækket. Hos ham var intet forandret. Han var akkurat den samme som før. Men hun var ikke den samme. De var adskilt nu ved noget lige så uhåndgribeligt men mægtigt som en luftforandring, der kan afgøre liv eller død. Da kammerpigen kom for at klæde hende på, havde hun endnu ikke begyndt på sit svar.

"Han stoler på mig, han er tryg og rolig," tænkte hun bekymret. Det var dette, der forstemte hende mest. Hun kunne ikke udholde sådanne usammensatte mennesker, der hverken tvivler på sig selv eller andre.

Da hun kom ned i klokkesalonen fandt hun miss Bell i færd med at skrive.

"Ved De, hvad jeg har bestilt, darling," sagde miss Bell, "mens jeg ventede på Dem? Alt og ingenting. Jeg har digtet. Ak darling! Poesien må forvist være vor sjæls naturlige afløb."

Therese kyssede miss Bell og sagde med hovedet bøjet over hendes skulder.

"Må man se?"

"Oh ja, darling! Se blot. Det er et lille vers i jeres folkevisestil."

Therese læste:

Den hvide sten hun kasted,
hvor søen var blank
i de roligt blånende vande
den dykked og sank.
Da kom en bange tanke:
Hvad var det hun gav?
Den sten, der tyngede hjertet
til det gækkende hav?

"Det er jo symbolsk, Vivian? Forklar mig det."

"Ak, hvorfor forklare det, darling? Hvorfor? Et poetisk billede kan have mange betydninger. Den betydning, De lægger i det, er den rette for Dem. Men der er dog én meget tydelig, my love – at man ikke letsindigt skal kaste det bort, som man en gang har givet rum i sit hjerte."

Vognen var spændt for. De skulle efter aftale bese Albertinellis malerisamling på Via del Mora. Prinsen ventede dem og Dechartre skulle støde til dem i palæet. Undervejs mens vognen rullede hen ad chausséens brede fliser, gav Vivian Bell sin elskværdige, lidt søgte munterhed luft i små syngende udbrud. Mens de kørte nedad mellem rosenrøde og hvide huse og terrasseformige haver prydede med statuer og springvand, viste Vivian Bell sin veninde den villa, skjult mellem blåsorte

pinjer, hvor Decamerons kavalerer og damer var flygtet hen for at undgå pesten, der rasede i Firenze, og hvor de fordrev tiden med at fortælle galante og spøgefulde eller tragiske historier. Derpå fortalte hun Therese, hvilket godt indfald hun havde haft den foregående dag.

"De var gået til Maria del Carmine med monsieur Dechartre, og havde efterladt madame Marmet i Fiesole. Madame Marmet er en behagelig gammel dame, en meget stilfærdig og høflig, gammel dame. Hun kan mange anekdoter om berømte folk i Paris. Og når hun fortæller dem, gør hun som min kok, Pampaloni, når han serverer spejlæg – han strør ikke saltet på dem, han anbringer saltkarret ved siden af. Madame Marmet, har en meget from tunge, saltet har hun ved siden af – i øjnene. Det er Pampalonis spejlæg, my love. Enhver kan salte dem efter sin smag. Å, jeg kan så godt lide madame Marmet. I går da De var taget afsted, fandt jeg hende siddende ensom og trist i en krog i salonen. Hun tænkte på sin mand, og det var en sorgens tanke. Så sagde jeg til hende. 'Skal jeg også tænke på Deres mand? Jeg vil så gerne sidde og tænke på ham sammen med Dem. Jeg har hørt, at han var en lærd mand og medlem af det kongelige videnskabsselskab i Paris. Fortæl mig lidt om ham, madame Marmet!' Hun fortalte mig da, at han havde helliget sig til etruskerne og ofret dem sit hele liv. Oh! darling, jeg fik straks så meget til overs for den gode monsieur Marmet, som kun levede for etruskerne. Og da var det, jeg fik den gode idé. 'Vi har et beskedent lille etruskisk museum i Palazzo Pretorio i Fiesole,' sagde jeg til madame Marmet. 'Kom, så beser vi to det sammen. Vil De ikke nok?' Hun svarede, at det var det, hun mest ønskede at se af hele Italien. Vi gik altså begge to i Palazzo

Pretorio; der så vi en løvinde og mange løjerlige små bronzemennesker, enten meget magre eller meget fede. Etruskerne var rigtignok for alvor lystige. De lavede karikaturer af erts. Men alle disse små vanskabte figurer, hvoraf nogle næsten ikke kunne bære deres tykke maver, mens andre syntes helt forbavset over at skulle vise deres benrad splitternøgen, dem alle betragtede madame Marmet med sorgfuld beundring. Hun så på dem, som om de var – der er et godt ord, jeg gerne ville finde – monsieur Marmets sejrstrofæer og monumenter."

Madame Martin smilede. Men hun var i dårligt humør. Hun fandt himlen kedsommelig, gaderne grimme og de spadserende dumme.

"Darling, hvor glad prinsen vil blive ved at se Dem hos sig."

"Det tror jeg næppe."

"Hvorfor dog, darling? Hvorfor?"

"Fordi han ikke synes videre om mig."

Men Vivian Bell forsikrede, at fyrsten tværtimod var en varm beundrer af grevinde Martin.

Vognen standsede udenfor Albertinellis palæ. På den mørke plumpe facade var der fastgjort bronzeringe, som i fordums festnætter havde båret tændte harpiksfakler. Disse ringe er i Firenze et særkende for de fornemste familiers boliger. Palæet havde også et præg af barbarisk kraft. Indvendig viste det sig at være øde, tomt og kedeligt. Fyrsten ilede dem i møde og førte dem gennem en række tomme saloner ind i galleriet. Han bad om undskyldning, fordi han måtte vise dem en samling malerier, som sandsynligvis ikke ville gøre noget fordelagtigt indtryk. Men galleriet var i sin tid samlet af kardinal Giulio Albertinelli, dengang Guidos og Carracci'ernes stil, der nu

vrages, var på mode. Hans forfader havde interesseret sig for at samle den bolognesiske skoles værker. Han kunne dog vise madame Martin nogle billeder, som ikke havde mishaget miss Bell, blandt andet en Mantegna.

Grevinde Martin så ved første øjekast, at det var en banal samling af meget tvivlsomt værd. Hun følte lige straks kun kedsomhed ved denne velsignelse af små Parrocelli'er med deres evindelige halvmørke, hvori man ved glimtet af et bøsseskud skimter et stykke rustning og et hvidt hestekryds.

En kammertjener bragte et visitkort.

Fyrsten læste Jacques Dechartres navn højt. Han stod netop med ryggen til sine to gæster, og hans ansigt fik det udtryk af grusom uvilje, som man kun ser på romerske kejseres marmorbuster. Dechartre viste sig på hovedtrappens afsats.

Fyrsten gik ham i møde med et smægtende smil. Nu var det ikke mere Nero, men Antinous.

"Det var såmænd mig, som i går fandt på at bede monsieur Dechartre komme herhen," sagde miss Bell. "Jeg vidste jo, at jeg gjorde Dem en fornøjelse med det. Og monsieur Dechartre ville gerne se Deres samling."

I virkeligheden ville Dechartre gerne træffe madame Martin. De begav sig nu alle fire på vandring mellem de mange Guido'er og Albani'er.

Miss Bell kvidrede mange smukke ting for fyrsten om alle disse oldinge og madonnaer, hvis blå kapper flagrer for en stillestående vind. Dechartre nærmede sig bleg og nervøs til Therese og sagde ganske sagte:

"Hele dette galleri er et magasin, hvor alverdens kunsthandlere anbringer deres udskudsvarer. Og fyrsten sælger

så, hvad jøderne ikke har fået afsat."

Han førte hende hen foran et maleri af den hellige familie. Det var anbragt på et staffeli med grønt fløjlsdraperi og var på rammen signeret med Michelangelos navn.

"Denne hellige familie har jeg set hos kunsthandlere i London, Basel og Paris. Da de ingen steds kunne få de fem og tyve louisd'orer for det, som det var værd, har de nu overdraget Albertinelliernes sidste ætling at forlange halvtredsindstyve tusind francs for det."

Fyrsten der så, at de stak hovederne sammen og straks gættede, hvad de sagde, nærmede sig nu forekommende.

"Der skal eksistere en gentagelse af det maleri, som bliver budt frem allevegne. Jeg tør vistnok ikke påstå, at dette er originalen, men det har altid været i vor families eje, og i de gamle fortegnelser tilskrives det Michelangelo. Mere kan jeg ikke sige."

Og fyrsten vendte atter tilbage til miss Bell, der opsøgte de primitive.

Dechartre var ilde tilpas. Lige fra de den foregående dag skiltes, havde han kun tænkt på Therese. Han havde hele natten drømt om og arbejdet med hendes billede. Og nu så han hende igen, så fin og skøn, men skønnere på en anden måde, og endnu langt mere attråværdig end han havde forestillet sig hende i nattens søvnløse timer. Hun stod ikke mere for ham i svømmende og uklare omrids, men i en fyrigere, stærkere og brutalere legemlighed, men også med en mere uigennemtrængelig og hemmelighedsfuld sjæl. Hun syntes nedslået; hun var kølig og adspredt. Og han sagde sig selv, at han intet betød for hende, at han blot måtte synes påtrængende

og latterlig. Han blev forstemt og irriteret. Og han mumlede hende bittert i øret.

"Jeg vidste det jo. Og jeg ville ikke gå herhen. Hvorfor gjorde jeg det dog?"

Hun forstod øjeblikkelig, hvad han mente, forstod at han var bange for hende, at han var utålmodig, ængstelig og usikker. Og sådan holdt hun af ham. Hun var lykkelig over den uro og attrå, hun indgød ham.

Hendes hjerte bankede. Men hun lod som om meningen blot var, at han ærgrede sig over at have ulejliget sig for de slette billeders skyld, og svarede, at der virkelig heller ikke var nogen interesse ved den hele samling. Og han, der allerede var bange for at have mishaget hende, følte sig atter beroliget og troede virkelig, at hun i sin ligegyldighed og distraktion hverken havde opfattet klangen eller betydningen af de ord, der var undsluppet ham.

"Nej, ingen interesse," gentog han.

De to damer skulle spise frokost hos fyrsten, og han spurgte, om deres ven ikke ville gøre dem selskab. Men Dechartre undskyldte sig. Og han skulle lige til at gå, da han pludselig befandt sig alene med madame Martin i den store øde salon, hvor der stod bonbonæsker rundt på konsollerne. Han havde tænkt at undslippe hende, nu tænkte han kun på en ting: at gense hende. Han mindede hende om, at hun den næste dag skulle bese Palazzo Bargello.

"De var så elskværdig at love, at jeg måtte ledsage Dem?"

Hun spurgte, om han da ikke havde fundet hende kedelig og tvær i dag: Å nej, nej, han havde ikke fundet hende kedelig, men han havde troet at bemærke, at hun ikke var rigtig glad.

"Men jeg har jo desværre ikke ret til at lære hverken Deres glæder eller Deres sorger at kende," tilføjede han.

Hun kastede ham et hastigt, næsten uvilligt blik:

"Troede De måske, jeg ville gøre Dem til min fortrolige?"

Og hun forlod ham brat.

13

Det var efter middag i salonen med alle de store og små klokker. Lamperne var dækkede af store skærme, der kun kastede et svagt, dunkelt lys over de sienesiske madonnaer med de lange hænder. Den kære madame Marmet sad og varmede sig foran ovnen med en hvid kat på skødet. Aftenen var frisk og kølig. Madame Martin smilede i træt velvære, hendes øjne var endnu fulde af den lyse luft, de blånende bjergtoppe og de hundredårige ege, der rækker uhyre arme ud over vejen. Hun havde sammen med miss Bell, Dechartre og madame Marmet besøgt karteuserklostret i Ema. Og beruset af al denne skønhed glemte hun gårsdagens bekymringer, alle ubelejlige breve og fjerne bebrejdelser, og syntes, at der ikke var andet til i verden end klostre, smykkede med malerier og metalarbejder og med en brønd midt i gårdens grønsvær; landsbyer med rødtagede huse og landeveje, hvor hun vugget af forelskede ord, så foråret spire frem. Dechartre havde lige i voks modelleret en skitse til en lille Beatrice for miss Bell. Vivian selv malede engle. Og blødagtig bøjet over hende stod fyrst Albertinelli med fyldig rundet hofte og kælede for sit skæg, mens han kastede kurtisaneblikke omkring sig.

Som svar på en bemærkning af miss Bell om kærlighed og ægteskab, sagde han:

"En kvinde må træffe sit valg. Med en mand, der elskes af andre kvinder bliver hendes liv ikke roligt. Med en mand, som kvinderne ikke elsker, kan hun ikke blive lykkelig."

"Darling," sagde miss Bell, "hvad ville nu De vælge for en veninde, der var Dem dyrebar?"

"Jeg ville gerne, at min veninde skulle blive både lykkelig og rolig, Vivian. Hun skulle blive det i kraft af sit had til alt bedrag, al ydmygende mistro, al lav mistænksomhed."

"Men fyrsten siger jo, at en kvinde ikke kan opnå både lykke og tryghed. Hvad burde så Deres veninde vælge, darling? Sig mig det."

"Man vælger ikke, Vivian, man vælger slet ikke. Og bed mig ikke om at sige, hvad jeg mener om ægteskabet."

I dette øjeblik trådte Choulette ind. Han så herlig ud – som en af de tiggere, der pryder portene i småbyer. Han havde spillet briscola med nogle bønder på et værtshus i Fiesole.

"Der har vi jo Choulette," sagde miss Bell, "han er den rette til at forklare os, hvad vi skal mene om ægteskabet. Jeg er villig til at lytte til hans ord som til et orakel. Han ser ikke, hvad vi andre ser, men han ser, hvad vi ikke ser. Nå, monsieur Choulette, hvad er Deres mening om ægteskabet?"

Han satte sig og rakte en sokratisk finger i vejret.

"Mener De den kirkelige forening mellem mand og kvinde, frøken? I den betydning er ægteskabet et helligt sakramente. Hvoraf følger, at det næsten altid bliver en helligbrøde. Det borgerlige ægteskab er derimod som bekendt kun en formalitet. Den betydning, man tillægger det i vort samfund, er en naragtighed, som ville have bragt kvinderne under enevælden til at tage sig en god latter. Hvem er det, vi kan takke for denne og så mange andre fordomme? Naturligvis dette røre blandt borgerne, denne opblomstring af finansmænd og embedsmænd, som man har benævnt revolutionen, og som

forekommer de mennesker, der lever af den, så dejlig. Den er alle tåbeligheders mutter Gigogne. I det sidste århundrede er der daglig krøbet nye dumheder frem under hendes trefarvede skørter. Det borgerlige ægteskab er i virkeligheden ikke andet end en af de mange protokoltilførsler, som staten gør for at holde rede på folks forhold; for i en politistat må alle mennesker have deres rubrik, og alle disse rubrikker er lige gode for Guds søns åsyn. I moralsk henseende har denne indskrivning i en stor protokol ikke engang kraft til at forlede konen til at tage sig en elsker. At bryde en ed, som er aflagt for borgmesteren, hvem kunne vel falde på det? Hvis man vil berede sig ægteskabsbruddets glæder, må man være gudfrygtig."

"Men kære monsieur Choulette," sagde Therese, "vi bliver virkelig alle viet i kirken."

Og hun tilføjede i en oprigtig tone:

"Jeg begriber ikke, at en mand vil gifte sig; lige så lidt som at en kvinde, når hun er blevet gammel nok til at vide, hvad hun gør, kan begå den dumhed."

Fyrsten kastede hende et mistroisk blik. Han var nok i besiddelse af en vis skarpsindighed, men han var fuldkommen ude af stand til at fatte, at man kan tale uden noget bestemt formål, uden nogen bihensigt, blot for at udtrykke en almenidé. Han indbildte sig, at grevinde Martin havde gennemskuet hans private planer og nu ville krydse dem. Og idet han allerede pønsede på at forsvare og hævne sig, så han på hende med fløjlsbløde blikke og svarede med indsmigrende galanteri.

"De taler som den stolte, smukke og kloge franske kvinde, der ikke kan tåle åget. Den franske kvinde elsker friheden, og ingen er den mere værd end Dem, madame – selv har jeg også levet

nogen tid i Frankrig. Jeg har lært at kende og beundre Paris' fornemme verden, selskabeligheden, festlighederne, samtalerne og spillet. Men her mellem vore bjerge under oliventræerne, bliver vi atter bønder. Vi antager atter de landlige sæder, og for os er ægteskabet en frisk og uberørt idyl."

Vivian Bell sad og studerede den lille skitse, som Dechartre havde stillet fra sig på bordet.

"Oh, sådan må Beatrice sikkert have set ud; det er jeg overbevist om. Men De ved vel nok, monsieur Dechartre, at ondskabsfulde mennesker påstår, at Beatrice aldrig har eksisteret."

Choulette erklærede straks, at han hørte til disse ondskabsfulde mennesker. Han troede ikke, der var mere virkelighed i Beatrice end i alle de andre damer, som de gamle kærlighedsdigtere benyttede til at fremstille en eller anden latterlig spidsfindig skolastisk tanke.

Han fandt al ros, han ikke selv var genstand for, malplaceret og ærgrede sig over den, var skinsyg på Dante, som på hele den øvrige verden. Og bevandret som han var i litteraturen, troede han at have fundet rustningens svage punkt og slog til.

"Jeg tror ikke den unge englesøster har eksisteret anderledes end i den højærværdige digters knastørre fantasi. Hun synes en blot og bar allegori, eller måske snarere et regnestykke, en astrologisk opgave. Dante, som mellem os sagt var en skikkelig doktor fra Bologna, havde ikke så få griller under sin spidse hætte. Dante troede på tallenes magiske kraft. Denne begejstrede geometriker drømte kun om cifre, og Beatrice er for ham aritmetikkens blomst. Det er hele sagen."

Han tændte sin pibe.

Miss Bell skreg op:

"Ak tal dog ikke sådan, monsieur Choulette. De sårer mig, og hvis vor fælles ven Gebhart hørte dem, ville han blive meget vred på Dem. Til straf skal nu fyrst Albertinelli læse den sang for Dem, hvor Beatrice forklarer månepletterne. Find *Den guddommelige Komedie*, Eusebio. Det er den hvide bog derhenne på bordet. Luk den op og læs."

Mens fyrsten læste højt henne under lampen, sad Dechartre ved siden af madame Martin på kanapéen og talte ganske sagte og begejstret til hende om Dante, der var den største billedhugger af alle digtere. Han mindede Therese om det maleri, de havde set sammen dagen før over Servi'ernes port i Santa Maria. En næsten udvisket freske, hvor man knap nok kunne skimte digteren med den laurbærkransede hætte, Firenze og de syv cirkler. Dette havde været nok til at begejstre kunstneren. Men Therese havde intet kunnet se og var på ingen måde blevet betaget. Hun indrømmede, at den alt for dunkle Dante ikke tiltalte hende synderlig. Dechartre, der var vant til at se hende optage alle sine tanker om kunst og poesi, følte sig overrasket og lidt misfornøjet.

"Der er store og skønne ting, som De ikke fatter, madame," sagde han ganske højt.

Miss Bell løftede hovedet og spurgte hvad det var for ting, som Darling ikke fattede, og da hun hørte at det var Dantes geni, udbrød hun med påtaget vrede:

"Ak, darling dog, ærer De ikke faderen, mesteren, flodguden, der er værdig til al lov og pris? Fy, jeg bryder mig ikke længere om Dem, darling. Jeg afskyr Dem."

Og som en bebrejdelse mod grevinde Martin og Choulette, mindede hun dem om den fromme borger fra Firenze som tog kerterne, der var tændt til Jesu Kristi ære, fra alteret og bar dem hen foran Dantes buste.

Fyrsten genoptog sin afbrudte højtlæsning:

"I hendes sjæl den evige perle ..."

Dechartre blev hårdnakket ved at ville bringe Therese til at beundre, hvad hun ikke kendte. Vist nok ville han med glæde have ofret hende både Dante og alt andet i verden, men som hun sad ved siden af ham, så rolig og så attråværdig, tirrede hun ham ubevidst ved sin smilende og muntre skønhed. Han fortsatte hårdnakket at ville påtvinge hende sine egne meninger, sin egen lidenskab for kunst, ja sine egne indfald og luner. Han talte sagte og indtrængende med stridbare ord.

"Hvor De dog er heftig," sagde hun.

Da bøjede han sig imod hendes øre og sagde med en stemme, hvis lidenskab han søgte at betvinge:

"De må tage mig med den karakter jeg har. Det ville ikke være mig nogen glæde at vinde Dem ved at gøre mig anderledes end jeg er."

Ved disse ord følte Therese en lille skælven af bange fryd.

14

Næste morgen da Therese vågnede, sagde hun til sig selv, at hun måtte svare Robert. Det var regnvejr. Hun hørte dråberne falde blødt uden for på terrassen. Vivian Bell havde med omtænksom og raffineret smag udstyret hendes bord med en kunstnerisk samling skrivematerialier. Der var papir som messebøgernes velin, og der var blegviolet papir, bestrøet med sølvstøv. Der var celluloidpenne, hvide og så lette, at de måtte behandles som pensler, og regnbuefarvet blæk, der på papiret antog et gyldent og azurblåt skær. Therese ærgrede sig over alt dette søgte raffinement, der passede så dårligt til et brev, som helst skulle være enkelt og lidet afstikkende. Og da hun så det "ven", som hun i første linje havde kaldet Robert, stråle på det sølverne papir, og spille i farver som duebryst og perlemor, måtte hun smile. De første linjer voldte hende meget hovedbrud.

Det øvrige besørgede hun hurtigt, fortalte udførligt om Vivian Bell og fyrst Albertinelli, lidt om Choulette og nævnede, at hun havde set Dechartre på gennemrejse i Firenze. Hun fremhævede sluttelig nogle malerier, men ganske flygtigt og blot for at få siderne fyldt. Hun vidste, at Robert ikke forstod sig på malerkunst; det eneste han beundrede, var en lille kyrassér af Detaille, som han havde købt hos Goupil. Hun så den så tydelig for sig, den lille kyrassér, der hang ved siden af spejlet under familieportrætterne i hans sovekammer, og som han en dag stolt havde vist hende. Nu var det så fjernt og langt borte, og alt sammen forekom hende småt og kedsommeligt og trist. Hun sluttede brevet med nogle venlige og gode ord, der

ikke var hyklede. For hun havde virkelig aldrig følt sig så fredeligt og mildt stemt mod sin ven. Brevets fire sider fortalte kun lidt og antydede endnu mindre. Hun meddelte blot, at hun blev en måned i Firenze, hvor luften bekom hende vel. Derpå skrev hun til sin fader, sin mand og fyrstinde Seniavine. Og med brevene i hånden gik hun ned ad trappen. Hun kastede de tre hen på den sølvbakke, der stod i forværelset til breve, som skulle med posten. Men da hun var bange for madame Marmets nysgerrige blikke, stak hun brevet til Le Ménil i lommen, idet hun regnede på senere at kunne lægge det i en postkasse.

Kort efter kom Dechartre for at følge de tre damer til byen. Og da han et øjeblik blev stående i forværelset, så han brevene på bakken.

Han troede på ingen måde, at man gennem håndskriften kan gætte sig til karakteren, men han interesserede sig for bogstavernes særegne form som for en art tegning, der kunne røbe mere eller mindre finhed. Thereses håndskrift begejstrede ham ved mindet om hende selv, den syntes ham en frisk relikvie, og han glædede sig desuden over dens stolte, fri rejsning, og dens enkle, kække form. Han betragtede med sanselig beundring adresserne uden at læse dem.

De skulle den dag bese Santa Maria Novella, hvor madame Martin allerede havde været en gang før sammen med madame Marmet. Men miss Bell havde skammet dem ud, fordi de ikke havde lagt mærke til den skønne Ginevra de' Benci på en af freskerne i koret. "Men hendes morgenansigt må ses i morgenbelysning," sagde Vivian. Mens Therese og digterinden talte sammen, gik Dechartre ved madame Marmets side og

hørte tålmodigt på alle hendes anekdoter om akademikere, der havde dineret hos fornemme damer. Han gik ind på alle den gode dames bekymringer – allerede for flere dage siden skulle hun gerne have købt et tyllslør, men hun kunne ingen finde, som hun syntes om, her i Firenze. Hun savnede boulevarderne.

Da de kom ud fra kirken, gik de forbi den skomager, som Choulette havde valgt til lærer. Han sad og lappede sit plumpe bondefodtøj. Basilikumplantens grønne kugle knejsede ved siden af ham, og spurven med træbenet pippede.

Madame Martin spurgte den gamle mand, om han var rask, om han havde arbejde nok til at kunne leve af det, og om han følte sig tilfreds. Hvert af hendes spørgsmål besvarede han med det italienske *Ja*, det smukke "Si", der lød blidt syngende i hans tandløse mund. Hun lod ham fortælle den lille spurvs historie. Det arme dyr havde en dag dyppet sit ene ben i den kogende beg.

"Så lavede jeg et træben af en tændstik til min lille kammerat, og nu hopper den om på min skulder akkurat som før."

"Det er den flinke gamle mand, som underviser monsieur Choulette i visdom," sagde miss Bell. "I Athen levede der engang en skomager ved navn Simon, som skrev bøger om filosofi og som var Sokrates' ven. Jeg har altid fundet, at Choulette ligner Sokrates."

Therese bad skomageren om at fortælle dem sit navn og sin historie. Han hed Serafino Stoppini og var født i Stia. Nu var han gammel. Han havde gennemgået meget i sit liv.

Han skubbede brillerne op i panden og blottede et par meget milde blå øjne, hvis blik næsten var udslukt under de røde øjenlåg.

"Jeg har haft en hustru og jeg har haft børn," sagde han, "nu har jeg ingen af delene mere. Jeg har også vidst mange ting, som jeg nu ikke ved mere."

Miss Bell og madame Marmet var gået for at finde et slør.

"Han ejer ikke andet i verden," tænkte Therese, "end sit værktøj, en håndfuld søm, en spand til at bløde læderet i, en urtepotte med en basilikum, og han er lykkelig."

"Den dufter yndigt, den plante, og den kommer vist snart til at blomstre," sagde hun.

"Hvis den stakkels lille tingest blomstrer, dør den," svarede han.

Da Therese gik, lod hun et pengestykke ligge på hans bord.

Dechartre gik tæt hen til hende og sagde alvorlig, næsten strengt:

"De ved det jo? ..."

Hun så spændt på ham.

"... At jeg elsker Dem," tilføjede han.

Et sekund holdt hun tavs sine klare øjne, hvis låg dirrede let, fæstet på ham. Så bøjede hun hovedet til et Ja. Og uden at han gjorde noget forsøg på at holde hende tilbage, gik hun hen til miss Bell og madame Marmet, der ventede hende for enden af gaden.

15

Da Therese havde forladt Dechartre, tog han sammen med sin veninde og madame Marmet hen at spise frokost hos en ældgammel florentinsk dame, som Victor Emanuel havde elsket, mens han endnu kun var hertug af Savoyen. I de sidste tredive år havde hun ikke sat sin fod uden for sit palæ ved Arno, hvor hun sad, sminket og malet, med en violet paryk på hovedet, og spillede guitar i store hvide sale. Firenzes fornemme selskab kom i hendes hus. Også miss Bell var en hyppig gæst. Ved bordet udspurgte den gamle syv og firsindstyveårige eneboerske grevinde Martin om Paris' galante verden, hvis liv hun ivrigt fulgte gennem bladene og ved samtaler af en frivolitet, der næsten blev ærværdig ved sin sejlivethed. I sin ensomhed bevarede hun respekt og ærefrygt for livsglæden.

Da de atter forlod palæet, førte miss Bell sine veninder ad en omvej for at undgå den skarpe libeccio, der blæste ved floden. De gik gennem små gader med mørke stenbygninger, men som pludselig åbner sig lige ud mod horisonten, på hvis lyse luft der tegner sig en smilende høj med tre spinkle træer. Undervejs gjorde Vivian sin veninde opmærksom på nogle marmorkunstværker – en jomfru Maria, en lilje og en St. Catharina med en løvkrans omkring – der smykkede husenes smudsige facader, midt mellem udhængte røde klude. Gennem denne antikke bydels smågader nåede de til kirken Or San Michele, hvor de efter aftale skulle træffe Dechartre. Therese tænkte på ham med opmærksom og spændt interesse. Madame

Marmet spekulerede kun på, hvor hun skulle få sig et slør. Det var blevet hende sagt, at hun måske kunne få det på Corsoen. Det mindede hende forresten om en lille anekdote om monsieur Lagranges distraktion: en dag han stod på katederet og holdt en offentlig forelæsning, trak han et dameslør med guldprikker op af lommen og tørrede sin pande med. Han troede naturligvis det var lommetørklædet. Tilhørerne blev meget forbavsede og begyndte at hviske sammen. Det var et slør, som hans niece, frøken Jeanne Michot havde stukket til ham den foregående aften, da han fulgte hende i teatret.

Og madame Marmet forklarede omstændeligt, hvorledes han naturligvis, da han fandt sløret i sin overfrakke, havde puttet det i lommen for at give sin niece det tilbage, og hvorledes han så ved en fejltagelse havde foldet det ud og viftet med det foran sit leende auditorium.

Da madame Marmet nævnte Lagranges navn, kom Therese til at huske på den flammende komet, som han havde bebudet, og hun tænkte ved sig selv, at nu burde den komme, tilintetgøre Jorden og fri hende ud af vanskelighederne. Men oven over den gamle kirkes ædle mure hvælvede himlen sig. Som udtørret af vinden fra havet lyste den i et blegt og ubarmhjertigt blåt. Miss Bell henledede Thereses opmærksomhed på en af de bronzestatuer, der i ornamenterede nicher pryder kirkens sider.

"Se, darling, hvor ung og stolt han er, den St. Georg. I gamle dage var St. Georg den ridder, som alle unge piger drømte om. Da Julie ser Romeo, kan De nok huske, at hun udbryder: 'Sandelig, en skøn St. Georg!'"

Men darling syntes, han så korrekt og kedelig og stædig ud. I samme øjeblik kom hun pludselig til at huske på brevet, som hun endnu havde i lommen.

"Der er vist monsieur Dechartre," sagde den brave madame Marmet.

Han havde søgt dem inde i kirken foran Orgagnas tabernakel. Men han burde naturligvis have husket, hvilken uimodståelig tiltrækning Donatellos St. Georg altid udøvede på miss Bell. Han holdt også meget af den berømte statue, men han nærede dog et særligt venskab for den tunge og ærlige St. Marcus, som damerne kunne se i en niche til venstre ud imod den lille smøge med den massive skråmur, der hælder sig op mod uldkarternes gamle hus.

Da de kom i nærheden af den omtalte statue, opdagede Therese, at der var en postkasse på muren i den snævre gade lige overfor helgenen. Men Dechartre havde allerede fundet det bedste sted til at betragte sin kære Marcus, og stod nu og talte om ham med et overstrømmende venskab.

"Ham aflægger jeg altid min første visit, når jeg kommer til Firenze. Jeg har blot forsømt ham en eneste gang, men det tilgiver han mig nok, for han er en prægtig fyr; publikum sætter ikke synderlig pris på ham, og han vækker ingen opsigt. Men jeg morer mig i hans selskab. Han er så levende. Jeg kan godt forstå, at Donatello, da han havde givet ham sjæl, råbte til ham: 'Marcus, hvorfor taler du ikke?'"

Madame Marmet som var træt af at beundre Sankt Marcus, og hvis ansigt brændte i den tørre libeccio, trak miss Bell med hen til Via Calzaioli for at købe et slør.

De gik begge deres vej og lod Dechartre og darling alene med deres begejstring. De skulle mødes igen i modehandelen.

"Jeg elsker ham," fortsatte billedhuggeren, "jeg elsker ham, den brave Sankt Marcus, fordi jeg i ham endnu tydeligere end i St. Georg fornemmer Donatellos hånd og sjæl, for Donatello var og blev hele sit liv en brav og fattig arbejder. Og i dag elsker jeg ham end højere, fordi han minder mig om den gamle skomager ved Santa Maria Novella, som De talte så kønt til i morges."

"Jeg husker såmænd ikke engang hans navn længere," svarede hun. "Vi må nok ligesom Choulette kalde ham Quentin Matsys, fordi han ligner de gamle mænd hos denne maler."

Da de drejede om hjørnet af kirken for at bese den anden facade, der vender ud til uldkarternes gamle hus, under hvis fremspringende tag der er afbildet et heraldisk lam, var hun pludselig lige foran postkassen, en støvet og rusten kasse, som man skulle tro postbuddet aldrig kom i nærheden af. Hun slap sit brev ned i den, lige for næsen af den godtroende St. Marcus.

Dechartre så det og følte et dumpt stik i brystet. Han forsøgte at tale, at smile, men den behandskede hånd, der slap brevet ned, stod uafladelig for hans øjne. Han huskede, at han i morges havde set breve fra Therese i skålen i forværelset. Hvorfor havde hun da ikke lagt dette sammen med de øvrige? Grunden var ikke svær at gætte.

Han blev stående ubevægelig, hensunket i tanker og stirrede uden at se. Han forsøgte at berolige sig – det var måske et ganske intetsigende brev, som hun havde villet skjule for madame Marmets plagsomme nysgerrighed.

"Monsieur Dechartre, det er på høje tid at vi opsøger vore veninder i modehandelen på Corsoen."

Hun kunne f. eks. have skrevet til madame Schmoll, der var uvenner med madame Marmet. Men pludselig gik alle disse gisningers tåbelighed op for ham.

Nej det var tydeligt nok. Hun havde en elsker. Og hun skrev til ham. Måske havde hun skrevet: "Jeg har været sammen med Dechartre i dag. Den stakkels fyr er forelsket i mig." Men hvad enten hun nu skrev dette eller noget andet, en elsker havde hun. Det var slet ikke faldet ham ind før. Den pludselige bevidsthed om, at hun tilhørte en anden, bibragte ham en voldsom legemlig og sjælelig smerte. Hendes hånd, den lille hånd, der slap brevet ned, stod prentet i hans øjne og voldte ham en brændende smerte.

Hun forstod ikke, hvorfor han med ét var blevet tavs og forstemt. Men hun gættede grunden, da hun så ham skotte uroligt hen til postkassen. Hun fandt det besynderligt af ham at være skinsyg uden nogen ret, men hun følte ingen vrede over det.

Henne på Corsoen så de i det fjerne miss Bell og madame Marmet komme ud fra modehandelen.

Da sagde Dechartre med en på engang bydende og bønfaldende stemme:

"Jeg må tale med Dem. Jeg må træffe Dem alene i morgen. Kom kl. 6 i morgen aften på Lungarno Acciaoli."

Hun svarede ikke.

16

Da hun næste dag ved halvsyv tiden i sin lysebrune ulster kom hen på Lungarno Acciaoli, hilste Dechartre hende med et ydmygt og strålende blik, som rørte hende. Den synkende sol farvede Arnos svulmende bølger purpurrøde. En tid tav de begge. De fulgte den lange ensformige række paladser, og da de nærmede sig Ponte Vecchio begyndte Therese at tale.

"Som De ser, kommer jeg. Jeg troede det var min pligt. Jeg føler mig ikke uden skyld i, hvad der er sket. Jeg ved meget godt selv, at jeg har gjort, hvad jeg kunne, for at bringe Dem til at være mod mig, som De nu er. Min opførsel har vakt tanker hos Dem, som ellers ikke ville være faldet Dem ind."

Han syntes ikke at forstå. Hun fortsatte:

"Jeg har været egoistisk, uforsigtig har jeg været, jeg syntes om Dem, jeg syntes om Deres væsen, jeg kunne slet ikke undvære Dem mere. Jeg har gjort alt, hvad jeg har kunnet for at vinde Dem og for at holde Dem fast. – Jeg har været koket. – Jeg var det ikke koldt og beregnende, men jeg var det."

Han rystede benægtende på hovedet, det havde han ingensinde lagt mærke til.

"Jo jo, vist har jeg været koket. Det er ellers ikke min vane. Men mod Dem har jeg været det. Jeg siger ikke, at De har forsøgt at benytte Dem af det, hvad De i øvrigt havde fuldkommen ret til, heller ikke at De har gjort Dem til af det. Jeg har ikke mærket nogen indbildskhed hos Dem. Det er jo også muligt, at De slet ikke har forstået det. Kloge mænd savner ofte iagttagelsesevne. Men jeg ved med mig selv, at jeg ikke har

været mod Dem, som jeg burde være. Og det beder jeg Dem tilgive mig. Derfor er jeg kommet. Lad os blive ved at være gode venner, siden der endnu er tid."

Han svarede blidt og smerteligt, at han elskede hende. Hans kærligheds første øjeblikke havde været lyse og skønne. Han ønskede kun at se hende og atter at se hende. Men snart havde hun gjort ham usikker, oprevet og ulykkelig. En dag på terrassen i Fiesole var sygdommen brudt ud, pludselig og vanvittig. Og nu havde han ikke længere kraft til at lide og tie. Han higede mod hende. Han var ikke kommet med nogen bestemt hensigt i dag. Når han havde tilstået hende sin lidenskab, var det tvunget og mod hans egen vilje, i et uimodståeligt behov efter at tale med hende om hende, fordi hun for ham var det eneste væsen på Jorden. Han levede ikke mere i sig selv, men kun i hende. Derfor skulle hun vide, at han elskede hende, ikke med en vag og vigende kærlighed, men med en barsk og fortærende lidenskab. Hans indbildningskraft var skarp og klar. Han vidste og så uophørligt for sig, hvad han ønskede, og det var ham en lidelse.

Og det syntes ham, som måtte de to sammen kunne opnå den glæde, der alene giver livet værd. Deres liv skulle blive som et hemmeligt og skønt kunstværk. De skulle tænke, forstå og føle med hinanden. Det skulle blive en verden forunderlig rig på stærke tanker og følelser.

"Vi skulle skabe livet om til en dejlig have."

Hun lod som om hun tænkte sig hans drøm uskyldig.

"De ved jo godt, hvor megen pris jeg sætter på Deres elskværdighed. Det er blevet mig en nødvendighed at se Dem

og høre Dem. Det har jeg kun alt for tydeligt vist Dem. Stol på mit venskab, og plag Dem ikke mere."

Hun rakte ham sin hånd. Han tog den ikke, men svarede heftigt:

"Jeg vil ikke have Deres venskab. Jeg vil ikke have det: Jeg må enten eje Dem helt eller aldrig se Dem mere. Det ved De. Hvorfor giver De mig hånden og siger mig sådanne tåbelige ting. Hvad enten De selv har villet det eller ej, har De indgydt mig et fortvivlet begær, en dødelig længsel. De er blevet mig en sygdom, en lidelse, en pine. Og De beder mig være Dem en elskværdig ven. Nu er De koket og ond. Hvis De ikke bryder Dem om mig, så lad mig rejse bort. Bort, jeg ved ikke hvorhen, for at glemme Dem og hade Dem, for jeg føler mit hjerte svulme af had og vrede mod Dem. Å, jeg elsker Dem, jeg elsker Dem."

Hun troede, hvad han sagde, og blev bange for at han skulle rejse sin vej. Hun følte med angst, hvor tomt og øde hendes liv ville blive uden ham.

"De er kommet ind i mit liv," sagde hun. "Og jeg vil ikke miste Dem igen. Jeg vil det ikke."

Han stammede ydmyge og lidenskabelige ord, der kvaltes i hans strube. Mørket sænkede sig om dem fra de fjerne bjerge, og solens sidste genskin blegnede over San Miniato-højen.

"Hvis De kendte mit liv," blev hun ved, "hvis De vidste, hvor tomt det har været, før De kom, ville De forstå, hvad De er for mig, og ikke mere tænke på at forlade mig."

Men hendes stemmes rolige klang og hendes regelmæssige skridt på fliserne, irriterede ham. Han udøste sin smerte for hende, talte om sit glødende begær, om de tanker han pinefuld

besattes af. Hvorledes han over alt og hver time, dag og nat så hende for sig, kaldte på hende og rakte armene mod hende. Nu kendte han den guddommelige feber.

"Deres tankes ynde, Deres ranke mod, Deres åndfulde stolthed, alt indånder jeg som duften af Deres legeme. Når De taler, er det mig, som strømmer Deres sjæl over Deres læber, og jeg fortvivler over ikke at kunne trykke min mund imod Dem. Deres sjæl er for mig kun duften af Deres skønhed. Urmenneskets instinkter slumrede i mig og De har vækket dem til liv. Jeg føler, hvorledes jeg elsker Dem med en vild enfold."

Hun så blidt på ham og svarede ikke. Langt borte fra kom lys og klagende sang dem i møde gennem aftenens tiltagende mørke. Og som sorte spøgelser, der jages af vinden, dukkede de bodfærdiges sorte skare frem. I spidsen blev ilsomt båret et krucifiks. Det var de barmhjertige brødre, der hyllet i kutter, med kerter i hænderne, og salmesyngende bar et lig til graven.

Efter italiensk skik bragte de det bort i mulm og mørke og i ilsom flugt. Korsene, kisten og fanerne fo'r afsted ned ad den øde kaj. Jacques og Therese trykkede sig op mod muren for at give plads for sørgeorkanen, med dens præster og kordrenge og mænd med tilhyllede ansigter – og stormende afsted midt iblandt dem, døden, den påtrængende død, som ingen hilser i dette nydelsesrige land.

Den sorte jagt drog forbi. Grædende kvinder løb efter kisten, der blev båret af spøgelsesagtige skikkelser med tunge, jernbeslåede sko.

"Hvad nytter det os vel, at vi plager og piner os her i verden," sukkede Therese.

Han syntes ikke at høre, men fortsatte med roligere stemme:

"Før jeg kendte Dem, var jeg ikke ulykkelig. Jeg elskede livet. Jeg var bundet til det ved småinteresser og drømme. Jeg glædede mig over skønne former og deres karakter, over alt det ydre, der er som et kærtegn for øjet. Jeg glædede mig ved at iagttage og drømme. Jeg nød af alt uden at være afhængig af noget. Mine mangehånde og flygtige ønsker rev mig med uden at trætte mig. Jeg interesserede mig for alt, men jeg ville intet – for man lider kun ved at ville. Det ved jeg nu. Ingen dyster vilje havde taget magt over mig dengang. Uden selv at vide det, var jeg lykkelig. Det var nok alt sammen småt, hvad jeg glædede mig ved; det var kun til livets nødvendigste behov. Nu har jeg ikke det mere. Mine adspredelser, mine interesser for alle livets og kunstens udtryk, min store glæde over med mine hænder at skabe drømte skikkelser, alt har jeg tabt ved Dem, og De levner mig ikke engang et savn. Jeg bryder mig ikke mere om min forrige frihed og ro. Det synes mig, som om jeg ikke levede før Dem. Men nu da jeg føler, at jeg lever, kan jeg hverken leve borte fra Dem eller hos Dem. Jeg er elendigere end de tiggere, vi har set på vejen til Ema. De havde dog luften at indånde. Men jeg, jeg kan kun indånde Dem – Dem, som jeg ikke har. – og dog er jeg glad over at have truffet Dem. Det er det eneste i mit liv, der har værd. Nylig indbildte jeg mig at hade Dem. Men jeg tog fejl. Jeg tilbeder og velsigner Dem, for hvad ondt De har gjort mig. Jeg elsker alt, som kommer til mig fra Dem."

De var omtrent nåede hen til de mørke træer, der hæver sig mod himmelen foran San Niccola-broen. Ovre på den anden side skimtedes store marker, som mørket gjorde endnu mere øde og triste. Da Therese så ham så rolig, så opfyldt af blidt mismod, troede hun, at hans forelskelse, som et foster af hans

fantasi, svandt bort i ord og at hans attrå løste sig op i drømme. Hun havde ikke ventet en så villig resignation, og hun var næsten skuffet over så let at undslippe den fare, hun havde frygtet.

Hun rakte ham atter hånden, men nu frejdigere end forrige gang.

"Så er vi altså venner. Men det er blevet sent. Lad os vende om og følg mig så tilbage til min vogn, der venter mig ved Signoria-pladsen. Jeg skal være alt, hvad jeg kan, for Dem, en god veninde. Jeg er ikke vred på Dem."

Men han førte hende med i retning af markerne, langs flodbredden, der stadig blev ensommere.

"Nej, nej, jeg lader Dem ikke gå, før jeg har fået sagt Dem, hvad jeg ville sige. Men jeg kan ikke tale længere, jeg finder ingen ord. Jeg elsker Dem, jeg vil eje Dem. Jeg vil vide, at De er min. Jeg vil ikke tilbringe en nat til i tvivl og elendighed, det sværger jeg Dem."

Han greb hende i sine arme og trykkede hende til sit bryst. Og med sit ansigt bøjet over hendes, mens han søgte at tyde hendes øjnes lys bag slørets dunkelhed, hviskede han:

"De må elske mig. Jeg vil det, og De har også selv villet det. Sig, at De vil være min! Sig det!"

Hun gjorde sig blidt løs og svarede med nølende og usikker stemme:

"Jeg kan ikke. Jeg kan ikke. De ser jo, at jeg er oprigtig mod Dem. Jeg siger Dem jo, at jeg ikke er vred på Dem. Men jeg kan ikke gøre, hvad De beder mig om."

Og mens hun i tankerne genkaldte sig ham, den anden, som ventede på hende, sagde hun atter:

"Jeg kan ikke."

Han bøjede sig over hende, angstfuldt forskende i hendes blik, hvis stjernepar skælvede og sløredes.

"Hvorfor? De elsker mig jo – det føler jeg, det ser jeg. De elsker mig. Hvorfor vil De da gøre den uret imod mig ikke at blive min?"

Han drog hende atter til sit bryst, ville trykke sin mund, sin sjæl mod hendes slørdækkede læber. Men denne gang gjorde hun sig rask og bestemt fri.

"Jeg kan ikke," svarede hun. "Bed mig ikke mere. Jeg kan ikke blive Deres."

Hans læber skælvede, hele hans ansigt fortrak sig krampagtigt. Og han råbte:

"De har altså en elsker og De elsker ham. Hvorfor gør De da nar ad mig?"

"Jeg forsikrer Dem, at jeg ingen lyst føler til at gøre nar ad Dem. Hvis jeg elskede nogen i verden, måtte det være Dem."

Men han hørte ikke mere på hende.

"Lad mig i fred – i fred!"

Han flygtede ud i det mørke land. Arno var gået over sine bredder og i den dyndede jord dannede den laguner, hvori den tilslørede måne brød sine matte stråler. Han ilede afsted gennem vand og snavs, blindt og fortvivlet.

Hun blev bange og udstødte et skrig. Hun kaldte på ham, men han svarede ikke og drejede ikke hovedet. Han flygtede med en uhyggelig ro. Hun løb efter ham. Og med fødderne ømme af stenene, og kjoleskørtet tungt af vand, nåede hun ham og drog ham heftigt til sig.

"Hvad er det, De tænker på at gøre?"

Da han så på hende, forstod han angsten i hendes øjne og svarede:

"Vær ikke bange. Jeg gik uden at se. Jeg tænkte ikke på at dø, det forsikrer jeg Dem. Jeg er fortvivlet, men jeg er fuldkommen rolig. Jeg flygtede for Dem. Tilgiv mig. Men jeg kunne ikke, nej, nej, jeg kunne ikke se Dem mere. Gå, å, gå dog Deres vej. Farvel!"

Hun svarede forvirret og sagte:

"Nej, kom. Vi må se, hvad vi kan gøre."

Han var fremdeles forstemt og svarede ikke.

"Kom nu," gentog hun.

Hun tog hans arm. Og hendes hånd, der var så sød og ivrig, vækkede ham.

"Vil De?" spurgte han.

"Jeg vil ikke miste Dem."

"Lover De?"

"Jeg må jo."

Og midt i sin angst og forvirring måtte hun næsten smile ved tanken på, hvor hurtigt hans lidenskab havde besejret hende.

"I morgen?" spurgte han.

Hun svarede ivrigt, i instinktmæssig trang til at forsvare sig:

"Å nej – ikke i morgen!"

"De elsker mig ikke. De angrer, hvad De har lovet."

"Nej, nej – jeg angrer ikke, men ..."

Han bad og bønfaldt. Hun så et øjeblik på ham, så vendte hun hovedet bort, tøvede lidt og sagde meget sagte:

"På lørdag."

17

Efter middag sad miss Bell i salonen og tegnede på kanvas. Hun skitserede profiler af skæggede etruskere til en pude, som madame Marmet ville brodere. Fyrst Albertinelli valgte uldgarnet ud med en kvindelig sans for nuancerne. Hen ad aften dukkede Choulette op, munter og beåndet. Han havde, som han plejede, spillet briscola med kokken hos gæstgiveren. Han slog sig ned ved siden af madame Martin på kanapeen og betragtede hende ømt. I hans grønne øjne perlede og skummede attrå. Han hyllede hende ind i en strøm af poetiske og maleriske lovtaler. Det var som udkast til en kærlighedsvise, han improviserede for hende. Han udtrykte i afbrudte, uklare og løjerlige sætninger, hvilken fortryllelse, der udgik fra hende.

"Han også," tænkte hun.

Hun morede sig med at drille ham. Hun spurgte, om han ikke i fattigkvartererne her i Firenze havde stødt på en af den slags småpiger, som han helst beskæftigede sig med. Man kendte jo nok hans smag. Han kunne længe nok nægte det; man vidste dog godt, ved hvilken dør han havde hentet sin ordenssnor. Han var set på Boulevard St. Michel med barhovedede damer. Hans forkærlighed for den slags ulykkelige væsener genfandt man jo i hans skønneste digte.

"Ak, monsieur Choulette, det er vist nogle rigtig slemme sværmerier De har!"

Han svarede højtideligt:

"De kan selvfølgelig godt samle alle de bagvaskelsens frø, som monsieur Paul Vence strør ud, og smide mig dem nævevis i

hovedet. Jeg skal ikke forsvare mig. De kan jo ikke vide, at jeg er kysk, og at min sjæl er ubesmittet. Men døm ikke letsindigt om dem, som De kalder ulykkelige væsener, og som burde være Dem hellige, netop fordi de er ulykkelige. En sådan foragtet og falden pige er blødt ler i den guddommelige pottemagers hånd. Hun er sonofferet og offeralteret. Den prostituerede kvinde er Gud nærmere end den hæderlige, for hun har bortkastet hoffærdigheden og afklædt sig sit hovmod. Hun praler ikke af de intetsigende ting, som er matronernes stolthed. Hun ejer den ydmyghed, der er hovedhjørnestenen blandt de Himlen velbehagelige dyder. Blot en kort bod og hun vil være blandt de første, thi hendes synd, der er uden ondskab og uden glæde, bærer i sig selv sin forløsning og forladelse. Ved sine fejltrin, der i sig selv er lidelse, vil hun blive delagtig i retfærdiggørelsen gennem lidelse. Under den dyriske elskovs åg er hun berøvet enhver vellyst og derved kommer hun de mænd nær, der lader sig gilde for Guds riges skyld. Hun er synder, som vi alle, men skammen strømmer over hendes forbrydelse som balsam. Lidelsen lutrer den som glødende kul. Derfor vil Gud bønhøre det første blik, hun hæver imod Ham. Der er beredt hende en trone ved Faderens højre hånd. Og i Guds rige skal dronninger og kejserinder prise sig lykkelige ved at sætte sig ved den prostituerede kvindes fødder. De må ikke tro, at den himmelske bolig er bygget efter menneskeligt mønster. Langtfra, madame."

Han indrømmede dog, at mere end en vej førte til den evige frelse. Man kunne følge kærlighedens.

"Menneskenes elskov ligger lavt," sagde han, "men den hæver sig i våndefulde stigninger og fører til Gud."

Fyrsten havde rejst sig. Han kyssede miss Bells hånd og sagde:

"Altså på lørdag."

"Ja, i overmorgen, lørdag," gentog Vivian.

Therese fo'r sammen. Lørdag! De talte om lørdag ganske roligt, som om en almindelig nærforestående dag. Indtil nu havde hun slet ikke villet tænke på, at lørdag kunne komme så snart og så ganske almindeligt.

En halv times tid efter at de havde sagt godnat, lå Therese fortumlet og træt i sin seng og tænkte. Da hørte hun det kradse på døren til sit værelse. Døren gik op og Vivians lille hoved kom til syne mellem portierernes store citrontræer.

"De bliver vel ikke ked af mig, darling. De er vel ikke søvnig?"

Nej, darling havde slet ingen lyst til at sove. Hun rejste sig op på albuen, og Vivian satte sig på sengekanten, så let, at hun ikke engang trykkede den ned.

"Darling – jeg ved at De er uhyre klog. Jeg er aldeles sikker på det. De er klog akkurat på samme måde, som monsieur Sadler er violinist. Han kan godt spille en smule falsk, når han har lyst. Sådan er det også med Dem. Når De ikke ræsonnerer fuldt ud rigtigt, er det blot fordi De tager Dem virtuosfriheder. Ak jo, Darling, De er uhyre fornuftig og uhyre klog. Derfor kommer jeg nu for at bede Dem om et råd."

Therese blev både overrasket og lidt ængstelig og benægtede at være særlig fornuftig. Hun benægtede det oprigtigt. Men Vivian ville ikke høre.

"Jeg har lært meget af François Rabelais, my love. Det er gennem Rabelais og Villon, jeg har lært mit fransk. Det er to udmærkede gamle sprogmestre. Men kender De *Pantagruel*,

darling. *Pantagruel* er en skøn og ædel by, fuld af paladser, i strålende morgenlys, før gadefejerne har gjort deres runde. Ak nej, darling, gadefejerne har ikke bragt skarnet bort, og tjenestepigerne har ikke vasket marmorforstuerne. Og jeg har lagt mærke til, at de franske damer ikke læser *Pantagruel*. Kender De den ikke? Nej? Nå, det er heller ikke nødvendigt. I *Pantagruel* spørger Panurge, om han bør gifte sig og gør sig ganske til latter derved, my love. Jeg er lige så latterlig som han. Jeg vil nemlig stille Dem det samme spørgsmål."

Therese svarede med en forstemthed, som hun ikke lagde skjul på:

"Å, kære Vivian, spørg dog ikke om det. Jeg har jo allerede sagt Dem min mening."

"Nej, darling, De sagde blot, at mænd gjorde dumt i at gifte sig. Det kan jeg dog ikke tage som et råd til mig."

Madame Martin så på miss Bells lille drengehoved, der så pudsigt udtrykte forelsket undseelse.

Hun kyssede hende og sagde:

"Kære, søde Vivian, der findes ikke i hele verden en mand fin og god nok til Dem."

Og hun tilføjede med kærligt alvor:

"De er jo ikke noget barn, Vivian. Hvis én holder af Dem og De holder af ham, så gør som De selv synes, De bør gøre, og bland ikke interesser og beregninger, som slet intet har at gøre med følelser, ind i Deres kærlighed. Det er mit råd som ven."

Miss Bell forstod ikke straks. Så rødmede hun og rejste sig: Hun var stødt.

18

Lørdag klokken fire kom Therese, som hun havde lovet, foran indgangen til den engelske kirkegård. Dechartre ventede hende ved lågen. Han var alvorlig og bevæget og talte knap. Hun var taknemmelig over, at han ikke viste sin glæde. Han førte hende langs havens nøgne mure til en snæver lille gade, hun ikke kendte. På et skilt læste hun: Via Alfieri. Halvhundrede skridt henne i gaden blev han stående foran en mørk allé.

"Derinde er det," sagde han.

Hun så på ham med dyb sørgmodighed.

"Vil De, at jeg skal gå derind?"

Hun så, at han var fast besluttet, og fulgte ham tavs ind i alleens fugtige skygge. De gik over en gård, hvor græsset groede mellem fliserne. Helt i baggrunden lå en pavillon med tre fag vinduer, søjler og gavlfelt med geder og nymfer. Dørtrinnet var mosgroet og da Dechartre stak nøglen i låsen, peb den og ville ikke gå rundt.

"Den er rusten," mumlede han.

Therese svarede åndsfraværende og dødt:

"Alle nøgler er rustne her i landet."

De gik op ad en trappe med græske ornamenter, den var så stille, som havde den helt glemt lyden af trin. Han skød en dør op og lod Therese gå ind i værelset. Uden at se sig om gik hun lige hen til det åbne vindue, der vendte ud imod kirkegården. Op over murene ragede toppe af pinjer, der ikke gør noget sørgmodigt indtryk i dette land, hvor sorgen blander sig i glæden, men aldrig forstyrrer den; hvor livets sødme rækker

lige til gravens græs. Han tog hendes hånd og førte hende hen til en lænestol. Men hun blev stående oprejst og så sig om i stuen, han havde ordnet, for at hun ikke skulle have en fornemmelse af at være havnet der på lykke og fromme. Nogle gamle sirtsestøjer med burleske ansigter bredte over væggene en svunden lystigheds blide melankoli. I et hjørne havde han anbragt en udvisket pastel, som de havde set på sammen hos en antikvitetshandler, og som hun på grund af dens blegnede ynde havde kaldt Rosalbas Skygge. En stor bedstefadersstol og nogle hvide stole; på et lille bord dekorerede kopper og venezianske glas. I alle hjørner skærmbrætter af broget papir med maskeansigter, groteske optrin og hyrdescener i Firenzes, Bolognas og Venedigs letsindige stil fra storhertugernes og de sidste dogers dage. Therese lagde mærke til, at han omhyggeligt havde skjult sengen bag et af disse skærmbrætter med muntert dekorerede fløje, for øvrigt et spejl, tæpper; det var alt. Mere havde han ikke vovet at gøre i en by, hvor foretagsomme antikvitetshandlere altid er i hælene på én.

Han lukkede vinduet og tændte ild. Hun satte sig i lænestolen, og mens hun blev siddende rank og ubevægelig, knælede han foran hende og tog hendes hænder, kyssede dem og betragtede dem længe med varsom og stolt beundring. Derpå trykkede han tilbedende sine læber mod spidsen af hendes støvle.

"Men hvad gør De dog?"

"Jeg kysser dine fødder, som er kommet herhen." Han rejste sig op og drog hende blidt til sig, han søgte hendes læber og trykkede et langt kys på hendes mund. Hun rørte sig ikke,

hendes hoved lå bøjet tilbage og hendes øjne var lukkede. Baretten gled af og håret faldt ned.

Og hun gav sig hen uden at gøre nogen modstand.

To timer senere, da solen i sin nedgang gjorde skyggerne på fliserne endeløst lange, stod Therese, som havde ønsket at gå ene gennem byen, foran Santa Maria Novellas to obelisker. Hun vidste knap, hvorledes hun var kommet derhen. Inde i pladsens ene hjørne sad den gamle skoflikker og trak sin begtråd evigt og ustandseligt. Med spurven på sin skulder sad han og smilede. Hun gik ind i boden, satte sig på skamlen og sagde på fransk:

"Quentin Matsys, hvad har jeg gjort, og hvorledes vil det gå mig?"

Han så rolig og med et mildt smil på hende uden at forstå og uden at forstyrres. Intet forundrede ham mere. Hun rystede på hovedet.

"Hvad jeg har gjort, gode Quentin, har jeg gjort, fordi han var så ulykkelig og fordi jeg elskede ham. Jeg angrer ikke."

Han svarede som sædvanlig med det tonende italienske Ja:

"Si! Si!"

"Ikke sandt, Quentin, jeg har ikke handlet slet. Men hvad vil der nu ske!"

Hun ville gå. Men han bad hende med et tegn om at vente. Og han brød forsigtigt en gren af basilikumplanten og bød hende den.

"Blot for duftens skyld, signora."

19

Det var dagen efter.

Choulette anbragte med omhu sin knudrede stok, sin pibe og sin ældgamle vadsæk på bordet i salonen og hilste dybt på madame Martin, der læste ved vinduet. Han ville rejse til Assisi. Han havde i den anledning iført sig en kjortel af gedeskind og lignede en af hyrderne fra Kristi fødsel.

"Farvel, madame. Nu forlader jeg Fiesole og Dem og Dechartre og den alt for dejlige fyrst Albertinelli og den nydelige lille trold miss Bell. Jeg vil bestige Mount Assisi, som ifølge digterens udsagn ikke mere bør benævnes Assisi, men Østerleden, for det var der kærlighedens sol stod op. Jeg vil knæle ved den fredelige krypt, på hvis bund St. Franciscus hviler nøgen i en stenkrybbe med en sten til hovedpude. Han ville ikke medtage så meget som et ligklæde fra denne verden, hvor han efterlod en åbenbaring af glæde og algodhed."

"Farvel, monsieur Choulette. Tag en indviet medalje fra Sankt Clara med til mig. Jeg holder meget af Sankt Clara."

"Det gør De ret i, madame. Hun var en dame fuld af kraft og klogskab. Da Sankt Franciscus, syg og næsten blind, kom for at hvile sig nogle dage hos sin veninde i St. Damien, byggede hun ham med egne hænder en hytte i haven. Han frydede sig såre. Men en pinlig mathed og den svidende smerte i hans øjenlåg jog søvnen fra hans leje. Og en flok uhyre rotter overfaldt ham om natten. Da digtede han en jublende lovsang til ære for vor strålende broder Sol og vor kyske, nyttige og rene søster Vand. Mine skønneste digte, selv de i *Den lukkede Have*, ejer ikke en så

oprindelig ynde og naturlig pragt. Og det er ganske retfærdigt, at så er, for Franciscus sjæl var renere end min. Skønt bedre end alle de af mine samtidige, som det er blevet mig forundt at kende, er jeg intet værd imod ham. Da Franciscus havde digtet sangen til Solen, følte han sig meget glad. Og han tænkte: Nu vil vi, mine brødre og jeg, vandre fra by til by, og med lutten i armen vil vi på markedsdagene stille os op på torvet. Gode folk vil samle sig om os og vi vil sige til dem: 'Vi er den gode Guds gøglere og vi vil synge jer en liden vise. Er den efter jeres sind, så giver I os bagefter en lille erkendtlighed.' Dette går de ind på, og når vi så har sunget, vil vi minde dem om deres løfte. Vi vil sige til dem: 'I skylder os en erkendtlighed. Hvad vi beder jer om er, at I skal elske hinanden.' Uden tvivl vil de da for at holde deres løfte og ikke forurette Guds arme gøglere, undgå at volde næsten ondt."

Madame Martin fandt, at St. Franciscus var den elskeligste af alle helgener.

"Hans værk blev ødelagt, endnu mens han levede," fortsatte Choulette. "Og dog døde han lykkelig, for glæden boede i hans hjerte med ydmygheden. Han var i sandhed Guds milde sanger. Og nu bør det sig, at en anden fattig digter tager hans værk op og forkynder verden den sande religion og den sande lykke. Og det skal blive mig, madame, hvis jeg blot kan afklæde mig min forstand sammen med mit hovmod. For al moralsk skønhed her i verden er blevet fuldbyrdet ved denne ufattelige visdom, der kommer fra Gud og som ligner afsindet."

"Jeg vil ikke slå Deres mod ned, monsieur Choulette. Men jeg er urolig for, hvilken lod De vil tildele os stakkels kvinder i Deres ny samfund. De vil vel spærre os alle inde i klostre."

"Ja, jeg må tilstå," svarede Choulette, "at kvinden er mig til megen ulejlighed ved mine reformationsplaner. Den heftighed, mændene elsker dem med, er både besk og ond. Den fornøjelse de yder til gengæld, er hverken fredbringende, og heller ikke fører den til glæde. For deres skyld har jeg i mit liv begået en to-tre afskyelige forbrydelser, som ingen kender. Ja jeg tvivler virkelig på, at jeg nogensinde vil indbyde Dem, madame, til at spise til aften i den nye Santa Maria Angelica."

Han tog sin pibe, den broderede vadsæk og stokken med kvindehovedet.

"Kærlighedens fejltrin skal tilgives. Eller rettere sagt, man handler aldrig slet, når man kun elsker. Men den sanselige kærlighed består lige så meget af had, egoisme og vrede som af kærlighed. Fordi jeg en aften her på kanapeen fandt Dem smuk, blev jeg besat af en skok vanhelligende tanker. Jeg kom lige fra gæstgiveriet, hvor jeg havde hørt miss Bells kok improvisere tolvhundrede herlige vers til foråret. Jeg var opfyldt af en himmelsk fryd, som synet af Dem berøvede mig. Der må ligge en dyb sandhed i Evas forbandelse. For i Deres nærhed blev jeg sørgmodig og ond. Fra mine læber flød blide ord, men de løj. I mit hjerte følte jeg mig som Deres modstander, Deres fjende, jeg hadede Dem. Når De smilede, følte jeg lyst til at dræbe Dem."

"Virkelig?"

"Ak, madame, det er en meget naturlig følelse og De har sikkert indgydt den mangen en gang. Men det almindelige menneske føler den uden at være sig det bevidst, hvorimod min livlige indbildningskraft uophørligt blotter mig for mig selv. Jeg beskuer min egen sjæl, der stundom er herlig, ofte afskyelig.

Hvis De den aften havde set den ind i dens ansigt, ville De have skreget af rædsel."

Therese smilede.

"Farvel, monsieur Choulette. Glem ikke Sankt Claras medalje."

Han satte vadsækken fra sig på gulvet og løftede armen med hævet pegefinger som en lærer og formaner.

"De har intet ondt at frygte af mig. Men den, der kommer til at elske Dem og som De elsker, han vil gøre Dem ondt. Farvel, madame."

Han tog atter sin bagage op og gik. Hun så hans lange, bondeagtige skikkelse forsvinde bag havens guldregn.

Om eftermiddagen gik hun til San Marco, hvor Dechartre ventede hende. Hun havde både ønsket og frygtet at se ham så hurtigt igen. Hun følte en angst, som dulmedes af en ukendt følelses dybe sødme. Hun fornemmede ikke den bedøvelse, som første gang hun havde givet sig hen af kærlighed – et pludseligt syn af noget uopretteligt. Hun var under indflydelse af noget mere vedholdende, ubestemt og mægtigt. Nu duggede søde drømme mindet om de kærtegn, hun havde modtaget, og ligesom kølnede branden. Hun var nedsunket i angst og uro, men hun følte hverken skam eller anger. Hun havde mindre handlet af egen vilje end adlydt en magt, som hun anede, var bedre. Hun frifandt sig selv for denne sin uegennyttigheds skyld. Hun havde intet beregnet og regnede ikke med noget. Hun havde ganske vist gjort uret i at give sig hen, når hun ikke var fri, men hun havde heller intet fordret. Måske var hun for ham blot et voldsomt omend oprigtigt lune. Hun kendte ham ikke. Hun havde jo aldrig før truffet den slags frie og

fantasifulde kunstnernatur, der i godt som i ondt rager langt op over den almindelige middelmådighed. Hvis han pludselig forlod hende og forsvandt, ville hun intet bebrejde ham, hun ville ingen vrede nære mod ham. – Det troede hun i det mindste. Hun ville bevare erindring og indtryk af det sjældneste og kosteligste, der findes på Jorden. Måske var han ikke i stand til at nære nogen virkelig hengivenhed. Han havde troet at elske hende. Han havde elsket hende en kort time. Hun turde slet ikke håbe på mere i denne vanskelige og usande stilling, der pinte hendes ærlighed og stolthed og forvirrede hendes klare forstand. Mens drosken kørte hende til San Marco, besluttede hun ikke at nævne et ord om, hvad hun havde været for ham i går, og at mindet om det kærlighedskammer, hvorfra man så pinjerne hæve deres sorte tene mod himlen, for dem begge kun skulle være som drømmen om en drøm.

Da hun steg ud, rakte han hende hånden. Og endnu før han havde talt, så hun i hans blik, at han elskede hende og fremdeles begærede hende, og samtidig blev hun sig bevidst, at sådan ville hun have ham.

"Er det Dem," sagde han, "... Dem, dig! ... Jeg har været her siden middag og jeg har ventet – jeg vidste, at De ikke kom endnu, men jeg kunne ikke leve andre steder end der, hvor jeg skulle få Dem at se igen. Og her er De! ... Tal, for at jeg kan se og høre Dem."

"Elsker De mig da endnu?"

"Nu først elsker jeg dig, jeg indbildte mig at elske Dem, mens De endnu blot var et fantasibillede, skabt af min længsel. Nu er du legemet, hvori jeg har sænket min sjæl. Er det sandt, sig det. Er det virkelig sandt, at du er min? Hvad har jeg dog gjort for at

opnå det højeste, det eneste i verden? Og menneskene, som opfylder Jorden, De tror, at De lever. Men jeg alene lever! Sig mig, hvad har jeg dog gjort for at vinde dig?"

"Å, hvad der er sket, har jeg nok skylden for. Det tilstår jeg ærligt. Når det er kommet så vidt, er det min fejl. Ja, for ser De, vi kvinder vil ikke altid tilstå det, men det er vor fejl. Derfor skal jeg heller intet bebrejde Dem, hvad der så sker."

En flok gestikulerende og skrigende tiggere, førere og ruffersker strømmede ud fra forhallen i kirken og omringede dem med en påtrængenhed, der dog prægedes af den italienske befolknings sorgløse ynde. Deres øvede skarpe blik gættede straks, at det var et par forelskede, og de vidste, at forelskede folk er rundhåndede. Dechartre kastede nogle pengestykker til dem, og de vendte straks alle tilbage til deres lykkelige driveri.

En kommunal opsynsmand tog imod de besøgende. Madame Martin var ked af, at det ikke var en munk. Dominikanernes hvide dragt så så smuk ud under klosterbuegangene i Santa Maria Novella.

De beså cellerne, på hvis nøgne kalk Fra Angelico, hjulpet af sin broder Benedetto, havde malet ædle billeder for klosterbrødrene.

"Husker De den aften i vinter, da jeg mødte Dem på en plankebro over udgravningen foran Musée Guimet? Jeg fulgte Dem lige til den lille gade med små haver på siderne, som fører ned til Quai de Billy. Før vi skiltes blev vi et øjeblik stående ved brystværnet, foran det tynde hegn af buxbomtræer. De stod og så på den vintertørre hæk. Og da De var gået, blev jeg endnu længe stående og så på den.

De stod i den celle som Savonarola, San Marcoklosterets prior havde beboet. Føreren viste Dem martyrens billede og relikvierne."

"Hvad mærkværdigt kunne De dog finde ved mig den dag? Det var jo ganske mørkt."

"Jeg så Dem gå. Gennem bevægelserne taler formen. Ethvert af Deres skridt røbede mig Deres henrivende og sikre skønheds hemmeligheder. Ak, min fantasi har aldrig været diskret over for Dem. Jeg vovede ikke at tale til Dem; når jeg så på Dem, blev jeg angst. Jeg følte skræk over for hende, som betød alt for mig. Når jeg var Dem nær, tilbad jeg Dem skælvende. Borte fra Dem kom attråens respektløshed over mig."

"Det havde jeg ingen anelse om. Men husker De den første gang vi sås, da Paul Vence forestillede Dem for mig. De sad henne ved skærmbrættet og så på miniaturmalerierne som hang på det. Så sagde De: 'Den dame der af Siccardi, ligner André Chéniers moder.' – 'Det er min mands bedstemoder,' svarede jeg. 'Hvordan var André Chéniers moder?' – 'Man har hendes portræt,' svarede De, 'hun ser ud som en havareret levantinerinde.'"

Han benægtede, at han havde udtrykt sig så uforskammet.

"Jo vist, jeg husker det bedre end De."

De gik i den hvide klosterstilhed. De beså den celle som den salige Angelico har prydet med det herligste maleri. Og her foran Madonna, der i en bleg himmel modtager den uforgængelige krone af Gudfaders hånd, tog Dechartre Therese i sine arme og kyssede hendes mund, næsten lige for øjnene af et par englænderinder, som studerende deres Baedecker, vandrede om i korridorerne.

"Vi glemmer nok den hellige Antoninus' celle," sagde Therese.

"Therese, det piner mig midt i min lykke, at der er så meget i dit liv, som jeg ikke har del i. Jeg lider, fordi du ikke kan leve i mig alene og for mig alene. Jeg ville eje dig helt og have ejet dig helt i al fortid."

Hun trak let på skuldrene.

"Å – fortiden!"

"Det forbigangne er livets eneste virkelighed. Alt hvad der er, er forbi."

Hun løftede sine øjne, hvis glans var som de skønne himle, der skifter i sol og regn.

"Min ven, du må også vide: Jeg har aldrig følt, at jeg levede, før jeg mødte dig."

Da hun kom tilbage til Fiesole, fandt hun et kort og truende brev fra Le Ménil. Han forstod aldeles ikke hendes forlængede fraværelse, lige så lidt som hendes tavshed. Hvis han ikke øjeblikkelig fik underretning om, at hun kom hjem, ville han opsøge hende.

Hun læste hans brev uden mindste overraskelse; blot var hun overvældet ved at se, at alt hvad der måtte ske, skete, og at hun ikke ville blive skånet for noget af, hvad hun havde frygtet. Hun kunne endnu berolige ham og gøre ham tryg. Hun behøvede blot at sige, at hun elskede ham og snart ville komme tilbage til Paris, at han endelig måtte opgive den vanvittige idé at møde hende her, fordi Firenze var en småby, hvor de straks ville blive set. Men hun måtte da skrive: "Jeg elsker dig." Hun måtte dysse ham til ro med kærlige ord. Og det havde hun ikke mod til. Hun lod sandheden skimtes mellem linjerne. Anklagede sig i tilslørede vendinger. Talte dunkelt om vore hjerter, der rives

med af livets strøm og hvor ringe en ting vi er på begivenhedernes bølgende ocean. Og hun bad ham venligt og sørgmodigt om at bevare et godt minde om hende i en lille krog af sit hjerte.

Hun gik ud, for selv at lægge brevet i postkassen på Fiesoles torv. Børnene løb og spillede paradis i skumringen. Hun så fra højden ned i det herlige bæger, der gemmer det skønne Firenze som en juvel i sin bund. Og hun bævede i aftenens fred. Hun slap brevet i postkassen. Og først da så hun klart, hvad hun havde gjort, og hvad følgerne ville blive.

20

På Piazza della Signoria, hvor forårets blomstrende sol strøede sine gule roser, ringede klokken tolv og spredte den landlige sværm af korn- og makaronihandlere, der havde plads på torvet. Nedenfor Loggia dei Lanzis statuer havde de omvandrende konditorer på borde, betrukket med rødt bomuldstøj, opstillet deres små slotte med indskriften *Bibite ghiacciate* – kolde drikke – på fodstykket. Og den flygtige glæde sænkede sig fra Himlen ned over Jorden. Therese og Jacques kom, på hjemvejen fra en morgentur i Boboli-haverne, forbi den berømte Loggia. Therese betragtede Giovanni de Bolognas *Sabinerinde* med den nysgerrige opmærksomhed, en kvinde altid undersøger en anden kvinde med. Men Dechartre havde kun øje for Therese.

"Det er dog vidunderligt, hvor det klare dagslys fremhæver din skønhed," sagde han. "Hvor det er forelsket i dig. Det kærtegner din kinds sarte perlemor."

"Ja," svarede hun, "lampelys gør mine træk hårde. Det har jeg lagt mærke til. Jeg er ingen aftenstjerne desværre; for det er jo dog om aftenen, vi kvinder særlig har lejlighed til at vise os og gøre indtryk. Ved aftenlys har fyrstinde Seniavine en meget smuk, mat, gylden teint, i solskin er hun gul som en citron. Jeg skal forresten indrømme, at hun ikke tager sig det synderlig nær. Hun er ikke koket."

"Er du da det?"

"Å ja! Før var jeg det for min egen skyld, nu er jeg det for din."

Hun stod fremdeles og betragtede sabinerindens store, høje og kraftige skikkelse, der med arme og hofter søger at vride sig løs fra romerens favntag.

"Må en kvinde absolut være så mager og have så lange lemmer, for at være smuk? Sådan er jeg ikke."

Han beroligede hende omhyggeligt. Men hun var slet ikke ængstelig. Hun så på det lille isslot på konditorens bord, hvor kobberkarrene skinnede på den skarlagensrøde bomuldsdug. Og hun fik en pludselig lyst til at spise en portion is hos ham, sådan som hun lige havde set arbejderskerne stå og gøre.

"Vent et øjeblik," sagde Dechartre.

Og han løb hen imod den gade, der følger Lanzi'ernes venstre side, og forsvandt.

Et øjeblik efter kom han tilbage og overrakte hende en lille sølvforgyldt ske, hvis forgyldning var halvt slidt op af ælde, og hvis skaft endte i den florentinske lilje med bægeret i rød emalje.

"Det er til at spise isen med. Konditoren giver ikke ske. Du var ellers blevet nødt til at række tunge. Det kunne vist have set nydeligt ud. Men du er jo ikke vant til det."

Hun kendte skeen igen; det var et lille pragtstykke, som hun den foregående dag havde lagt mærke til i glasskabet hos en antikvitetshandler, lige tæt ved Lanzi'erne.

De følte sig lykkelige og gav deres stærke og naturlige glæde luft i muntre og meningsløse ord. De lo, da florentineren med behersket og virkningsfuld mimik brugte ord og vendinger, som mindede om de gamle italienske novellister. Therese morede sig over det prægtige minespil i hans antikke, gemytlige ansigt. Men hun forstod ham ikke altid.

"Hvad siger han?" spurgte hun Jacques.

"Vil du absolut vide det?"

Ja, det ville hun.

"Godt, han siger, at han ville prise sig lykkelig, hvis lopperne i hans seng var skabt som du."

Da hun var færdig med sin is, overtalte han hende til at gå med hen til Or San Michele. Det var lige tæt ved! De skulle blot skrå lige over torvet, så var de ved den gamle historiske bygning. De gik. De så på Sankt Georg og Sankt Marcus' bronzestatuer. Dechartre lagde atter mærke til postkassen på bygningens afskallede mur og mindedes med smertelig tydelighed den lille behandskede hånd, der puttede brevet ned. Han fandt det hæsligt, dette kobbergab, der havde opslugt Thereses hemmelighed. Han kunne ikke få øjnene fra det. Al hans munterhed var med et forsvundet. Imidlertid gjorde Therese sig umage for at finde evangelistens tunge statue smuk.

"Han ser virkelig ærlig og oprigtig ud. Hvis han begyndte at tale, ville der sikkert kun udgå sandhedens ord af hans mund."

"Ja, det er ingen kvindemund," svarede han bittert.

Hun forstod hans tanke, og meget blidt spurgte hun:

"Hvorfor taler du sådan til mig, min ven? Jeg er ærlig."

"Hvad vil det sige at være ærlig? Du ved jo godt, at en kvinde må lyve."

Hun nølede. Så sagde hun:

"En kvinde er ærlig, når hun ikke bruger unyttige løgne."

21

Klædt i en dunkel grå dragt smuttede Therese ind under de blomstrende guldregn. Jordbærtræernes krat dækkede terrassens stejle skrænt med sølvhvide stjerner. På de skrånende bakker skød laurbærtræer deres duftende flammer i vejret. Firenzes bæger var helt fuldt af blomster.

Vivian Bell kom hvidklædt ud i den duftende have.

"Ser De nu, darling, at Firenze i sandhed er blomsternes by, og den har ikke med urette den røde lilje til symbol. I dag er der fest, darling."

"Er der fest?"

"Men darling, ved De da ikke, at vi i dag har den første dag i maj, Primavera? Vågnede De ikke i morges i et yndigt ferige? Ak, darling, fejrer De ikke blomsterfesten? Føler De Dem ikke glad, De som elsker blomster? For jeg ved jo, De elsker Dem, my love. De er så nænsom mod dem. De har fortalt mig, at De tror, de føler fryd og smerte, og at de lider som vi."

"Har jeg sagt, at de lider som vi?"

"Det har De. Og i dag er det blomsternes fest. Vi må fejre den efter vor forfædres skik og brug, efter den ritus som de gamle malere har foreviget." Therese hørte på hende, men uden at forstå. Hun knugede i sin hånd et brev, hun lige havde modtaget, det bar italienske frimærker og indeholdt kun to linjer:

"Jeg kom i nat og tog ind på *Hotel de la Grande Bretagne*, Lungarno Acciaoli. Jeg venter dig i morgen tidlig. No. 18."

"Ved De da slet ikke, darling, at det er skik og brug i Firenze at fejre våren den første maj hvert år? Men så kan De jo slet ikke rigtig forstå Botticellis *Foråret*, det dejlige sværmeriske billede, som han har helliget blomsterfesten. I gamle dage var hele byen fryd og gammen den første maj, darling. Unge festklædte piger med hvidtjørnkranse om hovedet drog i lange rækker ned ad Corsoen under blomsterbuer og dannede grupper på det nye græs i laurbærtræernes skygge. Vi vil gøre som de. Vi vil danse i haven."

"Skal vi danse i haven?"

"Ja vist skal vi, darling, og jeg skal lære Dem de toscanske danse fra det femtende århundrede, som de londonske bibliotekarers dekan, monsieur Morisson har fundet beskrevet i et gammelt manuskript. Kom snart tilbage, my love. Så tager vi blomster om håret og danser i haven."

"Ja, søde Vivian, vist skal vi danse i haven."

Therese skød lågen op og ilede nedad den lille sti, der var hulet ind i skrænten som et bækkeleje, og hvis stenede sider skjultes under rosentræer. Hun sprang ind i den første droske hun mødte. Kusken havde blå kornblomster på hat og piskeskaft.

"*Hotel de la Grande Bretagne*, Lungarno Acciaoli!"

Hun vidste godt, hvor Lungarno Acciaoli var … Dengang hun sidst var der, var det aften, og hun så atter for sig solens flimrende guld over flodens urolige flade. Så var det blevet mørkt, bølgernes dumpe mumlen havde lydt i stilheden, og hun mindedes de ord og blikke, der havde gjort hende så forvirret, og hendes vens første kys, – begyndelsen til deres uoprettelige kærlighed. Ak ja, hun huskede Lungarno Acciaoli og

flodbredden ved Ponte Vecchio … *Hotel de la Grande Bretagne* … Hun kendte det – en stor stenfacade ud mod kajen. Når han endelig var kommet, var det dog et held, at han var taget ind dér. Han kunne jo ligeså godt være taget ind i *Hotel de la Ville* på Manin-pladsen, hvor Dechartre boede. Det var endda heldigt, at de ikke boede dør om dør på samme korridor. – Lungarno Acciaoli! … Den døde, som den aften var blevet båret dem forbi af kutteklædte skikkelser, han hvilede nu fredeligt et eller andet sted på en lille blomstersmykket kirkegård …

"Nummer 18."

Det var et nøgent hotelværelse med en lille ovn efter italiensk skik. Et sæt børster var pertentligt anbragt på bordet, desuden lå der en togplan. Men ikke en bog, ikke en avis. Le Ménil var der. Hun lagde mærke til, at hans benede ansigt havde et præg af dyb lidelse og feberagtig uro. Det gjorde et dybt og pinefuldt indtryk på hende. Han ventede på et ord, en bevægelse, men hun blev stående fremmed og kold, vovede ikke at tale. Han bød hende en stol. Hun skød den fra sig og blev stående.

"Therese, der er hændt noget, som jeg ikke ved. Tal dog."

Efter et øjebliks tavshed svarede hun langsomt og med besvær.

"Hvorfor rejste du bort, mens jeg var i Paris?"

I hendes sørgmodige stemme troede han, håbede han at finde en kærlig bebrejdelse. Hans ansigt fik farve og han svarede ivrigt:

"Å, hvis jeg havde kunnet forudse dette! Du kan da tænke dig, at jeg i grunden kun brød mig lidt om det jagtparti. Men dit brev af syvogtyvende april" (han havde talent for datoer), "har

sat mig i den mest pinefulde uro. Der må være hændet noget dengang. Sig mig alt!"

"Jeg troede jo ikke, at du holdt af mig mere, min ven."

"Men nu – nu når du ved, at det modsatte er tilfældet."

"Nu ..."

Hun blev stående med hængende arme og foldede hænder.

Så fortsatte hun med kunstlet ro: "Ak min ven, vi vidste jo ikke, hvad vi gjorde, dengang vi blev hinandens. Det ved man aldrig. Vi er omtrent jævnaldrende og altså er du er ung, yngre end jeg. Du har utvivlsomt planer for fremtiden."

Han så hende stolt ind i ansigtet. Hun fortsatte, men mindre sikker:

"Dine slægtninge, din moder, dine tanter og din onkel, generalen, har ganske sikkert også deres planer med dig. Det er ganske naturligt. Jeg ville da blot være en hindring. Det er meget bedre at jeg forsvinder ud af dit liv. Og så skal vi tænke på hinanden med venlighed."

Hun rakte ham sin behandskede hånd. Men han lagde armene over kors.

"Du vil altså ikke mere vide af mig? Tror du at man kan gøre en mand så lykkelig som ingen anden på Jorden, for så at støde ham bort, og dermed er det forbi! Du tror virkelig, at du sådan kan skille dig af med mig! ... Hvad er det, du står og sige? Et flygtigt forhold kan løses. Man favnes og skilles ... Men du! Du! Nej, du er ikke et menneske, man skilles fra!"

"Du har måske lagt mere i dit forhold til mig end man sædvanligvis gør i den slags forbindelser. Jeg har været mere end en adspredelse for dig. Men hvis jeg nu ikke er, som du tror, hvis jeg nu har bedraget dig; hvis jeg er letsindig ... Og du ved,

det er blevet sagt om mig … Hvis jeg altså ikke har været mod dig, som jeg burde …"

Hun nølede og fortsatte så i en alvorlig og stolt tone, der stod i en forunderlig modsætning til hendes ord:

"Hvis jeg nu, samtidig med at jeg var din, havde ladet mig rive hen af lyst til eventyr. Hvis jeg nu sagde dig, at jeg ikke var skabt for en alvorlig følelse …"

Han afbrød hende:

"Du lyver."

"Ja, jeg lyver. Og jeg lyver kun slet. Jeg ville bagvaske fortiden. Det var grimt af mig. Du ved selv, hvordan alt har været. Men …"

"Men?"

"Du ved godt, jeg altid har sagt til dig: Jeg føler mig ikke tryg. Der skal jo findes kvinder, som kan svare for sig selv. Jeg har altid sagt dig, at sådan var jeg ikke, og det kunne jeg ikke."

Han virrede med hovedet til højre og venstre som et dyr der tirres, men nøler med at springe til.

"Hvor vil du hen? Jeg forstår ikke. Jeg forstår ingenting. Tal tydeligt – tydeligt, hører du. Der er kommet et eller andet imellem os. Jeg ved ikke, hvad det er, men jeg vil vide det. Hvad er det?"

"Jeg har jo sagt dig, min ven. Der er det i vejen, at jeg ikke føler mig tryg på mig selv, og at du ikke bør stole på mig. Nej, du bør ikke. Jeg havde ingenting lovet … Og selv om jeg havde, hvad vægt ligger der så på ord?"

"Du elsker mig ikke mere. Å jeg ser det jo klart, du elsker mig ikke mere. Men det er værst for dig! For jeg, jeg elsker dig! Du behøvede jo ikke at give dig hen, og tro ikke, at du sådan kan tage dig tilbage … Jeg elsker dig og jeg beholder dig … Så du

troede, du ganske roligt kunne trække dig ud af det hele? Hør lidt på mig. Du gjorde alt hvad du kunne, for at jeg skulle komme til at elske dig, for at binde mig til dig, for at jeg ikke skulle kunne leve uden dig. Vi har sammen lært den rigeste glæde at kende. Og du har slet ikke nægtet dig din del. Jeg har såmænd ikke taget dig med magt. Du ville hellere end gerne. Endnu for seks uger siden forlangte du ikke bedre. Du var alt for mig. Og jeg var alt for dig. Ja, der var øjeblikke, hvor vi knap vidste, hvem der var mig, og hvem der var dig, og så forlanger du, at pludselig skal jeg siet intet vide, slet ikke kende dig mere, du skal være en fremmed for mig; en dame, jeg nu og da træffer i selskaber. Du er virkelig storartet. Jeg har måske drømt det, hvad? Dine kys, din ånde mod min hals, dine skrig er måske slet ikke virkelige? Det er blot noget jeg hitter på, ikke sandt? Nej, der er slet ikke tvivl om det; – du har elsket mig. Jeg føler endnu din kærlighed. Og jeg! jeg har ikke forandret mig! Jeg er den samme som før. Du har intet at bebrejde mig. Jeg har ikke bedraget dig med andre kvinder. Det er slet ikke for at rose mig, at jeg siger det. Jeg ville simpelthen ikke kunne det. Når man engang har kendt dig, finder man selv de smukkeste flove. Jeg har aldrig så meget som tænkt på at bedrage dig. Jeg har altid opført mig som en honnet mand mod dig. Hvorfor elsker du mig ikke mere? Svar mig dog, tal! Sig, at du elsker mig. Sig det, for det er jo sandt, kom! Kom, Therese! Du skal straks forstå, at du elsker mig, som du elskede mig før i vort lille hjem i Rue Spontini, hvor vi har været så lykkelige sammen. Kom!"

Han kastede sig over hende, lidenskabelig, med begærlige arme. Men med rædsel i blikket og isnende afsky stødte hun ham fra sig.

Da forstod han pludselig og slap hende.

"Du har en elsker!"

Hun bøjede langsomt sit hoved og løftede det atter, stum og alvorlig.

Da slog han hende i brystet, på skuldrene og i ansigtet. Men i samme nu fo'r han skamfuld tilbage. Han slog øjnene ned og tav. Og mens han stod med fingrene presset mod læberne og bed på sine negle, så han, at han havde revet sin hånd til blods på en nål i hendes kjoleliv. Han smed sig i en lænestol og trak sit lommetørklæde op for at tørre blodet bort og blev siddende følelsesløs og tanketom.

Hun stod med ryggen støttet mod døren, var bleg, med løftet hoved og udtryksløst blik, hun løsnede mekanisk sit sønderflængede slør og satte hatten til rette med instinktmæssig omhu. Ved den lette raslen af hendes dragt, der før havde lydt så liflig i hans øre, fo'r han sammen. Han så på hende og blev igen rasende.

"Hvem er det? Jeg vil vide det?"

Hun rørte sig ikke. Hendes blege ansigt bar et brændende mærke af den hånd, der havde slået hende. Hun svarede roligt og bestemt:

"Jeg har sagt alt, hvad jeg kan sige. Spørg mig ikke om mere. Det er til ingen nytte."

Han så på hende med et grusomt udtryk i øjnene, som hun aldrig før havde set hos ham.

"Å nej, nævn endelig ikke hans navn. Det vil ikke falde mig svært at finde ham."

Hun tav, fuld af sorg over ham og af angst for en anden, fuld af uro og bekymring, uden anger, uden bitterhed eller kummer,

hendes sjæl var andetsteds.

Han havde en ubestemt forestilling, om hvad der foregik i hende. I vreden over at se hende så mild og stille, så smuk, smuk på en anden måde end han havde kendt hende, og for en andens skyld følte han lyst til at dræbe hende og skreg:

"Gå din vej! Gå din vej!"

Og overvældet af denne vredesanspændelse, der var ham så fremmed, lagde han hovedet i sine hænder og hulkede.

Hans smerte rørte hende, gav hende atter håb om at kunne berolige ham og mildne afskeden. Hun bildte sig ind, at hun måske kunne trøste ham. Og hun satte sig venlig og fortrolig ved siden af ham.

"Skænd kun på mig, min ven. Jeg fortjener det, men jeg fortjener endnu mere din medlidenhed. Foragt mig, hvis du vil, og hvis man kan foragte et ulykkeligt menneske, som blot er en bold for livets luner. Døm om mig, som du vil. Men bevar trods din vrede, en smule venskab for mig; et minde, køligt og klart som en efterårsdag med sol og vind. Det fortjener jeg. Vær ikke hård mod en kær og flygtig gæst, der har krydset din vej. Sig farvel til mig som til en rejsende, der drager bort, ingen ved hvorhen, og som er bedrøvet. Det er altid så slemt at rejse bort! Du var nylig vred på mig. Det bebrejder jeg dig ikke, men det gør mig ondt. Bevar en smule venskab for mig. Hvem ved? Ingen kender fremtiden. Den ligger så uklar og dunkel foran mig. Blot jeg kan vide ved mig selv, at jeg har været god og ligefrem og ærlig mod dig, og at du ikke har glemt det! Med tiden vil du nok forstå og tilgive. Men hav dog allerede i dag lidt medlidenhed med mig."

Han hørte ikke, hvad hun sagde, men alene lyden af hendes kærtegnende stemme, hvis klang var så klar og ren, beroligede ham. Pludselig fo'r han op.

"Du elsker ham ikke. Det er mig, du elsker. Og så ...?"

Hun nølede, undveg.

"Å, hvor kan man sige, hvad man elsker eller ikke elsker; det er ikke let at afgøre for en kvinde, i det mindste ikke for mig! Jeg ved ikke hvordan andre er. Livet er ikke barmhjertigt. Det hvirvler os hjælpeløse rundt."

Han så roligt på hende. Han havde fået en idé, taget en beslutning. Det var ganske ligetil. Han ville tilgive og glemme, hvis hun straks ville vende tilbage til ham.

"Therese, du elsker ham ikke. Det hele har været en fejltagelse, et øjebliks forglemmelse, et hæsligt og dumt fejltrin, som du har begået af svaghed eller fortrydelse mod mig; du er måske blevet overrumplet. Sværg, at du ikke vil se ham mere."

Han greb hende i armen.

"Sværg det!"

Hun tav med sammenbidte tænder og mørkt ansigt. Han vred hendes håndled om. Hun skreg.

"Det gør ondt."

Men han opgav ikke sin hensigt. Han slæbte hende hen til bordet, hvor der ved siden af alle børsterne var en flaske blæk, og nogle ark papir med et stort blåt billede af hotellets facade med dets utallige vinduer.

"Skriv, hvad jeg dikterer dig. Jeg skal lade brevet bringe afsted."

Og da hun gjorde modstand, tvang han hende i knæ. Men hun sagde stolt og rolig:

"Jeg kan ikke og jeg vil ikke."

"Hvorfor ikke?"

"Fordi … vil du vide det? … fordi jeg elsker ham."

Han slap hendes arm brat. Havde han haft sin revolver ved hånden, havde han måske dræbt hende. Men næsten straks gik hans raseri over til sorg. Fortvivlet og modløs ønskede han nu sig selv døden.

"Er det sandt, hvad du siger. Er det muligt? Er det virkelig sandt?"

"Hvad ved jeg? Hvad kan jeg sige? Forstår jeg det selv endnu? Har jeg vel selv nogen tanke, følelse, begreb om, hvordan det er …"

Og hun tilføjede lidt anstrengt:

"I dette øjeblik føler jeg kun én ting – sorg over din fortvivlelse og over mig selv."

"Du elsker ham, elsker ham. Hvad er han, hvordan er han dog, siden du kan elske ham?"

Han var ganske bedøvet af det uventede slag, målløs af overraskelse. Men hvad hun havde sagt, havde dog skilt dem ad. Han vovede ikke mere at behandle hende brutalt, gribe hende, slå hende og mishandle hende som en dårlig og genstridig ting, der var hans ejendom.

Han gentog:

"Du elsker ham! Du elsker ham. Hvad har han dog sagt til dig, hvad har han gjort, siden du elsker ham? Jeg kender dig. – Hvor ofte har jeg ikke sagt, at dine ideer forargede mig. – Jeg tør vædde på, at det ikke engang er en mand af vor kreds. Og du tror, at han elsker dig? Du tror det? Godt, godt, men du tager fejl, han elsker dig ikke. Han føler sig simpelthen smigret. Han

forlader dig ved første lejlighed. Når han først har kompromitteret dig tilstrækkeligt, lader han dig sejle din egen sø. Og så glider du ud i den rene letsindighed. Om et års tid kommer man nok til at sige om dig: 'Hun løber med alle og enhver.' Det gør mig ondt for din fader, som er min ven, og som sikkert vil få det at høre. – Du skal ikke bilde dig ind, at du kan føre ham bag lyset."

Hun hørte på ham ydmyget, men samtidig trøstet. Det ville have gjort hende meget mere ondt, hvis han havde været ædelmodig.

I sin troskyldighed foragtede han hende af et oprigtigt hjerte. Og foragten lettede ham. Han rigtig fyldte sig med foragt.

"Hvorledes gik det til? Mig kan du såmænd gerne fortælle det."

Hun trak på skuldrene med en sådan ringeagt, at han ikke vovede at fortsætte i den samme tone. Han fyldtes atter af had.

"Bilder du dig måske ind, at jeg vil hjælpe dig med at bevare skinnet, at jeg skal rejse hjem og blive ved at besøge din mand, at jeg skal være skærmbræt?"

"Jeg tror, du vil handle som en hæderlig mand. Jeg beder dig ikke om noget. Jeg ville gerne have kunnet mindes dig som en rigtig god ven. Jeg troede, at du ville være overbærende og god mod mig. Men det er altså umuligt. Jeg indser nu, at man aldrig kan skilles som venner. Senere, ja senere vil du nok dømme mildere. Farvel!"

Han så på hende. Og hans ansigt udtrykte nu mere sorg end vrede. Hun havde aldrig før set hans øjne så matte og indsunkne, og hvor tindingerne var magre under det

sparsomme hår. Det syntes, som var han blevet gammel i denne ene time.

"Det er bedst, jeg straks siger dig, at jeg umuligt kan se dig igen. Du er ikke et menneske, man kan omgås med i selskaber, når man engang har ejet dig og ikke gør det mere. Jeg har allerede sagt dig det. Du er ikke som andre. Du bærer en gift i dig, som du har ladet mig smage og som jeg føler i mig, i alle mine årer, over alt. Hvorfor lærte jeg dig dog at kende?"

Hun så venligt på ham.

"Farvel! Og husk, at jeg ikke fortjener så bitter en sorg."

Men da han så, at hun gik hen til døren, da han af denne bevægelse forstod, at nu skulle han miste hende, at nu blev hun aldrig mere hans, udstødte han et skrig og sprang op. Han huskede intet mere. Han var som bedøvet af en stor og fuldbyrdet ulykke, en uoprettelig sorg. Og fra dybet af hans fortvivlelse steg attråen op i ham. En sidste gang skulle hun være hans, hun, der gik fra ham, for aldrig at vende tilbage. Han drog hende til sig. Af hele sin dyriske viljes styrke begærede han hende. Med sin fri, kolde, årvågne vilje stod hun imod. Hun gjorde sig fri, krøllet og forrevet, men uden at have følt den mindste frygt.

Han forstod, at det var forgæves. Han huskede atter, hvorledes alt hang sammen, at hun ikke mere var hans, fordi hun var en andens. Og atter vågnede al hans smerte, han overøste hende med skældsord og stødte hende ud ad døren.

Hun blev et øjeblik stående uden for i korridoren. Af stolthed ventede hun et ord, et blik, der kunne være et værdigt minde over deres døde kærlighed.

Men han råbte endnu en gang: "Gå din vej!" og slog voldsomt døren i.

I Via Alfieri så hun atter pavillonen dybt inde i gården med det blege græs. Den syntes hende så stille og tavs. Med sine geder og nymfer bevarede den trofast mindet om de elskende par fra storhertuginde Elisas dage. Hun følte det straks, som om hun var sluppet bort fra den sørgelige og brutale verden og hensat til tider, da hun endnu ikke havde lært livets bedrøvelighed at kende. Neden for trappen, hvis trin var bestrøet med roser, ventede Dechartre hende. Hun kastede sig opgivet i hans arme. Og han bar hende, som et kosteligt krigsbytte, for hvis skyld han havde skælvet og blegnet. Med halvt lukkede øjne nød hun den stolte ydmygelse at være et skønt bytte. Den lede, sorg og afsmag morgenen havde efterladt hos hende, mindet om den andens brutalitet, følelsen af den genvundne frihed, og en trang til at glemme, måske også en rest af frygt, ildnede og øgede hendes ømhed. Kastet tilbage i sengen slog hun armene om sin vens hals.

Da de atter kom til sig selv, betoges de af en barnagtig glæde. De lo og snakkede og spøgte, smagte på lemonerne, orangerne og vandmelonerne, der stod ved siden af sengen på dekorerede asietter. Therese havde kun beholdt sin lette, lyserøde chemise, der var gledet ned om skulderen som et skærf, blottede det ene bryst og tilslørede det andet, hvis rødmende knop lyste igennem, og hun glædede sig over sit fristende legeme. Bag hendes halvåbne læber skinnede de fugtige tænder. Og med koket bekymring spurgte hun, om han ikke var blevet skuffet i de tanker, han havde gjort sig om hende.

I det kærtegnende dagslys, som han havde dæmpet, betragtede han hende, opfyldt af ungdommelig glæde. Han overøste hende med lovtaler og kys.

De fortabte sig i skælmske kærtegn, venskabelige drillerier og lykkelige blikke. Pludselig blev de alvorlige, deres øjne blev mørke og læberne pressedes mod hinanden i det hellige raseri, der bringer elskov til at ligne had, og atter gav de sig hen og søgte tilintetgørelsen.

Med hovedet hvilende på puden og med opløst hår, åbnede Therese atter sine fugtigblanke øjne, smilende mat og blidt som en rekonvalescent.

Han spurgte, hvorfra det lille røde mærke i hendes tinding skrev sig. Hun svarede, at hun vidste det ikke mere, det havde intet at betyde. Hun vidste næppe, at hun løj. Hun huskede det virkelig ikke mere.

De genkaldte sig deres skønne, korte historie, hele deres liv, der var begyndt den dag, de første gang mødtes.

"Husker du den dag ude på terrassen, dagen efter at du var kommet. Du sagde mig en hel del ubestemmelige ting uden sammenhæng. Jeg gættede, at du elskede mig."

"Jeg var bange for, at du skulle finde mig tåbelig."

"Det var du også en lille smule. Det var netop min triumf. Jeg var jo begyndt at blive helt ængstelig ved at se, hvor uanfægtet du var, når du var sammen med mig. Jeg elskede dig, før du kom til at elske mig! Hvorfor skulle jeg ikke tilstå det?"

Han hældte en dråbe mousserende Asti ind mellem hendes tænder. Men på det lille bord stod der en flaske Trasimener-vin. Den ville hun smage og tænke på Trasimener-søen, som hun havde set, da hun for første gang var i Italien. Det var en aften

for seks år siden, søen lå så trøstesløs og skøn i sin furede opalskål.

Han skændte på hende, fordi hun uden ham havde opdaget noget smukt.

Men hun svarede:

"Før jeg lærte dig at kende, forstod jeg ingenting. Hvorfor kom du dog ikke før?"

Han lukkede hendes mund med et dvælende kys. Og da hun atter træt og lykkelig og sønderbrudt kom til sig selv, udbrød hun lidenskabeligt:

"Jeg elsker dig! Jeg har aldrig elsket andre end dig!"

22

Le Ménil havde skrevet til hende: "Jeg rejser i morgen aften kl. 7. Vær på banegården!"

Og hun var kommet. Hun så ham stå henne ved hotelomnibusserne, korrekt og rolig i en lang, grå slagkappe.

"Er du der?" sagde han blot.

"Men kære ven, du har jo selv bedt mig om at komme."

Han ville ikke tilstå, at han havde skrevet til hende i det tåbelige håb, at hun ville vende tilbage til ham, at alt skulle være glemt, at hun måske tilmed ville sige: "Det var blot for at prøve dig."

Hvis hun havde talt sådan, ville han øjeblikkelig have troet hende.

Skuffet over at hun ikke åbnede munden, bemærkede han blot tørt:

"Hvad har du at sige mig? Det er din tur at tale nu, ikke min. Jeg har ingen forklaringer at give. Det er ikke mig, som skal retfærdiggøre en troløshed."

"Kære ven, vær ikke ond, vær ikke utaknemmelig mod fortiden. Det er alt, hvad jeg kan sige. Jeg kan blot tilføje, at jeg skilles fra dig med bedrøvelse som din sande veninde."

"Er det alt? Det kan du fortælle den anden. Det vil vist interessere ham mere end mig."

"Du har bedt mig om at komme, og jeg er kommet. Få mig ikke til at angre det."

"Det gør mig ondt, at jeg har ulejliget dig. Du har uden tvivl bedre anvendelse for din tid. Jeg vil ikke holde dig tilbage.

Skynd du dig hen til ham, du er jo ved at forgå af længsel."

Ved tanken på, at disse fattige og ynkelige ord udtrykte et øjeblik af den evige menneskelige smerte, og at det var sådanne øjeblikke tragedien udødeliggjorde, fortrak en sorgblandet ironi hendes læber. Le Ménil troede, at hun smilede.

"Smil ikke, men hør på mig. I forgårs på hotelværelset ville jeg dræbe dig. Jeg var så nær ved at gøre det, at jeg nu ved, hvad det vil sige. Men jeg gør det ikke. Du kan være ganske rolig. Hvad skulle det også nytte? Men da jeg for min egen skyld helst vil overholde formerne, agter jeg at gøre dig en visit i Paris. Jeg vil da med beklagelse erfare, at du ikke kan tage imod mig. Så hilser jeg på din mand og på din fader. Jeg kommer for at sige Dem farvel, inden jeg tager bort på en længere rejse. Farvel, madame."

I samme øjeblik som han vendte hende ryggen, så Therese miss Bell og fyrst Albertinelli komme ud fra godsbanegården og nærme sig. Fyrsten så dejlig ud. Vivian gik ved hans side, strålende af den munterhed, der udspringer af uskyldige glæder.

"Nej, det var da en glædelig overraskelse at træffe Dem her, darling. Fyrsten og jeg har lige været henne at klarere klokken, som nu er kommet."

"Er klokken kommet?"

"Ja den er, darling. Ghibertis klokke er kommet! Jeg kiggede ind til den i dens træbur. Den ringede ikke, fordi den jo var i fængsel. Men hjemme i Fiesole vil jeg give den et eget lille klokketårn til bolig. Når den føler Firenzes luft omkring sig, vil den glædes ved at lade sin sølvstemme lyde. Duerne skal flyve ind til den, og den skal ringe over alle vore glæder og alle vore

sorger. Den skal ringe for Dem og for mig og for fyrsten, for den kære madame Marmet og for Choulette og for alle vore venner."

"Kære Vivian, klokkerne ringer aldrig over vore virkelige sorger eller glæder. De er flinke embedsmænd, der kun kender officielle følelser."

"Ak nej, darling, deri tager De meget fejl. Klokkerne er indviet i vore hjerters hemmeligheder. De ved alt. Men jeg er så glad over at have truffet Dem. Jeg ved meget godt, my love, hvorfor De er her. Deres kammerpige har røbet Dem. Hun fortalte, at De ventede en lyserød dragt, og at De var ved at forgå af utålmodighed over, at den ikke kom. Men bryd Dem dog ikke om det. De er jo dog altid den dejligste, my love."

Hun lod madame Martin stige op i giggen.

"Skynd Dem nu, darling. Monsieur Jacques Dechartre spiser til middag med os i dag, og jeg vil ikke lade ham vente."

Mens de kørte hjem i den stille aften ad de smalle veje, der var fyldt af vilde blomsters duft, sagde miss Bell:

"Se dernede, darling! Ser De Parcernes sorte tene, cypresserne på kirkegården? Der vil jeg hvile engang."

Men Therese tænkte uroligt: "De har set ham. Men har de mon genkendt ham? Jeg tror det ikke. Det var allerede mørkt ude på pladsen, og de små spredte lygter blænder blot. Kender hun ham i det hele taget? Jeg kan ikke huske, om hun måske har truffet ham hos mig i fjor."

Hvad der mest foruroligede hende, var fyrstens underfundige munterhed.

"Vil De ikke have en plads ved siden af mig, dernede på den landlige kirkegård, darling; så kan vi hvile ved siden af

hinanden med en lille smule jord og megen himmel over os? Det er forresten forkert af mig at indbyde Dem til noget, som De ikke kan modtage. De får jo ikke lov til at sove den evige søvn ved foden af Fiesoles skrænter, my love. De skal hvile i Paris under et skønt monument ved siden af grev Martin-Bellème."

"Hvorfor, Vivian? Mener De da, at hustruen er nødt til at være forenet med sin mand også efter døden?"

"Ja vist er hun det, darling. Ægteskabet er for tiden og for evigheden. Kender De ikke fortællingen om de to unge ægtefolk i Auvergne, som elskede hinanden? De døde næsten samtidig og blev begravet på hver sin side af en vej. Men hver nat slyngede en vild rosenbusk en blomstrende gren fra den ene grav til den anden. Man blev nødt til at flytte de to kister sammen."

Et stykke forbi Badia fik de øje på en procession, der steg ned ad skrænterne. De sluknende kerter, der blev båret i forgyldte træstager, flakkede i aftenvinden. Hvide og blåklædte ordenssøstre fulgte efter de malede bannere. Derpå kom der en lille blond og krøllet Johannes den Døber, ganske nøgen under fåreskindspelsen, der lod hans arme og skuldre bare, og en lille syvårs Maria Magdalena, hyllet i sit krusende hårs gyldne kappe. Og Fiesoles indvånere fulgte efter i flok og følge. Midt imellem dem fik grevinde Martin øje på Choulette. Han gik med en kerte i den ene hånd og sin bog i den anden og sang med de blå briller langt ude på næsen. Gullige lysglimt spillede på de fremstående punkter af hans fladnæsede ansigt og på hans uregelmæssige isses buler. Hans uplejede skæg løftede og sænkede sig i takt med salmen. I det skarpe lys med de sorte

skygger, der furede hans ansigt, kom han til at ligne en af disse gamle kraftige eneboere, som kunne udholde et helt århundrede af forsagelse.

"Hvor er han smuk!" sagde Therese. "Han nyder sig selv. Han er en stor kunstner."

"Men darling, hvorfor vil De absolut have, at monsieur Choulette ikke skal være virkelig from? Hvorfor? Der er dog en stor skønhed og lykke i at tro. Det forstår digterne godt. Hvis Choulette ikke virkelig troede, kunne han ikke skrive så dejlige digte, som han gør."

"Men De selv da, kære Vivian, tror De?"

"Ja vist! Jeg tror på Gud og på Kristi ord."

Baldakinen, bannerne og de hvide slør var nu forsvundet ved en krumning af den bakkede vej. Men endnu kunne man se kerteflammens gyldne stråler brydes i Choulettes nøgne isse.

Imidlertid ventede Dechartre ene i haven. Therese fandt ham stående med albuerne støttet på terrassens gelænder, der hvor han havde følt kærlighedens første smerte. Mens miss Bell og fyrsten sammen søgte en plads til det lille tårn, hvor den netop ankomne klokke skulle anbringes, drog han sin veninde med hen under guldregnen.

"Du havde jo lovet mig, at du ville være i haven, når jeg kom. Jeg har ventet en hel time, en endeløs time. Du skulle jo ikke ud. Jeg blev forundret og fortvivlet over, at du var borte."

Hun svarede undvigende, at hun havde været nødt til at tage ind på banegården, og at miss Bell så havde hentet hende i sin gig.

Han bad hende ikke blive vred, fordi han satte et så ængsteligt ansigt op. Men alt gjorde ham bange. Selve hans

lykke gjorde ham angst.

De var allerede gået til bords, da Choulette viste sig med et ansigt som en antik satyr; hans fosforgule øjne lyste af en overstadig glæde. Efter sin tilbagekomst fra Assisi tilbragte han hele sin tid mellem almuen, drak fra morgen til aften chiantivin med piger og håndværkere, for hvem han prækede glæde og uskyld, Jesu Kristi genkomst og skatternes og militærtjenestens nærforestående ophævelse. Efter processionens opløsning havde han forsamlet en del vagabonder i det romerske teaters ruiner, og havde i et kaudervælsk af fransk og toscansk holdt en præken for dem, som han ville tage sig den frihed at gentage:

"Kongerne, senatorerne og dommerne siger: 'Folkets liv er i os', men de lyver. De er som kisten, der siger: 'Jeg er vuggen.'

Folkets liv er i landets grøde, der gulnes for Herrens åsyn. Det er i vinrankerne, der hænger ned fra elmene, og i de smil og tårer, hvormed himlen bader træernes frugter i de dyrkede haver.

De er ikke i lovene, der er skrevet af de rige og mægtige til deres rigdoms og magts bevarelse.

Kongedømmernes og republikkernes overhoveder har skrevet i deres lovbøger, at folkets ret er krigens ret. De har forherliget voldsgerningen. De ærer erobreren og rejser sejrherren og hans hest statuer på deres offentlige pladser. Men det er ikke ret at dræbe, derfor skal den retfærdige ikke trække nummer af udskrivningsurnen. Det er ikke ret at nære galskab og forbrydelser hos de fyrster, der er kongedømmets eller republikkens overhoveder. Derfor skal den retfærdige ikke betale skat, ej heller give penge til tolderne. I fred skal han nyde

frugten af sit arbejde, bage brød af den hvede, han har sået, og spise frugterne af de træer, han har beskåret."

"Ja, monsieur Choulette," sagde fyrst Albertinelli alvorligt. "De gør ret i at interessere Dem for tilstanden i vort skønne ulykkelige land, som skattevæsenet udsuger. Hvilket udbytte skal man kunne høste af en jord, hvorpå der hviler en skat af treogtredive procent af den rene indkomst. Både herrer og tjenere er bytte for tolderne."

Dechartre og madame Martin følte sig slået af den uventede oprigtighed i hans tonefald.

Han tilføjede:

"Jeg elsker min konge. Jeg tør svare for min loyalitet. Men jeg føler dybt med bondestandens lidelser."

Sandheden var, at han med smidig hårdnakkethed forfulgte et eneste mål: at genoprette sine besiddelser i Casantino, som hans fader fyrst Carlo, ordonnansofficer hos Victor Emmanuel, havde efterladt ham for mere end tre fjerdedeles vedkommende i hænderne på ågerkarle. Hans affekterede blødagtighed dækkede over en sej energi. Han havde kun laster, der var ham nyttige, og som kunne fremme hans livs mål. For at blive en mægtig toscansk ejendomsbesidder, handlede han med malerier, derfor havde han ulovligt solgt de berømte loftsbilleder i sit palæ, været gamle damer til behag og nu sidst anholdt om miss Bells hånd, fordi han vidste, at hun forstod at tjene penge og at forestå et hus. Han elskede oprigtigt jorden og bønderne. Choulettes glødende ord, som han kun uklart forstod, satte disse følelser i bevægelse. Han lod sig rive med til at sige sin mening.

"I et land, hvor herre og tjener kun udgør en familie, afhænger den enes vel af den andens. Skatterne udsuger os. Vore agerbrugere er så flinke folk. Ingen i verden forstår som de at dyrke deres jord."

Madame Martin måtte tilstå, at det havde hun ikke troet. Kun markerne i Lombardiet havde forekommet hende veldyrkede, gennemtrukne som de er af utallige kanaler. Toscana lignede snarere en smuk, vildt voksende have. Fyrsten svarede smilende, at hun måske ville have været af en anden mening, hvis hun havde beæret ham med et besøg på hans godser i Casentino, der dog havde lidt under langvarige og forarmende processer. Der ville hun have set, hvad den italienske bonde er.

"Jeg tager mig personlig meget af mit gods. Jeg kom netop derfra nu i aften, da jeg på jernbanestationen havde den dobbelte fornøjelse at møde miss Bell, som skulle klarere klokken, og Dem madame, som vistnok stod og talte med en ven fra Paris?"

Han havde en anelse om, at det ville være madame Martin ubehageligt, at dette møde blev omtalt. Og da han nu så bordet rundt, bemærkede han, at Dechartre ikke kunne skjule et udtryk af urolig overraskelse.

Fyrsten fortsatte:

"Ja, De må undskylde madame, at en bonde som jeg bilder mig ind at forstå mig på mennesker, men den herre, De talte med, anslog jeg til pariser, fordi han så ud som en englænder, og fordi alle hans bevægelser trods den påtagne stivhed var så fuldendt utvungne og ejendommeligt livfulde."

"Jeg har ikke set ham i lange tider," sagde Therese ligegyldigt. "Jeg blev meget forbavset over at træffe ham her, just som han skulle rejse."

Hun så på Dechartre, der lod som om han ikke hørte.

"Jeg kendte ham såmænd godt," sagde miss Bell. "Det var monsieur Le Ménil. Jeg har siddet ved siden af ham til middag to gange hos madame Martin, og han var overordentlig konversabel. Han fortalte mig, at han elskede fodbold, og at det var ham, der havde indført spillet i Frankrig, hvor det nu var meget moderne. Han fortalte mig sine jagteventyr. Han holder meget af dyr. Jeg har lagt mærke til, at jægere ofte holder meget af dyr. De kan tro darling, at monsieur Le Ménil fortæller nydeligt om haren. Han kender alle dens vaner. Han beskrev, hvor morsomt det er at se den danse over lyngen i måneskin. Han påstod, at den var meget intelligent; han havde engang set en gammel hare, der blev forfulgt af hundene, med poterne puffe en anden hare ud af dens hule for at lede hundene på vildspor. Har monsieur Le Ménil aldrig fortalt Dem om haren, darling."

Therese svarede, at det vidste hun såmænd ikke, hun fandt, at jægerne var nogle kedsommelige mennesker.

Miss Bell benægtede det. Hun troede ikke, at monsieur Le Ménil nogensinde kunne blive kedelig, når han talte om harerne, der dansede i måneskin over lyngen og mellem vinstokkene. Hun ville gerne, ligesom Phanion, tæmme en lille hare.

"Kender De Phanion, darling? Jeg er sikker på, at monsieur Dechartre kender hende. Hun var skøn og elsket af digterne. Hun levede på øen Cos i et hus, som lå på en skrænt ud mod det

blå hav, helt skjult under citron- og terpentintræer. Og der fortælles, at hendes øjne afspejlede bølgernes azurblå blik. Jeg fortalte monsieur Le Ménil om Phanion, og han var meget glad over at lære historien at kende. En jæger forærede hende en lille langøret hareunge, som var blevet taget fra moderen, mens den endnu diede. Hun tog den op på sit skød og fodrede den med forårets blomster, og den elskede Phanion og glemte sin moder. Den døde, fordi den spiste for mange blomster, og Phanion græd over den, og begravede den i citronhaven under et gravmæle, som hun kunne se fra sin seng. Og digterne sang til trøst for den lille hares skygge."

Den brave madame Marmet fandt, at monsieur Le Ménil var en behagelig mand med en diskret og elegant optræden, som man sjælden ser hos unge mennesker nu til dags. Hun ville meget gerne have mødt ham. Hun havde en tjeneste at bede ham om.

Det er i anledning af min nevø, forklarede hun. Han er kaptajn i artilleriet, meget afholdt og vel anskreven hos sine foresatte. Hans oberst har i lang tid stået under en onkel af monsieur Le Ménil, general de la Briche. Hvis monsieur Le Ménil nu ville bede sin onkel om at lægge et godt ord ind for min nevø hos oberst Faure, ville jeg være ham meget taknemmelig. Min nevø er forresten aldeles ikke fremmed for monsieur Le Ménil. De var sammen forrige år på det maskebal, som kaptajn de Lessay gav i hotel d'Angleterre for officererne ved garnisonen i Caen og for de unge herrer fra omegnen.

Madame Marmet slog øjnene ned og tilføjede: "De indbudne damer var selvfølgelig ikke fine damer. Men der skal have været flere meget smukke imellem. Herrerne havde forskrevet dem

fra Paris. Min nevø, som fortalte mig det alt sammen, var kostumeret som postillon, og monsieur Le Ménil som en af de sorte husarer. Han gjorde overordentlig lykke."

Miss Bell var meget ked over, at hun ikke havde vidst, at monsieur Le Ménil var i Firenze. Hun ville selvfølgelig have inviteret ham til at slå sig lidt ned i Fiesole.

Dechartre blev ved at være forstemt og åndsfraværende hele resten af middagen. Og da Therese rakte ham hånden til godnat, følte hun, at han undlod at trykke den.

23

Da Therese næste dag kom hen i den hemmelige pavillon i Via Alfieri, fandt hun ham nedslået. Hun søgte først at adsprede ham med strålende munterhed, med al en intim fortroligheds ømhed, med hele den skønne ydmyghed hos elskerinden, der er rede. Men han fortsatte at være forstemt. Han havde hele den lange nat grublet, tumlet og arbejdet med sin sorg og bekymring. Han havde fundet grunde nok til at lide. Hans tanke fremmanede den hånd, som slap brevet i postkassen foran San Marcus' bronzestatue og den evindelige, mistænkelige ukendte, der var set sammen med hende på banegården. Nu kunne han give sin smerte et ansigt og et navn. Bestormet af pinefulde tanker og billeder blev han siddende i den store bedstefaderstol, hvor Therese havde hvilet sig den første dag, hun sad nu på en af dens arme og lænede sig ind til ham med sit varme legeme og hele sit elskende hjerte. Hun gættede alt for godt, hvad der pinte ham, til ligefrem at spørge ham om det.

For at lede hans tanker ind på lykkeligere spor, talte hun om deres stues lønlige minder og om deres strejftog gennem byen. Hun omgav ham med henrivende fortrolighed.

"Den lille ske, du gav mig ved loggiaen – du ved den lille ske med den røde lilje – bruger jeg hver dag til min morgente. Når jeg vågner og får øje på den, føler jeg glad, hvor højt jeg elsker dig."

Men da han stadig kun svarede med undvigende og sørgmodige ord, sagde hun:

"Jeg er hos dig, tæt ind til dig, men du bryder dig ikke om mig. Du er besat af en eller anden idé, som jeg ikke kender. Og dog lever jeg, mens en idé ingenting er."

"Er en idé ingenting? Tror du? Man er jo dog lykkelig eller elendig for en idés skyld. Man lever og dør på grund af en idé og jeg – jeg tænker på – –"

"Hvad tænker du på?"

"Hvorfor spørger du? Du ved jo godt, at jeg tænker på det, jeg fik at vide i går aftes, og som du havde holdt skjult for mig. Jeg tænker på det møde, du havde på banegården i går og som ikke skyldtes et tilfælde, men et brev, et brev, som du – kan du huske – en dag lagde i postkassen ved Or San Michele. Å, jeg gør dig ingen bebrejdelser. Det har jeg ingen ret til. Men hvorfor blev du dog min, når du ikke var fri?"

Hun troede, at hun burde lyve:

"Mener du ham, jeg traf i går på banegården? Men jeg forsikrer dig, at det var det ligegyldigste møde af verden."

Han følte sig smerteligt berørt af, at hun ikke turde nævne navnet på ham, hun talte om. Også han undgik at nævne noget navn.

"Var han da ikke kommet for din skyld, Therese? Vidste du ikke, at han var i Firenze? Er han virkelig ikke andet for dig end enhver anden, du træffer i selskaber og som kommer i dit hus? Var det ikke for hans, den fraværendes, skyld, at du den aften ved Arnos bred sagde: 'Jeg kan ikke!' Er han virkelig ingenting for dig, Therese?"

Hun svarede frejdigt:

"Han kommer af og til hos mig. Det er general Larivière, som har forestillet ham for mig. Andet er der ikke at sige. Jeg

forsikrer dig, at han ikke i nogen henseende betyder noget for mig, og at jeg ikke begriber, hvordan du kan tro sådant."

Hun følte en hemmelig tilfredsstillelse ved således at fornægte den mand, der med så megen brutalitet og hårdhed havde hævdet sin besiddelsesret. Men hun længtes efter at komme bort fra disse krogveje. Hun rejste sig op og så på sin ven med skønne, alvorlige ømme øjne.

"Hør nu. Fra den dag, jeg blev din, har mit liv tilhørt dig helt og udelt. Hvis du nærer nogen tvivl eller bekymring, så spørg mig ud. Nutiden tilhører dig og du ved, at der ikke gives andet for mig end dig, dig, dig alene. Hvad fortiden angår, så ville du være tilfreds, hvis du vidste, hvor tom og intetsigende den har været. Jeg tror ikke, at nogen kvinde, der som jeg er skabt til at elske, kunne have skænket dig et hjerte så uberørt af kærlighed. Det forsikrer jeg dig. Før jeg lærte dig at kende, levede jeg ikke. Lad os dog ikke tale om den tid. Den gemmer intet minde, som jeg behøver at skamme mig over. Men når jeg tænker tilbage på den, bliver jeg bedrøvet. Ja – bedrøvet over, at jeg først nu har lært dig at kende. Hvorfor, hvorfor kom du dog ikke før, min egen ven? Jeg var lige så villigt blevet din for fem år siden som nu. Å, stol dog på mig, lad os ikke plage os selv med at rode op i en tid, der er forbi. Husker du Lohengrin? Hvis du elsker mig, så lad mig være din svaneridder. Jeg, jeg spørger jo ikke dig om noget. Jeg har intet villet vide. Jeg har ikke gjort dig bebrejdelser for Jeanne Tancrêdes skyld. Jeg så, at du elskede mig, at du havde det ondt, og det var mig nok! – fordi jeg elskede dig."

"En kvinde kan ikke være skinsyg på samme måde som en mand, eller føle det, som volder os mest smerte."

"Det forstår jeg ikke. Hvorfor?"

"Hvorfor? Fordi der ikke i en kvindes kød og blod er den urimelige, rasende trang til besiddelse, det ældgamle instinkt, manden har skabt sig en ret af. Manden er guden, som fordrer sit skabelsesværk alene for sig selv. Men gennem umindelige århundreder er kvinden blevet vænnet til at dele. Det er fortiden, den dunkle fortid, som bestemmer vore lidenskaber. Vi er allerede gamle, når vi fødes! En kvindes skinsyge er kun såret egenkærlighed, men hos manden er den en pine, dyb som en sjælelig lidelse, vedholdende som en legemlig. Hvorfor? spørger du. Fordi trods alt, trods min underkastelse og ærbødighed, trods den ængstelse, du indgyder mig, er du stoffet, men jeg tanken, du tingen, jeg sjælen, du leret, jeg arbejderen. Du skal ikke klage over dette. Hvad er vel den beskedne og grove pottemager ved siden af den skøntformede, guirlandekransede krukke? Den er rolig og skøn. Han er beklagelsesværdig. Han piner sig, han *vil* og han lider. For at ville er at lide. Ja, jeg er skinsyg. Jeg ved fuldt vel, hvori min skinsyge består. Når jeg ransager den, finder jeg nedarvede fordomme, urgammelt hovmod og sygelig følsomhed, en blanding af dum vold og pinefuld afmagt, et tåbeligt og usselt oprør mod livets og verdens love. Men hvad nytter det, at jeg erkender den, for hvad den er: den er der og den piner mig. Jeg er som en kemiker, der studerer den syre, han har drukket, og ved med hvilke baser, den blander sig, hvilke salte, den danner. Alligevel brænder syren ham, fortærer ham indtil marven."

"Du er urimelig, min ven."

"Ja, jeg er urimelig, det føler jeg selv meget bedre end du. At begære en kvinde hvis legemes og ånds skønhed er i sit fuldeste

flor – en kvinde, der er sin egen herre, som ved og vover og som netop derfor er så meget skønnere og mere attråværdig, en kvinde, hvis valg er frit og frivilligt og bevidst; at begære hende og elske hende netop, for hvad hun er, og så at lide, fordi hun ikke ejer den barnets renhed eller den blodfattige uskyld, som blot ville virke stødende, hvis det var tænkeligt at træffe den. På samme tid fordre, at hun skal være den, hun er, og dog en anden, tilbede hende sådan, som livet har formet hende og dog bitterligt beklage, at livet, der har gjort hende så skøn, overhovedet har berørt hende. Å, det er urimeligt. Jeg elsker dig – hører du, jeg elsker dig med alt, hvad du bringer mig af indtryk og vaner, med alt, som skyldes din erfaring, med alt, som måske skyldes ham – dem – hvad ved jeg! … Det er min vellyst og min pine. Der er sikkert en dyb sandhed i den dumme samfundsmoral, der gør elskov til en forbrydelse. Lykken er en forbrydelse, når den er grænseløs. Derfor lider jeg."

Hun lagde sig på knæ foran ham, tog hans hænder og drog ham ned til sig.

"Du må ikke have det ondt, jeg vil ikke have det. Og det ville jo være vanvid. Jeg elsker dig og har aldrig elsket andre end dig. Du må tro, hvad jeg siger – jeg lyver ikke."

Han kyssede hende på panden.

"Selv om du førte mig bag lyset, min egen ven, ville jeg ikke være vred af den grund. Tværtimod – jeg ville være dig taknemmelig. Kan der tænkes noget mere tilladeligt, mere menneskekærligt end at føre smerten bag lyset. Hvad skulle der vel blive af os, store Gud, hvis kvinderne hørte op med deres barmhjertige løgne? Lyv, min elskede, lyv af barmhjertighed. Skænk mig den drøm, som forgylder de sorteste sorger. Lyv

kun, gør dig ingen skrupler. Derved føjer du kun en ny illusion til kærlighedens og skønhedens illusioner."

"Ak ja," sukkede han, "det er så sandt, så sandt. Ordsproget har ret."

Hun spurgte, hvad han mente, og hvad det var for et ordsprog. Han svarede, at det var et forstandigt, men brutalt mundheld, som det var bedst at tie med.

"Sig mig det alligevel."

"Ja, når du absolut vil: 'Kysset mund falmer ikke.'"

Han tilføjede:

"Og det er sandt, kærligheden bevarer skønheden. Kvindens legeme ernærer sig af kærtegn som bien af blomster."

I et kys trykkede hun en ed på hans mund:

"Jeg sværger dig til, at jeg aldrig har elsket andre end dig. Ak nej, min ven, det er ikke kærtegn, der har bevaret den smule skønhed, som jeg er så lykkelig ved at eje, fordi jeg kan byde dig den. Jeg elsker dig – jeg elsker dig."

Men han tænkte på brevet ved Or San Michele og på den ukendte fra banegården.

"Hvis du virkelig elskede mig, ville du kun elske mig."

Hun rejste sig vred.

"Du tror altså, at jeg elsker en anden. Det er jo vanvittigt, hvad du der siger. Det tror du altså om mig. Og så siger du, at du elsker mig … Det gør mig virkelig ondt for dig – du er jo gal."

"Er jeg virkelig gal? Sig det! Sig det en gang til."

Hun lå på knæ foran ham og hendes hænders smidige flader omsluttede hans kinder og tindinger. Hun gentog atter, at han var tåbelig, som kunne ængste sig over et almindeligt og ligegyldigt møde. Hun tvang ham til at tro eller snarere til at

glemme. Han så intet andet, fattede og forstod intet andet end hendes bløde hænder, hendes hede læber og glubske tænder, hendes fulde barm, hele hendes fristende legeme. Han rummede ingen anden tanke end at synke hen og tilintetgøres. Hans bitterhed og vrede svandt og efterlod kun et hidsigt begær efter at glemme alt, få hende til at glemme og med hende dykke ned i vellystig afmagt. Og hun, der ansporedes af sin angst og sin længsel og som så den heftige lidenskab, hun indgød ham, og som samtidig følte sin almagt og sin afmagt, gav ham elskov for elskov med ukendt glød. I instinktmæssig lidenskab, i et dumpt ønske om at give sig hen til ham, fuldere end nogensinde før, vovede hun, hvad hun aldrig havde troet det muligt at vove. En lun dunkelhed fyldte stuen. Et par gyldne solstrejf trængte ind ved kanten af gardinerne og spillede på en kurv med jordbær, der stod på bordet ved siden af en flaske Asti. Over sengens hovedgærde smilede den venetianske dames blege skygge med farveløse læber. En alt for fyldig rose i et blomsterglas tabte, ét for ét, sine blade. Maskerne fra Bergamo og Verona udfoldede deres stumme munterhed på skærmbrættet. Stilheden var tung af elskov. De nød deres lidenskabelige udmattelse.

Therese slumrede ind ved sin elskers bryst. Og den lette søvn forlængede hendes fryd. Da hun slog øjnene op, hviskede hun lykkelig:

"Jeg elsker dig."

Han støttede sig med albuen på hovedpuden og betragtede hende med dump angst.

Hun spurgte, hvorfor han var så trist.

"Du var jo glad lige før. Hvorfor er du det ikke længere?"

Men han rystede kun på hovedet og tav.

"Tal dog," bad hun. "Jeg holder mere af dine klager end af din tavshed."

Da svarede han:

"Vil du da vide det? Bliv ikke vred. Jeg lider nu mere end nogensinde, – nu da jeg ved, hvor meget du kan give."

Hun drog sig heftigt bort fra ham og sagde med et smerteligt og såret udtryk i sine øjne:

"Tror du virkelig, at jeg har været mod nogen som mod dig! Du krænker mig i min dybeste følelse, min kærlighed til dig. Det tilgiver jeg dig ikke. Jeg elsker dig. Jeg har aldrig elsket nogen anden end dig. Jeg har aldrig lidt for nogen andens skyld. Vær dog tilfreds. Du piner mig … Du er jo dog ikke ond?"

"Å, Therese, man er aldrig god, når man elsker."

Therese blev længe siddende på sengekanten, ubevægelig og tankefuld, med de nøgne ben hængende ned som en badende kvinde. Hendes ansigt, der var blegt af lykkelig træthed, rødmede, og en tåre trængte frem under hendes øjenhår.

"Therese, græder du?"

"Vær ikke vred, min ven. Det er første gang, jeg elsker, og at nogen virkelig elsker mig. Jeg er bange!"

24

Klokkehusets trapper genlød af tummel med kufferter. Pauline løb belæsset med rejsetøj let ned ad trinene. Den gode madame Marmet så med rolig agtpågivenhed på, at tøjet kom godt afsted. Miss Bell lagde i sit værelse sidste hånd på sit toilette. I haven stod Therese i grå rejsedragt med albuerne på terrassemuren og så for sidste gang ud over blomsterbyen.

Hun havde besluttet sig til at rejse. Hendes mand bad hende i hvert brev om at komme hjem. Hvis hun, hvad han indstændigt ville bede hende om, kom tilbage til Paris en af de første dage i maj, kunne de endnu inden væddeløbene nå at give en to-tre middage med efterfølgende modtagelse. Hans parti støttedes af den offentlige mening. Strømmen bar ham frem og Garain mente, at grevinde Martins salon ville kunne øve en udmærket indflydelse på landets fremtid. Alle disse grunde gjorde intet indtryk på hende, men hun følte sig nu opfyldt af velvilje mod sin mand og ville gerne gøre ham tilpas. Den foregående dag havde hun haft brev fra sin fader, monsieur Montessuy, der ikke som sin svigersøn indlod sig på politiske synspunkter eller på at give sin datter råd, antydede, at man begyndte at snakke om grevinde Martins mystiske ophold i Firenze sammen med digtere og kunstnere, og at Klokkehuset på afstand antog et underlig lyrisk skær. Og hun følte sig også selv iagttaget på alt for nært hold inden for Fiesoles lille verden. Madame Marmet var hende til ulejlighed og fyrst Albertinelli forstyrrede hende i hendes ny liv. Stævnemøderne i Via Alfieri blev både farlige og vanskelige. Professor Arrighi, med hvem fyrsten omgik, havde

en aften i en øde gade mødt hende og Dechartre tæt trykkede ind til hinanden. Professor Arrighi (forfatter af et værk om agerdyrkning), var den elskværdigste af alle lærde. Han havde vendt sit smukke helteansigt med det hvide overskæg til en anden side og havde blot dagen efter sagt til den unge madame:

"I gamle dage gættede jeg allerede på lang afstand, når en smuk kvinde nærmede sig. Nu, jeg er over den alder, da damerne ser med bevågne blikke på mig, har Himlen forbarmet sig over mig – den har svækket mit syn. Jeg ser meget dårligt. Selv det yndigste ansigt kan jeg ikke længere genkende."

Hun forstod og hun anså sig for advaret. Hun længtes nu efter at kunne skjule sin lykke i Paris' vrimmel.

Vivian, som hun underrettede om sin nær forestående hjemrejse, havde indtrængende bedt hende blive endnu nogle dage. Men Therese havde mistanke om, at hendes veninde fremdeles var stødt over det råd, som hun en nat havde givet hende i citronkammeret, eller at hun i det mindste ikke længere følte sig helt vel tilpas sammen med en fortrolig, der misbilligede hendes valg, og at fyrsten havde fremstillet hende som koket, ja måske letsindig. Afrejsen blev så bestemt til femte maj.

Arnodalen lå strålende i klart og dejligt lys. Therese stod på terrassen og stirrede drømmende udover Firenzes blånende bæger, der fyldtes af morgengryets dejlige rose. Hun hældede sig længere frem, for måske ved foden af de blomsterklædte skrænter at finde den lille bitte plet, hvor hun havde været så uendelig lykkelig. Dernede lå kirkegården som et lille mørkt punkt, og dér anede hun Via Alfieri. Hun så atter sig selv i den lille, så kære stue, hvor hun sandsynligvis aldrig mere skulle

sætte sin fod. Den tid, der var forløbet og som aldrig ville vende tilbage, stod for hende i et vemodigt drømmeskær. Hun følte sine øjne sløres af tårer, sine knæ svigte og sit hjerte skælve. Hun syntes, at hele hendes liv blev tilbage dernede i den lille krog, hvor man så de mørke pinjer strække deres ubevægelige spir mod himlen. Hun bebrejdede sig selv, at hun gjorde sig sorger uden grund, nu da hun tværtimod burde være rolig og glad. Hun vidste jo, at hun skulle gense Jacques Dechartre i Paris. De havde gerne villet komme dertil på samme tid eller helst rejse dertil sammen. Og skønt de dog havde fundet det nødvendigt, at han blev nogle dage længere i Firenze, var deres gensyn nært forestående, mødet aftalt, og Therese levede kun i tanken om det. Hendes kærlighed havde gennemsyret hendes kød og blod. Og dog efterlod hun en del af sig selv i den lille pavillon med gederne og nymferne, en del af sig selv, som aldrig ville blive givet hende tilbage. Midt i den rigeste livsudfoldelse var der dog noget af hende, der døde bort i disse skønne og uendelig kære ting.

Hun huskede, at Dechartre en dag havde sagt: Kærligheden er fetischtilbeder. Jeg plukkede en dag nogle tørre sorte bær af en ligusterbusk, som du havde set på. Hvorfor havde hun ikke tænkt på at tage en lille sten med fra den pavillon, hvor hun havde glemt hele verden?

Et hvin af Pauline rev hende ud af hendes tanker. Choulette var sprunget frem fra en guldregnbusk og havde pludselig omfavnet kammerpigen, der var i færd med at bringe tøjet og rejsetaskerne ned i vognen. Nu kom han flygtende ned ad gangene, glad, med strittende hår, og ørene som horn på hver side af den blanke isse. Han hilste på grevinde Martin.

"Man bliver altså virkelig nødt til at sige Dem farvel, madame?"

Han blev i Italien. Det var en dame, som lokkede ham, fortalte han. Og damen var Rom. Han ville besøge kardinalerne. En af dem, som man priste som en såre forstandig olding, ville måske slutte sig til tanken om en socialistisk og revolutionær kirke. Choulette havde sin bestemte plan. På den uretfærdige og grusomme civilisations ruiner ville han plante Golgathas kors, ikke et nøgent og dødt kors, men et levende, der med blomsterkransede arme skulle skygge over verden. I den hensigt ville han stifte en orden og en avis. Ordenen kendte madame Martin allerede. Avisen skulle koste en sou og affattes i rytmiske sætninger og elegiske vers. Den burde, ja den skulle synges. Vers, det ganske enkle, kraftige eller lystige vers var til syvende og sidst det eneste sprog, som passede for folket. Prosa kunne kun nydes af folk med meget udviklet intelligens. Han havde besøgt anarkisterne hos kroværterne i Rue Saint-Jacques. De tilbragte deres aftener med at fremsige og lytte til romancer.

"En avis, der var visebog," tilføjede han, "ville gå folket lige til hjertet. Man tillægger mig noget talent. Jeg ved ikke, om det er med rette. Men det må i alt fald indrømmes, at jeg har praktisk sans."

Miss Bell kom ned ad havetrappen i færd med at trække sine handsker på.

"Se, darling, byen og bjergene og himmelen vil, at De skal begræde dem. Alt sammen har gjort sig så skønt i dag, for at De skal være rigtig ked over at forlade det og få lyst til at se det igen."

Men Choulette fandt, at den toscanske naturs stive elegance var kedelig, og han savnede det grønklædte Umbrien med dets fugtige himmel. Han mindedes Assisi, der bedende hæver sig på en frugtbar slette midt i en langt blødere og beskednere natur.

"Der er skove og klipper," sagde han, "og lysninger, der pludselig åbenbarer os en stump himmel med hvide skyer. Jeg spadserede der i den gode St. Franciscus' fodspor og jeg oversatte hans hymne til solen på gamle rim, ganske enkle og fattige."

Madame Martin ville gerne høre dem. Miss Bell lyttede allerede, hendes ansigt fik et livligt udtryk som hos en af Minos engle.

Choulette ville på forhånd underrette dem om, at det var et folkeligt, kunstløst værk. Stroferne gjorde ikke fordring på at være skønne. De var enkle, undertiden for tonefaldets skyld også ujævne. Derpå fremsagde han hymnen langsomt og med monoton stemme:

> "Jeg takker dig, min Gud, der har skabt så rigt og skønt
> det opholdssted, hvor ydmygt på livet vi venter,
> og smykket det med guld og himmelblåt og grønt
> som en maler, der forsirer de beskrevne pergamenter.
>
> Jeg takker dig, Min gud, for den kære herre sol,
> den strålende og skønne – ja fordi du ville danne
> så prægtigt og vist et miskundheds symbol,
> som den glødende kugle, der bestråler verdens lande.

Jeg takker dig, min Gud, for vor kære broder vind
og for måne og stjerne, vort milde søskendfølge
og fordi du satte skyen på himlens bue ind
og for morgenens tåger, der som silkeslør bølge.

Jeg takker dig, min herre så nåderig og mild,
for det allermindste strå og for de vældige linde,
for min store og mægtige og gode broder ild
og for vandet, vor ydmyge og kyske veninde.

For jorden, som føder ved sit blomsterklædte bryst
den bodfærdige synder, der knæler til din ære
og den fattigste stodder, hvis tårer falder tyst,
men som englene samle og for din trone bære.

For vor gode søster liv og vor gode søster død
vil jeg takke dig, min Gud, og for glæden og sorgen,
at jeg døende kan blive som et barn i aftenrød,
der slumrer for at vågne til en endnu bedre morgen."

"Monsieur Choulette," udbrød miss Bell, "den hymne stiger jo mod himmelen akkurat som den eremit på Campo Santo i Pisa, der klatrer op ad gedernes fjeldstier. Jeg mener, den gamle eremit stiger opad, støttet til troens stav, og hans skridt er ujævne, fordi krykken ved hans ene side tvinger ham til altid at sætte det ene ben længere frem end det andet. Det er derfor, Deres vers er ujævne. Å, jeg har godt forstået det."

Digteren tog imod denne ros, overbevist om, at han ubevidst havde gjort sig fortjent til den.

"De er jo troende, monsieur Choulette," sagde Therese. "Tjener det Dem til andet end til at lave smukke digte?"

"Jo, til at synde."

"Å – vi synder såmænd godt nok uden det."

Nu viste madame Marmet sig. Hun var fuldt udrustet til rejsen og strålede af stille glæde over endelig at skulle vende tilbage til sin lille lejlighed i Rue de la Chaise, til sin lille hund Toby, sin gamle ven Lagrange, og efter etruskerne i Fiesole at gense sin hjemlige kriger, der omgivet af bonbonæsker stirrede gennem vinduet ud på Bon-Marché-pladsen.

Miss Bell kørte sine venner til banegården i sin gig.

25

Dechartre havde været på banegården for at sige de to rejsende farvel. Så snart han var borte, følte Therese, hvor meget han var for hende. Han havde givet hendes liv en ny og herlig velsmag så stærk og levende, at hun følte den på sine læber. Hun var som under en fortryllelse og drømte kun om at se ham igen. Hun svarede blidt og forbavset, når madame Marmet undervejs sagde:

"Nu tror jeg, vi passerer grænsen", eller: "Roserne blomstrer allerede ved kysten".

Og denne lykkefølelse var lige levende endnu, da hun efter en nats ophold i Marseille genså de stenede marker med grålige oliventræer, derpå morbærtræerne og Pilatus-bjergets fjerne profil, Rhônen og Lyon og endelig det hjemlige landskab med trægrupper, der for nylig stod mørke og blåfrosne, men nu var klædt i det sarteste grønt, og de små, dyrkede jordstriber på højdeskrænterne og poppelrækkerne langs flodbredderne. Rejsen gled umærkelig hen. Hun levede i svundne timers fylde og i forundring over sin store lykke. – Da toget standsede på banegården og hun trådte ud i dens gustne lys, var det med et smil, som hos en, der vækkes op af søvne, at hun hilste på sin mand, som udtrykte sin glæde over at se hende igen. Hun kyssede madame Marmet og sagde, at hun var hende taknemmelig af sit ganske hjerte. Hun var i virkeligheden også opfyldt af taknemmelighed mod alt, ligesom Choulettes hellige Franciscus.

Mens de kørte ad kajerne, hvor støvet lyste i solnedgangen, sad hun i vognhjørnet og hørte uden utålmodighed på sin mand, der betroede hende sit held på talerstolen, sin politiske gruppes program, sine planer, sine forhåbninger og nødvendigheden af at give to-tre store politiske middage. Hun lukkede øjnene for bedre at kunne drømme. Hun tænkte: "I morgen får jeg brev og om otte dage skal jeg se ham igen."

Da vognen kørte over broen, så hun på floden, der gled i ild, på de tilrøgede brobuer, platanrækkerne og kastanjetræernes blomstrende kroner, de regelmæssige plantninger på Cours-la-Reine. Alle disse kendte omgivelser forekom hende strålende ny. Det var, som om hendes kærlighed havde givet hele verden nye farver. Og hun spurgte sig selv, om træerne og brostenene mon kunne kende hende igen:

"Hvor er det muligt," tænkte hun, "at ikke min tavshed, mine øjne, mit legeme, himlen og jorden råber min hemmelighed ud."

Monsieur Martin-Bellème troede, at hun var lidt træt, og bad hende gå til ro.

I sit værelse, i nattens store stilhed følte hun sin sjæl bæve, og hun skrev til ham, der var langt borte, et brev fuldt af de ord, der i deres evige fornyelse ligner blomsterne:

"Jeg elsker dig, jeg venter på dig. Jeg er lykkelig. Jeg føler dig hos mig og der er kun du og jeg i hele verden. Jeg kan fra mit vindue se en blålig stjerne, der skælver. Og jeg ser på den og tænker på, at du også ser den i Firenze. På mit bord ligger den lille ske med den røde lilje. Kom! Din glød brænder mig fra det fjerne! Kom!"

Således fødtes friske i hendes sjæl de evigt nye billeder og følelser.

I den følgende uge levede hun helt i sin egen indre verden. Hun følte endnu i sig den blide glød fra deres møder i Via Alfieri, fornemmede hans kys og frydede sig over at være elsket.

Med forventningsfuld omhu og kræsen smag lod hun sig sy nye dragter. Også for sin egen skyld ville hun være smuk og glædede sig over at være det.

Hun blev grebet af vanvittig uro, når der intet brev var til hende på posthuset, men skælvende og lyksalig modtog hun det, når hun gennem gitteret foran det lille skydevindue fik stukket et brev ud, hvor hun genkendte sin elskedes store, pyntelige skrift, og hun slugte begærligt hans minder, hans længsler og forventninger. Og i denne hendes splittede, sønderrevne og overspændte sindstilstand fløj tiden hastigt.

Kun den morgen, han skulle komme, syntes hende utålelig lang. Hun var på banegården længe før togets ankomst. Der blev signaliseret en forsinkelse. Det gjorde hende ganske modløs. Hun, der i alt hvad hun foretog sig var optimist, og ligesom faderen med vold og magt ville bringe skæbnen ind under sin vilje, følte denne uventede forsinkelse som et bedrageri. Det grå dagslys, som i disse tre kvarter sivede ind gennem hallens vinduer, faldt på hende som kornene fra et umådeligt sandur, der udmålte hvert minut, som gik tabt for deres lykke.

Hun var forpint og utrøstelig, indtil hun endelig så iltogets lokomotiv bruse frem i den synkende sols røde lys, og kæmpemæssigt og lydigt standse foran ankomstperronen, og da hun midt i trængslen af passagerer fik øje på Jacques, som

høj og slank kom hen imod hende. Han så på hende med den lidenskabelige mørke glæde, som hun huskede så godt.

"Endelig!" sagde han. "Jeg var bange for at dø, før jeg fik dig at se igen. Du ved ikke, jeg vidste jo heller ikke selv, hvad det er for en lidelse at leve en hel uge borte fra dig. Jeg vendte tilbage til den lille pavillon i Via Alfieri. Og i vor egen stue, du ved, foran den gamle pastel, har jeg grædt og raset af kærlighed."

Hun så fornøjet på ham.

"Og du tror ikke, at jeg også har kaldt på dig, længtes efter dig og i min ensomhed rakt armene imod dig? Jeg gemte dine breve i den lille sekretær, hvor jeg har mine smykker. Og om natten læste jeg dem om og om igen – det var dejligt, men lidt ufornuftigt. For dine breve var jo dog alt for meget og alt for lidt."

De gik over pladsen, hvor kuffertbelæssede drosker rullede afsted. Hun spurgte, om de ikke skulle tage en vogn.

Han svarede ikke. Syntes ikke at høre. Hun blev ved:

"Jeg har været henne og set på dit hus, men jeg vovede mig ikke ind. Jeg kiggede ind gennem gitteret og bag et platantræ længst inde i gården opdagede jeg nogle vinduer midt i et rosenflor. Der er det, tænkte jeg ved mig selv. Aldrig i mit liv har jeg været så bevæget."

Han hørte ikke på hende, så ikke på hende. Han ilede med hende over den brolagte plads og ned ad en stejl trappe til en øde gade neden for banegården. Her midt imellem tømmerpladser og kuloplag lå et lille hotel med restaurant i stuen og borde uden for på fortovet. Under det malede skilt så man vinduer med hvide gardiner. Dechartre standsede ved den lille dør og skød Therese foran sig ind i den mørke gang.

"Hvor fører du mig dog hen?" spurgte hun. "Hvad er klokken? Jeg må være hjemme til halv otte. Vi er jo gale –"

Og i et værelse med rødt flisegulv, en nøddetræsseng med et lille tæppe foran, forestillende en løve, nød de nogle øjeblikkes altforglemmende lykke.

Da de atter gik ned ad trappen, sagde hun:

"Jacques, min egen ven – vi er alt for lykkelige. Vi udplyndrer livet!"

26

Næste dag kørte hun i en droske hen til en gade, der var befolket og dog øde, halvvejs trist og halvvejs lys, hvor havemure vekslede med nyopførte huse. Hun steg ud, hvor gaden fører ind under en hvælvet buegang på et gammelt palæ, der endnu, glemt og støvet, strækker sig tværs over vejen. Hist og her skyder grønne grene frem mellem murstenene og lyser op i denne afkrog af byen. Da Therese ringede på ved den lille gadedør, så hun i perspektiv af husrækkerne et hejseværk foran et tagkammer og et klejnsmedeskilt: en stor, forgyldt nøgle.

Hendes blik samlede alle disse nye og dog allerede fortrolige ting. Duer flagrede over hendes hoved, hun hørte høns kagle. En skægget tjener med et halvt militært og halvt bondsk udseende lukkede op. Hun kom ind i en grusbelagt gård, beskygget af et platantræ. Til venstre, i højde med gaden, lå portnerboligen med siskenbure i vinduerne. På samme side hævede nabohusets gavl sig, beklædt med et grønt gitter. Og op mod den støttede et billedhuggeratelier sine glasvægge, bag ved hvilke man skimtede gipsfigurer, der sov under støv. I den temmelig lave mur, der til højre begrænsede gårdspladsen, var der indmuret brudstykker af en frise og sønderbrudte søjler. I baggrunden lå huset, ikke ret stort, med seks fag vinduer, der næsten skjultes bag vedbend og roser.

Philippe Dechartre, der var en beundrer af det 15. århundredes franske arkitektur, havde her omhyggeligt efterlignet stilen i en privatbolig fra Louis XII's tid. Men huset, der påbegyndtes midt i det andet kejserdømme, blev aldrig

fuldendt. Han, der havde bygget så mange slotte, døde uden at få sin egen lille hytte færdig. Men det var også det bedste. Philippe Dechartre havde tænkt sig sit lille hus opført i en stil, som dengang havde sin værdi og betydning, men som forekommer os sjælløs og aflægs; efterhånden var dets vide ramme af omliggende haver blevet indskrænket; det lå nu indelukket mellem høje husmure og dets grove, råt tilhugne sten smuldrede hen i forgæves venten på mesteren, der var død for måske tyve år siden. De løst henkastede naivt klodsede loftsvinduer, det tarvelige tag, som arkitektens enke med ringe bekostning havde ladet lægge, det hele præg af tilfældighed og ufærdighed formindskede misforholdet i bygningens alt for nye gammeldagshed, dens arkæologiske romantik og passede den ind mellem de øvrige huse i det beskedne kvarter, der var blevet forgrimmet ved befolkningens vækst.

I al dets forfaldenhed var der en vis ynde over det lille hus med dets grønne draperi. Og pludselig og instinktmæssigt opdagede Therese også anden skønhed. I den fornemme skødesløshed, der prægede alt, lige fra murens vedbend og atelierets mørknede ruder til det hældende platantræ, hvis afskallede bark lå spredt over gårdens vildtvoksende græs, anede hun dets herres temperament, hans skødesløshed, hans mangel på evne til at vedligeholde, alle lidenskabelige naturers lede ved småting. Og midt i sin store glæde følte Therese sig beklemt om hjertet ved at se, hvor ligegyldig hendes ven var med de ting, der omgav ham. Hun fandt en vis ynde og finhed i det, men også en ligegyldighed, der var fjern fra hendes eget væsen, Montessuyernes omhyggelige og altid interesserede natur. Det faldt hende straks ind, at hun uden at forstyrre den

forsømte afkrogs drømmende ro kunne ordne og hjælpe, lade gangen gruslægge og oplive gården ved i det hjørne, hvor der kom lidt sol, at plante blomster. Hun så med sympati på en Flora-statue, sandsynligvis fra en eller anden nedlagt park, som lå på jorden helt overgroet af sort mos og med begge de afrevne arme ved siden af. Hun tænkte på at rejse den op og anvende den som figur henne i fontænen, hvor vandet sivede bedrøveligt ned i en tønde, der tjente som kumme.

Dechartre, som glad og urolig i heftig lykkefølelse havde spejdet efter hende hele den sidste time, mødte hende neden for stentrappen. I vestibulens kølige dunkelhed, hvor man skimtede bronze- og marmorstatuers strenge pragt, blev Therese stående, bedøvet af sit hamrende hjertes slag.

Han knugede hende ind til sig med lange kys, og gennem blodets brusen i tindingerne hørte hun ham tale om deres uforberedte, dejlige møde den foregående dag. Hun så atter løven på tæppet foran sengen, og hun besvarede Jacques' kys med lidenskabelig dvælen.

Han førte hende ad en kroget trætrappe op i en stor sal, der tidligere havde været hans faders arbejdsværelse, og hvor nu han selv tegnede og modellerede og frem for alt læste, for han nød læsning som et narkotikum og kunne falde hen i drømme over en side, han ikke læste til ende.

Over skabene lige op til de malede loftsbjælker hang gotiske tæpper, så blege, at man akkurat anede en dame, der sad i en vidunderlig lund, med spids hue på hovedet og med en enhjørning liggende i det blomstrende græs foran sine fødder.

Han drog hende hen til en lav, bred divan med masser af puder betrukne med kostbare stumper af byzantinske og

spanske messeskjorter. Men hun satte sig i en lænestol.

"Jeg har dig! Jeg har dig! Nu må verden gerne gå under!"

"Før tænkte jeg ofte på verdens undergang," svarede hun, "og dengang var jeg ikke bange for den. Monsieur Lagrange var så galant at love mig, at den snart skulle komme, og jeg ventede på den. Før jeg lærte dig at kende, kedede jeg mig så frygteligt."

Hun så sig om – hendes øjne faldt på bordene, der var overfyldt med statuetter og vaser, på tæpperne, på den uordentlige men pragtfulde våbensamling, emaljearbejderne, marmorfigurerne, malerierne og de gamle bøger.

"Du har mange smukke ting."

"Det skriver sig for det meste fra min faders tid. Han levede i samleriets guldalder. Disse enhjørning-eventyr, hvoraf der findes en komplet række i Cluny, fandt min fader på et gæstgiversted i Meung-sur-Yèvre."

Men hun afbrød ham, nysgerrig og lidt skuffet:

"Jeg ser ikke nogen af dine egne arbejder, ikke en statue eller et basrelief, ikke et eneste af de små voksarbejder, som englænderne sætter så højt, ikke så meget som en lille gipsfigur, en platte eller en medaljon?"

"Hvor kan du tro, at det ville more mig at leve mellem mine egne arbejder! Dem kender jeg alt for godt … de keder mig. Hvad der intet mere skjuler, har ikke længere nogen tiltrækningskraft for mig."

Hun så på ham med påtaget fortrydelse.

"Du har aldrig sagt mig før, at man mistede sin tiltrækningskraft, når man ikke længere havde noget at skjule."

Han tog hende om livet.

"Ak, alt, der lever, er såmænd kun alt for hemmelighedsfuldt. Og du, min egen elskede, er for mig en evig gåde, hvis ukendte løsning gemmer livets lyst og dødens gru. Vær ikke bange for at give alt. Jeg vil altid begære dig, og dog lærer jeg dig aldrig at kende. Ejer man vel nogensinde det, man elsker? Er kys og kærtegn vel andet end fortvivlede vellystfulde forsøg derpå? Når jeg holder dig i mine arme, søger jeg dig fremdeles. Og jeg ejer dig aldrig, fordi jeg altid begærer dig mere, og fordi jeg i dig søger det umulige, det uendelige. Hvem du er? – ved Gud om jeg nogensinde får det at vide. Ser du, selv om jeg har modelleret nogle dårlige figurer, er jeg ikke billedhugger. Jeg er meget snarere et stykke af en poet og filosof, som i naturen søger stof til uro og pinsel. Formen i sig selv er mig ikke nok. Mine kolleger spotter mig, fordi jeg ikke er lige så usammensat som de. De har ret. Og det bæst, Choulette, har også ret, når han siger, at vi bør leve vort liv uden at tænke eller begære. Vor ven, skomageren fra Santa Maria-Novella, som ikke aner noget om alle de ting, der kunne gøre ham uretfærdig eller ulykkelig, er en stor mester i kunsten at leve. Jeg burde elske dig ganske troskyldigt, uden denne – kan jeg kalde det – lidenskabelige metafysik, som gør mig urimelig og ond. Den eneste lykke er uvidenhed og glemsel. Kom, kom! Jeg har tænkt alt for grusomt på dig under denne adskillelses pine. Kom, min elskede! I dine arme kan jeg glemme dig og slippe bort fra mig selv."

Han tog hende ind til sig, løftede hendes slør og kyssede hendes mund.

Men Therese følte sig usikker i denne store, ukendte sal, næsten generet i alle disse fremmede tings påsyn. Hun trak atter sit sorte tyllslør helt ned over hagen.

"Her! Det tænker du da ikke på?"

Han svarede, at de var alene.

"Alene? Og den mand med det fæle overskæg, som lukkede op for mig?"

Han smilede:

"Det er Fusellier, min faders gamle tjener. Han og hans kone er hele min husstand. Vær kun rolig. De holder sig tro og vagtsomme nede i deres portnerbolig. Du skal engang se madame Fusellier – men jeg forbereder dig på, at hun er meget familiær."

"Ja. Men, min ven, hvorfor har dog monsieur Fusellier sådan et tartarskæg, når han kun er portner og opsynsmand?"

"Fordi naturen har udstyret ham med det og jeg med glæde lader ham beholde det. Jeg er ham oven i købet meget forbunden, fordi han ser ud som en forhenværende stabssergent, der har slået sig på gartneriet. Det bibringer mig den illusion, at vi lever ude på landet som naboer."

Han sad på kanten af divanen og drog hende nu ned på sit knæ og kyssede hende. Hun besvarede hans kys.

Men hun rejste sig atter hastigt.

"Må jeg ikke også se de andre stuer? Jeg er nysgerrig, jeg vil se det hele."

Han fulgte hende ovenpå. Akvareller af Philippe Dechartre dækkede væggene i korridoren. Han åbnede en dør og lod hende gå ind i en stue med palisandertræsmøbler.

Det var hans moders stue. Han bevarede den urørt med alle dens minder om en nær fortid, – den eneste fortid, som virkelig rører os og gør os sørgmodige. Stuen, der nu i ni år havde været ubeboet, så ud, som om den endnu ikke havde vænnet sig til

ensomheden. Spejlskabet ventede på atter at fange den gamle dames blik, og på onyx-uret stod en drømmende Sappho og kedede sig over ikke mere at høre perpendiklens gyngen.

På væggen hang to portrætter. Det ene, af Ricard, fremstillede Philippe Dechartre meget bleg, med bølgende hår, blikket sløret af romantiske drømme og en veltalende og god mund. Det andet, der var malet med en mindre nervøs hånd, forestillede en dame i moden alder, der næsten var smuk i sin lidenskabelige magerhed. Det var madame Philippe Dechartre.

"Min stakkels mors værelse ligner mig – det kan ikke glemme."

"Du ligner din moder," sagde Therese. "Du har hendes øjne. Paul Vence fortalte mig, at hun tilbad dig."

"Ja," svarede han smilende – "moder var prægtig, intelligent og dejlig og vidunderlig ufornuftig. Hun var aldeles besat af moderkærlighed og lod mig aldrig et minut i ro. Hun plagede sig selv, og hun plagede mig."

Therese betragtede en bronzebuste af Carpeaux, der stod på skabet.

"Du kan vel kende kejserprinsen," sagde Dechartre, "på hans øren, der ligner et par zefyrvinger. De liver da forresten lidt op i hans kolde ansigt. Busten er en gave fra Napoleon III. Mine forældre var taget til Compiégne. Og mens hoffet opholdt sig på Fontainebleau, optog min fader en grundplan af slottet og tegnede galleriet. Om morgenen kom kejseren i frakke og med en merskumspibe i hånden og satte sig ved siden af ham som en pingvin på en klippe. Dengang var jeg begyndt at gå i skole. Jeg hørte alle disse historier fortælle ved bordet hjemme, og de er blevet hængende. Kejseren blev siddende rolig og blid og

afbrød kun undertiden sin langvarige tavshed med et par ord, der næsten blev borte i hans store overskæg. Så kunne han blive livligere og begynde at forklare sine planer til nye maskiner. Han var mekaniker og opfinder. Og han trak et blyant op af sin lomme og demonstrerede sine ideer midt på min ulykkelige faders tegninger. På den måde spolerede han to-tre skitser for ham om ugen … Men han kunne godt lide min fader og lovede ham en mængde bestillinger og hædersbevisninger, som altid udeblev. Kejseren var en skikkelig mand, men han havde ingen indflydelse, som moder altid sagde. Jeg var en lille fyr dengang, men siden den tid har jeg bevaret en vis sympati for denne mand, der slet ikke var genial, men hvis karakter var hjertelig og fin, og som i alle sit livs store eventyr bevarede et bramfrit mod og en blid fatalisme … og hvad der desuden gør mig ham sympatetisk, er at han blev bekæmpet og krænket af folk, der tragtede efter selv at indtage hans plads, og som ikke engang nærede kærlighed til folket, hvad han på bunden af sin sjæl altid gjorde. Vi så dem jo senere, da de kom til magten. Himmelske Gud, hvor er de tarvelige. F.eks. senator Loyer, som hjemme i rygeværelset hos dig fyldte sine lommer med cigarer og opfordrede mig til at gøre det samme. – 'Til hjemvejen,' sagde han. Ja, den Loyer er en tarvelig fyr, hård mod alle ulykkelige og svage og fattige. Og Garain. Finder du da ikke, at han er modbydelig? Kan du huske, første gang jeg spiste middag hos dig, blev der talt om Napoleon. Dit hår var sat op i nakken med en diamantpil og snoede sig med en tilbedelsesværdig yppighed. Paul Vence sagde mange skarpsindige ting. Garain var uforstående. Du spurgte, hvad jeg mente."

"Det var for at give dig anledning til at brillere. Jeg var allerede stolt af dig dengang."

"Å! Jeg kunne såmænd aldrig have hittet på en eneste sætning i selskab med så højtidelige folk. Imidlertid havde jeg nok lyst til at sige dig, at jeg holdt mere af Napoleon III end af den første, fordi jeg finder ham mere rørende. Men måske havde en sådan udtalelse gjort et dårligt indtryk. Forresten er jeg desværre ikke tilstrækkelig blottet for talent til at beskæftige mig med politik."

Han gik lidt om i stuen, så på møblerne med fortrolig ømhed. Han trak en skuffe ud i sekretæren.

"Se, her er mors briller. Hvor hun dog ledte efter de briller! Kom nu, skal jeg vise dig mit værelse. Hvis der ikke er så ordentligt, må du ikke skyde skylden på madame Fusellier, hun har ordre til at respektere min uorden."

Gardinerne var trukket for vinduerne. Han lod dem være nede.

En time senere var det hende, der tog de røde silkeforhæng til side. Lysstriberne blændede hendes øjne og gød sig over hendes opløste hår. Hun så sig om efter et spejl, men fandt kun et venetiansk med mat glas i en bred ibenholtsramme. Hun hævede sig på tåspidserne for at spejle sig i det.

"Er det virkelig mig, det dunkle spøgelse, der langt borte?" spurgte hun. "De, der har set sig i det spejl, har vist ikke sagt dig mange komplimenter for det!"

Da hun tog nogle hårnåle på bordet, opdagede hun en lille bronzefigur, som hun ikke havde set før. Det var et gammelt italiensk arbejde i flamsk stil, en nøgen kvinde med korte ben og en tung, rynket mave, og som syntes at løbe afsted med

udstrakt arm. Hun fandt figuren pudsig og uartig og spurgte, hvad hun foretog sig.

"Hun foretager sig det samme som *Madame Mondanité (Fru Verdslighed)* over portalen til katedralen i Basel."

Men Therese, der havde været i Basel, kendte dog ikke *Madame Mondanité*. Hun så atter nøje på den lille bronzefigur, men forstod fremdeles ikke.

"Det er altså meget upassende? Hvorledes kan det dog være vanskeligt at fortælle noget, der foregår over portalen til en kirke?"

Pludselig blev hun forskrækket.

"Men Gud, hvad må monsieur Fusellier og hans kone tænke om mig!"

Hun fik i det samme på væggen øje på en medaljon, som Dechartre havde modelleret, en skalkagtig, pudsig og lastefuld lille profil.

"Hvem er det?"

"Det er Clara, en lille avispige fra Rue Demours. Hun bragte mig *Figaro* hver morgen. Hun havde smilehuller i kinderne, rigtig små kyssegruber. En dag sagde jeg til hende: 'Jeg vil lave et billede af dig.' Og en sommermorgen kom hun da også med ørenringe og fingerringe fra markedet i Neuilly. Hun kom aldrig mere. Jeg ved ikke, hvor hun er blevet af. Hun var alt for meget stemningsmenneske til at kunne blive en stor kokotte. Skal jeg tage den bort?"

"Nej, nej, den virker meget godt her i hjørnet. Jeg er ikke skinsyg på Clara."

Det var på tide at tage hjem, men hun kunne ikke beslutte sig til at gå. Hun foldede armene om sin vens hals.

"Jeg elsker dig! Og du har været så livlig og munter i dag. Det klæder dig så godt at være munter. Din munterhed er fin og flygtig. Jeg ville ønske, jeg altid kunne gøre dig glad. Jeg trænger så meget til glæde, næsten lige så meget som til kærlighed. Og hvem skal vel gøre mig glad, hvis det ikke er dig?"

27

I de seks uger efter hjemkomsten til Paris havde Therese levet i en lykkerus, og hun hvilede uden tanker i sin lykkelige drøm. Hver dag mødtes hun og Jacques i det lille hus under platantræet. Og når de endelig hen imod aften rev sig løs, bar hun dejlige minder med i sit hjerte. Hendes lykkelige mathed og altid nyvakte længsel var båndet, der bandt deres elskovstimer sammen. De havde fælles smag og gav efter for de samme luner. De samme indfald rev dem begge med. Det var deres fornøjelse at gennemstrejfe de smukke strækninger, som danner grænsen mellem land og by, hvor grumsetrøde kroer skygges af akacietræer, med stenede veje, hvor nælder gror langs husene, med små skove og marker, hvorover der hvælver sig en klar og lys himmel, stribet af røgen fra fabriksskorstenene. Hun var lykkelig ved at føle ham i sin nærhed her ude i omgivelser, hvor hun ikke kunne orientere sig, og hvor hun kunne indbilde sig at fare vild med ham.

En dag havde de fået den idé at tage med det dampskib, som hun så tit havde set passere forbi under sine vinduer. Hun var ikke bange for at blive genkendt, og faren for det var heller ikke stor. Efter at hun var kommet til at elske, havde hun desuden glemt al forsigtighed. – De betragtede bredderne, der efterhånden som de nåede uden for forstædernes støvede ufrugtbarhed blev mere og mere smilende. De sejlede langs med små øer, hvor træklynger skyggede over små landlige kroer og med utallige både fortøjet under piletræerne. De gik i land ved Basmeudon. Da hun erklærede, at hun var meget varm og

tørstig, førte han hende ad en sidedør ind i et værtshus med møblerede værelser. Det var en bygning overlæsset med træaltaner, hvis enlige beliggenhed gjorde den anseligere, og som i dyb landlig ro ventede på, at søndagen skulle fylde dens stuer med latter af piger, råb af roere, med duft af stegning og lugt af matrostobak. De steg op ad en knirkende trappe, stejl som en hønsestige, til et værelse på første sal, hvor en pige bragte dem vin og kiks. Uldne gardiner skjulte en mahogniseng. Over kaminen, som optog et af hjørnerne, hang et ovalt spejl med blomstersmykket ramme. Gennem det åbne vindue så man Seinen med dens grønne, stejle bredder, i det fjerne højderne, badede i en varm dis, og solen, der allerede næsten berørte poplernes kroner. Langs flodbredden opførte sværme af myg deres dans. Sommeraftenens sitrende fred fyldte himmel, jord og vand.

Therese betragtede længe flodens glidende strøm. Skibet passerede og dets skrue brød vandets ro. Da kølvandets skumhvirvel nåede bredden føltes det, som om det lille hus, der hang ud over floden, gyngede som et skib.

"Jeg elsker vandet," sagde Therese og vendte sig mod sin ven. "Ak Gud, hvor jeg er lykkelig."

Deres læber mødtes.

Hensunket i deres elskovs henrykte fortvivlelse gled tiden hen, kun afmærket ved vandets friske skvulpen, der brødes under de halvåbne vinduer, når et skib hvert tiende minut passerede.

Hun rejste sig op i puderne, og mens hendes klæder henslængte i utålmodig hast flød på gulvet, betragtede hun i

spejlet sin blomstrende nøgenhed. Og til sin vens kærtegnende lovtaler svarede hun:

"Det er altså sandt, at jeg er skabt til kærlighed?"

Med indtagende ublufærdighed beskuede hun sit legeme i det gyldne lys, der ildnede de purpurne og blege roser på mund, kind og bryst.

"Jeg elsker mig selv, fordi du gør det."

I sandhed, han elskede hende, og det var ham umuligt at forklare for sig selv, hvorfor han elskede hende med denne brændende ærbødighed, med en slags hellig lidenskab. Det var ikke for hendes skønheds skyld, hvor sjælden den end var, hvor uendelig kostelig. Hun ejede den skønne linje, men linjen følger bevægelsen og flyr uophørligt, den forsvinder og dukker atter frem, skaber kunstnerisk glæde og fortvivlelse.

Den skønne linje er som lynglimt, der sårer øjet vellystfuldt. Man beundrer den og man forbavses over den. Hvad der bringer os til at elske og begære, er en blid og grusom magt, langt stærkere end skønheden. Mellem tusinde kvinder finder vi én, som vi ikke mere kan forlade, når vi engang har ejet hende, som vi altid begærer og som vi begærer igen. Det er hendes legemes blomst, som fremkalder det uhelbredelige elskovs-onde. Og noget andet, som man ikke kan forklare: Legemets sjæl. Hun var den kvinde, man ikke kan forlade, ikke bedrage.

Hun gentog lystigt:

"Man kan altså ikke forlade mig, vel?"

Hun spurgte, hvorfor han ikke ville lave hendes buste, når han fandt hende smuk.

"Hvorfor? Fordi jeg kun er en mådelig billedhugger. Jeg ved det godt selv, hvad der ikke tyder på nogen mådelig forstand. Men hvis du med vold og magt vil tro, at jeg er en stor kunstner, skal jeg give dig andre grunde. For at kunne skabe et levende værk, må man se på modellen som et værdiløst stof, hvis skønhed man udsuger; som man presser og knuser for at uddrage essensen deraf. Men du – der er intet ved dit legeme, dine former, ved hele dit jeg, som ikke er mig dyrebart. Hvis jeg skulle gøre din buste, ville jeg med smålig nøjagtighed blive hængende ved hver af disse tusind ubetydeligheder, som betyder alt for mig, fordi det er en ubetydelighed af dig. Jeg ville blive ganske tåbeligt betaget af den og ville aldrig nå at få dannet et hele."

Hun så lidt forundret på ham.

Han fortsatte:

"Efter hukommelsen måske nok. Jeg har forsøgt en lille blyantskitse, som jeg altid har hos mig."

Da hun endelig ville se den, viste han hende den. Det var en lille, meget enkel, men meget dristig tegning, henkastet på et skitsebogsblad. Hun kunne slet ikke kende sig selv, fandt den hård og fremmed.

"Nå, det er således, du ser på mig, det er således, mit billede lever i dig?"

Han lukkede skitsebogen.

"Nej, det er kun en optegnelse, bare en note. Men jeg tror, noten er rigtig. Det er rimeligt nok, at du ikke ser på dig selv akkurat som jeg. Ethvert menneskeligt væsen er forskelligt for enhver, der betragter det."

Han tilføjede med et vist lune:

"På den måde kan man også sige, at den samme kvinde aldrig har tilhørt to mænd. Det er en åndrighed af Paul Vence."

"Jeg tror, det er rigtigt," sagde Therese.

Hun spurgte:

"Hvad er klokken?"

Den var syv.

Hun skyndte på, de måtte afsted. Hun kom for hver dag senere og senere hjem. Hendes mand havde lagt mærke til det. Forleden sagde han: "Vi kommer altid sidst til alle middage. Det er ikke heldigt." Men han, der selv stadig blev opholdt af budgetbehandlingen i Palais Bourbon og som optoges af arbejdet i underudvalget, hvor han var ordfører, lod selv så hyppigt vente på sig, at statshensynet dækkede over Thereses upræcished.

Hun mindedes smilende en aften, hvor hun var kommet til madame Garain kl. 8:30. Hun troede, det var en ren skandale. Men det var netop den dag, den store interpellation var for, og hendes mand kom først fra Kammeret kl. 9 sammen med monsieur Garain. De spiste begge to til middag i jakke. De havde reddet ministeriet.

Hun faldt i tanker.

"Når Kammeret får ferie, min ven, har jeg ikke mere noget påskud til at blive i Paris. Min fader er allerede begyndt at tale om, at han ikke kan forstå, hvorfor jeg pålægger mig det offer at blive her. Om otte dage bliver jeg nødt til at rejse til Dinard til ham. Hvad skal der blive af mig uden dig?"

Hun foldede hænderne og så på ham med en uendelig øm sørgmodighed. Men han svarede endnu mere nedslået:

"Det er mig, Therese, mig, der må spørge med angst, hvad der skal blive af mig uden dig? Når du lader mig alene tilbage, bliver jeg overfaldet af sørgelige tanker; alskens ideer kommer og slår kreds omkring mig."

Hun spurgte ham, hvad det var for tanker.

Han svarede:

"Min egen elskede, jeg har jo sagt dig det. Jeg må glemme dig selv i din favn. Når du er borte, martres jeg af mindet om dig. Jeg må dyrt betale den lykke, du skænker mig!"

28

Det blå hav, overstrøet med rosenrøde klippeskær, skød sin sølvfrynse blødt ind over strandens fine sand, langs den amfiteatralske skrænt, der endte i to gyldne horn. Den smukke dag kastede en stråle af Grækenlands sol over Chateaubriands grav. I den blomstrede stue, fra hvis balkon man hinsides skoven af myrter og tamarisker så udover stranden, havet, øerne og forbjergene, sad Therese og læste sine breve, som hun om morgenen havde hentet på postkontoret i St. Malo, men som hun ikke havde turdet åbne på færgen, der var fuld af passagerer. Så snart frokosten var forbi, lukkede hun sig inde på sit værelse og med brevene udbredt i sit skød læste hun begærlig, nydende en hastig stjålen lykke. Klokken to skulle hun køre en tur i mail-coach med sin fader, sin mand, fyrstinde Seniavine, madame Berthier d'Eyzelles, den deputeredes frue og madame Raymond, der var gift med akademimedlemmet. Hun havde fået to breve den dag. Det første, hun læste, åndede en øm og munter kærlighed. Ingensinde havde Jacques vist sig mere overgiven, umiddelbar lykkelig og indtagende.

Siden han var kommet til at elske hende, skrev han, var hans gang så let, båret af en sådan jubel, at hans fødder ikke berørte jorden. Han nærede kun en angst: at han drømte og at han skulle vågne uden at kende hende. Drømme gjorde han i virkeligheden også. Og hvilken drøm – om pavillonen på Via Alfieri, om værtshuset i Meudon, om kys og et par guddommelige skuldre, om en hud med smilende gruber, om et slankt legeme, friskt og duftende som en bæk mellem blomster.

Når han ikke var en vågen drømmer, var han som en beruset mand, der synger. Han var gået ganske fra forstanden af lykke.

Han så hende uophørligt for sig.

> "Ja, jeg ser dig her hos mig, jeg ser dine øjenhår skygge over dine øjnes klare grå, skønnere end blomsternes og himmelens blå, dine læber, bløde og velsmagende som en herlig frugt, dine kinder, hvori smilet graver to tilbedelsesværdige gruber. Jeg ser dig for mig, skøn og attråværdig, men flygtende og vigende; når jeg åbner mine arme, er du borte, og jeg opdager dig langt, alt for langt borte på den lange, lyse strand; ikke meget større ser du ud i din rosenrøde kjole og parasol end en lille blomstrende lyngplante. Ak så lille, så lille – som jeg så dig den dag oppe fra Campanilaen, da du gik på dompladsen i Firenze. Og jeg siger til mig selv, som jeg sagde den dag: 'Et lille græsstrå er nok til helt at skjule hende, og hun er dog min endeløse jubel, min endeløse smerte!'"

Han klagede kun en smule over adskillelsens kvaler. Men selv i hans klage blandede sig den lykkelige elskovs smil. Han truede spøgende med at overraske hende med et besøg i Dinard.

> "Du skal ikke være bange. Ingen skal kunne genkende mig. Jeg klæder mig ud som gipser. Det er jo ikke engang et bedrag. Klædt i grå bluse og lærredsbukser, med ansigt og skæg dækket af hvidt støv, ringer jeg en dag på Villa Montessuys låge. Du kan kende mig, Therese, på de små statuetter, jeg

bærer på brættet på mit hoved. De forestiller alle sammen Amor: den trofaste Amor, den skinsyge Amor, den ømme Amor, den glade Amor, og der skal være mange glade. Og jeg råber med grov og klingende stemme som arbejderne i Pisa og Firenze: *Tutti gli Amori per la signorina Teresina*."

Brevets sidste side var øm og tilbedende. Han anslog en næsten religiøs tone, der mindede Therese om de bønnebøger, hun læste som barn:

"Jeg elsker dig og jeg elsker alt i dig, jorden som bærer dig og knap tynges af din lette vægt, og som du forskønner; lyset, som gør, at jeg kan se dig; luften, som du indånder. Jeg elsker platanen, der luder sig over min gård, fordi du har set på den. I nat gik jeg ad den allé, hvor jeg mødte dig en aften i vinter. Og jeg plukkede en kvist fra buxbomtræet, som du så på dengang. I denne by, hvor du ikke er, ser jeg kun dig."

Til sidst skrev han, at han skulle ud at spise frokost. Under madame Fuselliers fravær – hun var dagen før taget til sin fødeby, Nevers – var hans egne kødgryder tomme. Han ville spise på den restaurant i Rue Royale, som han plejede at søge. Og der, mellem ligegyldige mennesker, ville han være ene med hende.

Therese lukkede øjnene og lænede sit hoved tilbage mod stolens ryg, betaget af en sød mathed ved hans usynlige kærtegn. Men lyden af vognen, der kørte frem foran trappen, trængte op til hende og hun åbnede det andet brev. Så snart

hun så den ophidsede skrift, de hastige, ujævne linjer, hele brevets triste og oprørte udseende, blev hun forskrækket.

Den dunkle begyndelse tydede på en pludselig og dyb angst og en pinefuld mistanke:

"Therese, Therese, hvorfor gav du dig hen, når du ikke kunne give dig helt? Hvad hjælper det mig, at du har ført mig bag lyset, nu da jeg ved, hvad jeg ikke ville vide."

Hun standsede, hendes øjne sløredes. Hun tænkte:

"Nys var vi så lykkelige, min Gud, hvad er der dog hændt? Og jeg, som frydede mig over hans glæde, da den allerede for længst var forbi. Det er bedre slet ikke at skrive, når breve dog kun udtrykker svundne følelser, bortvejrede tanker."

Hun læste videre. Og da hun så, hvor fortvivlet han var af skinsyge, blev hun modløs:

"Hvis jeg ikke har vist ham, at jeg elsker ham af al min evne, at jeg elsker ham af mit ganske sind, hvorledes skal jeg da nogensinde kunne overbevise ham?"

Hun læste, utålmodig efter at vide grunden til hans pludselige ophidselse. Jacques skrev: Mens han spiste frokost på en restauration i Rue Royale, havde han truffet en gammel kammerat, som passerede Paris på vejen fra en brøndkur til et søbad. De var kommet i snak sammen. Tilfældet ville, at denne mand, der kom meget ud i selskaber, begyndte at tale om grevinde Martin. Og pludselig afbrød Jacques sin beretning med et heftigt udbrud:

> "Therese, Therese, hvorfor har du løjet for mig, når jeg dog en dag skulle få det at vide, som jeg var den eneste, der ikke vidste. Ak, men jeg har selv mere skyld i min vildfarelse end du. Det brev, som du

lagde i Or San Micheles postkasse, dine stævnemøder på banegården i Firenze burde jo tilstrækkelig have belært mig, hvis jeg ikke havde været så opsat på at bevare min illusion på trods af al sund fornuft. Jeg ville ikke, nej, jeg ville ikke vide, at du tilhørte en anden i det øjeblik, da du gav dig hen til mig, gav dig hen med din dristige ynde, din skønne vellyst, som jeg kunne dø af. Jeg vidste det ikke, og jeg ville ikke vide det. Jeg spurgte dig aldrig mere om noget af frygt for, at du ikke mere skulle kunne lyve. Jeg var så forsigtig, og så skal en idiot pludselig, brutalt, midt i en restauration, åbne mine øjne, tvinge mig til at vide. Å, nu, da jeg ved det, nu, da jeg ikke mere kan tvivle, synes jeg, at blot det at kunne tvivle var vidunderligt. Han nævnede et navn, det navn, som jeg allerede hørte i Fiesole af miss Bell," og han føjede til: 'Den historie er skam kendt nok.'"

"Du elskede ham altså, du elsker ham måske endnu. Mens jeg alene i mit værelse bider i den pude, som dit hoved har hvilet på, er han måske hos dig. Ja, selvfølgelig er han det. Han er jo altid i Dinard til væddeløbene. Det har jeg også hørt. Jeg ser ham. Jeg ser det alt sammen. Hvis du kunne se de billeder, der besætter mig, ville du sige: 'Han er gal', og du ville have medlidenhed med mig. Å, om jeg kunne glemme dig, dig og det alt sammen. Men jeg kan ikke, du ved jo, at jeg ikke kan glemme dig uden hos dig. Uophørlig ser jeg dig sammen

med ham. Det er en fortsat pine. – Jeg troede, jeg var ulykkelig den nat, du ved, ved Arno. Men dengang vidste jeg jo ikke engang, hvad det ville sige at lide. Nu ved jeg det!"

Da Therese havde læst brevet til ende, tænkte hun:

"Et tilfældigt henkastet ord har gjort det. Et ord har styrtet ham i fortvivlelse og vanvid."

Og hun søgte i sine tanker efter, hvem den slyngel kunne være, der havde talt sådan om hende. Hun mistænkte to-tre unge herrer, som Le Ménil tidligere havde forestillet for hende, og som han samtidig havde bedt hende tage sig i agt for. Og i et udbrud af den kolde, hvide vrede, som hun havde arvet efter faderen, sagde hun til sig selv:

"Jeg skal nok få det at vide."

Men hvad skulle hun gøre nu? Hendes ven var fortvivlet, gal, syg, og hun kunne ikke ile til ham, kysse ham, kaste sig ind til ham med en sådan hengivelse af legeme og sjæl, at han måtte føle, at hun var hans helt, at han blev nødt til at tro på hende. Skrive! Hvor meget bedre ville det ikke have været at kunne opsøge ham selv, synke stum til hans hjerte og bagefter sige ham:

"Vover du endnu at tro, at jeg ikke er din helt og alene!"

Men hun måtte nøjes med at skrive. Hun havde knap begyndt sit brev, da hun hørte stemmer og latter nede fra haven. Fyrstinde Seniavine klatrede allerede op ad vogntrinnet.

Therese gik ned og kom ud på stentrappen, rolig og smilende. Hendes brede stråhat med en krans af vilde valmuer kastede en gennemsigtig skygge over hendes ansigt, hvori de grå øjne strålede.

"Gud, hvor er hun yndig!" råbte fyrstinde Seniavine. "Skade blot, at man aldrig ser hende. I den tidlige morgen tager hun med færgen over til St. Malo og traver rundt i dens smule gader. Om eftermiddagen lukker hun sig inde på sit værelse. Hun skyr os rent ud."

Vognen kørte langs strandbreddens brede bue, neden for villaerne og haverne, der lå oven over hinanden op ad skråningens side. Og til venstre så man voldene og klokketårnet i St. Malo hæve sig over det blå hav. Derpå drejede den ind på en vej, kantet af levende hegn, hvor de mødte egnens kvinder, stive og ranke under deres brede batistes hovedtøjer med de flagrende vinger.

"Desværre," sagde madame Raymond, der sad ved siden af Montessuy, "de gamle dragter forsvinder. Det er jernbanens skyld."

"Det er sandt nok," sagde Montessuy, "hvis jernbanen ikke var kommet, bar bønderne sikkert endnu deres maleriske, gammeldags dragter. – Men så fik vi dem blot ikke at se."

"Nå ja," svarede madame Raymond, "så kunne vi tænke os dem."

"Ser De overhovedet nogensinde noget, der er interessant?" sagde fyrstinde Seniavine. "Mig hænder det aldrig."

Madame Raymond, der af sin mands bøger havde tilegnet sig et anstrøg af filosofi, erklærede, at selve sagen var intet, tanken alt.

Uden at se på madame Berthier d'Eyzelles, der sad til højre for hende på det andet sæde, mumlede Therese:

"Ak ja, folk ser kun deres egen tanke, følger kun deres egen tanke. Følger den, blinde og døve. De er ikke til at standse."

"Jamen, kære ven," sagde grev Martin, der sad lige over for hende ved siden af fyrstinden, "hvis der ikke fandtes en ledende tanke, vandrede man jo rent i blinde … Apropos, Montessuy, har De læst den tale, Loyer holdt ved afsløringen af Cadet-Gassicourts statue. Begyndelsen er bemærkelsesværdig. Loyer er ikke uden politisk sans."

Vognen, der havde kørt gennem enge, hegnede med piletræer, klatrede nu op ad en skrænt og rullede gennem et vidt, skovbevokset plateau. Længe kørte den langs muren om en park. Vejen gik, så langt øjet rakte, i dens fugtige skygge.

"Er det ikke 'Guerric'?" spurgte fyrstinde Seniavine.

Pludselig var de ud for gitterlågen. Den hang der lukket og låset mellem to stenpiller, der bar løver med en firtakket krone over. Mellem jernstængerne sås for enden af en lindeallé slottets grå mure.

"Jo," sagde Montessuy, "det er 'Guerric'."

Han vendte sig til Therese:

"Du kendte jo godt marquis de Ré … Til sit fem og tresindstyvende år var han så kraftig og ungdommelig som nogensinde. Han skabte moderne, bestemte smagen og var forgudet af alle. De unge kopierede hans redingote, hans monokel, hans gestus, hans fuldendte uforskammethed, hans morsomme små manier. Pludselig trak han sig tilbage fra verden, lukkede sit hus, solgte sin stald og viste sig ikke mere. Husker du ikke, Therese, hvor pludselig han forsvandt? Du havde kun været gift i kort tid dengang. Han kom ret hyppigt hos dig. Og så en dag rygtes det, at han har forladt Paris. Det var hertil, Guerric var rejst, midt om vinteren. Man søgte efter grunde til denne bratte verdensforsagelse. Man tænkte, han

måske havde lidt en eller anden sorg, var flygtet i krænkelse over et nederlag, måske det første i hans liv, og af frygt for, at man skulle se ham ældes. Alderdommen frygtede han mest af alt. Og det er et faktum, at han i de seks år, siden han forsvandt, ikke en eneste gang har været uden for sit slot og sin park. Og her på Guerric ser han blot to-tre oldinge, gamle ungdomsvenner. Denne låge åbnes kun for dem. Ingen har set ham siden. Ingen får ham nogensinde mere at se. Han sætter den samme energi ind på at skjule sig som tidligere på at vise sig. Han har ikke kunnet tåle, at nogen skulle se hans forfald. Han er levende død. Jeg finder nu ikke, at dette fortjener ringeagt."

Therese mindedes den elskværdige gamle mand, der havde villet afslutte sit galante liv med at erobre hende, hun vendte hovedet og så ind på Guerric, hvis fire kegleformede tårntage sås over egetræernes grålige kroner.

Ved hjemkomsten fra turen sagde hun, at hun havde hovedpine og ikke kunne komme ned til middagen. Hun lukkede sig inde på sit værelse og tog det ulyksalige brev frem af sit juvelskrin. Hun gennemlæste atter den sidste side.

> "Den tanke, at du tilhører en anden, nager mig, sønderriver mig. Og oven i købet ham! Blot det ikke havde været ham!"

Det var en fiks idé. På samme side stod der tre gange de ord:

> "Blot det ikke havde været ham."

Hun havde kun en tanke: ikke at miste ham. For ikke at miste ham ville hun sige og gøre alt. Hun satte sig ved bordet, og i et eneste udbrud af øm og klagende lidenskab skrev hun sit brev,

og gennem dets linjer lød atter og atter som i en hulken: Jeg elsker dig, jeg elsker dig, jeg har aldrig elsket nogen anden end dig. Du alene, hører du, alene, alene lever i mit hjerte, i mig. Hør ikke på, hvad det menneske siger. Hør på mig: Jeg har aldrig elsket nogen før dig, det sværger jeg dig.

Og mens hun skrev, lød havets uendelige og flygtige suk som akkompagnement til hendes hjertes klage. Hun ville kun og troede kun at sige, hvad der var sandt, og alt, hvad hun sagde, var sandt, udsprunget af hendes kærligheds dybe sandhed.

Hun hørte sin faders tunge, faste skridt på trappen. Hun skjulte sit brev og lukkede døren op.

Montessuy spurgte hende meget troskyldigt, om hun ikke nu havde det lidt bedre.

"Jeg kom blot," sagde han, "for at sige dig godnat og spørge dig om noget. Sandsynligvis træffer jeg Le Ménil ved løbene i morgen. Han plejer altid at være der, og han er jo et vanemenneske. Hvis jeg nu ser ham, min lille pige, ville du så finde det forkert af mig at invitere ham nogle dage hertil? Din mand mener, at det måske kunne være en behagelig adspredelse for dig. Vi kunne jo give ham det blå værelse."

"Gør, som du synes, fader. Men jeg ville foretrække, at du lod det blå værelse stå til Paul Vence, som har megen lyst til at komme herned. Måske kommer Choulette også uden at melde sig. Det plejer han da. En morgen finder vi ham nok stående og ringe på uden for lågen som en anden tigger. Og min mand tager ganske fejl, hvis han tror, at Le Ménils selskab er mig behageligt. Jeg må desuden i næste uge tage en to-tre dage til Paris."

29

Fire og tyve timer efter sit brev kom Therese fra Dinard til det lille hus i Ternes. Det havde ikke faldet hende svært at finde et påskud til at rejse til Paris. Hun havde gjort rejsen sammen med sin mand, som ville se til sine vælgere i Aisne, der bearbejdedes af socialisterne. Hun overraskede Jacques om morgenen i atelieret, i færd med at gøre udkast til en stor statue, som forestillede Firenze, der begræd sin fordums storhed ved Arnos bred.

Modellen, der sad meget højt på en taburet, beholdt sin stilling. Det var en høj, brunet pige. Det kolde lys, der strømmede ind gennem glasvæggen, lod hofternes og benenes rene linjer træde klart frem, udhævede ansigtets hårde træk, den snavsede hals, det skjoldede bryst, den gullige mave, de rynkede knæ og fødderne, hvis tæer lå oven på hinanden. Therese betragtede hende nysgerrigt. Trods det slet ernærede og slet plejede legemes elendige udseende, anede hun dets fuldendte form. Med modellérpind og lerklumper i hænderne kom Dechartre hende i møde. Hans ansigt havde et udtryk af smertelig ømhed, som rørte hende dybt. Mens han lagde leret og redskaberne på kavaletten og dækkede statuen med et fugtigt lagen, sagde han til modellen:

"Det kan være nok for i dag, min pige."

Pigen rejste sig straks, samlede kejtet sine klæder, en håndfuld mystiske uldne klude og snavset linned sammen og gik om bag skærmbrættet for at klæde sig på.

Imidlertid havde billedhuggeren dyppet sine hænder, der var helt hvide af sejt ler, i et grønt vandfad og gik nu ud af atelieret med Therese.

De gik forbi platanen, hvis barkskaller lå strøet over gårdens grus.

"Du tror det ikke mere, vel?"

Han førte hende til sit værelse.

Hendes brev fra Dinard havde allerede mildnet hans forpinte sind. Det var kommet i et øjeblik, da han, træt af at lide, følte trang til ro og ømhed. Nogle skrevne linjer havde beroliget hans sind, der mættet med billeder var mindre modtagelig for tingene selv end for deres tegn. Men der var blevet siddende et sting i hans hjerte.

I dette værelse, hvor alt talte hendes sag, hvor møbler, gardiner og tæpper fortalte om deres kærlighed, hviskede hun ham de ømmeste ord:

"Hvordan har du dog kunnet tro … Ved du da ikke, hvorledes du selv er? … Det er jo vanvid! … Hvordan skulle en kvinde, som engang har kendt dig, kunne tåle nogen anden bagefter?"

"Men før?"

"Før, da ventede jeg på dig."

"Og han var ikke ved væddeløbene i Dinard?"

Det troede hun ikke, Hvad der i alt fald var sikkert, var, at hun ikke havde været der. Både heste og hestemennesker kedede hende.

"Jacques, frygt dog ingen. Der er jo ingen, som kan sammenlignes med dig."

Han vidste tværtimod, hvor ringe han var, og hvor lidt man betyder i denne verden, hvor alting rystes om hinanden som

korn og avner i kasteskovlen, der blandes og skilles ved et kast af en bonde eller af en gud. Dog gav sammenligningen med den jordiske eller overnaturlige skovl et billede af noget alt for planmæssigt og overvejet til at passe nøjagtigt på livet. Menneskene syntes ham snarere som bønner i kaffemøllens beholder. Han havde fået et levende indtryk af det, da han forleden dag så madame Fusellier male kaffe på sin mølle.

Therese spurgte:

"Hvorfor har du dog ikke mere selvtillid?"

Hun tilføjede kun få ord, men hendes øjne talte og hendes arme og hendes åndedræt, som hævede og sænkede hendes bryst.

Og i lykkelig forundring over at se hende og høre hende, lod han sig overbevise.

Hun spurgte, hvem der havde sagt det afskyelige ord.

Han så ingen grund til at skjule det for hende. Det var Daniel Salomon.

Det overraskede hende ikke. Daniel Salomon, som havde ord for ikke selv at kunne blive nogen kvindes elsker, ville i det mindste altid trænge sig ind i deres intimeste forhold og kende deres hemmeligheder. Hun gættede straks, hvorfor han havde sagt det.

"Jacques, bliv ikke vred over, hvad jeg siger. Men ser du – du er ikke synderlig flink til at skjule dine følelser. Han har fået mistanke om, at du elskede mig, og så har han villet skaffe sig vished. Jeg er sikker på, at han nu ikke mere nærer nogen tvivl om vort forhold, men det er mig ganske ligegyldigt. Tværtimod, hvis du forstod bedre at forstille dig, ville jeg være mindre rolig. Jeg ville måske tro, at du ikke holdt rigtig af mig."

Men bange for at gøre ham urolig, skyndte hun sig at tale om andre ting.

"Jeg har jo slet ikke fået sagt dig, hvor udmærket jeg syntes om din skitse. Det er Firenze ved Arnos bred. Men så er det jo os?"

"Ja, jeg har nedlagt hele min kærlighed i statuen. Den er sorgfuld, og jeg ville gerne gøre den smuk. For, ser du, Therese, skønheden er sorgfuld. Derfor lider jeg nu, da mit liv er blevet skønt."

Han søgte i lommen på sin flonelsjakke og tog sit cigaretetui frem. Men hun bad ham skynde sig at klæde sig om. Hun ville have ham med hjem at spise frokost. De ville være sammen hele dagen. Det skulle blive dejligt.

Hun betragtede ham med barnlig glæde. Men hun blev atter bekymret ved tanken på, at hun i slutningen af ugen måtte rejse tilbage til Dinard og senere til Joinville, og at de måtte skilles så længe.

Hun ville lade sin fader sende ham en indbydelse til nogle dages besøg på Joinville. Men der kunne de jo ikke være alene og fri som i Paris.

"Nej, det har du ret i," sagde han. "Paris, det uhyre og vrimlende Paris, er os en god forbundsfælle."

Og han tilføjede:

"Selv når du er borte, kan jeg ikke mere forlade Paris. Det ville være mig uudholdeligt at leve i omgivelser, der ikke kendte dig. Himmel, bjerge, træer, springvand, statuer, som ikke kunne tale til mig om dig, ville intet have at sige mig!"

Mens han klædte sig om, bladede hun i en bog, hun fandt på bordet. Det var *Tusind og én Nat*. Her og der i teksten var der

romantiske illustrationer, billeder af vesirer, sultaner, sorte eunukker, basarer og karavaner.

Hun spurgte:

"Morer *Tusind og én Nat* dig?"

"Ja meget," svarede han, mens han bandt sit slips. "Når jeg vil, tror jeg på alle disse arabiske fyrster, hvis ben bliver til sort marmor, og på haremskvinderne, der om natten flakker om på kirkegården. Dens historier vugger mig i lette drømme og får mig til at glemme livet. I går aftes gik jeg til sengs i meget trist humør, derfor læste jeg på sengen historien om de tre blinde dervisher."

Hun sagde med lidt bitterhed:

"Du søger at glemme! Jeg ville ikke for alt i verden glemme selv den mindste smerte, der skyldtes dig."

De gik sammen ned på gaden. Hun ville tage en vogn lidt længere henne for at være hjemme nogle minutter før ham.

"Min mand venter dig til frokost."

Undervejs talte de om tusinde bagateller, som deres kærlighed gjorde store og vidunderlige. De lagde planer for eftermiddagen, for at den kunne blive uendelig rig på dejlig lykke og vidunderlige glæder. Hun spurgte ham til råds om sine toiletter. Hun kunne ikke bekvemme sig til at skilles fra ham, så lykkelig var hun ved at gå sammen med ham i de sollyse, middagsmuntre gader. Da de nåede til Avenue des Ternes, lå der foran dem butik ved butik, der kappedes om at udkramme en pragtfuld overflod af levnedsmidler. Der hang guirlander af fjerkræ udenfor vildthandlerens dør, og hos frugthandleren stod kasser med abrikoser og ferskner, kurve med vindruer, dynger af pærer. Vogne med frugt og blomster holdt langs

fortovet. Under det fremspringende glastag foran en restauration sad herrer og damer og spiste frokost. Therese opdagede midt imellem dem Choulette, der sad ene ved et lille bord under et laurbærtræ i kasse og røg sin pibe.

Da han fik øje på hende, kastede han fornemt et fem francs stykke på bordet og rejste sig op og hilste. Han var dybt alvorlig og hans lange sorte frakke gav ham et udtryk af anstand og højtidelighed.

Han sagde, at han meget gerne havde villet aflægge madame Martin et besøg i Dinard. Men han havde ikke kunnet komme fra marquise de Rieu i Vendée. Han havde forresten udgivet et nyt oplag af *Den lukkede Have*, forøget med et afsnit: *Den hellige Claras Vingård*. Den havde grebet mange sind, som man skulle tro var uden følelse, og havde fået bække til at vælde frem af klipper.

"Jeg er altså en slags Moses," tilføjede han.

Han rodede i sin lomme og trak et plettet og medtaget brev frem af sin tegnebog.

"Her skal De se, hvad akademikerinden madame Raymond skriver til mig. Jeg viser brevet frem, fordi jeg synes det tjener hende til ære."

Han foldede de tynde blade ud og læste:

"Jeg har ladet min mand gøre sig bekendt med Deres bog og han udbrød straks: 'Det er den reneste spiritualisme. Jeg skulle tro, at *Den lukkede Have* mellem alle sine liljer og hvide roser har en lille låge ud mod vejen til Akademiet.'"

Choulette smagte på hvert ord, der i hans mund blandedes med duft af brændevin, og lagde omhyggeligt brevet tilbage i sin tegnebog.

Madame Martin ønskede digteren til lykke med, at han var madame Raymonds kandidat.

"De skulle også være min, monsieur Choulette, hvis jeg beskæftigede mig med valget til Akademiet. Men frister det Dem virkelig?"

Han bevarede nogle øjeblikke en højtidelig tavshed.

"Lige herfra, madame, går jeg hen for at konferere med forskellige notabiliteter i den politiske og religiøse verden i Neuilly. Marquise de Rieu opfordrer mig indtrængende til at anmelde min kandidatur i hendes egn til et sæde i Senatet, der er blevet ledigt efter en olding. Han skal efter sigende have været general under sin skintilværelse her på Jorden. Jeg agter i den anledning at rådspørge alle præster, kvinder og børn – o, du evige visdom – på hele Boulevard Bineau. Den forsamling, hvis stemmer jeg bejler til, har hjemme i en bølget og skovrig egn, hvor afkappede piletræer kranser markerne. Og ikke så sjældent finder man i et eller andet af de hule gamle piletræer skelettet af en chouan, der endnu holder sin riffel og sin rosenkrans mellem de afpillede fingre. Jeg vil lade min trosbekendelse opslå på egestammerne. Der skal stå: Fred med præstegårdene! Måtte den dag komme, da biskoppen, med krumstav i hånden, gør sig til ligemand med den fattigste præst i det fattigste sogn. Det er bisperne, der har korsfæstet Jesus Kristus. De hed Anna og Caiphas. Og endnu den dag i dag bærer de de samme navne for Guds søns åsyn. Men da de naglede ham til korset, var jeg den gode røver, der hang ved hans side."

Han pegede med sin stok mod Neuilly.

"Dechartre, min ven! Tror De ikke det er Boulevard Bineau, vi ser gennem støvet dernede til højre?"

"Farvel, monsieur Choulette," sagde Therese. "Glem mig ikke, når De bliver senator."

"Madame, jeg glemmer Dem aldrig i mine bønner, hverken i mine morgenbønner eller aftenbønner. Og jeg siger til Vorherre: 'Siden du i din store vrede har givet hende skønhed og rigdom, så se i nåde til hende, o Herre, og handl mod hende efter din store miskundhed.'"

Og han gik sin vej ned ad den befolkede gade – strunk og trækkende på det ene ben.

30

Svøbt i en rosa lærredskåbe steg Therese ved Dechartres side ned ad stentrinene fra forhallen. Han var om morgenen kommet til Joinville. Hun havde bedt ham komme nu, mens der blot var en snæver lille kreds samlet, før parforcejagterne, som hun var bange for, at Le Ménil også i år ville blive indbudt til. Hun havde intet hørt om ham i lang tid. Den lette septemberluft viftede i hendes bølgende hår og den synkende sol kastede gyldne strålepunkter i hendes dybe grå øjne.

Over stueetagens tre fremspringende buegange bar slotsfacaden på brede gesimser i vinduesmellemrummene buster af romerske kejsere. Bygningens hovedfløj lå indeklemt mellem to høje pavilloner, der højnedes end mere ved en uforholdsmæssig række joniske søjler, som bar store skifertage. På denne bygningsstil kunne man genkende arkitekt Leveau. I 1650 havde han opført slottet Joinville ved Oise for den rige Mareuilles, Mazarins kreatur og superintendant Fouquets heldige medskyldige.

Foran dem lå haveanlæggene, hvori blomster dannede store figurer, tegnede af Le Nôtre, den grønne plæne og bassinet. Derpå kom grotten med fem groft tilhuggede buer og kæmpemæssige søjler, og med en krone af store træer, som høsten allerede var begyndt at smykke med guld og purpur.

"Den er alligevel smuk, denne blomstergeometri," sagde Dechartre.

"Ja," sagde Therese. "Men jeg husker en ludende platan i en lille gård, hvor græsset gror frit mellem stenene. Vi skal lave en

nydelig fontæne der, ikke sandt, og plante blomster?"

Therese lænede sig mod en af stenløverne med de næsten menneskelige ansigter, som lå på vagt over den udfyldte slotsgrav ved foden af trappen. Hun så tilbage mod slottet og pegede på et af tårnvinduerne, der dannede åbne dragegab, oven over gesimsen.

"Der er dit værelse. Jeg var deroppe i går aftes. I samme etage, men helt nede i den anden ende er fars kontor. Et umalet bord, en mahognipult, en karaffel på kaminen, det er hans arbejdsværelse fra de unge dage. Derfra stammer hele vor formue."

Ad havens grusgange nåede de den klippede buksbomhæk, der begrænsede parken mod syd. De gik forbi orangeriet, over hvis monumentale dør Mareuilles lothringske kors var anbragt, og fordybede sig endelig i lindealleen langs med den grønne plæne. Under de halvt bladløse træer stod nymfestatuer og frøs i den fugtige skygge, hvor kun blege lysstrejf trængte ned. En due, der sad på en af de hvide kvinders skuldre, fløj sin vej. Nu og da løsnede et vindpust et vissent blad, der faldt til jorden som en gyldenrød muslingeskal, hvori der glinsede en regndråbe.

Therese pegede på nymfen:

"Hun der så mig, den gang jeg som barn havde lyst til at dø. Jeg led af længsel og af angst. Jeg ventede på dig. Men du var så langt borte."

Lindealleen afbrødes nede ved runddelen med det store bassin, i hvis midte der hævede sig en gruppe tritoner og nereider, som blæsende i muslingehorn dannede et

gennemsigtigt diadem med skumtakker af det springende vand.

"Det er Joinvilles *Krone*," sagde hun.

Hun viste ham en sti, der fra bassinet førte ud i landet mod øst.

"Det er min vej. Hvor mangen en gang har jeg ikke spadseret melankolsk ned ad den. Jeg var meget melankolsk, dengang jeg ikke kendte dig."

De gik videre ad alleen, der med endnu flere linde og nymfer fortsattes på den anden side af runddelen. De fulgte den lige til grotterne længst nede i parken. Det var en halvkreds af fem store muslingeformede nicher kronet af rækværk og adskilt ved vældige terminussøjler. En af dem i hjørnet af anlægget ragede op i kæmpemæssig nøgenhed og sænkede sit på engang frygtelige og blide stenblik ned mod dem.

"Da min fader købte Joinville," sagde hun, "var grotterne kun en dynge murbrokker overgroet med græs og fulde af hugorme. Kaniner i tusindvis havde gravet deres huller der. Han lod søjlerne og buegangene opstille igen efter Perrelles kobberstik, der fandtes opbevaret i biblioteket. Han var sin egen arkitekt."

En trang til ensomhed og hemmelighed drog dem mod den tætte løvhæk, der skjulte grotternes sider. Men lyden af skridt fra den overdækkede allé fik dem til at standse et øjeblik. Og gennem løvværket så de Montessuy, der holdt fyrstinde Seniavine om livet. De spadserede ganske roligt op mod slottet. Jacques og Therese, der stod skjult bag den vældige terminussøjle, ventede til de var gået forbi.

Da udbrød Therese henvendt til Jacques, der tavs betragtede hende:

"Det er alligevel et stærkt stykke! Nu forstår jeg, hvorfor fyrstinde Seniavine endelig i vinter ville spørge far til råds, når hun skulle købe heste."

Alligevel beundrede Therese sin fader, fordi han havde kunnet vinde en så smuk og kræsen dame, som man vidste var rig, trods alle de vanskeligheder hendes vanvittige ekstravagancer bragte hende i. Hun spurgte Jacques, om han ikke også fandt fyrstinden meget smuk.

Han indrømmede, at hun havde en vis charme, men at den efter hans smag var alt for legemlig. Hun var smuk, det kunne der ikke være tvivl om. Men han anede allerede det gamle ansigt og den gule hud. Therese fandt, at han måske nok havde ret, men ikke desto mindre stillede fyrstinden ved aftenlys alle andre damer i skygge.

Hun drog Jacques med hen til en mosgroet trappe, som bag ved grotterne førte op til Oise-springvandet, der var formet som et bundt rørgræs af bly midt i en blegrød marmorkumme. Deroppe tronede de store træer, som lukkede for udsigten over parken, og her begyndte skoven. De gik under de ældgamle træer. De tav, mens det sagte hviskede i bladene. Hinsides elmetræernes pragtfulde væg bredte kratskoven sig, afbrudt af klynger af bævreasp og birketræer, hvis lyse bark tændtes i brand af solens sidste stråler.

Han tog hende i sine arme og kyssede hendes øjenlåg. Fra himlen sænkede mørket sig over dem, de første stjerner blinkede mellem grenene. Fra det fugtige græs lød skrubtudsernes sukkende fløjter. De gik ikke videre.

Da hun ved hans side i mørket gik tilbage til slottet, havde hun endnu på sine læber en smag af kys og pebermynte, og i

sine øjne billedet af den elskede, der som en faun stod lænet mod en birkestamme, mens hun hvilede i hans arme med hænderne foldede om hans nakke. Hun gik under lindetræerne og smilede til nymferne, der havde set hendes barndoms tårer. Svanen tegnede sit stjernekors på himlen, og månen spejlede sit flygtige horn i kronens bassin. Insekterne i græsset udstødte elskovssignaler. Ved buxbomhækkens sidste omdrejning lå pludselig slottets tredelte, mørke, uhyggelige kolos foran dem, og i det rødlige lys indenfor stueetagens store vinduer skimtede de skikkelser, der bevægede sig. Uret slog.

Therese udbrød:

"Jeg får knap tid til at klæde mig om til middag!"

Og hun løb fra ham ved stenløverne og lod sin ven tilbage med en følelse af at have oplevet et feeventyr.

Efter middagen i salonen sad monsieur Berthier d'Eyzelles og læste avisen, mens fyrstinde Seniavine lagde en kabale ved spillebordet. Therese sad med øjnene halvt lukkede over en bog. Hun følte i sine ankler stik af tornene fra kratskoven bagved Oise-bassinet, og mindedes med gysen ham, som havde favnet hende mellem bladene som en faun, der leger med en nymfe.

Fyrstinden spurgte hende, om hun læste noget morsomt.

"Jeg ved ikke. Jeg læste og drømte. Paul Vence har ret: Det er kun os selv, vi finder i bøgerne."

Fra billardsalen lød spillernes udråb og kuglernes korte smæld.

"Den gik op!" råbte fyrstinden og kastede kortene fra sig.

Hun havde væddet en stor sum på en hest, som samme dag skulle løbe ved Chantilly.

Therese fortalte, at hun havde fået brev fra Fiesole. Miss Bell underrettede hende om sit nærforestående giftermål med fyrst Eusebio Albertinelli della Spina.

Fyrstinden brast i latter.

"Den mand kommer til at gøre hende en uvurderlig tjeneste."

"Og hvad er det?" spurgte Therese.

"Give hende afsky for mænd, for pokker."

Montessuy trådte meget oprømt ind. Han havde vundet partiet.

Han satte sig ved siden af Berthier d'Eyzelles og tog en avis, der lå udbredt på sofaen.

"Finansministeren meddeler, at han, når tinget atter træder sammen, vil forelægge sit lovforslag om sparekasserne."

Det drejede sig om at give sparekasserne ret til at udlåne penge til kommunerne, hvilket ville unddrage de foretagender, som Montessuy bestyrede, deres bedste kundekreds.

"Hør, Berthier," spurgte finansmanden, "er De absolut imod forslaget?"

Berthier nikkede.

Montessuy rejste sig og lagde hånden på den deputeredes skulder.

"Ja, min kære Berthier, jeg har nu den tro, at ministeriet falder ved samlingens begyndelse."

Han gik hen til sin datter.

"Jeg har fået et højst mærkværdigt brev fra Le Ménil."

Therese gik hen og lukkede døren ind til billardsalen.

Hun syntes det trak, sagde hun.

"Et forunderligt brev," gentog Montessuy. "Le Ménil kan ikke komme til Joinville. Han har købt en yacht på firsindstyve tons,

Rosebud. Han sejler omkring på Middelhavet og agter for fremtiden at leve på søen. Det er skade. Der er ingen, der kan føre en jagt som han."

I det samme kom Dechartre ind i salonen sammen med grev Martin, som havde besejret ham i billard og derfor havde fattet venskab for ham. Han forklarede ham, hvor farligt det var at basere en skat på folks husførelse og tyendehold.

31

Den blege vintersol var trængt igennem tågen over Seinen og skinnede på Oudrys hundebilleder over spisestuedørene.

Til højre for madame Martin sad forhenværende justitsminister og konseilspræsident, den deputerede Garain, til venstre senator Loyer. Til højre for grev Martin-Bellème sad monsieur Berthier d'Eyzelles. Det var en snæver og fordringsløs forretningsfrokost.

Som Montessuy havde forudsagt, var ministeriet blevet styrtet for fire dage siden. Garain var samme morgen blevet kaldt til Elysée og havde overtaget at danne det nye kabinet. Og her ved frokosten ordnede han nu den liste, han om aftenen ville forelægge præsidenten. Mens herrerne tumlede med navne, tænkte Therese på sit eget hemmelige liv.

Da Kammeret igen skulle træde sammen, var hun sammen med grev Martin vendt tilbage til Paris, og fra det øjeblik havde hendes liv været vidunderligt.

Jacques elskede hende – elskede hende med en betagende blanding af lidenskab og ømhed, erfaring og nysgerrig umiddelbarhed. Han var nervøs, irritabel og ujævn. Men netop hans sinds skiften gav hans munterhed forøget værd. Kunstnerens munterhed, der bryder frem pludselig som en flamme, forskønner elskoven uden at såre. Hendes vens åndfulde spøg var Thereses lykke. Aldrig havde hun drømt om en så sikker takt, som den han uvilkårligt viste i lykkelig spøg og fortrolige indfald. I den første tid havde han kun vist hende en ensartet og mørk lidenskab, og alene det havde betaget

hende. Men efterhånden havde hun opdaget, at hans sind var overgivent og mangfoldigt, hans sanselighed uforlignelig yndefuld, og at han havde evnen til at smigre og tilfredsstille både sind og sans.

"Et homogent ministerium!" råbte Garain, "det er let nok sagt. Man er dog nødt til at tage hensyn til Kammerets forskellige grupper og deres mening."

Han var ængstelig. Han så sig omgivet af lige så mange snarer, som han selv havde opstillet. Han var endog bange for sine egne medarbejdere.

Grev Martin mente, at det nye ministerium burde svare til den nye tidsånd.

"De har sammensat Deres liste af personligheder, hvis oprindelse og meninger er væsensforskellige. Men muligheden – jeg kan sige nødvendigheden af at indføre ensartethed i republikkens styrelse er dog den betydningsfuldeste opgave i de sidste års politiske historie. Det er en opfattelse, som De selv, kære Garain, har hævdet med sjælden veltalenhed."

Monsieur Berthier d'Eyzelles tav.

Senator Loyer trillede brødkugler mellem fingrene. Den gamle cafestamgæst plejede at få sine bedste ideer, mens han sad og smuldrede brødkrummer eller snittede i flaskepropper. Nu løftede han sit rødfinnede ansigt med det lange usoignerede skæg og så på Garain med sammenknebne øjne, hvori der spillede en lille rødlig flamme.

"Jeg har sagt det så tit," sagde han, "men ingen har villet høre på mig. Tilintetgørelsen af det monarkiske højre har været de republikanske partiførere til ubodelig skade. Det var mod højre, man regerede. En regerings sande støtte er oppositionen.

Kejserdømmet regerede mod orleanisterne og mod os. Sekstende-Maj-mændene regerede mod republikanerne. Vi var oven i købet så heldige at have et højre at regere mod. Truende og afmægtigt, oprigtigt, stort, hæderligt og upopulært. Det skulle man have bevaret. Men se om man forstod det. Kan man tænke sig en bedre opposition end højre var? Imidlertid må vi naturligvis indrømme: alt slides op. Men noget må man have at regere imod. For tiden har vi ikke andet end socialisterne til at gøre os den tjeneste, som højre så utrætteligt ædelmodige gjorde os i femten år. Men de er alt for svage. Vi må se at styrke dem, gøre dem talrigere, gøre et virkeligt politisk parti ud af dem. Sådan, som tiderne nu er, er det en indenrigsministers første pligt."

Garain, der ikke var anlagt for kynisme, svarede intet.

"Nå, Garain," sagde grev Martin, "De har altså endnu ikke bestemt Dem for, om De vil overtage justits- eller indenrigsporteføljen sammen med konseilspræsidiet?"

Garain svarede, at det afhang af hvad N..., hvis indtræden i kabinettet var absolut nødvendig, besluttede sig til; han havde endnu ikke kunnet træffe sit valg mellem de to porteføljer. Og han, Garain, ofrede sine personlige ønsker for de højere hensyn.

Senator Loyer skar ansigter i skægget. Han ville selv have justitsministeriet. Det var et gammelt ønske. Han havde på kejserdømmets tid været juridisk manuduktør og gav højt vurderede timer ved cafébordene. Han var dreven i alle prokuratorkneb. Sin politiske karriere havde han begyndt med nogle artikler, der var fint beregnet på at skaffe ham sagsanlæg, processer og nogle ugers fængsel, og siden den tid havde han

anset pressen som et oppositionelt våben, enhver god regering burde knuse. Efter den fjerde december 1870 var det hans drøm at blive justitsminister, for at vise, at han, den gamle boheme, der havde været stamgæst i St. Pélagie på Badinguets tid [Note 1)] og som udlagde loven, mens han fortærede surkål med pølser, kunne regere som øverste chef for retfærdigheden.

Dumrianer i dusinvis var sprunget ham forbi. Nu var han ældet i senatets middelmådige værdigheder, usoigneret, hjemfalden til en opvartningspiges gunst, doven og skuffet, men hans gamle jakobinske sindelag og oprigtige foragt for folket overlevede hans ambitioner og kunne endnu gøre ham til en brugbar mand i en regering. Denne gang var han kommet med på Garains liste og troede sig sikker på justitsministeriet. Og hans velynder, der ikke ville give ham det, blev med det samme en besværlig rival. Han smilede hånligt, mens han ivrigt modellerede en lille puddelhund af brødkrummer.

Monsieur Berthier d'Eyzelles sad meget rolig, meget alvorlig og meget dyster og strøg sine hvide whiskers.

"Synes ikke også De, Garain," sagde han, "at vi burde give en plads i det nye ministerium til de mænd, der fra første færd har fulgt den politik, som vi nu styrer henimod?"

"De har lidt skibbrud," svarede Garain utålmodig. "En politiker må ikke foregribe begivenhederne. Det er en stor fejl at have ret for tidligt. Man kan ikke gøre politik med tænkere. Men lad os tale lige ud af posen: Hvis De ønsker et ministerium af venstre centrum, så sig frem. Jeg skal gerne trække mig tilbage. Men jeg spår Dem, at De hverken får Kammeret eller landet med Dem."

"Det er selvfølgelig nødvendigt," sagde grev Martin, "at sikre sig et flertal."

"Med min liste har vi jo en majoritet," sagde Garain. "Det er den minoritet, der har støttet ministeriet mod os, sammen med de stemmer, som vi efterhånden har skilt ud. Mine herrer, jeg appellerer til Deres nidkærhed."

Og de tog atter fat på den møjsommelige fordeling af porteføljerne. Grev Martin fik først de offentlige arbejder tildelt, men afslog det på grund af manglende sagkundskab, og dernæst udenrigsministeriet, som han overtog uden indvendinger.

Men monsieur Berthier d'Eyzelles, som Garain tilbød handels- og landbrugsministeriet, ville betænke sig.

Loyer blev anbragt i kolonierne. Han syntes meget optaget af at få sin lille brødhund til at stå på dugen. Men hans små rynkede øjne iagttog fra siden grevinde Martin og fandt hende attråværdig. Og han havde en vag fornemmelse af, at det kunne være morsomt fremtidigt at se og omgås hende lidt fortroligt.

Han lod Garain snakke og beskæftigede sig med den smukke kvinde, søgte at gætte hendes smag og vaner, spurgte hende, om hun brød sig om teatret og om hun af og til om aftenen gik på café med sin mand. Og Therese begyndte at finde ham interessantere end de andre under hans tykke lag af snavs, med hans ukendskab til de selskabelige former og hans umådelige kynisme.

Garain rejste sig. Han måtte endnu, inden han bragte præsidenten sin liste, opsøge N... og N..... og N..... Grev Martin tilbød ham sin vogn, men Garain havde sin egen.

"Tror De ikke," spurgte grev Martin, "at præsidenten måske vil gøre indvendinger ved et par af navnene?"

"Præsidenten," svarede Garain, "lader sig udelukkende bestemme af situationens krav."

Han var allerede ude af døren, men kom tilbage og slog sig for panden.

"Vi har jo ganske glemt krigsministeren."

"Ham finder De sagtens mellem generalerne," svarede grev Martin.

"Ha," råbte Garain, "så De tror, at det er så let at vælge en krigsminister. Man kan forstå, at De ikke som jeg har været konseilspræsident og medlem af tre kabinetter. I mine ministerier var det altid krigsministeren, der voldte os de største vanskeligheder. Generalerne er alle ens. Ham, jeg valgte, da jeg dannede mit ministerium, kender De jo. Han var aldeles ukendt med politik, da vi tog ham. Han vidste knap, at der var to kamre. Vi måtte forklare ham hver bagatel i det parlamentariske maskineri, lære ham, at der var et militærudvalg og et finansudvalg, underudvalg, ordførere og en finanslovsbehandling. Han bad om at få alle disse nødvendige oplysninger skrevet op på et stykke papir. Hans ukendskab med mennesker og forhold forfærdede os. Efter fjorten dages forløb kunne han alle stillingens fineste fif, kendte personligt alle senatorer og alle de deputerede og intrigerede sammen med dem mod os. Hvis vi ikke havde haft præsident Grévy, som havde en gammel mistillid til de militære, havde han styrtet os. Og det var dog en ganske almindelig general, akkurat som alle de andre. Nej, tro blot ikke, at krigsministeriet kan gives bort i en håndevending."

Garain gøs ved mindet om sin fordums kollega fra Boulevard St. Germain og gik.

Therese rejste sig. Senator Loyer bød hende armen med den flotte albuerunding, som han for fyrretyve år siden havde tilegnet sig i dansesalonerne. Hun overlod herrerne til deres politik i salonen. Hun var utålmodig efter at træffe Dechartre.

En rødlig tåge dækkede Seinen, stenkajerne og de gulnede platanер. Den røde sol overgød himlens skyer med årets sidste glans. Da Therese kom ud på gaden, nød hun henrykt luftens kostelige barskhed og dagens døende pragt. Siden hun var kommet tilbage til Paris frydede hun sig hver morgen over vejrets skiften. I lykkelig egoisme syntes det hende, at det var alene for hendes skyld, vinden peb i de forpjuskede træer, at regnens lysegrå tåge slørede gadernes horisonter, eller at solen førte sin afkølede kugle over den kuldskære himmel. Ene for hendes skyld og for, at hun, når hun kom til det lille hus i Ternes, kunne sige: "Det blæser, det regner eller det er dejligt vejr", og derved ligesom indlemme yderverdenens uendelighed i deres kærligheds rige. Og hver dag oprandt skøn for hende; for de førte hende alle i hendes vens arme.

Og mens hun i dag som alle de andre dage gik til det lille hus i Ternes, tænkte hun på sin pludselige, sin fuldkomne lykke, som hun nu endelig følte sig sikker på. Hun spadserede afsted i solens svindende pragt, der allerede var blegnet af vinteren, og hun sagde ved sig selv:

"Han elsker mig, jeg tror, han elsker mig fuldt og helt. At elske – er ham lettere og naturligere end det er andre mænd! I deres liv er der altid en eller anden idé, som de beherskes af, deres tro, vaner eller interesser. De tror på Gud eller på deres

pligter eller på sig selv. Han tror kun på mig. Jeg er hans gud, hans pligt, hans liv."

Og hun tænkte videre:

"Han behøver slet ingen –, det er også sandt, ikke engang mig. Hans tanker alene er en vidunderlig verden, hvor han kan leve tilfreds. Men jeg – jeg kan ikke leve uden ham. Hvordan skulle det dog gå mig, hvis jeg ikke havde ham?"

Men hun følte sig atter tryg når hun tænkte på hans heftige glæde, hans stærke betagelse ved hende. Hun huskede en dag, da hun havde sagt til ham: "Du nærer kun sanselig kærlighed til mig. Jeg beklager mig ikke over det, det er måske den eneste sande." Og han havde svaret hende: "Ja, det er den eneste store, den eneste stærke. Den har sit eget mål. Den er rig på ideer og billeder, er voldsom og hemmelighedsfuld. Den bunder i legemet og i legemets sjæl. Alt det andet er kun indbildning og bedrag." Hun følte sig nu næsten tryg i sin lykke. Hans mistænksomhed, hans angst var drevet bort som skyerne i et sommerligt uvejr. Den strengeste tid i deres kærlighed var mens de var borte fra hinanden. Man skal aldrig skilles, når man elsker hinanden.

På hjørnet af Avenue Marceau og Rue Galilée mere anede end genkendte hun en skygge, en glemt skikkelse, der pludselig strejfede hende. Hun troede, hun håbede at have taget fejl. Ham, som hun frygtede at have set, eksisterede jo ikke mere, havde aldrig eksisteret. Han var et tågebillede fra en tidligere verden, fra en pseudotilværelses mørke. Og hun gik videre, men det flygtige møde efterlod hos hende en følelse af kulde, en uklar forstemthed og hjertebeklemmelse. –

Idet hun gik op ad boulevarden mødte hun strømmen af avissælgerne med armene fulde af aftenblade, der med fede typer forkyndte det nye ministerium.

Hun skråede over Place de l'Étoile, og hendes skridt var lige så lykkeligt utålmodige som hendes længsel. Hun tænkte sig Jacques stå ventende neden for trappen mellem de kraftige nøgne marmor- og bronzefigurer, hun følte, hvorledes han tog hende i sine arme og bar hende, allerede mat og skælvende under hans kys, op til deres dunkle elskovskammer, hvor hun glemte livet over lykken ved at leve.

Men på den ensomme Avenue Mac-Mahon kom den skygge, hun allerede havde skimtet på hjørnet af Rue Galilée, efter hende og dukkede op ved hendes side med en pinlig og dagligdags tydelighed.

Hun genkendte Robert Le Ménil, der havde fulgt efter hende lige fra Quai de Billy og nu kom på siden af hende på det roligste og sikreste sted.

Hans udtryk, hans holdning havde det åbne præg, som tidligere havde tiltalt Therese. Og hans ansigt, der af naturen var hårdt og nu brunet af sol og søluft, lidt indfaldent måske, men roligt, søgte forgæves at dølge en dyb smerte.

"Jeg må tale med Dem."

Hun sagtnede sine skridt. Han fulgte ved siden af hende.

"Jeg har forsøgt at glemme Dem. Det var ikke mere end rimeligt, efter hvad der var passeret, ikke sandt. Jeg har gjort alt for det. Det var også fornuftigst at glemme. Utvivlsomt. Men jeg kunne ikke. Så købte jeg en båd. I seks måneder har jeg sejlet omkring. Det ved De måske?"

Hun nikkede.

Han fortsatte:

"*Rosebud* er en nydelig yacht på fireogtyve tons. Den havde seks mands besætning. Dem manøvrerede jeg med. Det var altid en adspredelse."

Han tav. Hun gik langsomt, opfyldt af medlidenhed, men især af kedsomhed. Det syntes hende meningsløst og over al beskrivelse pinligt at gå der og høre på disse uvedkommende ord.

Han blev ved:

"Hvor meget jeg led på den båd, ville jeg skamme mig ved at sige Dem."

Hun følte, at han talte sandt og vendte hovedet bort.

"Å, jeg tilgiver Dem. Jeg har tænkt på så meget i min ensomhed. Jeg har tilbragt dage og nætter på sofaen i dækslugaren. Og altid tumlede mit hoved med de samme tanker. Jeg har i de seks måneder grublet over flere ting end i mit hele foregående liv. Smil ikke. Intet udvider ens synskreds som ulykken. Jeg forstod, at det er min egen skyld, at jeg har mistet Dem. Jeg burde have forstået at holde Dem fast. Og mens *Rosebud* gled hen ad vandet, lå jeg på maven på dækket og sagde til mig selv: 'Jeg forstod det jo ikke! Å, kunne jeg dog begynde den tid om igen!' Så meget tænkte jeg og led jeg, at jeg til sidst forstod det. Jeg forstod, at jeg ikke var gået tilstrækkelig ind på Deres smag og Deres ideer. De er en overlegen kvinde. Det opdagede jeg ikke dengang, det var jo ikke derfor, at jeg elskede Dem. Uden selv at ane det, har jeg vist ofte irriteret og stødt Dem."

Hun rystede på hovedet. Han fortsatte påståeligt:

"Jo vist. Jeg har ofte stødt Dem. Jeg tog ikke tilstrækkeligt hensyn til Deres finfølelse. Der var misforståelser imellem os. Det kom af vore naturers forskellighed. Og desuden forstod jeg slet ikke at more Dem. Jeg bød Dem ikke de adspredelser, som De trængte til, og jeg skaffede Dem ikke de fornøjelser, som passer for en så intelligent kvinde som Dem."

Så ligefrem og ærlig, som han var i sin anger og smerte, måtte hun trods alt finde ham sympatisk. Hun sagde mildt:

"Kære ven, jeg har aldrig haft grund til at beklage mig over Dem."

Han fortsatte:

"Alt, hvad jeg har sagt, er sandt. Det forstod jeg derude på søen, ganske alene i min båd. Jeg har tilbragt timer, som jeg ikke ville ønske den mand, der har gjort mig mest ondt i verden. Mangen en gang har jeg haft lyst til at springe overbord. Jeg gjorde det ikke. Enten det nu var på grund af mine religiøse principper, eller af familiehensyn, eller fordi jeg ikke havde mod til det. Jeg ved det ikke. Det var måske, fordi De fra det fjerne holdt mig tilbage. De må have draget mig til Dem – for nu er jeg her. I to dage har jeg passet Dem op. Jeg ville ikke atter vise mig hjemme hos Dem – jeg ville måske ikke træffe Dem alene. Jeg kunne måske ikke komme til at tale med Dem. Og dér var De desuden nødt til at tage imod mig. Jeg fandt det rigtigere at tale til Dem på gaden. Det var også en idé, jeg fik ombord. Jeg sagde til mig selv: 'På gaden behøver hun kun at høre på mig, hvis hun selv har lyst,' ligesom for fire år siden på Joinville, kan De huske, under statuerne ved *Kronen*."

Han gentog med et tungt suk:

"Ja, ligesom på Joinville, alt må jo begynde forfra. Jeg har ventet på Dem i to dage. I går regnede det, og De kørte ud i vogn. Jeg kunne have fulgt Dem, udspejdet, hvor De skulle hen. Jeg havde lyst til det. Men jeg gjorde det ikke. Jeg vil intet gøre, som kan være Dem imod."

Hun rakte ham hånden.

"Tak. Jeg vidste jo nok, at jeg ikke skulle behøve at angre den tillid, jeg har vist Dem."

Men ængstelig, utålmodig og nervøs, som hun var, og bange for, hvad han kunne finde på at sige, forsøgte hun at bryde af og komme fra ham.

"Farvel! Hele livet ligger foran Dem. De bliver nok lykkelig. Stol på det og pin Dem ikke med ting, som ikke er så meget værd."

Men han holdt hende tilbage med et blik. Hans ansigt havde fået det heftige og beslutsomme udtryk, som hun kendte så godt.

"Jeg sagde Dem jo, at jeg havde noget at sige Dem. Hør blot et minut på mig."

Hun tænkte på Jacques, som allerede ventede på hende.

De enkelte forbigående så på hende og gik videre. Hun stod stille under de sorte grene på et judastræ og ventede med hjertet opfyldt af medlidenhed og angst.

Han sagde:

"Hør nu: Jeg tilgiver Dem og skal glemme alt. Tag mig blot igen. Jeg lover Dem, at jeg aldrig med et ord skal nævne, hvad der er hændt."

Hun fo'r sammen og viste en så oprigtig forbavselse og bedrøvelse, at han holdt inde.

Efter et øjebliks overvejelse fortsatte han:

"Jeg ved nok, at det ikke er almindeligt, hvad jeg foreslår Dem. Men jeg har overvejet og tænkt på alt. Det er det eneste mulige. Tænk over det, Therese, og svar mig ikke straks."

"Det ville være stygt at narre Dem. Jeg kan ikke, jeg vil ikke gøre, hvad De beder om. Og De ved godt hvorfor."

En droske kørte langsomt forbi. Hun gjorde tegn til kusken om at standse. Le Ménil holdt hende endnu et øjeblik tilbage.

"Jeg forudså, at De ville svare sådan. Derfor gentager jeg: Vent, svar ikke nu straks."

Med hånden på dørhåndtaget vendte hun sig om og så på ham med sine grå øjne.

Det var det smerteligste øjeblik for ham. Han kom til at mindes dengang, da han så disse dejlige grå øjne smile under halvlukkede låg. En hulken arbejdede i hans bryst og han mumlede med halvkvalt stemme:

"Therese, jeg kan ikke leve uden Dem. Jeg elsker Dem. Nu først elsker jeg Dem. Før vidste jeg jo ikke, hvad det ville sige."

Og mens hun på må og få råbte en adresse på en modehandlerinde til kusken, gik han bort med sin hurtige, smidige, nu lidt usikre gang.

Mødet med Le Ménil efterlod en følelse af nedtrykthed og ængstelse hos hende. Når hun endelig skulle se ham igen, måtte han hellere have været hidsig og brutal som i Firenze.

På hjørnet af gaden råbte hun ivrigt til kusken:

"Rue Demours i Ternes!"

32

Det var en fredag i operaen. Tæppet var lige faldet efter studerekammerakten i *Faust*. Da de sidste dybe akkorder havde lydt fra orkesteret, kom kikkerterne frem, og blikke strejfede søgende rundt på tilskuerpladsen, som strålede i guld og purpur under lysmasserne, som tabte sig i det umådelige rum. Logernes dunkelt belyste juvelskrin fremhævede strålende kvindehoveder og nøgne skuldre. Og oven over parterret slyngede balkonens lange bue sin guirlande af diamanter, blomster, frisurer, nøgenhed, silke og tyl.

I prosceniumslogerne sås den østrigske gesandts madame og hertuginden af Gladwin. I balkonen Berthe d'Isigny og Jane Tulle, som den foregående dag var blevet berømt ved en elskers selvmord. I logerne sås madame Bérard de la Malle med sænkede øjne og lange øjenhår, som skyggede over de jomfruelige kinder. Den stolte flotte fyrstinde Seniavine, der gabte som en panter bag sin vifte; madame de Morlaine mellem to unge damer, som hun uddannede i åndrighed madame Meillan, rolig i bevidstheden om tredive års uovertrufne skønhed; madame Berthier d'Eyzelles, stram og knejsende under sit grå ståldiadem, der var overlæsset med diamanter. De røde filipenser i hendes ansigt fremhævede end mere hendes holdnings strenge værdighed. Hun var genstand for megen opmærksomhed. Om formiddagen var det rygtedes, at monsieur Berthier d'Eyzelles havde påtaget sig at danne det nye kabinet, efter at Garains blandingsliste var gået i stykker. Og hans foretagende var ved at lykkes. Bladene havde allerede

offentliggjort navnene på de nye ministre og mellem dem Martin-Bellème. Og kikkerterne rettedes forgæves mod grevinde Martins loge, der endnu var tom.

Et brus af stemmer fyldte rummet. På sin sædvanlige plads på tredje række i orkesteret stod general Larivière i samtale med general de la Briche.

"Jeg tror, jeg snart følger Deres eksempel, gamle ven, og giver mig til at dyrke kål i Touraine."

Han havde netop et af sine melankolske anfald, hvorunder tilintetgørelsen rejste sig truende for ham som livets afslutning. Han havde krøbet for Garain, men Garain fandt ham alt for kløgtig og havde foretrukket at vælge et uhyre af en nærsynet artillerigeneral til krigsminister. Nu havde general de Larivière til gengæld den fornøjelse at se Garain forladt af sine egne venner, Berthier d'Eyzelles og Martin-Bellème. Og alle rynkerne om hans øjne lo ved tanken. De mange små rynker ved hans øjenkroge var det eneste, der livede op i hans vrantne ansigt. Man måtte se ham i profil for at opdage, at han lo. Og i lede over et langt livs forstillelse, undte han nu pludselig sig selv den glæde og oprejsning at sige sit hjertes mening.

"Ser du, kære la Briche, de gør sig jo ganske latterlige med deres borgerhær, som koster masser af penge og ingenting er værd. Små hære er det eneste, som duer. Det var også Napoleons mening, og han forstod sig på det."

"Det er sandt, ganske sandt!" sukkede general de la Briche rørt og med tårer i øjnene.

Montessuy gik forbi dem for at nå ind på sin plads. Larivière gav ham hånden.

"Det siges, at det er Dem, som satte Garain i skak. Min kompliment!"

Men Montessuy benægtede absolut nogensinde at have blandet sig i politik. Han var jo hverken medlem af senatet eller deputeretkammeret, ikke engang amtsrådsmedlem i Oise. Han satte kikkerten for øjnene og så sig om i teatret.

"Kan De se der i parterrelogen til højre, Larivière, der sidder en nydelig mørk pige med håret glat ned om kinderne."

Og han satte sig roligt ned og nød sin magts sødme.

Imidlertid fløj navnene på de nye ministre fra mund til mund i foyeren, på gangene og tilskuerpladsen.

Konseilspræsident og indenrigsminister: Berthier d'Eyzelles; justits- og kulturminister: Loyer; finansminister: Martin-Bellème. Man vidste dem alle, undtagen handels-, krigs- og marineministrene, der endnu ikke var udnævnt.

Tæppet gik op for *Guden Bacchus'* værtshus. Under det andet studenterkor viste madame Martin sig i sin loge. Hendes hår var sat højt på hovedet, ærmerne på hendes hvide kjole var som vinger og på kjolelivets garnering, ved det venstre bryst, strålede en stor lilje af rubiner.

Miss Bell tog plads ved siden af hende, klædt i en dronning Anna-kjole af grønt fløjl. Hun opholdt sig i Paris for som fyrst Albertinelli della Spinas forlovede at bestille sit udstyr.

Midt under kermessens forvirring og larm sagde miss Bell:

"Darling – De har efterladt en ven i Firenze, som trofast bevarer mindet om Deres ynde. Det er professor Arrighi. Han giver Dem den ros, som i hans øjne er den smukkeste: Han siger, at De er et musikalsk væsen. Og hvorfor skulle ikke også professor Arrighi huske Dem, når selv guldregnene i haven ikke

har kunnet glemme. De blomsterløse grene klager, over at De er borte. Ak, de savner Dem, darling."

"Hils dem," svarede Therese, "og sig, jeg har så dejlige minder fra Fiesole, at jeg endnu lever og altid vil leve i dem."

I baggrunden af logen forklarede monsieur Martin-Bellème med dæmpet stemme sine meninger for Joseph Springer og Duvicquet: "Frankrigs garanti er den eneste i verden," sagde han og: "Gælden skal afbetales ved overskud, ikke ved nye skatter." Han holdt på forsigtighed i alle finansielle sager.

"Oh darling," sagde miss Bell, "jeg skal sige til guldregnene i Fiesole, at De længes efter dem og snart igen vil komme og besøge dem på bjerget. Men må jeg spørge Dem, ser De noget til monsieur Dechartre i Paris? Hvis jeg var Dem, ville jeg se ham tit. Jeg kan så godt lide ham, fordi han er fornem ånd. Oh, darling, monsieur Dechartre har en fin og fornem ånd."

Therese svarede, at monsieur Dechartre sikkert var i teatret, og at han selvfølgelig ville komme op og hilse på miss Bell.

Tæppet faldt for dansens brogede hvirvel. Publikum trængtes i gangene bag logerne, og efter et øjebliks forløb var den lille salon, der hørte til logen, propfuld af finansmænd, kunstnere og deputerede. De omringede grev Martin-Bellème, lykønskede ham, vinkede venligt til ham over hinandens hoveder og kvalte næsten hinanden for at komme til at trykke hans hånd. Joseph Schmoll banede sig, hostende og hivende, blind og døv, vej gennem den ærgerlige menneskemasse og lige hen til madame Martin. Han greb hendes hånd og dækkede den med lydelige støn og kys.

"Det hedder sig, at Deres mand er blevet minister. Er det sandt?"

Hun vidste nok, at det blev sagt, men troede ikke, der var noget afgjort endnu. Forresten stod hendes mand dér. Han kunne jo spørge. Men han, som tog alting bogstaveligt, svarede blot:

"Nå, så Deres mand er ikke udnævnt endnu. Hvis han bliver udnævnt, vil jeg anmode Dem om et øjebliks samtale. Det drejer sig om en sag af den største betydning."

Dermed tav han og så sig om med det blinde seerblik, som omgav ham med en vis mystik, skønt han var så positiv en natur.

Pludselig spurgte han:

"De har jo været i Italien i år, madame?"

Men uden at give hende tid til at svare, blev han ved:

"Javel – javel! De har været i Rom. De har beundret skurken Titus' bue, dette marmormakværk, hvor man også ser den syvarmede lysestage mellem krigsbyttet fra jøderne. Ja, madame Martin, det siger jeg Dem, det er en stor skændsel for hele verden, at det monument endnu findes i byen Rom, hvor paverne dog kun består ved de jødiske finansmænds og vekselereres støtte. Jøderne bragte Grækenlands og Orientens videnskaber til Italien. Renæssancen er Israels værk, madame Martin. Det er den nøgne, miskendte sandhed."

Han borede sig ud gennem mængden af besøgende, mens der lød dumpe knæk af hatte, som han masede på sin vej. –

Imidlertid lænede fyrstinde Seniavine sig ud fra sin loge og iagttog gennem kikkerten sin veninde med den interesse, som kvindelig skønhed glimtvis kunne vække i hende. Hun vendte sig til Paul Vence, som stod i nærheden.

"Synes De ikke, at madame Martin er ualmindelig smuk i år?"

Ude i foyeren, der dirrede i guld og lys, spurgte general de la Briche Larivière:

"Har De ikke set min nevø?"

"Deres nevø? Le Ménil?"

"Ja, Robert. Han var dernede for et øjeblik siden."

La Briche stod et øjeblik hensunket i tanker. Så sagde han:

"Han kom jo ned til Sémanville i sommer. Men han var så åndsfraværende og underlig. Han er en intelligent og sympatisk fyr og så pålidelig som guld. Men han mangler noget at bestille, et mål i livet."

Klokken meldte, at mellemakten var til ende. I den øde foyer var kun de to gamle herrer tilbage.

"Ja, et mål i livet," gentog la Briche. Han var høj og mager og bøjet, men hans ven forsvandt lettet og forynget ind ad døren til scenen. –

Margarete spandt og sang i haven. Da hun tav, sagde miss Bell til madame Martin:

"Ak, darling, jeg har haft et så smukt brev fra monsieur Choulette. Han fortæller, at han er så berømt. Jeg blev meget glad over at høre det. Han skriver desuden: 'Andre digteres berømmelse hviler på myrrha og røgelse. Min bløder og stønner under en regn af stene og østersskaller.' – Er det virkelig muligt, my love, at franskmændene stener den rare monsieur Choulette?"

Mens Therese beroligede miss Bell, lod Loyer, mægtig og støjende, logen åbne for sig.

Han viste sig i døren, gennemblødt og tilstænket.

"Jeg kommer lige fra Elysée," sagde han.

Han var så galant først at ville meddele madame Martin den gode nyhed.

"Udnævnelserne er underskrevet. Deres mand bliver finansminister. Det er en smuk portefølje."

"Og republikkens præsident gjorde ingen bemærkninger ved mit navn?" spurgte Martin-Bellème.

"Nej, Berthier forklarede for præsidenten Martin'ernes nedarvede retskaffenhed, Deres formuesomstændigheder og navnlig den intime forbindelse, hvori De står til visse personligheder inden for den finansielle verden, som kan blive regeringen nyttige. Og præsidenten rettede sig efter situationens krav, som Garain så smukt udtrykte sig."

Over grev Martins gule ansigt fo'r tre-fire rynker. Han smilede.

"Udnævnelserne kommer i morgen i Statstidende," fortsatte Loyer. "Jeg kørte selv sammen med kabinetssekretæren direkte til sætteriet med den. Det er det sikreste. Mens Grévy – som dog ikke var noget fæ – var ved roret, blev udnævnelserne opsnappet på turen fra Elysée til Quai Voltaire."

Loyer kastede sig i en stol. Mens han med øjne og næsebor nød madame Martins skuldre, fortsatte han:

"Man skal da ikke, som på vor stakkels ven, Gambettas tid, kunne sige, at republikken ingen damer har. De vil sikkert give herlige fester i de ministerielle saloner, fru grevinde."

Margarete sang nu *Juvelarien*, mens hun spejlede sig med ørenringene og halskæden på.

"Vi bliver jo nødt til at opsætte en officiel udtalelse," sagde grev Martin. "Jeg har tænkt på det, og hvad mit departement

angår, tror jeg nok, jeg har fundet formlen: 'Gældens afbetaling ved overskud, ikke ved skatter'."

Loyer trak på skuldrene.

"Ja, min kære Martin, men vi har intet væsentligt at ændre i det forrige ministeriums udtalelse. Situationen er kendelig forblevet den samme."

Pludselig slog han sig for panden.

"Død og pine, jeg glemmer jo ganske. Vi har gjort Deres ven Larivière til krigsminister. Og jeg har påtaget mig at underrette ham om det."

Han troede, at han kunne træffe ham henne på boulevardcafeen, hvor officererne plejede at komme. Men grev Martin vidste, at generalen var i teatret.

"Jeg må have fingre i ham," sagde Loyer.

Han rejste sig og hilste.

"De tillader vel, madame, at jeg tager Deres mand med mig."

Lige da de var gået kom Jacques Dechartre og Paul Vence ind i logen.

"Må jeg ønske Dem til lykke, madame," sagde Paul Vence.

Therese vendte sig til Dechartre:

"De kommer da ikke også for at ønske mig til lykke, håber jeg ..."

Paul Vence spurgte, om hun agtede at flytte ind i den ministerielle lejlighed.

"Nej, nej – hvor kan De tro det."

"Men De kommer i al fald til at gå til ministerballer og fester i Elysée. Og vi skal med beundring være vidne til, at De også der vil forstå at bevare Deres uudgrundelige charme og forblive at være den kvinde, vi alle drømmer om."

"Monsieur Vence, jeg synes ministerskiftet forleder Dem til temmelig letsindige udtalelser," sagde madame Martin.

"Jeg vil ikke sige som min højtelskede mester Renan: 'Hvad vedkommer dette Sirius?' fordi jeg da ville få det fornuftige svar: 'Hvad vedkommer den store Sirius den lille Jord'. Men jeg bliver altid forbavset, når jeg ser, at voksne, ja oven i købet gamle folk, lader sig blænde af den illusion, at de har fået magten. Som om ikke sult og elskov og død, alle livets lave eller ophøjede krav, altid vil øve et så overvældende herredømme over menneskehoben, at der ikke bliver andet tilbage for de herskere, vi selv vælger os, end en magt på papiret, et herredømme som er ord – og ikke andet. Og hvad der er endnu mere forbavsende, folket selv indbilder sig også at få nye statschefer – andre styrere end dets egen elendighed, begær og tåbelighed. Den mand var en vis mand, som sagde: 'Lad os give menneskene ironien og medlidenheden til vidner og dommere'."

"Men monsieur Vence dog," udbrød madame Martin leende. "Det er jo Dem selv, som har skrevet det. Jeg læser Dem nemlig."

Imidlertid søgte de to ministre forgæves efter generalen på tilskuerpladsen og i foyererne. Efter logekonernes råd gik de om bag kulisserne og mellem dekorationer, der hævedes og sænkedes, gennem vrimlen af unge tyske piger i røde skørter, hekse, djævle og græske kurtisaner, fandt de frem til balletfoyeren. Den uhyre, næsten tomme sal var smykket med allegoriske billeder og gjorde det underligt højtidelige indtryk, som alle penge- og statsinstitutioner gør.

To danserinder stod hensunkne i mørk tavshed og med den ene fod strakt op på den stang, som går rundt væggene. Hist og

her stod kjoleklædte herrer og damer i korte brusende skørter sammen i små, næsten tavse grupper. –

Loyer og Bellème tog deres hatte af, da de trådte ind. I baggrunden af salen fik de øje på Larivière i samtale med en køn pige, hvis opslidsede lyserøde tunika viste de trikotklædte hofter.

I hånden holdt hun et forgyldt papbæger. Da de to ministre nærmede sig, hørte de hende sige til generalen:

"De er nok gammel, men jeg er overbevist om, at der er lige så meget ved Dem som ved ham, der står der ..."

Og hun pegede foragteligt med sin nøgne arm på en ung mand med en gardenia i knaphullet, som stod tæt ved og smilede hånligt.

Loyer gjorde tegn til generalen, at han gerne ville tale med ham. Han klemte ham op mod stangen og sagde:

"Jeg har den fornøjelse at meddele Dem, at De er udnævnt til krigsminister."

Larivière så mistroisk på ham og svarede ikke. Dette sletklædte, langhårede menneske, som med sine støvede, flagrende klæder nærmest lignede en taskenspillerudråber, indgød ham så lidt tillid, at han mistænkte ham for at ville lokke ham i en snare eller måske endog drive en slet spøg med ham.

"Må jeg forestille Dem hr. justitsminister Loyer," sagde grev Martin.

Loyer trængte på.

"De kan virkelig ikke undslå Dem, general. Jeg indestod for, at De ville indvillige. Hvis De betænker Dem, baner De blot vejen for nye angrebsforsøg fra Garain. Den forræder!"

"De overdriver, kære ven," sagde grev Martin. "Men man kan måske nok sige, at han er mindre pålidelig. Men generalens tilslutning er absolut nødvendig."

"Fædrelandet går foran alt," svarede general Larivière, stammende af sindsbevægelse.

"De ved nok, min kære general," sagde Loyer, "at de bestående love bliver at anvende med ubøjeligt mådehold. Stå fast på det."

Hans øjne fulgte de to danserinder, som strakte deres korte muskuløse ben oppe på stangen.

Larivière mumlede:

"Vor prægtige hærs moral ... Chefernes gode vilje på højde med de mest kritiske forhold ..."

Loyer prikkede ham på skulderen:

"Kære kollega, de store hære har deres fordele."

"Jeg er ganske enig med Dem," svarede Larivière. "Den hær, vi nu har, svarer til vort nationale forsvars højere krav."

"De store hære har den fordel," fortsatte Loyer, "at de gør krig umulig. Hvem skulle vel kunne være så sindssvag at ville gøre brug i en krig af så uhyre kræfter, som det overgår al menneskelig evne at manøvrere med? Er De ikke også af den mening, general?"

Generalen blinkede med øjnene.

"Situationen kræver stor varsomhed," svarede han. "Vi står over for en usikker fremtid."

Men Loyer betragtede sin krigerske kollega med venlig og kynisk ringeagt.

"Tror De ikke, kære kollega, at i det meget usandsynlige tilfælde af krig var det stationsforstanderne, der blev de egentlige generaler?"

De tre ministre forlod teatret ad administrationstrappen. Konseilspræsidenten ventede dem.

Sidste akt begyndte. I logen hos madame Martin var nu kun Dechartre og miss Bell tilbage.

Miss Bell sagde:

"Jeg er så fornøjet, darling – nej, hvad hedder det nu, *henrykt* ved at tænke på, at De bærer Firenzes lilje ved Deres hjerte. Monsieur Dechartre, som selv er kunstner, må sikkert også glæde sig meget over det yndige smykke på Deres bryst. Ak, Darling, jeg ville gerne vide hvilken juvelér, der har lavet det. Liljen er slank og smækker som en iris. Oh, hvor den er yndig, så skøn og grusom. Har De ikke også lagt mærke til, my love, at smukke juveler gør et strålende grusomt indtryk?"

"Min juvelér er såmænd her," svarede Therese, "og De har selv nævnt hans navn. Det er monsieur Dechartre, som har været så venlig at tegne smykket til mig."

Logedøren blev åbnet. Therese vendte hovedet halvt og så gennem halvmørket Le Ménil, som hilste på hende med sit hurtige smidige buk.

"Må jeg bede Dem bringe Deres mand min lykønskning, madame."

Han komplimenterede hende lidt tørt for hendes raske udseende. Også til miss Bell henvendte han nogle høflige og forekommende ord.

Therese hørte på ham med angstfuldt udtryk og halvåbne læber i pinefuld anstrengelse for at kunne svare med ligegyldige ord. Han spurgte, om hun havde haft en god sommer på Joinville. Han ville gerne være kommet til jagten, men han kunne desværre ikke. Han havde været ude at sejle på

Middelhavet; senere var han taget ned til jagterne på Sémanville.

"Oh, monsieur Le Ménil," sagde miss Bell. "Har De strejfet om på det blå hav? Mødte De nogen sirener?"

Nej, han havde ingen sirener mødt. Derimod havde en delfin holdt sig lige i kølvandet i tre dage.

Miss Bell spurgte, om den delfin var musikalsk.

Det troede han ikke.

"Delfinerne er ganske almindelige kaskelotter, – havgæs, som sømænd kalder dem, fordi de har en vis lighed med gæs i hovedformen."

Miss Bell kunne umuligt tro, at det havuhyre, som bar digteren Arion til forbjerget Tænarum, havde haft gåsehoved.

"Monsieur Le Ménil, hvis der næste år også kommer en delfin og svømmer efter Deres yacht, vil De så ikke gøre mig den tjeneste at spille lidt for den. Spil hymnen til den delfiske Apollon på fløjte for den. Holder De meget af havet, monsieur Le Ménil?"

"Jeg holder mere af skoven."

Han talte roligt, ganske naturligt med fuldkommen selvbeherskelse.

"Oh ja, monsieur Le Ménil, jeg ved, at De holder meget af skoven – og af de små lysninger mellem træerne, hvor haren danser i måneskin."

Dechartre rejste sig bleg og gik.

Det var ved scenen i kirken. Margarete lå på knæ og vred sine hænder, hendes hoved bøjede sig under vægten af de lange blonde fletninger. Orglet og koret smeltede sammen i dødsmessen:

Når den sidste time slår,
korsets tegn på himlen står,
dommen over verden går.

"Darling, ved De, at den dødsmesse, som synges i de katolske kirker, stammer fra en franciskansk eneboerhytte. Den lyder som vintervindens susen i lærketræerne på Alpernes top."

Therese hørte ikke. Hendes hele sjæl var strømmet ud gennem den lille logedør.

Fra den lille salon hørtes larm af væltede stole. Schmoll kom atter ind i logen. Han havde hørt, at Martin-Bellème var blevet minister. Og han anmodede øjeblikkelig om kommandørkorset og om en rummeligere og bedre lejlighed på instituttet. Den, han nu havde, var mørk og trang, aldeles utilstrækkelig for hans kone og deres fem døtre. Han havde måttet indrette sig et arbejdsværelse i et lille loftsrum. Han klagede op ad stolper og ned ad vægge og gav sig ikke før madame Martin lovede at tale hans sag.

"Skal De også ud at sejle til næste år, monsieur Le Ménil?" spurgte miss Bell.

Det troede Le Ménil ikke. Han agtede at skille sig af med "*Rosebud*". Havet var så trist.

Og han så på Therese, ufravendt og vedholdende.

På scenen sang nu Mephistofeles i Margaretes fængsel: "Dagen er oppe" og orkesteret efterlignede hestenes vanvittige galop.

"Jeg har hovedpine," mumlede Therese. "Man kvæles jo herinde."

Le Ménil gik hen og åbnede døren. Margaretes klare strofer, hvori hun påkalder englene, steg som hvide flammer mod

himlen.

"Darling, tro mig. Den arme Margarete vil ikke frelses legemligt, derfor bliver hun åndeligt og virkeligt frelst. Jeg tror, darling – ja, jeg tror fuldt og fast, at vi alle bliver frelst. Å ja, jeg tror på syndernes lutring til sidst."

Therese rejste sig, høj og slank og hvidklædt, med den blodrøde blomst på brystet. Miss Bell blev ubevægelig siddende og lyttede til musikken. Le Ménil tog Thereses kåbe i den lille salon, og mens han holdt den rede til hende, gik hun gennem logen og salonen og blev stående foran det lille spejl ved den halvåbne dør. Han lagde den store røde guldbroderede og hermelinsforede fløjlskåbe om hendes nøgne skuldre, hans hænder strejfede hendes hud og han sagde kort og bestemt:

"Jeg elsker dig, Therese. Husk, hvad jeg sagde i forgårs! Jeg venter dig hver dag – hver dag fra klokken tre hjemme hos os selv i Rue Spontini."

I samme øjeblik, som hun gjorde en bevægelse med hovedet for at tage imod sin kåbe, så hun Dechartre. Han stod med hånden på dørgrebet og havde hørt alt. Han så på hende med så megen smerte og bebrejdelse, som et par menneskeøjne kan udtrykke. Så gik han og blev borte i halvmørket i gangen. Det var for hende, som om glødende hamre slog i hendes bryst og hun blev stående ubevægelig i døren.

"Har du ventet på mig?" spurgte Montessuy, som kom for at hente hende. "Du er så alene i aften. Nu skal jeg følge dig og miss Bell hjem."

33

I vognen og hjemme i sin stue så Therese hele tiden sin vens øjne for sig, hans grusomme, forpinte øjne. Hun vidste, hvor let han blev fortvivlet, hvor hastigt han opgav alt. Hun havde set ham flygte på samme måde ved bredden af Arno. Men hvor lykkelig var hun ikke dengang trods sin angst og sørgmodighed ved at kunne løbe efter ham og råbe til ham: "Kom!" I dag burde hun også, selv om der var andre til stede, som iagttog hende, have fundet et ord at sige ham og ikke ladet ham gå sin vej så tavs og fortvivlet. Men hun blev stående forfærdet og overvældet. Det hele var kommet så pludselig, så meningsløst. Hun følte den umiddelbare vrede mod Le Ménil, som man føler mod en ting, der har gjort én ondt, – mod klippen, man har rendt hovedet imod. Men hun gjorde sig selv bitre bebrejdelser, fordi hun havde ladet sin ven gå, uden et ord eller et blik, hvori hun kunne have lagt sin hele sjæl.

Pauline ventede for at klæde hende af, men hun gik utålmodigt frem og tilbage. Pludselig blev hun stående. I de dunkle spejle, hvor lysreflekserne blev brudt, syntes hun at se sin ven flygte, for aldrig at vende tilbage.

Hvor var han nu? Hvad tænkte han på, nu, da han var alene? Det var hende en pine ikke at kunne gå til ham straks, ikke at kunne få ham at se nu med det samme.

Hun trykkede længe hænderne mod sit hjerte, hun syntes, hun måtte kvæles.

Pauline udstødte et lille skrig. Der var blodpletter på hendes frues hvide kjoleliv. Uden at mærke det, havde Therese revet sin

hånd til blods på den røde liljes støvtråde.

Hun løsnede det symbolske smykke, hun havde båret for alles øjne som sit hjertes strålende hemmelighed og hun beholdt det i sin hånd og så længe på det. Hun mindedes dagene i Firenze. Hun følte på sin mund det blide tryk af sin vens kys den dag i St. Marcus' celle. Hun skimtede gennem sine sænkede øjenlåg englene, og den blå himmel på muren, og Lanzi'ernes loggia, issælgerens vandkumme, der skinnede på den røde bomuldsdug; pavillonen på Via Alfieri med dens nymfer og geder, og stuen, hvor hyrderne og maskerne på skærmbrættet havde hørt deres sukke og deres lange tavshed.

Nej nej – alt dette var ikke skygger fra fortiden, gengangere fra svundne tider. Det var hendes kærligheds levende virkelige liv – skulle en fremmed mands dumt henkastede ord kunne ødelægge noget så skønt? Nej, det var umuligt. Hendes elskov, hendes elsker berørtes ikke af en sådan bagatel. Kunne hun bare ile til ham halvt afklædt som hun gik og stod, nu midt om natten og træde ind i hans stue … Hun ville finde ham siddende bedrøvet foran kaminen med albuerne på knæene og hovedet i sine hænder. Da ville hun begrave sine hænder i sin vens hår og tvinge ham til at løfte hovedet og se, se, at hun elskede ham, se, at hun var hans ejendom, hans elskovs og glædes levende kostelige skat.

Hun havde sendt kammerpigen bort og lå nu i sin seng med lampen tændt. Hendes hjerne tumlede med en eneste tanke.

Det var en tilfældighed, en meningsløs tilfældighed. Han ville nok forstå, at en sådan dum historie ikke kom deres kærlighed ved. Hvor vanvittigt! Hun skulle bryde sig om andre! Som om der fandtes flere mænd som han i verden.

Monsieur Martin-Bellème åbnede døren til hendes værelse. Da han så, at hun havde lys endnu, kom han ind.

"Er du vågen, Therese?"

Han havde været hos Berthier d'Eyzelles til konference med sine kolleger. Han ville gerne rådføre sig om et par enkelte ting med sin kone, hvis gode forstand han jo kendte. Han følte navnlig trang til at høre et oprigtigt ord.

"Nu er det altså afgjort," sagde han. "Og jeg stoler på, at du, kære ven, vil hjælpe mig i min nye stilling, som nok kan synes misundelsesværdig, men som også er meget vanskelig, ja farlig, og som jeg jo delvis skylder dig, fordi det er din faders mægtige indflydelse, der har bragt mig så vidt."

Han bad hende om råd ved valget af en departementschef.

Hun rådede ham efter bedste evne. Hun syntes, han var fornuftig og rolig og ikke dummere end alle de andre.

Han faldt atter hen i betragtninger.

"Jeg bliver jo nødt til at forsvare finansloven i Senatet, sådan som Kammeret har vedtaget det. Men budgettet indeholder ændringer, som jeg ikke billiger. Som deputeret bekæmpede jeg dem, og nu skal jeg som minister støtte dem. Dengang så jeg tingene fra en udenforståendes synspunkt. Når man er kommet indenfor, forandrer meget udseende. Desuden er jeg jo ikke fri længere."

Han sukkede:

"Ak, hvis man vidste, hvor lidt man formår, når man er ved magten."

Han fortalte hende sine indtryk fra aftenen. Berthier var tilbageholdende. De andre ikke til at få rede på. Alene Loyer optrådte i høj grad overlegent.

Hun hørte på uden opmærksomhed, men også uden utålmodighed. Hans farveløse ansigt og stemme markerede blot for hende som et urværk tiden, der gik, minutterne, der slæbte sig så langsomt hen, et efter et.

"Han har nogle højst forunderlige indfald, den Loyer. Da han erklærede sig for absolut tilhænger af konkordatet, sagde han: 'Biskopperne er vore åndelige statholdere. Dem vil jeg beskytte, siden de nu hører mig til. Derigennem styrer jeg også de landlige sjælehyrder, præsterne'."

Han måtte minde hende om, at hun kom til at omgås mange slags folk, som ikke hørte til deres kreds, og hvis vulgære væsen sikkert ville støde hende. Men hans stilling fordrede, at de ikke viste ringeagt mod nogen. For øvrigt stolede han ganske på hendes takt og hengivenhed.

Hun så næsten forskrækket på ham.

"Nå, det har jo ingen hast, min ven. Senere kan vi se ad ..."

Han var træt og ødelagt. Han sagde hende godnat og rådede hende til at lægge sig til at sove. Det kom til at gå ud over hendes sundhed, hvis hun lå således og læste den halve nat. Dermed forlod han hende.

Hun hørte hans skridt, måske lidt tungere end vanligt, gennem arbejdsværelset, der var opfyldt af aviser og bøger i blå bind, og ind i hans værelse, hvor han – måske – skulle sove. Og igen faldt nattens stilhed knugende over hende. Hun så på klokken. Halv to.

Hun tænkte: "Han har det også ondt ... Han så så vredt og fortvivlet på mig!"

Men hun var fuld af mod og længsel. Hun var blot fortvivlet over at måtte blive her som fange, næsten som i et skjul. Så

snart det blev dag var hun fri og kunne gå til ham, se ham og forklare ham det hele. Det var jo så let.

Ind i hendes tankers pinlige ensformighed brød nu og da vognenes rumlen, når de med lange mellemrum rullede forbi nede på kajen. Og denne lyd, som huggede tiden i stykker for hende, optog, interesserede hende næsten. Hun lyttede anspændt efter vognrummelen, der først lød svag og fjern, derpå stigende, indtil hun kunne skelne hjulenes raslen og gniden mod aksen og tramp af jernbeslagne hove. Så tog den lidt efter lidt igen af, indtil den døde hen som en umærkelig mumlen.

Når stilheden kom igen, faldt hun atter hen i sin eneste tanke.

Han skulle komme til at forstå, at hun elskede ham, at hun aldrig havde elsket andre end ham. Det ulykkelige var bare, at natten sneg sig så langsomt hen. Hun turde ikke mere se på klokken af frygt for tidens fortvivlede urokkelighed.

Hun stod op, gik hen til vinduet og rullede gardinet op. En bleg lysning dækkede den skyede himmel. Hun troede, det var dagen, som begyndte at gry. Hun så på klokken. Den var halv fire.

Hun gik igen hen til vinduet. Den dunkle uendelighed derude drog hende. Hun så ud. Fortovet lå klart belyst af gaslygterne. Der faldt en lydløs og usynlig regn fra den glansløse himmel. Pludselig steg en stemme op af stilheden, snart skarp, snart højtidelig, stødvis kom den, som bestod den af flere stemmer, der svarede hinanden. Det var en beruset mand, som dinglende mod træstammerne stred sig frem ad fortovet, mens han førte en lang disput med sine

drømmeskikkelser, som han ædelmodig gav ordet for til sidst fuldstændig at knuse dem med store gebærder og ophøjet tale. Therese så på den sølle fyr, der sejlede frem langs gelænderet; i sin hvide bluse så han ud som en pjalt tøj, der drev for aftenvinden.

Nu og da opfattede hun nogle ord, der stadig kom igen: "Sådan siger jeg til regeringen."

Hun frøs og gik atter i seng. Med ét blev hun grebet af angst. Hun tænkte: "Han er skinsyg, vanvittig skinsyg. Skinsygen gror i hans nerver og hans blod. Men kærligheden sidder ham også i nerverne og blodet. Kærlighed og skinsyge er hos ham ét. Enhver anden ville begribe, når blot deres egenkærlighed blev stillet tilfreds, var det tilstrækkeligt." Men han. Skinsygen sad ham som en pæl i kødet. Hun vidste, at hos ham var skinsygen en fysisk lidelse, et sår, der altid brød op på ny, som alle hans indbildningskrafts torturtænger stadig gjorde dybere. Hun vidste, hvor dybt ondet sad. Hun havde set ham blegne den dag, hun ved St. Marcus' bronzestatue lagde et brev i postkassen, som hang på det gamle florentinske hus, og dog ejede han hende dengang kun i sin attrå og i sine drømme.

Hun mindedes hans kvalte suk og senere hen den pludselige sørgmodighed efter favntaget og de underlig smertelige ord, han altid gentog: "Jeg må glemme dig i dine arme." Hun mindedes hans brev til hende i Dinard, hans vanvittige fortvivlelse over et ord, han havde hørt ved et cafébord. Og hun følte, at slaget ved et tilfælde havde truffet hans ømmeste punkt, hans altid blødende sår. Men hun tabte ikke modet. Hun ville fortælle det hele, tilstå alt og gennem hele hendes tilståelse skulle der lyde som et råb: "Jeg elsker dig – jeg har aldrig elsket

andre end dig!" Hun havde jo ikke bedraget ham. Hun havde intet at fortælle, som han ikke allerede havde gættet. Hun havde løjet så lidt – mindst muligt og kun for ikke at gøre ham ondt. Hvordan kunne det gå til, at han ikke forstod det? Det var bedst, han fik alt at vide, siden alt var forbi. Hun forestillede sig uophørligt de samme ting og gentog for sig selv de samme ord.

Lampen var kun en osende flamme. Hun tændte lysene. Klokken var halv syv. Hun forstod, at hun havde blundet lidt. Hun løb til vinduet. Himlen var mørk og flød sammen med jorden i et kaos af tyk tåge. Hun ville gerne vide nøjagtigt, hvornår solen stod op. Hun havde ingen anelse om det. Hun vidste bare, at nætterne var meget lange i december. Hun søgte i sin hukommelse, men fandt intet. Det faldt hende ikke ind at se efter på kalenderen, som stod forglemt på bordet. Der lød tunge skridt af arbejdsfolk, som gik flokkevis forbi, og larm af mælke- og gartnervogne nåede hendes øre som gode varseltoner. Hun skælvede ved byens første opvågnende liv.

34

Klokken ni stod hun på gårdspladsen foran Dechartres lille hus og traf Fusellier, der gik og fejede, mens han røg sin pibe. Madame Fusellier kom ud fra sit rum. De så begge forlegne ud. Madame Fusellier tog først ordet.

"Monsieur Jacques er ikke hjemme."

Da Therese blev stående tavs og ubevægelig, nærmede også Fusellier sig med kosten i den ene hånd, mens han med den anden skjulte piben bag sin ryg.

"Monsieur Jacques er såmænd ikke kommet hjem endnu."

"Så venter jeg på ham," sagde Therese.

Madame Fusellier fulgte hende op i stuen og tændte ild i kaminen. Men brændet røg og ville ikke fænge og hun blev stående foroverbøjet med begge hænder støttet på knæene.

"Det er regnen," sagde hun, "som slår røgen ned."

Madame Martin mumlede noget om, at det ikke var umagen værd at tænde op. Hun frøs ikke.

Hun så sig i et spejl.

Hun var ligbleg med brændende pletter på kinderne. Og nu følte hun også, at hun var iskold på fødderne. Hun gik hen til kaminen. Madame Fusellier så, hvor urolig hun var, og søgte efter et venligt ord.

"Det kan vist næppe vare længe, før monsieur Jacques kommer. Fruen må se at blive varm imens."

Et trist gråt vejr med sivende regn rugede over glastaget. På væggen sad som sædvanlig damen med enhjørningen midt imellem sine kavalerer i en skov fuld af blomster og fugle, men

hun var ikke mere smuk med sine stive gestus og mørkladne hud. Therese gentog uafbrudt for sig selv: "Han er ikke kommet hjem." Så mekanisk gentog hun det, at ordene til sidst tabte deres mening.

Hun blev siddende uden at røre sig, uden at tænke, hvor længe vidste hun ikke, måske en halv time. Skridt nærmede sig og døren blev åbnet. Han kom ind. Hun så, at han var gennemblødt af regn og pløre og at han brændte af feber.

Hun så på ham med et blik så åbent og oprigtigt, at han blev slået af dets udtryk. Men denne følelse kvaltes næsten straks ved tanken på hans eget hjertes fortvivlelse.

"Hvad vil du mig mere?" spurgte han. "Du har gjort mig alt det onde, du kan."

Trætheden gjorde ham tilsyneladende mild. Det forfærdede hende.

"Jacques, hør på mig …"

Men han betydede hende, at han intet havde at høre af hende.

"Jacques, hør mig dog. Jeg har jo ikke bedraget dig! Å nej, nej – jeg har ikke. Hvor skulle det være muligt? Hvor kunne det …"

Han afbrød hende:

"Hav dog lidt medlidenhed med mig. Gør mig ikke endnu mere ondt. Jeg bønfalder dig om at gå. Hvis du vidste, hvilken nat jeg har tilbragt, ville du ikke have hjerte til at pine mig!"

Han lod sig falde ned på divanen, hvor han for et halvt år siden havde kysset hende gennem sløret.

Han var ilet afsted den hele nat, havde fulgt Seinens løb til dens bredder klædtes med pil og poppel. For ikke at føle sin smerte alt for stærkt, havde han påtvunget sig alle slags

beskæftigelser. På Quai de Bercy havde han stået og set på månen drive mellem skyerne. En hel time var han blevet stående og se på, hvordan den snart sløredes og snart atter brød klart frem. Og han havde givet sig til at tælle vinduerne i husene med pinlig nøjagtighed. Det var igen begyndt at regne. Han gik til Hallerne og drak brændevin i en lille beværtning. En stor tyk skeløjet pige sagde: "Du ser ikke videre fornøjet ud." Der var han faldet i søvn på bænken. Det havde været et par gode øjeblikke.

Minderne fra den pinefulde nat fyldte hans sjæl.

"Jeg tænkte på den nat ved Arno. Du har ødelagt al glæde og skønhed i verden for mig."

Han bønfaldt hende atter om at lade ham være alene. Han var kommet hjem for at sove, ikke for at dø – han var bange for døden. Men sove for aldrig mere at vågne. Og nu stod hun foran ham, hun, som han havde elsket så højt, lige så attråværdig som nogensinde med de blussende pletter på kinderne, og trods det pinligt stive udtryk i de tørre øjne. Og så uforståelig – mere gådefuld end nogensinde. Han så på hende. Og sammen med den opblussende smerte steg vreden op i ham. Med et ondt blik så han på hende, søgende efter kærtegn, han ikke havde givet hende.

Hun rakte armene imod ham.

"Jacques, hør mig …"

Han betydede hende atter, at det var til ingen nytte, hun talte. Dog længtes han efter at høre, lyttede allerede. Han afskyede, hvad han vidste hun ville sige, og han gendrev det på forhånd, men det var dog det eneste, som interesserede ham i verden. Hun talte:

"Har du kunnet tro, at jeg bedrog dig – at jeg ikke ene og alene levede i dig og for dig? Forstår du da ingenting? Forstår du ikke, at hvis den mand var min elsker, behøvede han jo ikke at tale til mig i en teaterloge; han kunne jo finde tusind måder at sætte mig stævne på. Nej nej, min ven – jeg forsikrer dig, at fra den stund, jeg var så lykkelig – ja endnu i dag, så forpint og fortvivlet jeg er, siger jeg lykkelig, at lære dig at kende, har jeg været din helt. Hvor kunne jeg vel være nogen andens? Det er vanvid, at du kan tænke noget sådant. Jeg elsker dig jo – jeg elsker dig. Jeg elsker kun dig. Jeg har aldrig elsket andre end dig."

Han svarede langsomt og med grusom vægt:

"*Jeg venter dig hver dag fra klokken tre hjemme hos os selv i Rue Spontini*. Det var altså ikke en elsker – din elsker, som sagde det. Nej – selvfølgelig, det var en fremmed, en vildfremmed mand."

Hun rejste sig op og blev stående foran ham. Og hun sagde med smertelig alvor:

"Jo, jeg har været hans. Det ved du godt. Jeg har nægtet det og løjet for dig for ikke at bedrøve dig og gøre dig vred. Jeg så jo, hvor ængstelig og mistænksom du var. Men jeg løj så lidt og så slet. Du vidste det jo. Gør mig ingen bebrejdelser. Du vidste det, du talte så ofte om fortiden til mig og desuden var der jo en dag én, som fortalte dig det på en café … Men du har set mere i det, end der nogensinde har været. Selv når jeg løj, bedrog jeg dig jo ikke. Hvis du vidste, hvor lidt det betød i mit liv. Jeg kendte jo ikke dig dengang. Jeg anede ikke, at du en dag skulle komme. Jeg kedede mig."

Hun kastede sig på knæ for ham.

"Det var forkert af mig. Jeg burde jo have ventet på dig. Men hvis du vidste, hvor fuldstændig det er slettet ud af mit liv – som var det aldrig sket."

Som en blid klagesang lød hendes stemme:

"Hvorfor kom du dog ikke før? Hvorfor?"

Hun slæbte sig hen til ham, ville gribe hans hænder, omfavne hans knæ. Men han stødte hende bort.

"Jeg var en idiot. Jeg troede det ikke alligevel, vidste ingenting. Ville ingenting vide."

Han rejste sig og i et udbrud af vrede råbte han:

"Jeg ville ikke, ville ikke, at det skulle være ham."

Hun satte sig på den plads, han havde forladt, og begyndte med sagte, bedrøvet stemme at forklare: Hun var jo dengang så pludselig, alene og overladt til sig selv, blevet trukket ind i en rædselsfuld tom selskabelighed. Så skete det og hun gav efter. Men hun fortrød straks. Ak, hvis han vidste, hvor glædesløst og trist hendes liv havde været, ville han ikke være skinsyg, men beklage hende.

Hun rystede på hovedet og så på ham gennem håret, der faldt hende ned over øjnene.

"Jeg fortæller dig om en fremmed kvinde. Jeg har slet intet med hende at gøre. Jeg har kun været til fra den dag, jeg lærte dig at kende, fra den stund, jeg blev din."

Han begyndte at gå op og ned i stuen som vanvittig, ligesom for nylig ved bredden af Seinen. Han brast i en smertelig latter.

"Ja vel – men mens du elskede mig – hvad bestilte så hun, den anden, som ikke er dig?"

Hun så oprørt på ham.

"Tror du ..."

"Du mødte ham måske ikke i Firenze, fulgte ham ikke på banegården?"

Hun fortalte, hvordan han var kommet efter hende til Italien for at tale med hende, at hun havde truffet ham, at hun havde brudt med ham, og at han så var rejst sin vej i vrede; at han senere havde søgt at få hende igen, men at hun ikke havde skænket det den ringeste opmærksomhed.

"Jeg ser jo kun dig, min ven – tænker kun på dig i hele verden."

Han rystede på hovedet.

"Jeg tror dig ikke."

Hun blev oprørt.

"Jeg har sagt dig alt. Anklag mig og fordøm mig, men fornærm mig ikke i min kærlighed til dig. Det forbyder jeg dig."

Han rystede på hovedet.

"Gå nu – du har gjort mig alt for meget ondt. Jeg har elsket dig så højt, at hvad ondt du end havde gjort mig, ville jeg have båret det, gemt på det, elsket det. Men dette er stygt! Jeg afskyr det. Gå nu – jeg har det så ondt. Farvel!"

Men hun blev stående med begge sine små fødder fast i gulvet.

"Jeg er hos dig. Det er min lykke, mit liv, jeg kæmper for. Jeg bøjer mig ikke – det ved du. Jeg går ikke."

Hun gentog alt, hvad hun havde sagt før. Heftig og ærlig og fuldkommen sikker på sig selv, forklarede hun atter, hvordan hun havde brudt et bånd, som allerede var så løst og som plagede hende. At hun fra den dag i pavillonen i Via Alfieri, da hun blev hans, havde tilhørt ham alene og uden savn – ja ja – og uden blik eller tanke for nogen anden.

Men ved at tale om ham ophidsede hun ham kun, idet hun mindede ham om den anden.

Han råbte:

"Jeg tror dig ikke!"

Atter gentog hun for ham, hvad hun allerede havde sagt.

Pludselig, instinktivt så hun på sit ur.

"Å Gud, klokken er snart tolv!"

Hvor mange gange før havde han ikke hørt det samme udbrud, når adskillelsens time overraskede dem. Og Jacques skælvede ved at høre de velkendte, nu så smertelige og fortvivlede ord. Endnu nogle minutter blev hun ved opløst i tårer at overøse ham med lidenskabeligt ømme ord. Til sidst måtte hun gå; hun havde intet opnået.

Da hun kom hjem, fandt hun i forstuen en deputation fra Hallerne, som ville overrække hende en buket blomster. Nu huskede hun, at hendes mand var blevet minister. Der var bunker af telegrammer, kort og breve, lykønskninger og anmodninger til hende. Madame Marmet skrev for at bede hende anbefale hendes nevø til general Larivière.

Hun gik ind i spisestuen og sank tilintetgjort ned på en stol. Monsieur Martin-Bellème var næsten færdig med sin frokost. Han blev ventet både til statsråd og hos den forhenværende finansminister, som han skyldte en visit. Personalets krybende og ydmyge væsen havde allerede både smigret, ængstet og trættet ham.

"Glem ikke, min ven," sagde han, "at gøre visit hos madame Berthier d'Eyzelles. Du ved, hvor pirrelig hun er."

Hun svarede ikke. Mens han skyllede sine gule fingre i skylleskålen, så han op og lagde mærke til, at hun så så træt og ødelagt ud, at han ikke turde sige mere.

Han havde fornemmelsen af, at han stod foran en hemmelighed, som han ikke ønskede at kende, foran en dyb sorg, som ved et eneste ord kunne bringes til udbrud. Det fyldte ham med ængstelig uro og skræk og næsten en slags respekt.

Han smed servietten på bordet.

"Du undskylder, kære ven!"

Han gik.

Therese forsøgte at spise. Hun kunne ikke få en bid ned. Alt indgød hende et uovervindeligt ubehag.

Ved totiden stod hun igen i det lille hus i Ternes. Hun fandt Jacques i hans stue. Han sad og røg på en træpibe. På bordet stod en næsten halvt tømt kaffekop. Han modtog hende med et så hårdt udtryk, at hun gennemisnedes. Hun turde ikke tale. Hun forstod, at alt, hvad hun kunne sige, blot ville såre og ophidse ham. At hun bare ved at vise sig vakte hans vrede. Han vidste nok, at hun kom igen.

Han havde ventet på hende opfyldt af en hadefuld utålmodighed og så beklemt om hjertet, som han knapt havde været det, da han ventede på hende i pavillonen i Via Alfieri. Som ved et pludseligt lyn så hun, at hun havde gjort galt i at komme; hun forstod, at hvis hun var blevet borte, ville han have længtes efter hende, ønsket, at hun skulle komme, måske have kaldt på hende. Men det var for sent og hun tænkte desuden ikke på at handle klogt.

"Som du ser," sagde hun, "kommer jeg igen. Jeg kunne ikke andet. Det er jo ganske naturligt, for jeg elsker dig. Det ved du."

Hun forstod, at alt, hvad hun sagde, blot ville irritere ham. Han spurgte, om hun også talte sådan i Rue Spontini.

Hun så på ham med dyb sorg.

"Jacques, du har så tit sagt, at der på bunden af dit hjerte lå en sum af had og vrede mod mig. Du elsker at gøre mig ondt. Jeg ser det kun alt for godt nu."

Og med indtrængende tålmodighed beskrev hun udførligt sit hele liv, det lidt, hun havde fået ud af det, sin triste ungdom og hvorledes hun fra den stund, han havde taget hende, kun havde levet for ham, i ham.

Hendes tale var klar som hendes blik. Hun havde sat sig ned ved siden af ham. Nu og da strejfede hun ham med sine nu så bange fingre og sin alt for varme ånde.

Han hørte på hende med ond begærlighed. I grusom selvpinsel ville han vide alt om hendes sidste møde med den anden, og om bruddet. Hun berettede ham samvittighedsfuldt, hvad der var foregået på Hotel d'Angleterre. Blot henlagde hun stedet for deres møde til fri luft, til en af Cascine-alleerne af frygt for, at tanken på et møde mellem dem i et aflåset værelse end mere skulle ophidse hendes ven. Derpå forklarede hun ham mødet på perronen. Hun havde ikke villet gøre et bedrøvet og heftigt menneske endnu mere fortvivlet. Efter det havde hun ikke øjnet ham, før den dag, han talte til hende i Rue Mac-Mahon. Og hun gentog, hvad hun havde sagt under judastræet. Den næstfølgende dag var det så, at han kom ind i hendes loge i operaen. Ak, hun havde så vist ikke opmuntret ham til at komme. Det var den hele sandhed.

Og det var den hele sandhed. Men den urgamle gift, som langsomt havde samlet sig i hans hjerte, fortærede ham.

Fortiden, den uoprettelige fortid, stod ved hendes fortælling blot endnu mere levende for ham. Han foregøglede sig billeder, som var ham en pine. Og atter sagde han:

"Jeg tror dig ikke."

Han tilføjede:

"Selv om jeg troede dig, ville jeg aldrig kunne holde ud at se dig for den blotte tankes skyld, at du har tilhørt det menneske. Jeg har sagt det, jeg har skrevet det til dig, som du husker, til Dinard. Jeg ville ikke, at det skulle have været ham. Og nu bagefter …"

Han standsede.

"Du ved godt," sagde hun, "at der slet intet har været bagefter."

Han blev ved med dump heftighed:

"Men bagefter har jeg set ham."

De blev længe siddende tavse. Endelig sagde hun bedrøvet og lidt forundret:

"Men, min ven – du måtte jo dog kunne tænke dig, at sådan som jeg nu engang er og sådan gift … Ser vi ikke daglig kvinder, der bringer deres elsker en langt værre fortid end min, og som dog bliver elsket. – Min fortid! Hvis du vidste, hvor intetsigende den har været."

"Jeg ved, hvad du kan give. Dig kan man ikke tilgive det, som man let tilgav hos en anden."

"Jeg er vel som de andre, min ven."

"Nej, du er ikke som de andre. Dig kan man intet tilgive."

Han talte med sammenbidte tænder og et fjendtligt udtryk. Og hans øjne, de øjne, hun så tit havde set store og flammende af ømhed, var nu kolde og hårde og smalle under de rynkede

bryn, og de så på hende med et ukendt udtryk. Hun blev bange for ham!

Hun gik hen og satte sig på en stol længst borte i stuen, og der blev hun længe siddende med svulmende hjerte og øjne forundrede som et barns, skælvende og kvalt af hulken. Til sidst brast hun i gråd.

Han sukkede:

"Hvorfor lærte jeg dig dog at kende?"

Hun svarede:

"Jeg fortryder ikke at have kendt dig. Jeg dør af det, men jeg fortryder det ikke. Jeg har elsket."

Han blev hårdnakket ved og ond at pine hende. Han følte selv, hvor afskyeligt han handlede, men han kunne ikke lade være.

"Det kan såmænd gerne være, at du har elsket mig også."

Med blid bitterhed svarede hun:

"Jeg har ingen elsket undtagen dig. Jeg har elsket dig alt for højt. Det er det, du nu straffer mig med. Å, kan du tro, at jeg har været mod nogen anden, som mod dig!"

"Hvorfor ikke?"

Hun så på ham, træt og modløs:

"Du vil altså slet ikke tro mig? Slet ikke?"

Hun tilføjede meget blidt:

"Hvis jeg dræbte mig, ville du så tro mig?"

"Nej, jeg ville ikke."

Hun tørrede med lommetørklædet tårerne af sine kinder og så op med øjne, der glinsede i tårer.

"Så er det altså forbi."

Hun rejste sig; rundt omkring i stuen så hun de tusind ting, som hun havde levet imellem med overmodig, lykkelig fortrolighed, som hun havde gjort til sine, men som nu pludselig intet mere var for hende, som syntes at betragte hende med et fremmed og fjendtligt blik. Hun så på den nøgne kvinde, som under sit løb gør den bevægelse, hun aldrig havde fået forklaret, på de florentinske medaljer, der mindede hende om de vidunderlige dage i Italien, og på Dechartres skitse: det lille kåde tøseansigt, smilende i yndefuld, smertelig magerhed. Hendes tanker dvælede et øjeblik med sympati ved den lille avispige, som også engang var kommet i disse stuer og var forsvundet igen, hvirvlet bort i livets forfærdelige ocean.

Hun gentog:

"Så er det altså forbi ..."

Han tav.

"Hvad skal der dog blive af mig!"

Han svarede:

"Og mig, hvad skal der blive af mig!"

De så medlidende på hinanden, for de havde begge medlidenhed med sig selv.

Therese sagde igen:

"Jeg, som gruede for at blive gammel – for din skyld og for min egen, for vor skønne kærligheds skyld. Det var langt bedre slet ikke at være født. Hvad var det vel for en forudanelse, som greb mig dengang jeg som ganske lille sad mellem marmornymferne under lindetræerne på Joinville og ønskede mig døden?"

Hun stod med hængende arme og hænder. Da løftede hun øjnene og fra hendes tåreblændede blik skød glimt gennem

mørket.

"Kan jeg intet gøre for at få dig til at tro, at jeg taler sandt, at jeg aldrig, efter at jeg lærte dig at kende, aldrig … Hvor skulle jeg kunne. Den blotte tanke er forfærdelig og meningsløs. Kender du mig da ikke?"

Han rystede bedrøvet på hovedet.

"Nej – jeg kender dig ikke."

Endnu en sidste gang så hun sig rådvild om i stuen på alle de velkendte ting, som havde været vidne til deres kærlighed.

"Men alt, hvad vi har været for hinanden … er det da forgæves – til ingen nytte. Kan man da kun brydes mod hinanden, men aldrig smelte sammen?"

Hun oprørtes. Det var jo umuligt, at han ikke følte, hvad han var for hende.

Og i sin sønderrevne kærligheds lidenskab kastede hun sig ind til ham, overøste ham med kys og tårer, skrig og bid.

Han glemte alt; han tog hende fortvivlet og lykkelig som hun var og knugede hende i sine arme med attråens dumpe raseri. Og allerede smilede hun gennem tårer med hovedet kastet tilbage over pudens kant. Da vristede han sig pludselig løs fra hende.

"Jeg ser dig ikke alene mere. Altid ser jeg ham, den anden, hos dig."

Hun så tavs på ham, oprørt og fortvivlet. Hun rejste sig og ordnede sin dragt og sit hår med en ukendt følelse af skam. Hun følte, at det var forbi, og hun så sig om i stuen med forundrede øjne som intet så længere, og gik langsomt ud.

Om "Den røde lilje"

Forfatter: Anatole France (1844-1924).
Org.udgave: *Le Lys rouge.* Føljeton i fem dele i *Revue de Paris* 1. april- 1. juni 1894, bogudgave Calmann Lévy, Paris 1894.
Denne udgave baseret på: Anatole France: *Den røde Lilje.* Autoriseret Oversættelse af Line og Ove Rode. Gyldendalske Boghandel — Nordisk Forlag. København og Kristiania 1904.
Oversætter: Ove Rode (1857-1933) og Nicoline (Line) Andrea Margery Vibe Rode, f. Dedichen (1869-1936).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Giovanni Boldini (1842-1931): *La signora in rosa (Ritratto di Olivia de Subercaseaux Concha)*, 1916.

ISBN 978-87-7628-204-2
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-463-4 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Stamgæst i St. Pélagie på Badinguets tid: St. Pélagie var et fængsel; Badinguet var et øgenavn for Napoleon III